

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**MEHMET RAUF'UN "EYLÜL" ADLI ROMANINDA
CÜMLELERİN BAĞLANIŞ ŞEKİLLERİ VE CÜMLE TÜRLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve OKUMUŞ

Balıkesir, 2018

T.C
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MEHMET RAUF'UN "EYLÜL" ADLI ROMANINDA
CÜMLELERİN BAĞLANIŞ ŞEKİLLERİ VE CÜMLE TÜRLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve OKUMUŞ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hülya SAVRAN

Balıkesir, 2018

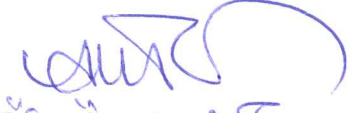
T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda 201512511010 numaralı Merve OKUMUŞ'un hazırladığı "Mehmet Rauf'un "Eylül" Adlı Romanında Cümlelerin Bağlanış Şekilleri ve Cümle Türleri" konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Hüseyin Sauran
Üye (Danışman)

Başkan
Doç. Dr. Hüseyin DURGUT

Dr. Öğr. Üyesi A. Turan TÜRK
Üye

Üye

Üye

Üye

Üye

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylıyorum.

24/04/2018

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Dil, milletler arasında birliği sağlayan en önemli araçtır. Bu nedenle dil ile ilgili yapılan çalışmalar oldukça önemlidir. Türk dili tarihsel süreçteki geçmişı ve dünya dilleri arasındaki zenginliği ile dikkat çekici bir dildir. Dilimizin temelini, gelişimini, özelliklerini ve günümüzdeki durumunu anlayabilmek ve açıklayabilmek için kapsamlı çalışmalara gerek duyulmaktadır.

Başlangıçta ses bilgisi ve yapı bilgisi gibi dil bilgisi konuları kadar ilgi görmeyen söz dizimi konusu özellikle son yıllarda yoğun bir şekilde ele alınmaya başlanmıştır. Dilin anlatım özelliklerinin ve kurallarının en iyi şekilde ortaya koyulması için söz dizimi çalışmalarına ihtiyaç vardır.

Türk dilinin söz dizimi ile ilgili hazırlanan çalışmalar incelendiğinde, araştırmacıların konuyla ilgili net bir sonuca varamadıkları görülür. Bu çalışmada Servet-i Fünûn dönemi yazarlarımızdan Mehmet Rauf'un Eylül romanı, cümlelerin bağlantı şekilleri ve cümle türleri bakımından incelenmiştir. Cümlelerin sözdizimsel olarak betimlendiği bu çalışmada literatür taraması yapılmış ve cümlelerin bağlantı şekilleri ve cümle türleri Mehmet Rauf'un Eylül romanındaki cümle türleri ile sınırlandırılmıştır.

Bu çalışmada, Leyla Karahan'ın "Türkçede Söz Dizimi" adlı kitabı esas alınmıştır. Çalışmanın ana kısmı olan "Bulgular ve Yorumlar" kısmında öncelikle Mehmet Rauf'un hayatı, romancılığı, eserleri ve Eylül romanından bahsedilmiştir. Tezin son bölümü ise genel değerlendirmelerin yer aldığı "Sonuç ve Öneriler" den oluşmaktadır.

Çalışmam boyunca yardım ve ilgisini eksik etmeyen, bilgi ve tecrübelerini paylaşan, beni yüreklendiren danışmanım Prof. Dr. Hülya SAVRAN'a yönlendirmelerinden ve desteğinden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Öğrenim hayatım boyunca bilgilerinden yararlanma şansına sahip olduğum Prof. Dr. Ali Duymaz, Doç. Dr. Hüseyin Durgut, Yrd. Doç. Dr. Abdülkerim Gülhan'a ve bütün bölüm hocalarıma teşekkürü borç bilirim.

Merve OKUMUŞ

Nisan, 2018

ÖZET

MEHMET RAUF'UN "EYLÜL" ADLI ROMANINDA CÜMLELERİN BAĞLANIŞ ŞEKİLLERİ VE CÜMLE TÜRLERİ

OKUMUŞ, Merve

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hülya SAVRAN

2018, 227 sayfa

Bu çalışmada Mehmet Rauf'un "Eylül" romanı, cümlelerin bağlantı şekilleri ve cümle türleri açısından incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı, "Eylül" romanından yola çıkarak Türkçedeki cümlelerin bağlantı şekilleri ve cümle türleri ile ilgili özellikleri ortaya koymaktır. Bu çalışmada, cümlelerin bağlantı şekilleri ve cümle türleri başlıkları ele alınmıştır. Leyla Karahan'ın "Türkçede Söz Dizimi" adlı eseri temel çerçeve kabul edilmiştir. Fakat farklı kaynaklardan da faydalanılmış ve romanda karşılaştığımız örneklere göre bir sınıflandırma yapma yoluna gidilmiştir.

Çalışma, Servet-i Fünûn dönemine ait bir romandan hareketle cümlelerin bağlantı şekilleri ve cümle türleri konusunda tespitler yapmayı ve farklı örnekler ortaya koymayı amaçlayan metin merkezli bir çalışmadır.

Çalışma, beş bölümden meydana gelmektedir. Giriş kısmında araştırmanın problemi, amacı, sınırlılıkları ve konuyla ilgili genel terimlerin tanımları verilmiştir. İkinci bölümde, araştırmanın kuramsal temeli ve araştırma konusu ile ilgili bilgiler, üçüncü bölümde ise araştırmanın yöntemi açıklanmıştır. Çalışmanın ana kısmı olan dördüncü bölümde yazarın hayatı ve romancılığı ile "Eylül" romanından bahsedilmiştir. Daha sonra da cümlelerin bağlantı şekilleri ve cümle türleri ayrı başlıklar olarak ele alınmıştır. Konuyla ilgili olarak romandan alınan örnekler sıralanmıştır. Araştırmanın son bölümü sonuç ve öneriler kısmında ise genel sonuçlara yer verilmiştir. En sonda da araştırmada yararlanılan kaynakların listesi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Söz dizimi, cümlelerin bağlantı şekilleri, cümle türleri, Mehmet Rauf, Eylül.

ABSTRACT

TYPES OF SENTENCE COMBINING METHODS AND SENTENCE TYPES IN THE NOVEL OF “EYLÜL” BY MEHMET RAUF

OKUMUŞ, Merve

Master Degree, Turkish Language and Literature Department

Counselor of Thesis: Prof.Dr. Hülya SAVRAN

2018, 227 page

In this study, Mehmet Rauf’s novel “Eylül” is studied in terms of its sentence combining methods and sentence types. The main aim of the research is to introduce the sentence combining methods and the types of sentences in Turkish by going out from the novel of “Eylül”. It is aimed to studied the subject in detail and in depth by taking into consideration only the sentence combining methods and the sentence voricity title of the phrase. In this study Leyla Karahan’s “Türkçede Söz Dizimi” was accepted as a basic source. Also a classification is made taking into consideration other basic sources and also the sentences in the novel.

The study, is a text- based work aims to make determinations about the forms of connection and sentence, and to put forth different examples, moving from a work belonging to novel of Mehmet Rauf.

This study consists of five parts. In the introduction part, the definition of problem, purpose, limitations and general terms related to the topic are given. In the second part, information about the theoretical foundation and the research topic of the research is explained and in the fourth part, which is the main part of the study, the author’s life and novelty and the book “Eylül” are mentoined. Then sentence combining methods and the sentence types are handlerd as separate titles. Examples of the novel are listed. The final part of the research results and the general results are induded in the proposals part. At the end of the study, a list of used resources are given.

Key Words: Syntax, sentence combining methods, sentence types, Mehmet Rauf, Eylül.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	1
1.3. Önem	1
1.4.Sınırlılıklar	2
2. İLGİLİ ALANYAZIN	3
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	3
2.2. İlgili Araştırmalar.....	3
3.YÖNTEM	14
3.1. Araştırmanın Modeli	14
3.2. Bilgi Toplama Kaynakları.....	14
3.3. Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi	14
4. BULGULAR VE YORUMLAR	16
4.1. Mehmet Rauf.....	16
4.1.1. Hayatı	16
4.1.2. Romancılığı.....	17
4.2. Eylül	20
4.3. Eserleri.....	25
4.3.1. Romanları	25
4.3.2. Hikâyeleri	25
4.3.3. Tiyatroları	26
4.3.4. Mensur Şiirleri	27
4.4. Cümlelerin Bağlılık Şekilleri	27
4.4.1. Bağlama Edatlarıyla Bağlanan Cümleler	27
4.4.1.1. “Ki” Bağlama Edatıyla Bağlanan Cümleler.....	27
4.4.1.2. “Ve” Bağlama Edatı İle Bağlanan Cümleler	41
4.4.1.3. Diğer Bazı Bağlama Edatlarıyla Bağlanan Cümleler	57
4.4.2. Ortak Cümle Öğeleriyle Bağlanan Cümleler	83
4.4.2.1. Ortak Yüklemliler Cümleler.....	83
4.4.2.2. Ortak Özneli Cümleler	90
4.4.2.3. Ortak Nesneliler Cümleler	98
4.4.2.4. Ortak Yer Tamlayıcı Cümleler.....	100
4.4.2.5. Ortak Zarflı Cümleler	103
4.4.3. Ortak Kip / Şahıs Ekleriyle Bağlanan Cümleler.....	106
4.4.4. Anlam İlişkisiyle Bağlanan Cümleler.....	134
4.5. Yüklemin Türüne Göre Cümleler	136
4.5.1. Fiil Cümleleri	137
4.5.2. İsim Cümleleri	153
4.6. Yüklemin Yerine Göre Cümleler.....	165
4.6.1. Kurallı (Düz) Cümleler.....	165
4.6.2.Devrik Cümleler	185
4.7. Cümlelerin Anlam Özellikleri	188
4.7.1. Olumlu Cümleler	188
4.7.2. Olumsuz Cümleler	201
4.7.3.Soru Cümleleri	209
5.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	216
5.1. Sonuçlar.....	216

5.2. Öneriler	218
KAYNAKÇA.....	219

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Çalışmamızda Mehmet Rauf'un "Eylül" adlı romanındaki cümlelerin bağlanış şekilleri ve cümle türleri incelenmiştir.

Çalışmamızın amacı ise Servet-i Fünûn dönemi eseri olan Eylül romanında dilin nasıl kullanılmış olduğunu göstermektir. Cümlelerin bağlanış şekilleri ile ilgili olarak kaynak kitaplarda yeterli ve açıklayıcı bilgiler bulunmaması cümlelerin incelenmesinde problem yaratmaktadır. Cümlelerin anlam özelliklerinin sınıflandırılması konusunda araştırmacıların fikir ayrılığı yaşadıkları görülür.

1.2. Amaç

Çalışmamızın temel amacı, Eylül romanından yola çıkarak Türkçe söz diziminde *cümlelerin bağlanış şekilleri ve cümle türleri* ile ilgili özellikleri örneklerle ortaya koymaktır. Bu amaçtan hareketle aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Cümlelerin bağlanmasında hangi unsurlar etkilidir?
2. Türkçe söz diziminde cümle türlerinin özellikleri nelerdir?
3. Bu özelliklerle birlikte yazarın kendine özgü kullanımları var mıdır?
4. Bütün bu özelliklerin yazarın üslubundaki yeri nedir?

1.3. Önem

Mehmet Rauf'un "Eylül" adlı romanından hareketle Türkçe söz diziminde cümlelerin bağlanış şekilleri ve cümle türleri ile ilgili özellikler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu özellikleri ortaya koyabilmek için metni merkeze almak gerekir.

Türkçede söz dizimi konusuna son yıllarda ağırlık verilmiştir. Çalışmamız, Türkçenin 20.yüzyıl başlarında ne gibi sözdizimsel özellikler gösterdiğini Eylül romanı üzerinden betimlemeye çalışmak açısından önemlidir. Bu nedenle söz dizimi ile ilgili çalışmalara önem verilmelidir.

Bu çalışmada söz diziminin “bağlanış Şekilleri” ve “cümle türleri ” konuları ele alınmıştır. Bu Şekilde konunun bütün yönleriyle ortaya koyulması amaçlanmıştır. Çalışma, bu açıdan önem taşımaktadır.

Servet-i Fünûn döneminin önemli isimlerinden biri olması nedeniyle çalışmada Mehmet Rauf seilmıştir. Böyle bir çalışma, yazarın üslubu hakkında fikir sahibi olmamıza imkân sağlayacaktır.

1.4.Sınırlılıklar

Bu alışma, Eylül romanı ve bu romanda bağlanış Şekilleri ve cümle türlerinin incelemesi ile sınırlıdır.

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu çalışmada, cümlelerin bağlantı şekillerinin ve cümle türlerinin tanımlandığı, sınıflandırıldığı ve konuyla ilgili örneklerin sıralandığı eserler dikkate alınmıştır.

Bu araştırmalarda genel olarak cümlelerin bağlantı şekilleri ve cümle türlerinin tasnifine yer verilmiştir. Ardından sınıflandırılmış her maddenin kısaca tanımlarına, kurallarına, özelliklerine değinilmiştir. Sonrasında ise verilen örneklerle konu tamamlanmıştır.

Yazar hakkında bilgi verildikten sonra Leyla Karahan'ın "Türkçede Söz Dizimi" adlı eserindeki sınıflandırma sistemli bir şekilde eserin tümüne uygulanmıştır. Çalışmamızın kuramsal çerçevesini de bu düzen oluşturmaktadır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Her cümlenin bildirdiği eylem, oluş ve kılışın ifade edilmiş şekli farklılık göstermektedir. Yüklem oluşturduğu bu bildiriliş farklılığı beraberinde cümlenin anlam özelliğini de etkiler. Duygu ve düşüncelerimizi başkalarına aktarmaya çalışırken meydana gelen cümleler değişik anlamlar taşır. Yargının gerçekleşip gerçekleşmediğini bildiririz; bilgi edinmek istediğimiz konularda soru sormak ihtiyacı duyarız. Kimi zaman da isteklerimizi, coşkularımızı ve hayretlerimizi açığa vururuz. Çünkü her cümle bir amacı belirtmeye yönelik oluşturulur. Bu nedenle cümleler taşıdığı değişik anlamlar açısından araştırmacılar tarafından ele alınmış ve tasnif edilmiştir. Cümlelerin anlamları yönünden sınıflandırılması ve adlandırılması konusunda birtakım farklı görüşler meydana gelmiştir.

Yukarıda bahsedilen durumları ortaya koymak için araştırmacıların bu konudaki farklı değerlendirmelerini örnekleyelim.

Hikmet Dizdaroğlu (1976), "*Tümce Bilgisi*" adlı eserinde anlam yönünden cümleleri "Tümce Türleri" ana başlığı altında değerlendirmiştir. Eserinde anlamları bakımından cümleleri şöyle sıralar:

1. *Olumlu Tümce*

2. *Olumsuz Tümce*
3. *Soru Tümcesi*
4. *Buyruk Tümcesi*
5. *Ünlem Tümcesi*
6. *Dilek Tümcesi*

Dizdaroğlu, cümlelerin anlamlarından ne anlaşılması gerektiğinden bahsettikten sonra “olumlu”, “olumsuz” ve “soru” cümlelerini yüklem türüne göre “ad” ve “eylem” cümlesi şeklinde ayırarak inceler. Bununla birlikte cümleleri biçimce ve anlamca olumlu ve olumsuz olması açısından da ele alır. Konuyla ilgili olarak “Tümcelelerin Çözümlemesi” başlığı altında anlam yönünden cümlelerin çözümlemesi ile ilgili örneklere yer verir.

Hikmet Dizdaroğlu, gereklilik kipiyle çekimlenmiş fiilden sonra *değil mi* sorusu getirilerek oluşturulan cümlelerin biçimce olumsuz anlamca olumlu ad cümlesi olduğuna dikkat çeker:

* Meydan okuyan meydanın her cilvesine katlanmalı *değil midir?*
(Katlanmalı)

(Falih Rıfıkı Atay)

Dizdaroğlu, biçimce ve anlamca olumsuz ad cümleleri başlığı altında yüklem görevinde bulunan –sız eki almış ad ve ad soylu cümleleri örneklendirir:

* Bakışlar isteksiz, bulanık, umutsuz. (Mehmet Seyda)

Dizdaroğlu, yüklemi emir kipinin üçüncü tekil veya çoğul kişilerinden oluşan kökteş iki fiilin birincisi yeterlilik eyleminin şartıysa bu tümcelelerin biçimce olumlu anlamca olumsuz bir eylem cümlesi olduğunu belirtir:

* Bu yağmurda dışarı çıkabilirsen çık. (*Çıkamazsın*)

Dizdaroğlu, emir kipine ya da “e! , a!” ünlemi ile ulanmış dilek kipine sahip yüklemli cümleleri biçimce olumlu anlamca olumsuz eylem cümleleri başlığına dahil eder:

* Haddin varsa dön! ... (Dönemezsin)

(Hasan Ali Toptaş)

* Hadi vursana, ne duruyorsun, bir daha vursana! (Vuramazsın)

(Zeynep Oral)

Dizdaroğlu'nun biçimce olumlu anlamca olumsuz cümle başlığına dahil ettiği diğer bir yapı ise emir kipinde olan cümleye “*gel de*” ya da “*yine*” eklenerek oluşturulan cümlelerdir:

* Böyle bir adama *gel de inan!* (İnanamazsın)

* Nasıl bir adam olduğunu gördün, ona sen *yine güven*. (Güvenme)

Hikmet Dizdaroğlu, soru, buyruk, ünlem, dilek cümlelerini türleri, anlam özellikleri ve yazım kuralları açısından da ayrıntılı olarak inceler. Buyruk cümlelerinden söz ederken bazı deyimlerin, yaklaşma anlamına sahip “*az kalsın*” yapılarındaki cümlelerin buyruk anlamı taşımadığını ifade eder. Ünlem cümlelerinin genellikle emir kipinden oluştuğunu söyler. Bu nedenle emir ve ünlem cümlelerinin ayırt edilebilmesi için cümlenin anlam özelliklerinin dikkate alınması gerektiğini söyleyebiliriz.

Mazhar Kükey (1975), “*Türkçenin Söz Dizimi*” adlı eserinde anlamlarına göre cümleleri ayrı bir başlık altında şu şekilde inceler:

1. *Olumlu Tümce*
2. *Olumsuz Tümce*
3. *Soru Tümcesi*
4. *Ünlem Tümcesi*

Kükey, anlamlarına göre cümlelerden bahsederken herhangi bir açıklama yapmadan sınıflandırmasına yer verir. Kükey'in tasnifi ve tasnifi içerisindeki açıklamalar oldukça geneldir.

Tahsin Banguoğlu (1979), “*Ana Hatlarıyla Türk Grameri*” adlı eserinde anlam yönünden cümleleri ayrı bir başlık olarak ele almaz. “Yapı Bilgisi” ana başlığının “Fiil” alt başlığında yer verir. Bu başlıklar altında ise “*Olumsuz Fiiller*” ve “*Fiillerde Soru*” konularına değinir. Yine Banguoğlu, soru kelimeleriyle oluşturulan soru cümlelerine yer vermez. Ancak asıl zaman ve uyarı kiplerinin de içerisinde bulunduğu fiil çekim cetvelini kitabına eklemiştir.

M. Kaya Bilgegil (2014), “*Türkçe Dilbilgisi*” adlı eserinde anlamlarına göre cümleleri “Kelime Bilgisi” ana bölümünün “Fiil Soyundan Kelimeler” başlığında değerlendirir. “Fiillerde Anlam Nitelikleri” başlığı çerçevesinde anlam özelliklerine göre cümleleri şöyle sıralar:

1. *Olumlu Fiiller*
2. *Olumsuz Fiiller*
3. *Soru Bildiren Fiiller*
4. *Olumsuz Soru Bildiren Fiiller*

Bilgegil'in sınıflandırmasında en dikkat çekici husus isim cümlelerini anlam açısından değerlendirmemiş olmasıdır.

Tahir Nejat Gencan (1979), "*Dilbilgisi*" adlı eserinde anlamlarına göre cümleleri ayrı bir bölümde değerlendirmemiş. "Sözdizimi" ana başlığının "Tümcenin Öğeleri" alt başlığı içerisinde ele alır. Cümleleri anlam özelliklerine göre şu şekilde sınıflandırır:

1. *Olumlu Tümce*
2. *Olumsuz Tümce*
3. *Soru Tümcesi*

Gencan, cümlelerin anlamını olumsuz yapan unsurların nedenlerini sınıflandırıp açıklamak yerine örnekleri doğrudan sıralar.

Vecihe Hatipoğlu (1972), "*Türkçenin Sözdizimi*" adlı eserinde anlamlarına göre cümleleri "Yargılı Anlatımlar" ana başlığının "Yargı Bakımından Tümce Türleri" alt başlığı içerisinde *olumlu tümce*, *olumsuz tümce*, *sorulu tümce* olarak üçe ayırır. Hatipoğlu, diğer araştırmacılardan farklı olarak soru cümlelerini ayrıntılı olarak şu şekilde tasnif eder:

1. *Sorulu Eylem Tümcesi*
2. *Sorulu Ad Tümcesi*
3. *Sorulu Tümcede Pekiştirme*
4. *Sorulu Tümcede Eşit Öğeler*
5. *Sorulu Tümceyle Zaman Kavramı*
6. *Sorulu Tümcelerin Sıralanması*
7. *Sorulu Tümceyle Olumsuzdan Olumlu*
8. *Sorulu Tümceyle Kesinlik Kavramı*
9. *Sorulu Tümceyle İncelik Kavramı*
10. *Sorulu Tümcede Soru Adılları ve Soru Belirteçleri*
11. *Sorulu Tümcede Ses Tonu*

Hatiboğlu, olumsuzluk anlamını pekiştirmek için iki ya da üç olumsuzluk ekinin bir arada kullanılabileceğini belirtir: "*Sakın toplantımıza gelmemelik etmeyin.*" Hatiboğlu, bazı araştırmacıların tasnifine dahil ettiği bildirme, isteme, emir, gereklilik ve ünlem cümlelerini yüklem bakımından cümle türleri başlığı altında ele alır.

Günay Karaağaç (2012), "*Türkçenin Söz Dizimi*" adlı eserinde anlamlarına göre cümleleri "Cümle Türleri" içerisinde *olumlu cümle*, *olumsuz cümle* ve *soru cümlesi* olarak üçe ayırır. Soru cümlelerini ise Vecihe Hatiboğlu gibi ayrıntılı olarak şöyle sıralar:

1. *Seçmeli Soru*
2. *Ünlemlik Soru*

3. *Karşı Çıkma Sorusu*
4. *Cümleyi Değil, Cümle Öğelerinden Birini Sorma Sorusu*
5. *İkili Soru*
6. *Düşünme Soru*
7. *Dolaylı Soru*
8. *Zamir Soru*
9. *Dolaysız Soru*
10. *Ret-kabul Sorusu*
11. *Ayırıcı Soru*
12. *Retorik Soru*
13. *Uzlaş Sorusu*
14. *Onay Sorusu*

Karaağaç, olumlu, olumsuz cümleleri yüzeysel olarak değerlendirir. Ancak soru cümleleri üzerinde ayrıntılı bir şekilde durur. Yapı bakımından soruları 1. *Ana yardımcı fiil ve onun soru biçimiyle*, 2. *Soru sözleriyle*, 3. *Titreleme* ile olmak üzere üçe ayırır. Dizdaroğlu, Hatiboğlu, Karaağaç soru cümlelerinin türlerine ve farklı işlevlerine dikkat çekerler. Yapılan sınıflandırmaların isimlendirilmeleri farklı olsa da anlam özellikleri bakımından bazı benzerlikler bulunmaktadır.

Mehmet Özmen (2013), "*Türkçenin Sözdizimi*" adlı eserinde anlamlarına göre cümleleri "Cümle Türleri" ana başlığı altında değerlendirir. Özmen, anlamlarına göre cümleleri *Olumlu ve Olumsuzluk Bakımından Cümleler ve Soru Cümlesi* şeklinde ayrıntılı olarak ele alır. Olumlu cümleleri yüklem türüne göre ayırarak değerlendirmezken olumsuz cümleleri ise *isim ve fiil cümlesi* olarak ikiye ayırır.

Özmen, olumsuz cümle yapılarından bahsederken şu açıklamaya yer verir: "*Geniş zamanın şartının olumlu yeterliliği + emir istek kipi ile emir istek kipi+ geniş zamanın şartının olumlu yeterliliği anlatım kalıpları, metin bağlamına, titrelemeye ve vurguya bağlı olarak kabullenme, rıza, makul karşılama yanında, tehdit, gözdağı verme, bir şeyin yapılmasına izin vermeme; bir eylemi engelleyememe; bir eylemi gerçekleştirilememe vb. olumsuz anlamlar da verebilir. Makul karşılama, rıza, kabullenme alçalan titrem; tehdit, gözdağı, makul karşılama, gerçekleşmesine rıza göstermeme yoluyla eylemi engellemede ise yükselen titrem kullanılır. Bu anlatım kalıplarında, ikinci veya üçüncü kişiler kullanılır.*" (Özmen, 2013).

* Hadi gidebilirsen git / (Gidemezsin, müsaade etmem)

* Hadi gidebilirsen git / (Gidebilme olanağın varsa, git, iyi olur)

(Özmen, 2013).

Özmen'in işaret ettiği bir diğer noktaysa konuşma dili ya da ağızlarda kullanılan birtakım seslerin (hi, i, ih, cık) çıkarılmasıyla cümlelerin olumlu ve olumsuz

anlama sahip olmasıdır. Bir konu hakkında bilgi edinmek ve yanıt almak amacıyla oluşturulan cümleleri gerçek soru cümlesi, karşı taraftan herhangi bir cevap beklemeden sitem, küçümseme, onaylatma vb. amaçlarla oluşturulan cümleleri sözde soru cümlesi olarak adlandırır. Aynı zamanda soru eki ve soru kelimelerinin çokluk, miktar, pekiştirme, kuvvetlendirme ve olasılık anlamları da taşıyacağını bildirir. Özmen, bildirme ve tasarlama cümlelerinin tespitinde anlam özelliklerinin değil, kip eklerinin göz önünde bulundurulması gerektiğini düşünür.

Nurettin Koç (1999), “*Yeni Dilbilgisi*” adlı eserinde “Tümce Türleri” başlığı altında şöyle bir tasnif yapar:

1. *Bildirme Tümcesi*
2. *İsteme Tümcesi*
3. *Soru Tümcesi*
4. *Ünlem Tümcesi*

Koç, anlamları yönünden cümleleri değerlendirirken bildirme ve soru cümlelerini tanımlayıp örnekler verir. Bu örneklerden yola çıkarak ulaştığı sonuçları sıralar. Olumlu ve olumsuz cümlelere ayrıca yer vermeyip bildirme cümlelerinin olumlu ve olumsuz anlama sahip olabileceğini söyler.

Mehmet Hengirmen (1998), “*Türkçe Dilbilgisi*” adlı eserinde “Sözdizimi” bölümünde anlamlarına göre cümleleri şu şekilde sınıflandırır:

1. *Bildirme Cümleleri*
2. *İstek Cümleleri*
3. *Emir Cümleleri*
4. *Soru Cümleleri*
5. *Ünlem Cümleleri*
6. *Şart Cümleleri*
7. *Olumlu ve Olumsuz Cümleler*

Hengirmen, bildirme, isteme, olumlu, olumsuz vb. cümleleri bir bütün olarak ele alıp en geniş sınıflandırmayı yapar. Olumlu cümleleri yüklem türüne göre ayırarak değerlendirmezken olumsuz cümleleri ise *isim ve fiil cümlesi* olarak ikiye ayırır.

Fuad Bozkurt (1994), “*Türkçe Çağdaş Dilbilgisi*” adlı eserinde anlam bakımından cümleleri dört bölümde inceler:

1. *Olumlu Tümce*
2. *Olumsuz Tümce*
3. *Soru Tümcesi*
4. *Ünlem Tümcesi*

Bozkurt, ünlem cümlelerinin saptanmasında ses tonunun önemli olduğunu ve ses tonunun belirlenmesinin güç bir ölçüt olduğunu ifade eder. Bozkurt, ünlem cümlelerinin saptanabilmesi için cümledeki anlamının esas alınması gerektiğini düşünür.

Bilal Aktan (2009), “*Türkiye Türkçesinin Sözdizimi*” adlı eserinde anlamlarına göre cümleleri “Cümle Türleri ” başlığı altında değerlendirir. Aktan’ın sınıflandırması şu şekildedir:

1. Olumlu Cümle
2. Olumsuz Tümce
3. Soru Cümlesi
4. Emir Cümlesi
5. Ünlem Tümcesi

Aktan’ın, anlamlarına göre cümleler hakkında görüşlerini belirtirken kullandığı cümlelerin Leyla Karahan ile benzerlik göstermesi dikkat çekicidir. Olumlu ve olumsuz cümleleri yüklem türüne göre isim ve fiil olarak ikiye ayırır. Yine diğer araştırmacılardan farklı olarak Karahan’ın da değindiği gibi –*dAn başka + değil* kalıbının şekil olarak olumsuz görünse de cümleye olumlu bir anlam kazandırdığını tespit eder:

* Üslup, iç davranışların bir ahenginden *başka* bir şey *değildir*.

(Suut Kemal Yetkin)

Aktan, ünlem cümlelerinin büyük bir kısmının emir kipiyle kurulduğunu belirtir. Bu nedenle emir veya ünlem anlamının belirlenmesinde cümlenin bağlamının etkili olduğunu düşünür.

Haydar Ediskun (1999), “*Türk Dilbilgisi*” adlı eserinde “Sözdizimi” ana başlığı altında cümleleri anlam yönünden şöyle sıralar:

1. *Olumlu Cümleler*
2. *Olumsuz Cümleler*
3. *Soru Cümleleri*
4. *Ünlem Cümleleri*

Ediskun, “*değil*” edatının -di’li geçmiş zamanın olumlu biçimde kişi ekinden sonra geldiği cümlelerden bahseder. Bu yapı, cümledeki yargıyı ya tümüyle reddeder, ya da yargıya başka bir yargıyla genişlik kazandırır:

* “Ben, bu kitapları *okudum değil*, elime bile almadım” (Yargı, tümüyle reddedilmektedir.)

* “Ben, bu kitapları *okudum değil*, (hatta) ezberledim.” (Yargı, başka bir yargıyla genişletilmektedir.)

Ediskun, “*değil*” edatının -di’li geçmiş zamanın olumsuz biçimde kişi ekinden sonra geldiği cümleleri örneklendirir. Yine bu yapı, cümledeki yargıyı ya tümüyle reddeder, ya da yargıya başka bir yargıyla genişlik kazandırır:

* “Biz, sinemaya *gitmedik değil*, (gittik)” (Bu gibi cümlelerde değilden sonra fiilin olumsuzunun yinelendiği görülür.)

* “Biz, bu kitapları *okumadık değil*, (hatta) ezberledik” (Yargı, başka bir yargıyla genişletilmektedir.) (Ediskun, 1999).

Ediskun, bu yapıları dilek kiplerinin olumlu ve olumsuz biçimleri içinde aynı şekilde örneklendirir.

İbrahim Delice (2003), “Türkçe Sözdizimi” adlı kitabında cümleleri anlamlarına göre *olumlu*, *olumsuz*, *soru*, *olumlu soru* ve *olumsuz soru* olmak üzere beşe ayırarak inceler. Ancak sınıflandırması ile ilgili herhangi bir açıklama ya da örneğe yer vermez.

Leyla Karahan’ın “*Türkçede Söz Dizimi*” adlı eserinde cümlelerin anlam özellikleri ana başlık olarak ele alınır. Karahan anlam yönünden cümlelerle ilgili olarak şu açıklamaya yer verir; “*Her cümle, yapısında bulunan kelime ve eklerin yönlendirdiği soru, bildirme, emir, istek, ünlem vb. anlam özelliklerinden birine sahiptir. Bir cümle hangi anlam özelliğine sahip olursa olsun, mutlaka ya olumlu ya da olumsuz bir anlam taşır. O halde cümlelerin temel anlam özelliği olumluluk veya olumsuzluktur. Olumlu ve olumsuz cümleler, ayrıca soru, bildirme, emir, istek, ünlem vb. anlamlar taşıyabilir. Burada temel anlam özelliklerinden olmaları ve kullanım sıklığı dikkate alınarak sadece olumlu ve olumsuz cümlelerle soru cümleleri üzerinde durulmuştur.*” (Karahan, 2012). Leyla Karahan, sınıflandırmasında cümlelerin anlamını etkileyen özellikleri başlıklar şeklinde verir. Ayrıntılı bir tasnif yapmış olduğu için tez çalışmamızda yöntem olarak Karahan’ın sınıflandırmasını esas aldık.

Sonuç olarak, araştırmacıların yapmış olduğu tasniflerin adlandırılması ve sınıflandırılmasıyla ilgili farklı görüşler vardır. Ancak birkaç istisna olsa da araştırmacıların genel anlamda sınıflandırılmalarında olumlu, olumsuz, soru cümlelerine yer verdikleri görülmektedir. Yine ünlem cümleleri de tasnifler içerisinde sıklıkla kullanılmaktadır. Tartışılan diğer bir konu ise bildirme ve isteme cümlelerinin anlamlarına göre cümleler içerisinde değerlendirilip değerlendirilmemesidir. Fakat bazı araştırmacılar haricinde bildirme ve isteme cümleleri anlamlarına göre cümleler başlığının dışında tutulmuştur. Olumlu, olumsuz, soru cümlelerinin belirlenmesinde şekilsel özelliklerin yeterli olmadığını, cümlenin kendi içindeki anlam bütünlüğünün göz önünde tutulması gerektiğini söyleyebiliriz.

Son yıllarda söz dizimi ile ilgili yapılan çalışmalara ağırlık verilmektedir. Söz dizimi ile ilgili tez çalışmalarından bazıları şunlardır:

Yıldırım, Faruk. (1991). Şiir ve Cinayet'te Cümle. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Daşdemir, Muharrem. (1995). Tarık Buğra'nın Romanlarında Sözdizimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kara, Funda. (1996). Sait Faik'in Kısa Hikâyelerinde Söz Dizimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Tok, Turgut. (1997). Necip Fazıl Kısakürek "Çile" Adlı Şiir Kitabındaki Cümlelerin Yapısal Tahlili Ve Öğelerinin Derin Yapısı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Daşdemir, Muharrem. (2000). Dedem Korkut Kitabı'nın Söz Dizimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Özezen, Muna Yüceol. (2000). Namık Kemal'in Romanlarında Cümle. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Taştekin, Ali. (2001). Atatürk'ün Söylev Ve Demeçlerinde Sözdizimi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Kara, Funda. (2001). Namık Kemal'in Mektuplarında Söz Dizimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Uytun, Yasemin. (2002). Reşat Nuri Güntekin'in "Acımak" Adlı Eserinde Fiiller. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Uysal, İ. Nebi. (2002). Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerinde Fiiller, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Uytun, Serdar. (2002). Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun "Kiralık Konak" Adlı Eserinde Fiiller, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Yıldız, H.Hülya. (2003). Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Mahur Beste" Adlı Eserinde Fiiller. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Demir, Ayça. (2005). Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Huzur" Romanında Sözdizimi İncelemesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Aydın, Gülçin. (2007). Peyami Safa'nın "Fatih-Harbiye" Adlı Romanının Söz Dizimi İncelemesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Gök, Adem. (2007). Bahaeddin Özkıışi'nin "Sokakta" Adlı Eserinin Cümle Bilgisi İncelemesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Güzel, Ferdi. (2007). Peyami Safa'nın "Yalnızız" Romanında Söz Dizimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Üçer, Ayhan. (2007). "Ömer Seyfettin'den Seçme Hikâyeler" Adlı Eser Üzerinde Sentaks Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Yağımlı, Mustafa Âkil. (2007). Reşat Nuri Güntekin'in Dudaktan Kalbe Adlı Romanının Cümle Bilgisi Bakımından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Akın, Necla. (2008). Yaşar Kemal'in İnce Memed Adlı Romanındaki Sözdizimsel Yapı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Yılmaz, Reyhan. (2008). Emine İşinsu'nun "Çiçekler Büyür" Romanının Cümle Yapısı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Erdoğan, Ede. (2010). Reşat Nuri Güntekin'in Değirmen Adlı Romanının Cümle Bilgisi Bakımından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Divanoğlu, Gamze. (2010). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Mürebbiye" Adlı Eseri Üzerine Söz Dizimi (Sentaks) Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Nihal, Bayram. (2010). Hüseyin Nihal Atsız'ın Ruh Adam Romanında Söz Dizimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Özbek, Erdem Emin. (2010). İhsan Oktay Anar'ın "Suskunlar" Romanında Cümlelerin Öğeleri. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Çakır, Adem. (2013). Refik Halit Karay'ın İstanbul'un Bir Yüzü Adlı Romanında Söz Dizimi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.

Akın, İbrahim. (2014). Mustafa Kutlu'nun Uzun Hikâye Adlı Hikâye Kitabının Söz Dizimi Açısından İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Şen Ertük, Nilgün. (2014). Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nda Söz Dizimi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Süzer, Hüseyin. (2016). Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" Romanının Söz Dizimi Bakımından İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Mehmet Rauf, Servet-i Fünûn döneminin önemli yazarlarından. Pek çok eser veren Mehmet Rauf, Eylül romanı ile Türk edebiyatına ilk psikolojik romanı kazandırmıştır.

Mehmet Rauf'un edebi kişiliği ve romanları üzerine yapılan tez çalışmaları:

Çöpatlamaz, Osman. (2006). Mehmet Rauf'un Mensur Şiirleri Üzerine Bir İnceleme. Kırıkkale Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.

Özdemir, B. Cemal. (2010). Mehmet Rauf'un Romanlarında Kadın. Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

3.YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli genel anlamıyla konunun gramer kitapları içindeki tanım ve sınıflandırmalarından hareketle bu özelliklerin edebi eserin bütününe uygulanmasıdır. Eserde yer alan cümleler öncelikle fişleme yöntemi ile sınıflandırılmıştır. Romandan seçilen örnekler ise özellikler ve kurallar çerçevesinde maddelendirilmiş ve örnekler sıralanmıştır.

Bu incelemede temel kaynak olarak Leyla Karahan (2012) 'ın "Türkçede Söz Dizimi" adlı eseri dikkate alınmıştır. Ancak gerekli görülen yerlerde diğer araştırmacıların görüşlerinden de faydalanılmıştır. Romandan hareketle Türkçe söz diziminde cümlelerin bağlanış şekilleri ve cümle türlerinin özellikleri betimsel yöntemle ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

3.2. Bilgi Toplama Kaynakları

Çalışmamızın temel kaynakları geçmişten günümüze kadar söz dizimi üzerine yapılmış olan bazı çalışmalar ve bu çalışmalardaki özelliklerin uygulanarak incelendiği romandır. Romanın 2014 yılında yayımlanan 7. baskısı kaynak kabul edilmiştir. Roman merkeze alınarak cümlelerin bağlanış şekilleri ve cümle türleri ile ilgili özellikler belirlenmiş ve sistemli bir şekilde sıralanmıştır. Genel taslak, Leyla Karahan'ın "Türkçede Söz Dizimi" adlı eserine göre oluşturulmuş, farklı özelliklerle karşılaştırılması durumunda da diğer kaynaklardan yararlanılmıştır.

3.3. Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Eylül romanında yer alan cümlelerin değerlendirilmesinde Leyla Karahan'ın "Türkçede Söz Dizimi" adlı eseri ana kaynak kabul edilmiştir. Tez konusu ile ilgili

bilgilere ulaşabilmek için diğer kaynaklar da incelenmiştir. Farklı örneklerle karşılaşılması durumunda, diğer kaynaklara da başvurularak konuyla ilgili özellikler ve sınıflandırmalar genişletilmiştir. Cümlelerin bağlantı şekilleri ve cümle türlerinin her yönüyle ortaya koyulabilmesi için romanın her cümlesi gözden geçirilmiştir. Ancak verilen örneklerin sayısı sınırlandırılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Mehmet Rauf

4.1.1. Hayatı

Servet-i Fünûn edebiyatının önemli yazarlarından Mehmet Rauf aslen Kütahyalı olup 12 Ağustos 1875 tarihinde İstanbul Balat'ta dünyaya gelmiştir. Babası Hafız Ahmed Şükrü Efendi mühimme müdürüdür. Rauf'un hatıralarından edindiğimiz bilgilere göre annesi Çerkez asıllı ve duygusal bir kadındır. 1888'de Mekteb-i Bahriye'ye (Deniz Lisesi) kaydolan Mehmet Rauf, 1894'te mülazım-ı sani rütbesiyle okulu bitirmiştir. Tarabya, Bozcaada ve Süreyya gemilerinde görev almıştır (Banarlı, 2001).

Edebiyatla yakından ilgilenen Mehmet Rauf'un "Zambak" adlı eseri pornografik içeriğe sahip olduğu gerekçesiyle toplatılmış ve yazar altı ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Aynı zamanda askerlik mesleğinden çıkarılmıştır. Askerlik yaptığı sıralarda gönül işleri hayatından eksik olmamıştır. Mehmet Rauf, sırasıyla 1900 yılında Tefik Fikret'in halasının kızı Ayşe Sermet Hanım, 1910'da İzmirli zengin bir ailenin kızı olan Besime Hanım ile evlenmiştir. Bu evliliğinden Cevval Rauf adında bir oğlu olmuştur. 1926 yılında ise kendinden oldukça küçük olan Muazzez Hanım ile evlenmiştir. Hayatının son dönemlerinde geçim sıkıntısıyla mücadele eden yazar üst üste geçirdiği felçler nedeniyle şuurunu kaybetmiştir. 1931'de Maçka'daki aile mezarlığında toprağa verilmiştir (Banarlı, 2001).

Mehmet Rauf, küçük yaşlardan itibaren edebiyatla ilgilenmiştir. Askerlik eğitimi almış olmasına rağmen sanata olan merakı ağır basmıştır ve yazar kimliği ile tanınmıştır. Servet-i Fünûn döneminde yenileşme hareketlerinin hız kazanması Mehmet Rauf'un düşünce dünyasına da katkı sağlamıştır.

Mehmet Rauf, Servet-i Fünûn döneminin önemli isimlerinden Halit Ziya'yı okuduktan sonra onun tahlil ve tasvir alanındaki başarısına hayran kalmıştır. Rauf, "Düşmüş" adlı hikâyesini Halit Ziya'ya gönderir ve Halit Ziya Hizmet'te yayımlayarak beğenisini ortaya koyar. Rauf, Halit Ziya ile tanışması ve eserlerini yayımlama fırsatı bulması sonucunda Tefik Fikret ve Hüseyin Cahit gibi yazarlarla yakınlık kurar. Edebi çevresi genişleyen Rauf 1896-1901 yılları arasında faaliyet gösteren Servet-i Fünûn topluluğunda yer alır.

Türk edebiyatında ilk psikolojik roman olma özelliğine sahip Eylül romanı Mehmet Rauf'un sanat hayatının en önemli eseri olarak görülmektedir. 1901 yılında basılan roman Servet- Fünûn edebiyatının en başarılı romanlarından biri olmuştur. Rauf, Eylül romanı ile birlikte hem döneminde hem de kendisinden sonraki pek çok yazarı etkilemiştir.

4.1.2. Romancılığı

Besim Rauf, Cemil, Rauf Vicdani, Jüpon, Ali Necdet gibi takma isimler kullanan Mehmet Rauf'un edebiyata merakı küçük yaşlarda başlamıştır. Babasının askerliğe yönlendirmiş olması edebiyatıyla olan bağını koparmamıştır. İlk hikâye denemesi olan "Denâet yahut Gaskonya Korsanları" okul hocalarının dikkatini çekmiştir. Edebi zevki geliştikçe Emile Zola, Alphonse Daudet, George Ohnet, Paul Bourget gibi yabancı realist ve natüralistlerden etkilenir. Yakup Kadri, batı edebiyatıyla yakından ilgilenen Mehmet Rauf'un edebi kişiliğinden şu şekilde bahseder:

"Mehmet Rauf, Edebiyat-ı Cedide'ciler içinde batı kültürüne ve batı âdetlerine en çok yakışmış olanlardan biriydi. Fransızcadan gayri İngilizceyi de bilmesi ona bu kültürün ışığını öbürleri gibi, yalnız bir değil iki pencereden almak imkânını vermişti. Bundan başka Mehmet Rauf, soluğunu batı müziğinden alan adamdı." (Kurdakul, 1992).

Mehmet Rauf, hikâye, tiyatro, tenkit gibi pek çok türde eser vermiş olmasına rağmen Türk edebiyatında "Eylül Muharriri" olarak tanınmıştır. Rauf'a göre roman, bütün dönemlerde sınırları olmayan edebi bir türdür. Rauf'un başta Eylül romanı olmak üzere hemen hemen bütün eserlerinde aşk, zevk, eğlence gibi ferdi konuları ön planda tuttuğu görülmektedir.

Rauf, aşkla ilgili görüşlerini "Aşka Dair" başlığını verdiği makalesinde değerlendirmiştir. Konuyu *Âşıklar, Asıl Âşıklar, Metresler, Flörtler* olmak üzere dörde ayırarak ele almıştır. "Aşka Dair" adlı makalesinde Mehmet Rauf aşkı şöyle tarif etmiştir: *"Bir hâleti dimaiye ve cismaniye vardır ki o esnada bir mûcidin tefekkürüyle fikrimizde, kalbimizde, havasımızda her şey; emel-i terakki, vazife, i'tiyatlar, ihtiyaçlar, her şey mahvolur, işte bu hâl-i aşktır."* (Kılıç, 2000).

Kılıç, 2000'de yayınlanan çalışmasında Mehmet Rauf'un bu düşüncelerinin şekillenmesinde etkili olan batılı sanatçı Claude Lourse'nin âşıkları şu şekilde sınıflandırdığından bahseder:

1. Mahrumlar (Asla âşık olamayanlar)

2. Muvakkat Âşıklar (Hayatlarının yalnız bir anında âşık olanlar)
3. Doğduktan beri âşık olanlar, olmuşlar, olacaklar

Rauf, Lourse'nin yaptığı sınıflandırmadan yola çıkarak mahrumların, hayatında bir kere aşkı bulmuş olanlardan şüphesiz çoğunlukta olduğunu ileri sürmektedir. Mehmet Rauf'un yapmış olduğu bu çıkarım göz önünde tutulduğunda karamsar, çaresiz, umutsuz bir aşk anlayışına sahip olduğu söylenebilir. Yazısının devamında flört, metres, kıskançlık gibi kavramların aşk duygusunu tamamlayan unsurlar olduğunu ifade etmektedir. Flördü, kadın ve erkek arasında tarafların karşılıklı bir beklenti içinde olmadan sürdürdükleri birliktelik olarak tanımlamaktadır. Flört halinde olan çiftlerin ilişkilerinde gözlerinin kör olduğunu, hatta haysiyetlerinin bile hiçbir ehemmiyeti olmadığını vurgulamaktadır. Nitekim Eylül romanı içerisinde Suad ve Necib arasındaki aşkın bu fikir dünyası etrafında oluşturulduğu görülmektedir.

Yakın arkadaşı Hüseyin Cahit, Rauf'un aşk konusuna verdiği önemin farkına vararak şunları söyler:

"... Rauf, muttasıl yanar, tutuşurdu. Tıpkı bir Mecûsî mâbedinin sönmez ateşi gibi. Fakat bu ateşin ilâhesi sık sık değişirdi. Rauf'ta esas olan yanmaktı. Kimin için? Bunun ne ehemmiyeti var? O sevmek için yaratılmış bir sel gibi akıyordu. Aktı, aktı ve kendisini de sürükledi götürdü... Rauf yalnız kadın şeklinde tecelli eden güzelliği sevmekle iktifâ etmedi. Pek sevdiği "Her güzel şey kalbimde bir yara açarak geçer." sözü, onun hakkında pek doğru olarak kullanılabilirdi." (Özbalcı, 1994).

Konuyla ilgili olarak Halit Ziya ise şu cümlelere yer verir:

"Onun aşkları nasıldı? Hayatında, bir ömrü baştanbaşa kaplayan, inatçı, tek bir aşkı olduğuna ihtimal verilmez. Birinden kurtulurken ötekine tutulan, hastalıklara tutulmak için yaratılmış marazlı bünyeler gibi, onun sevmek ihtirâsı, hayalini, ara sıra uzaktan sezilmiş bir bakış, ara sıra bir endâmın salıntısına, hatta bir başörtüsünün şöyle bir dolanışına yahut bir yeldirmenin omuzlara gelişigüzel atılışına, bir araba, bir sandal gezisinde müstesnâ bulunmuş bir yaslanışa bağlar; ve bir kere hayali böyle bir çengele takılınca artık onu altı ay için, bir yıl, beş yıl için işkenceden işkenceye sürükler; taştan taşa çarpar, bir küçük başarı için uzun zorluklarla, zahmetle çarpışır; ara sıra icâd fikrinin kendisine verdiği türlü, garip tertipler sonunda vardığı sonucun içine bütün varlığıyla atılır. Burada irâdesini, dünyasını unutarak, ta uyanmak saatinin çalmasına kadar her şeyden uzak, yalnız aşkıyla nefes alarak, uzun bir zaman bir rüya içinde uyurdu." (Özbalcı, 1994).

Hüseyin Cahit ve Halit Ziya'nın görüşlerinin yanı sıra Rauf'un roman, hikâye, tiyatro türünde verdiği eserler incelendiğinde hemen hemen hepsinde aşk temel konu kabul edilebilir. Bu konuyu merkeze almasında muhakkak ki hayatının aşkını

bulamamış olmasının, hayal kırıklıklarının, arzu ve isteklerinin etkisi büyüktür. Mehmet Rauf, "Aşka Dair" adlı makalesinde aşksız hiçbir anın düşünülemediğini şu cümlelerle belirtir: "*Evet biraz da aşktan daha doğrusu yine aşktan bahsedelim; çünkü ondan başka bir şey yaptığımız yok...*" (Kılıç, 2000).

Aşk duygusunu hayatının odak noktası haline getiren Rauf, edebi eserleri içerisinde de aşkı, kadını merkeze almaktan kaçınmamış; neredeyse eserlerinde aynı konu etrafında ürün vermiştir.

Mehmet Rauf roman, hikâye, mensur şiir ve tiyatro türünde eserler vermiştir. Ancak bütün bu türlerde vazgeçilmez unsur kadındır. Nihat Sami Banarlı, Mehmet Rauf'un eserlerinin temasını oluşturan bu konu hakkında şu cümlelere yer verir; "*Kadınlara karşı derin bir zaafı ve mütevali aşk maceraları vardır. Onun hikâye ve romanlarında kendi hayatından kuvvetli akisler görülür. Sanatkâr aşk ve arzu hayatını; en temiz ve ma'sumundan, en kirlî ve günahkârına kadar; insan içine çıkabilecek veya çıkamayacak eserler halinde durmaksızın yazmış, pek az istisnalarla hep aynı mevzu'a dönmekten hususi bir zevk almıştır.*" (Banarlı, 2001).

Rauf'un eserlerinin konusunu marazi ve genellikle intiharla biten platonik aşklar ve ölüm oluşturur. Kahramanlar ise aşırı müzik düşkünü (melamoni), hassas mizaca sahip insanlardır. Mehmet Rauf, Halas, Define ve Kan Damlası gibi sosyal konuları işlediği birkaç eseri dışında bireyin iç dünyasını, duygulanışlarını ve hayal kırıklıklarını eserlerine yansıtmıştır. Şahıslar giyim kuşamları, konuşmaları ve yaşam tarzlarıyla batı kültürünün etkisi altındadır. Rauf, dönemin sosyal ve siyasal arka planına önem vermeksizin insanı merkeze alır. Ruhsal ve psikolojik durumları daha iyi yansıtabilmek için şahıs kadrosunu ve olayları daha geri planda tutar.

Rauf'un romanlarında vakayı basit tutması, psikolojik bir eser olan Eylül'de son safhaya ulaşmıştır. Romanda şahıs kadrosu dar tutularak ferdin iç dünyası daha geniş bir şekilde ele alınmıştır. Romanlarındaki üslubu Halit Ziya'nın aksine gevşektir; eserlerinde basit gramer hatalarına rastlamak mümkündür.

Mehmet Rauf, roman hakkındaki düşüncelerine yer verdiği, "Bizde Roman" başlıklı makalesinde Hippolyte Taine'nin şu sözüne değinir: "*Roman öyle bir aynadır ki, hayat ve tabiatın bütün vücuhu onda in'ikas eder.*" (Özbalcı, 1994). Rauf, romanların insan hayatını bütün yönleriyle ele alması gerektiğini düşünür. Bu görüşü savunmakla birlikte eserlerinde sürekli aşk, kadın, ihanet gibi konular etrafında dönmesi dikkat çekicidir.

Selçuk Çıkla, Mehmet Rauf'un hayatı ve eserleri arasındaki benzerliğe şu cümlelerle dikkat çeker: "*Mehmet Rauf gerçek bir aşk muharriridir. Sanki aşk için doğmuş gibidir. Bunda gerçek hayatta ruhunun arzuladığı saadeti hiçbir zaman bulamamış olmasının da rolü vardır. Üç defa evlenişi de bu saadet arayışının bir*

ifadesi olmak gerekir. Kimbilir, daha kaç defa âşık olmuştur. Daha doğrusu bir tahminle, Mehmet Rauf'un daimi bir aşk içinde yaşadığını söylemek yerinde olur. Hiçbir eseri yoktur ki, sözün sonu dönüp dolaşıp aşka ulaşmasın. Eserlerindeki aşklara kendisini ne kadar teselli etmeye çalıştığı, aşksız ne zavallı durumda kalacağı ve aşkla neler yapabileceği, nelere katlanacağı daima sezilir.” (Çıkla, 2001).

4.2. Eylül

Mehmet Rauf'un yazdığı Eylül romanı ilk olarak 25 Mayıs 1316- 1 Mart 1317 (1900-1901) tarihleri arasında Servet-i Fünûn'da yayımlanmıştır. 1901 yılında basılan eser Mehmet Rauf'un kitap halinde basılan ilk romanıdır.

Halit Ziya “Sanata Dair” adlı eserinde Eylül romanı için şu cümlelere yer verir; *“Bu eser bizde ruh tahlilinde en ziyâde ince ve derin görüşlerle dolu psycholoque roman nevinin ilk nümûnesidir.”* (Özbalcı, 1994).

Eserde gönlünü akrabasının eşine kaptıran Necib ile Suad arasındaki yasak aşk konu edilmiştir. Rauf'un kavuşamayan âşıkların acı ve çaresizliğini ayrıntılı olarak tahlil etmiş olması romanın farkını ortaya koymaktadır. Mehmet Rauf, eserini “İlk eserim son üstadım” diyerek Halit Ziya'ya ithaf etmiştir.

Rauf'un Eylül romanında maddi bir aşktan ziyade manevi bir aşkı yücelttiği görülür. Yıllar içinde Necib'in Suad'a duyduğu hayranlık ve saygı aşka dönüşmüştür. Necib ve Suad musikînin tesiriyle birbirlerini tanıma fırsatı bulurlar. Nitekim alevler içinde kalarak ruhları sonsuza kadar birleşmiştir.

Şemsettin Kutlu, *Türk Romanları* adlı eserinde Eylül romanının konusunu şu cümlelerle açıklar: *“Mehmet Rauf, Eylül romanında kişisel duyguları ile insanlık düşünceleri arasında çırpınan ve bunun savaşını veren bir erkek ve bir kadının dramlarını dile getirmektedir.”* (Kutlu, 1970).

Hüseyin Cahit Eylül romanı hakkındaki görüşlerini şöyle belirtir:

“Eylül, aşk ve hayatın bedbin bir merâret felsefesini ifâde eder, ufku geniştir. Elbet kusurlu tarafları da vardır. Fakat bu kusurlar vak'anın esasına ait olmadıkları için eserin asıl değerini düşürmezler. Eylül'ün asıl değeri ise “Hakikî hayatın tam bir sıhhatle müşahede ve gösterilmesinden değil, kalbî hayatın teşrih ve tahlilinden, hayat ve aşk hakikatinin ihsasından” ileri gelmektedir. Bu bakımdan “Eylül, Suad'la Necib'in bedbaht bir muaşakası olduğu kadar, belki daha çok aşk ve hayatın bir felsefesidir” (Özbalcı, 1994).

Şükran Kurdakul, Eylül'deki Suad karakteri ve Batılı roman karakterleri arasında şöyle benzerlikler bulur: *"Kocası Süreyya ile Necib'in yarattıkları ortamda kendini arayan Suad duyarlılığı, istekleri karşısında sabrı, korkuları, algılarını engelleme çabası, müzikseverliği ile Fransız romanlarından çıkıp gelmiş izlenimini bırakır. Biraz Madame de Benal (Kırmızı ve Kara'nın başkişilerinden), biraz Henricette'dir sanki (Balzac'ın Vadideki Zambak başkişilerinden)"* (Kurdakul, 1992).

Mehmet Rauf'un gerçek hayatta aradığı ideal kadın tipinin Suad karakteriyle hayat bulduğu söylenebilir. Yazarın pek çok romanında olduğu gibi burada da mekân İstanbul'dur. Olay Bakırköy ve Boğaziçi'ndeki yalıda cereyan eder. İnci Enginün'ün, 2006'da yayımlanan çalışmasında Mehmet Rauf'un kendisiyle yapılan bir mülakatta Tarabya, Beykoz, Büyükdere gibi mekânlarda vakit geçirdiğinden bahsetmesi ve romanda da bu mekân isimlerine yer vermiş olması hayatıyla Eylül romanı arasında benzerlikler olup olmadığını düşündürmektedir. Ancak yine aynı mülakatta Rauf, Halit Ziya'nın yaşadığı bir olaydan yola çıkarak eserine yön verdiğini söylemektedir.

Eylül romanının olay örgüsü ve şahıs kadrosu ise şu şekilde özetlenebilir:

Mehmet Rauf'un Eylül adlı romanında olay örgüsü yağmurlu bir nisan akşamında, Suad ve Süreyyâ adlı karı-kocanın karşılıklı konuşmalarıyla başlar. Beş senedir mutlu bir evlilik sürdüren bu çiftin bir çocukları olmuş ve ölmüştür. Bakırköy taraflarında bulunan bağ evinde Süreyyâ ailesi ile birlikte yaşar. Romanda onlardan başka Süreyya'nın babası ve annesi, kızkardeşi Hacer ve Hacer'in eşi Fatin Bey Suad'ın dadısı Behice bulunmaktadır. Aynı evde yaşamayan ancak köşke gidip gelen Necib ise Süreyya'nın halasının oğludur.

Süreyyâ büyük babalarının almış olduğu bu köşkü "taş ocağı"na benzetir. Sürekli yalı hayali kuran Süreyyâ için köşkte yaşamak bir eziyettir. Süreyyâ'nın kendini kaptırdığı bu yalı sevdasının gerçekleşmesi ise neredeyse imkânsızdır. Eşi Suad ise yaşadığı hayattan memnundur; çünkü Süreyyâ'nın sevgisi ona yetmektedir.

Kocasını mutsuz gören Suad, son çare olarak babasına yazdığı mektup aracılığıyla para ister. Suad babasının gönderdiği para ve Necib'in de yardımıyla Boğaziçi'nde yarı döşeli, içinde piyano bulunan ve denize yakın bir yalı bulurlar. Suad adeta kocasının mutluluğuyla mutlu olur. Yalıyı bulmalarına yardımcı olan Necib'in de kendileriyle vakit geçirmeleri konusunda ısrar ederler.

Süreyyâ günün her saatini denizde geçirmektedir. Suad'ın denizden korkması nedeniyle karı-koca birbirine zaman ayıramaz hale gelirler. Süreyyâ sandal ve kotra ile geziler yaparken Necib ve Suad ise piyanonun başında ünlü operaları dinlerler. Bu ortak zevk alanı musiki, birbirlerini daha iyi tanımalarını ve

anlamalarını sağlar. Öyle ki kadınlardan hoşlanmayan, onları kötü vasıflandıran, hatta evliliğe karşı bir duruş sergileyen Necib'in fikri Suad ile birlikte değişmeye başlar. Suad'ın diğer kadınlara benzemediğini düşünen Necib ona âşık olur.

Suad da kendine itiraf edemediği bir aşk ile Necib'i sevmektedir. Ancak her ikisi de duygularını açığa vurmaktan çekinirler. Çünkü bu yasak bir ilişkidir.

Aşkını doyasıya yaşayamayan ve acı çeken Necib yalından ayrılmak ister. Necib piyanonun üstünde bulunan Suad'ın eldiveninin tekini de yanında götürür. Aradan bir süre geçtikten sonra Necib hastalanır. Suad ve Süreyyâ onu ziyarete giderler. Yastığının altındaki eldiven Hacer tarafından çıkarılınca Suad şaşırır ve her şeyi anlar.

İyileştikten sonra Necib bir süre daha yalıya gidip gelir. Kışın gelmesiyle birlikte Suad ve Süreyya köşke geri dönerler. Çıkmaza giren bu aşk duygusunu bastırmak ise imkânsızdır. Çünkü aynı ortamda bulunmaktadırlar ve bu durum birbirlerini unutmayı zorlaştırır.

Necib'in tekrar hastalandığı ve evde kimsenin bulunmadığı bir günde aşklarını birbirlerine itiraf ederler. Ancak aşklarının karşılıklı olduğunu öğrendikten kısa bir süre sonra konakta yangın çıkar. Alevler bütün konağı sarar ve Suad ortalıkta yoktur. Süreyyâ, Suad'a seslenmekle yetinirken Necib hiç tereddüt etmeden alevlerin içine dalar. Ancak tavan çöker ve her ikisi de alevler içinde kalır. Roman böyle dramatik bir son ile biter.

Eylül romanının kahramanı olan Suad, Süreyyâ ile beş senelik evlidir. Anne ve babasının geçimsiz evliliği içinde büyüdüğü için kendi evliliğini mutlu bir şekilde sürdürebilmek için çaba gösterir.

Yazar Suad'ın fiziksel özellikleri üzerinde ayrıntılı bir şekilde durur. Siyah bir elmas gibi manalı bakışları bulunan, kumral saçlı, karanfil dudakları ile güzelliği tasvir edilmiştir. Özellikle Necib'in gözünden ince ve narin ellere sahip olduğundan bahsedilir. Bununla birlikte güzellik algısı sadece dış görünüşe bağlı olarak anlatılmaz. Çünkü Suad'da Necib'i etkileyen şey onun hassas, anlayışlı ve fedakâr kişiliğe sahip olmasıdır.

Suad, boş vakitlerini kitap ve gazete okuyarak geçirir. Batı müziğinin sanatçılara ve operalarına hâkimdir. Müzik Necib ile Suad arasındaki birlikteliği pekiştiren en büyük bağıdır. Suad, Necib ile piyano başında geçirdiği zamanları düşünerek hayatı boyunca mutlu olmadığını düşünür. Çünkü Süreyya ile evliliklerinin sorunsuz devam etmesinde kendisinin boyun eğmesinin, uyumlu olmasının etkili olduğunu fark eder. Suad, Necib ile mutlu olacağını bilse de iffeti, ahlakı ve sadakati böyle bir ilişkiyi mümkün kılmaz. Suad içinde coşan duyguları ve namusu arasında gelgitler yaşar. Suad mutsuz dahi olsa Süreyyâ ile evliliğini tercih eder.

Necib, Süreyyâ'nın halasının oğlu ve aynı zamanda arkadaşıdır. Bakırköy'deki konağa sık sık gidip gelmektedir. Romanda ailesinden, geçmiş yaşantısından bahsedilmez.

Necib bekâr, otuzlu yaşlarında, kibar ve yakışıklı bir gençtir. Beyoğlu gecelerinde eğlenen, serbest yaşamaya alışmış bir kişidir. Kadınlarla olan münasebeti bu çevre ve ortamlarla sınırlıdır. Bu nedenle de tanıdığı ve hayatına giren kadınlar evliliğe bakışını olumsuz etkilemiştir. Çünkü o evlenmek için daha ağır başlı, terbiyeli bir kadın istemektedir. Kadınları yalancı ve ihanet etmeyi benimsemiş varlıklar olarak algılar.

Necib, iyi yürekli, hassas bir yapıya sahiptir. Tıpkı Suad gibi hemen hemen hiç olumsuz özelliği yoktur. Musikiye düşkündür. Bu ortak ilgi alanı Suad ile yaklaşmasını sağlar. Suad ile Necib piyano başında sanki farklı bir âlemedirler ve yalnız gibidirler. Musiki sayesinde ruhlarını daha iyi tanıma fırsat bulurlar. Suad'ın kadınlığı Necib'i değiştirir; Suad'ın kadınlığı ona evliliği bile düşündürür. Necib âşık olduğunu anlayınca çıkmaza girer. Çünkü sevdiği kadın en yakın arkadaşının eşidir.

Necib Suad'dan aşkına karşılık maddi bir şey beklemez; Necib için onun tarafından sevildiğini bilmek yeterlidir. Necib'e göre aşk her şeyin üstünde bir duygudur. Öyle ki konakta çıkan yangında Necib, Suad'ı kurtarmak cesaretini göstermeyen Süreyyâ'nın aksine hiç tereddüt etmeden alevlere dalar.

Necib, Süreyya ile kadınlar hakkındaki sohbetinde şu cümlelere yer verir; *"...Bilir misin nefis kadınlar hangileridir? Temiz ruhlular! Sana cidden söylüyorum Süreyyâ, saadetinin kıymetini bil..."* (Rauf, 2014).

Romanın diğer bir şahsı Suad'ın eşi Süreyyâ'dır. Beş yıllık mutlu bir evlilikleri vardır. Süreyyâ ailesi ile birlikte yaşadığı bu konakta olmaktan şikâyetçidir. Burada geçirdiği her gün boğulur.

Denize yakın bir yalı hayali kuran Süreyyâ bu hevesini Suad'a şöyle anlatır: *"Ne mes'ud olurduk Suad, ne mes'ud olurduk... Hem asıl senin için, vallahi bütün senin için istiyorum... Sen söylemiyorsun, fakat fark ediyorum ki gelip burada kapanmak seni fena ediyor; bir kere havasızlık... sıkıntı... Biz papaz değiliz ki bu manastırda yaşayalım... Hayat kalabalık, güzel hava içinde olur. Kalabalık içinde yalnız yaşamak, kalabalık içinde gezip beraber bir köşeye kaçmak; işte asıl zevk budur. İnsan kalpleri birbirine bağlayan bu rabitaları o zaman anlar."* (Rauf, 2014).

Kocasını mutlu etmek isteyen Suad, babasından bir miktar para ister ve Necib'in de yardımıyla bir yalı tutarlar. Süreyyâ yalıya taşındıktan sonra gününü denizde geçirir. Deniz tuttuğu için Suad bu gezilere her zaman eşlik edemez. Karı-koca artık birbirlerine vakit ayıramaz hale gelirler. Suad ve Necib arasındaki aşkın meydana gelmesinde Süreyyâ'nın denize olan merakı nedeniyle Suad'a vakit

ayırmamasının etkisi büyüktür. Süreyyâ karısı Suad hatrına bile musikiye tahammül edemez; piyano başındaki Suad'ı "eziyet meleği" tayin eder. Evlilik kurumunun kutsallığının zedelenmesiyle eşler arasında uçurum büyür. Nitekim Süreyyâ alevler arasında kalan karısı Suad'a sadece seslenmekle yetinir.

Hacer, Süreyyâ'nın kız kardeşidir. Hacer Fatin Bey ile olan evliliğinden memnun değildir. Necib ile şakalaşmaktan, sohbet etmekten zevk alır. Annesi, Hacer ile Necib'i birbirine yakıştırmış; ancak beyefendi karşı çıkmıştır. Hacer hoppa ve dedikoducu bir karaktere sahiptir. Öyle ki Süreyyâ kız kardeşinin iyi terbiye görmediğini düşünür ve bunu dile getirmekten çekinmez.

Hacer, eşi Fatin'i kendine layık görmez. Her fırsatta onunla olan evliliğinden şikâyet eder; adeta ondan tiksindir. Hatta yoldan geçen zabıtlere ilgi duyar ve onlar hakkında Suad ile sohbet etmekten çekinmez. Suad gibi anlayışlı, ahlaklı, fedakâr, ideal kadın modeli karşısında Hacer, fesat, kıskanç, şımarık yozlaşmış bir şahıs olarak romanda yerini alır.

Fatin, Hacer'in eşidir. Ancak daha evliliklerinin ilk senesinde aralarında bir ilgisizlik ortaya çıkmıştır. Fatin, beyefendiye karşı itaatkârdır; yalakalık etmekten geri durmaz. Para kazanmak için yalan söylediği, hile yaptığı görülür. Hacer, Fatin'in cimriliğinden, hatta masraf olur diye çocuk yapmaktan bile kaçındığından yakınıdır. Süreyya eniştesi Fatin Bey'i şöyle tanımlar: *"Yağlı imiş gibi parlayan ensesi, yüzü daima bir istifade ümidi ile yan bakan küçük hilekâr gözleri, biraz yüksek omuzlarını üstünde yemek yerken bir hayvan şekli veren öne eğilmiş büyük başıyla nasıl iğrenç sima olduğunu kabul ederek Hacer'e hak vermek istiyordu."* (Rauf, 2014).

Hanımfendi, Süreyya ve Hacer'in annesidir. Sabırlı ve fedakârdır. Eylül romanındaki kadın karakterler arasında en silik olan şahıstır. Genellikle eşinin yönettiği ve yönlendirdiği şekilde hayatını idame ettirmektedir. Kendi iradesinin ve isteklerinin hiçbir hükmü yoktur. Öyle ki Süreyyâ'yı yalısında ziyaret etmek için bile eşinden izin alamamıştır. Hanımfendi, Suad'ın konakta hürmet ettiği tek kişidir.

Beyefendi, romanda Süreyya'nın babası olarak bahsedilip özel bir isme sahip olmayan şahıstır. Köşk içinde yaşayan kişiler üzerindeki otorite mekanizmasıdır. Hemen hemen hiç kimseyle tam olarak anlaşamadığı görülür. Özellikle de Süreyya'nın istekleri karşısında sert çıkışları vardır. Zaman zaman damadı Fatin Bey ile tavla oynadıklarından ve vakit geçirdiklerinden bahsedilir.

Behice Dadı, Suad'ın küçüklüğünden beri yanında, ellili yaşlardaki dadısıdır. Her zaman Suad'ın yanında bulunur. Behice Dadı, Suad'ın babasına yazdığı mektubu götürmekte yardımcı olur.

4.3. Eserleri

4.3.1. Romanları

Eylül, Âlem Matbaası Ahmet İhsan ve Şürekâsı, İstanbul 1317 (1901).

Serâb, (tefrika) Resimli Roman, 1325 (1909).

Ferdâ-yı Garâm, Selanik Matbaası, İstanbul, 1329 (1909).

Bir Zambak'ın Hikâyesi, İstanbul, 1326 (1910).

Bir Aşkın Tarihi, Kanaat Matbaası, İstanbul, 1331.

Genç Kız Kalbi, Teshil-i Tıbaat İdaresi, Muhtar Halid Külliyyatı, İstanbul 1330 (1914).

Karanfil ve Yasemin, Matbaa-i Âmedî, İstanbul, 1340 (1924).

Böğürtlen, Sahip ve Naşiri: Kitaphane-i Sûdî, Akşam Matbaası, İstanbul 1342 (1926).

Son Yıldız, Gündoğdu Matbaası, İstanbul, 1927.

Defîne, Sevimli Ay, İstanbul, 1927.

Kan Damlası, Sevimli Ay, İstanbul, 1928.

Halas, Muallim Ahmet Halit Kitaphânesi, İstanbul, 1929.

Gazetede Tefrika Edilen Romanları

Garâm-ı Şebâb, İkdâm Gazetesi, İstanbul, 7 Ağustos 1312- 18 Ağustos 1312.

Harabeler, Cumhuriyet Gazetesi, İstanbul, 22 Temmuz 1926- 27 Nisan 1927.

Kâbus, İkdâm Gazetesi, İstanbul, 30 Kânunusani 1928- 4 Mart 1928.

4.3.2. Hikâyeleri

Âşıkane, Hilâl Matbaası, İstanbul, 1909.

İhtizâr, Hilâl Matbaası, İstanbul, 1909.

Son Emel, Kanaat Matbaası, İstanbul, 1913.

Bir Aşkın Tarihi, Kanaat Matbaası, İstanbul, 1915.

Kadın İsterse, Hilâl Matbaası, İstanbul, 1919.

Üç Hikâye, Orhaniye Matbaası, İstanbul, 1919.

Pervaneler Gibi, Orhaniye Matbaası, İstanbul, 1920.
Safo ve Karmen, Orhaniye Matbaası, (Şule Neşriyat Evi) İstanbul, 1920.
Hikâye Külliyyatı, (20 forma), Orhaniye Matbaası, İstanbul, 1920.
İlk Temas İlk Zevk, Kitaphâne-i Sûdi, İstanbul, 1922.
Aşk Kadını, Cihan Biraderler Matbaası, İstanbul, 1923.
Gözlerin Aşkı, Amedî Matbaası, İstanbul, 1924.
Eski Aşk Geceleri, Yeni Kitap Matbaası, İstanbul, 1927.

4.3.3. Tiyatroları

Pençe, Edebiyât- Cedîde Kitaphânesi, İstanbul Matbaacılık Osmanlı Anonim Şirketi, 1325 (1909).
Cidâl, Asya Matbaası, İstanbul 1327 (1911).
Sansar, (Oyun, 3 perde), Şûle-i Neşriyat Evi, Orhaniye Matbaası, 1336 (1920).
Yara, Hilmi Kitaphânesi, İstanbul 1351 (1935).

Tercüme ve Adapte Tiyatroları:

Ferdi ve Şürekâsı, (Halit Ziya'nın aynı adı taşıyan romanından uyarılama, oyun 3 fasıl), Hilâl Matbaası, İstanbul 1325 (1909).
Yağmurdan Doluya, (Octave Feuillet'in "De Charybde et Scylla" adlı eserinden uyarılama, 1 perdelik oyun), Karabet Matbaası, İstanbul, 1335 (1919).
Pembe Köşk, (A. Bisson'un 115.Rue Pigalle adlı eserinden adapte; basılı değildir, şehir Tiyatrosu Arşivi'ndedir).
Gençlik, (Alfred Picard'ın Jeunesse adlı 3 perdelik eserinden adapte), Sûs Mecmuası'nda tefrika, nr.25- 41, 16 Kânunuevvel 1339- 22 Mart 1340/ 16 Aralık 1923- 22 Mart 1924.
Kargacık Burgacık, (Victorien Sardou'nun Les Pattes de Mouche adlı eserinden adapte; basılmamıştır. Metin And'in özel kitaplığında el yazısı halindedir.)
Leylâ, (Victorien Sardou'nun Fedora adlı oyununda adapte), Mudhike dergisinde tefrika, nr.3, 1 Kânunisani 1340/ 1924.
Kamçı, (Maurice Hennequin ile Georges Duval'in "Le coup de fouet" eserinden adapte).
Amca Bey, (Paul Gavault'un Mon Bon Oncle adlı oyunundan eşi Besime Rauf adıyla uyarladığı bir oyundur; Yeni Sahne topluluğu tarafından oynanmış ve

aynı topluluğun külliyyatında yer almıştır. Naklîli Besime Rauf, İstanbul 1336/ 1920, 160 s. , Yenisahra Külliyyatı, nr.2).

4.3.4. Mensur Şiirleri

Siyah İnciler, Âlem Matbaası Ahmet İhsan ve Şürekâsı, İstanbul 1317 (1901); (2.bs.)

4.4. Cümlelerin Bağlanış Şekilleri

Cümle, duygu ve düşüncelerimizi ifade etmeye çalışırken kullandığımız en küçük anlatım yapısıdır. Duygu ve düşüncelerimizi tek bir cümle ile ifade edemediğimiz durumlarda birden fazla cümleye ihtiyaç duyulur. Bu birden fazla cümle yapılarının sağlanmasında bağlama edatlarından, ortak cümle öğelerinden, ortak kip/şahıs eklerinden ya da çeşitli anlam ilişkilerinden yararlanılır.

4.4.1. Bağlama Edatlarıyla Bağlanan Cümleler

Edatlar, yalnız başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime ve kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hâkim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlenin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlerdir (Korkmaz, 2014).

Edatlar, birden fazla cümleyi birbirine bağlayarak anlam ilişkisi kurmaktadır. Türkçe bağlama edatları açısından zengin bir dildir ve pek çok sayıda bağlama edatı vardır. Bağlama edatları aracılığıyla birden fazla cümle açıklama, karşılaştırma, sonuç gibi anlamlar açısından birbirine bağlanabilir (Karahana, 2012).

4.4.1.1. “Ki” Bağlama Edatıyla Bağlanan Cümleler

Farsça “ki” edatı, cümleler arasında sebep, açıklama, kuvvetlendirme anlamları açısından ilişki kurmaktadır (Hacıeminoğlu, 1992).

Haceminoğlu, “ki” edatının Harezmi, Çağatay, Kıpçak Türkçesi sahasındaki kullanımlarını örneklendirdikten sonra “ki” edatının Batı Türkçesi’nde sebep, netice, “ama, fakat” manasında kullanıldığından bahseder.

İncelenen cümlelerde sebep, amaç, sonuç anlamları %25 oranında “ki” bağlama edatıyla kurulmuştur.

”Şimdi farz et *ki* Boğaziçi’nde yahut mesela Adalardayız...” (s.12)

“Sen söylemiyorsun, fakat ben fark ediyorum *ki* gelip burada kapanmak seni fena ediyor, bir kere havasızlık...” (s.14)

“Biz papaz değiliz *ki* bu manastırda yaşayalım...” (s.14)

“Sende bir şey var öyle bir şey *ki* hiçbirisinde rast gelmiyorum...” (s.14)

Şimdi yine kendi kendine itiraf ediyordu *ki* bu anda Süreyyâ için hayatını isteseler mes’ud olarak verirdi. (s.16)

Fakat aralarında bir şey hiç azalmıyor, daima artıyordu *ki* o da samimiyet idi. (s.16)

Necib Süreyyâ’nın halazadesi idi *ki* ara sıra köşke misafir gelirdi. (s.20)

“Hacer’i daima kabahatli görmeğe o kadar alışmışsın *ki* artık her ne yapsa fenâ görüyorsun.” (s.20)

“Vakıa şimdi Hacer evvelkinden titiz, evvelkinden hırçındır ama yemin ediyorum *ki* fenâ kalpli değildir.” (s.22)

Birden o kadar dalmış, gözlerinin önündeki şeylere dikilen nazarı onları görmeyerek başka âlemlere o kadar uzayıp gitmişti *ki* kendinin orada olduğunu oyun bittiği zaman fark etti. (s.26)

“Öyle bir yer olmalı *ki* insan kalabalıkta yaşamalı, fakat içine girmeden...” (s.28)

Bu ziyâ’ kendilerinde o kadar derin bir yara açmıştı *ki* tekrar doğurmak için azim bir korku, mukavemet edilmez bir ictinab hissediyordu. (s.30)

Bu kendine o kadar gayr-ı muntazır bir şevk verdi *ki* oturamayarak kalktı, gezinmeye başladı.(s.32)

Bu sedâ, bu tavır o kadar esrarengiz, o kadar tatlı idi *ki* Necib hatta müteaccib bile görünmeden baş eğdi. (s.36)

Süreyyâ’yı bütün bütün azap etmek istiyormuş gibi hava o kadar sıcak, o kadar durgun olmuştu *ki* hepsi baygın baygın perdelerin arkasına sinen serince gölgeye ilticâ’ etmişlerdi. (s.38)

Necib Hacer’in böyle küçüklüklere pek çok kapılarak onları böyle âdî âdî meydana vurduğunu görmekle beraber ona acıyordu; Suad’ın tefevvuku, güzellikçe belki Hacer galebe ederdi, fakat Suad’ın bütün sair şeylerde ona tefevvuku o kadar göze çarpıyordu *ki* bunu Hacer’in de fark etmemesi gayr-ı kâbildi. (s.40)

Ahlakça, mekânetçe, hilm ü nezâketçe bu tefevvuk Suad'a öyle bir hâl veriyordu *ki* güzelliği bundan zenginleniyordu. (s.40)

Fakat meselede hepsi o kadar ifrat gösteriyorlardı *ki* artık lüzumundan fazla oluyor, hatta rahatsız ediyordu. (s.46)

“Senin baban kolay kolay bu kadar uğraşmazdı ama bilmem *ki* ne yazdın?” (s.48)

O zaman üç kişi karar verdiler *ki* yalı tutuluncaya kadar kimsenin bir şeyden haberi olmayacaktı. (s.52)

Ve birden Necib kendini tahattur edip düşündü *ki* bu işte o pek bigâne olduğu için hiçbir dahli olamazdı. (s.52)

Fakat onlar kendisini o kadar harâret, o kadar mahremiyetle işe karıştırıyorlardı *ki* artık arzusu hilâfına cereyana kapılmaktan başka çaresi yoktu. (s.52)

En memnûn olduğu an hayatında bile ruhundaki nâ-tamamlık hissi bir başka ihtiyâç ile dağlanıyor, şimdi zannediyordu *ki* bu ihtiyâç ancak böyle sıcak bir muhabbet ile böyle dostane, hâhirâne bir vefâ ile tatmin edilecek... (s.56)

Necib Suad'ın ciddiyet ve metâneti yanında Süreyyâ'nın da böyle küçük hislere kapılışına bakıyor fakat kendisi de Fatin'i o kısa boyunu, daima para görür gibi akı çok gözleri, başını çevirmeden sağa sola bakışı ile o kadar iğrenç buluyordu *ki* hak veriyordu. (s.52)

“Daha istediğimiz gibi gezemiyoruz *ki*, iyice yerleşemedik.” (s.70)

“Beni mübâlağa ediyor zannediyorsun ama geldiğin vakit göreceksin *ki* hakkım var.” (s.72)

Hava sabahleyin o kadar parlak, o kadar saf nefis idi *ki* “Suad bu gün Necib bey belki gelir” dedi. (s.78)

“Tasavvur et *ki* her şeyime i'tirâz olunuyor.” (s.82)

Onun seslerinde öyle bir lahn-ı davet çağlıyordur *ki* insan kendini yeşil suların arasında zannediyordu. (s.88)

“Allah sa'yinizin mükâfâtını versin, yalnız temenni ederim *ki*, bu merâk nihâyet bir cinnete münkalib olmasın...” (s.90)

“Necib de benim kadar bilir *ki*, izdivâcta hanımlar solda sıfırdır.” (s.92)

“Hiçbir el sıkılmazsın *ki* mümkün olsa seni bir çukura itmeyeceğine emin olasın; hiçbir ses işitmezsin *ki* senin gaybûbetinde en hain, en haksız bir istihzâda, bir zemmde bulunmayacağına emin olasın...” (s.94)

Rehâvet bir dereceye gelmişti *ki* gözleri ağırlaşmış, manzarayı yalnız kirpiklerin arasından süzülen bir nazarla görüyorlardı. (s.98)

Necib notalara göz gezdiriyordu; bunların ekserisi meşhur operalardan fantazyalar, potporiler idi; fakat o kadar harab bir hâlde, o kadar eksikti *ki* kendi kendine İstanbul'dan gelirken birkaç yeni hava getirmeye karar verirdi; o zaman tekrar aklına İstanbul'a gideceği geldi, Suad'a bakarak: "Oo, saat sekiz buçuk..." dedi; "acaba vapur kaçta var?" (s.98)

O zaman Suad'ın gözleri o nazar-ı şefkati kaybetmeksizin Necib'e döndü ve bu nazar o kadar derin sıcak bir muhabbet ile pür nemdi ki Necib ruhu eriyor zannetti. (s.102)

Burada geçirdiği günün şu tesiri olmuştu *ki*, hürmet ve muhabbet ettiği ve hürmet ve muhabbet gördüğü mevcutlardan ayrılıp Beyoğlu'na geçince orada yaşamak onu harâb ediyordu. (s.112)

İkisi de şunda ittifak ediyorlardı *ki* dünyada musikî gibi müessir hiçbir şey yoktur. (s.112)

Döndüler, oradan geçen bir adama derenin öte tarafındaki yolu sordular, onun gösterdiği yerden geçtiler, bu derenin öbür sırtında, otların arasında kaybolmuş bir patika idi *ki* küçük söğütlerle belli oluyordu; yanı başından ince, bir kuş gibi terennüm eden ince bir su akıyordu. (s.122)

"Erkekler var *ki* olmasalar iyi olmazdı, fakat kadınlar da var *ki* olmasalar iyi olmazdı..." (s.132)

Namus ve ismet hakkında bir sürü muhrib nazariyeleri vardı *ki* kısmen mütâlaâtından, kısmen müşâhedâtından mütevellid şeylerdi, bunları tatbîk etmek istiyordu ve böyle saffet ve melekîyetin mümkün olmasını, bunun kendine tesâdüfünü kabul etmediği hâlde de bu saffet ve sükûn içinde ruhundaki ihtiyâç-ı meçhûliyyetle ne yapacağını düşünüyordu. (s.134)

Kürekler o kadar büyüktü *ki* kolay idare edilmiyordu; Süreyyâ bunlarla uğraşırken "Kürek çekmiyorsun a, şükret!" diyordu. (s.136)

Kamer bu gece hilâl-i ma'sûmiyle o kadar saf ve bâkir, deniz o derece râkid atlastı *ki* sükût ve hayret galebe etti. (s.138)

Bu seste öyle bir harâret-i der-âguş, öyle hâtârât-ı ezvâk ile lertzân bir ahenk-i mahrûmiyet vardı *ki* bütün bu zevc ve zevce samimiyet ve saadeti gösteriyordu. (s.140)

"Eğer bütün ıztırâblarım bir ses bulsaydı hiç şüphe yok *ki* bu kadar vahşi, bu kadar merdümگیرiz, bu kadar bedbâht olur, bu kadar me'yûs ve mazlûm olurdu." (s.142)

O kadar bunalmıştı *ki* Necib'in bu ansızın gelişi onu pek memnûn etti; "Ah ne iyi ettiniz de geldiniz, vallahi!" diyordu. (s.148)

Fakat Fatin'in bu aralık işleri o kadar çokmuş *ki* getirdiği büyük defterle geceleri bile meşgûl oluyormuş... (s.152)

“Artık tabi oraya sık sık gidersin değil mi?” diye soruyordu ve bunu sorarken gözlerinde öyle bir sebât-ı nazar vardı *ki* Necib bunda fenâ bir ma'nâ görmekten titredi. (s.158)

Bazı havalar oluyordu ki ilk tecrübe beğenmemiş gibi bulunuyorlardı, fakat sonra bundan derin bir surette mest oluyorlardı, Traviatta'dan “Melek Kadar Saf”, Haydn'dan “Ah Benim Kederim, Sana Merhamet Versin!” Faust'tan “Artık Geç Oldu, Adıyo!” parçaları böyle bulmuştu. (s.162)

Burada öyle bir medd-i nazar vardı *ki* ondan daha muhteşem hiçbir şey olamazdı. (s.164)

Bu o kadar güzel bir levha idi *ki*: “Bî- şübhe dikiş kadınları güzelleştiriyor” diye karar verdi; eski Necib sesini işittirerek: “Fakat düşündürüyor!” dedi. (s.166)

Onun tanıdığı kızlar vardı *ki* hepsini beğeniyordu; ve böyle kolay beğendiği için Necib şüphe ediyordu. (s.168)

Aralarında böyle bir şeyin bir sır oluşu onu o kadar mest ediyordu *ki* hep bunu düşünüyor, uzun uzun meşgûl oluyordu. (s.170)

Hatta dün Necib yanlarındaki yalının iskelesine sandalla çıkarken görmüştü; birden tahattur ediverdi *ki* bir gün de vapurda rast gelmiş ve onun, vapur Yenimahalle'den kalkıp aşağı doğru dönmek üzere Pazarbaşı'na tegarrüp ettiği zaman, yalılara pek dikkatle bakması nazar-ı dikkatini celp etmişti. (s.172)

Necib bunlarla meşgul iken Suad Süreyyâ'nın sualine “Bilmem!” diye cevap verdi; ve Necib'e bu mülâhâzalar arasında bu çocuğun her gün karşısına çıkmasının ehemmiyet vermeyerek sebebini ararken öyle geldi *ki* Suad bu sözü söylemek için bir an tereddüt geçirdi. (s.172)

Ve bu kâfi geldi; bir anda, o zaman bir saniyede eski Necib, şüpheli, asabî, muzlim Necib tekrar uyandı; kadınlardan öyle hıyânetlerle öyle aldatılmış, bazılarını o kadar istihfâfla aldatmıştı *ki* şimdi kalbine bir yılan girmiş. (s.172)

Zâhirî bir sebep, bir işaret yoksa bile herkes bilmez miydi *ki* kadınlarda böyle şeyleri gizleyebilmek için ne hain kabiliyetler, suhûletler, ne muvaffakiyetler vardı? (s.174)

“Burası o kadar güzel *ki* insanı melûl ediyor?” (s.178)

Lâkin bu kadınlardan bir tane olmayacak mıydı *ki* bir ihtiyâc-ı ulvîye meftûn ve meclûb, muhayyel ma'âlîye mütehassir, bu levslerden müteneffir, pâk ve garrâ yaşasın? (s.180)

Fakat bir fikir, onu gelip zapt eden ve tatlı olduğu için terk edilmeyen, pek çok acı olduğu için o kadar tatlı gelen bir fikir vardı *ki* ona terk-i nefis etmemek elinden gelmiyordu. (s.180)

Süreyyâ ile Suad o kadar şen, o kadar mes'ud görünüyorlardı *ki* Necib karşılarında muhâfaza-i abûset etmemek için yoruluyordu. (s.186)

Gözleri câmid, karanlık, bakıyordu; bir an oldu *ki* aynadan kendine bakan gözlerinden korkarak geri çekildi; sapsarı olmuştu. (s.188)

Necib burada öyle saniyeler geçirdi *ki* hiçbir vakit unutamayacaktı. (s.192)

Onda o kadar mükemmeliyetler görmeye başlamış, muhayyilesiyle onları o dereceye getirmişti *ki* bu nefis kadının karşısından dudaklardaki hatt-ı sakın ibtisâmın, bu gözlere ara sıra gelen neşe-i sual ile bir helecân-ı saffet şu hanenin huzurunda ağlamak istiyordu. (s.192)

Suad'ın sesinde öyle acı bir esef etti *ki* bundan derin derin mes'ud oldu. (s.198)

Onun sesini öyle bir dinleyişi, onun yürüyüşünü öyle bir hissediş, onun gözlerinin önünde öyle bir yanışı vardı *ki* bazen şevk ve iştiyâktan, bazen ye's ve ibtilâdan haykırmak arzularını güç yeniyordu. (s.200)

Deniz mevsimi üçünün de hayatına yeni bir neşe serpti; önlerinde bir deniz hamamı vardı *ki* evin sahibi burada kendi otururken yaptırmış, sonra yıktırmamıştı, yalnız bir kışın tahribini tamir ettirmek icâb ediyordu. (s.206)

Suad, o, bu gelinin şimdi ne kadar bahtiyâr olduğunu düşünüyordu; düşünüyordu *ki* bu gelin ne kadar bahtiyardı ve ne kadar bahtiyâr olacaktı. (s.210)

Demek bitmiş, onun için artık her şey bitmiş idi; demek artık katiyen karar vermek lazım gelecekti *ki*, hep çoğalan bir melâl ve fütûr ile geçerek ihtiyarlık bir gün onu çürütecekti? (s.210)

Mâhazâ herkesin kendi hâliyle şu farkı vardı *ki* onun hayatının baharı geçtiği hâlde birçokları henüz ümit ediyorlardı. (s.212)

Tahassüsü o kadar şedid oldu *ki* vücudu titreyerek bî-tâb kaldı. (s.220)

Oh, her zaman havada olan bu rayihâ işte şimdi elinde idi ve eldivenlerin nesci o kadar onun eli gibi nerm ve rakik idi *ki* sahîden onun ellerini kokluyormuş gibi geliyordu. (s.222)

O kadar zaman Necib'e o kadar alışmışlardı *ki* bu gün onun yokluğu ikisini de işgâl etti. (s.232)

Görüyorlardı *ki* o olmasa sıkılacaklarmış... (s.232)

Hâlbuki Necib öbür gün gelecekti ve Süreyyâ ile karar vermişlerdi *ki* artık onu alıkoyacaklardı, o hâlde zevcini bu fikirden vazgeçirmek için bir çare bulmak lazım geliyordu. (s.246)

Onu o kadar istemiş, o kadar aramış, o kadar beklemişti, onunla o kadar meşgûl olmuştu *ki* şimdi gelirse mes'ud olacağım zannını hâsil etmişti. (s.254)

Bunda öyle bir devam-ı mısırâne ile sersem eden bir yoruluculuk vardı *ki* yalnız kalıp rahatça düşünmek için oradan kaçmaktan başka çare olmadığını görerek buna bir sebep aramaya başladı. (s.258)

Zorla kendini korkmaya cebrediyordu ve istemediği hâlde öyle hislerden geçiyordu *ki* bunlar kendini daha ziyâde korkutuyordu. (s.260)

Necib o kadar ketum, o kadar sâkit bir tavırla hareket ediyordu *ki* âmâkını bildiği için yalnız Suad alınıdaki âteşi fark ediyordu ve Necib'in bir onu kaybetmekten titremiş olması muamelâtında evvelkine nazaran daha tekayyütkâr davranmasını te'mîn ediyordu. (s.266)

Fakat şimdi o hayatına zîr ü zeber endîşelerden, uzun melâllerden o kadar uzak, hissiyâtının cazibesinden o kadar esîr, o kadar belâ-yı ihtiyâr-ı münkad idi *ki* bu te'sîrât devam edemiyordu. (s.270)

O vakit mevkiini o derece harâret ve kat'iyetle görüyordu *ki* bu kadar zamandır nasıl mes'ud olduğuna şaşırıyordu. (s.274)

Öyle anlar oluyordu *ki* uzun yağmurlu kış günleri akla geliyordu, fakat onlar çıkmak istedikleri zaman bulutların un-ı muzlim ile Büyükdere üstüne büyük kümeleriyle yığılmış, güneşin, şimdi sıcak bir huzme-i şua' ile etrafı ısıtmış olduğunu gördüler etraf rüzgârsız, hareketsiz, sessiz kalmıştı. (s.284)

O kadar müddet bakamıyordu *ki* rengini ta'yîn edebilsin; bakmak mümkün değildi, (s.288)

Onun yüzünde nasıl bir infiâl ve bürudet olduğunu merâk eden Necib, gözlerimiz rast gelir diye başını kaldırıp bakamıyordu; bir saniye oldu *ki* gözler birbirini çektiler, o zaman Necib Suad'ın gözlerini bulanık, bozuk gördü. (s.298)

Öyle bir incizâb recâ ile pür-nûr idi *ki* nereye baksa o gözleri, hiçbir yere bakmasa yine onları, kendi sefaletine onun rikkatini, ondaki o reng- ihtirâzı, o affı görüyor zannediyordu. (s.304)

Ah Suad'la onu mukayese ettikçe öyle nâ-mütenahî saâdetler hissediyordu, onun tarafından öyle bir cinayetle beraber sevilme fikrine, bu kadar mahâlin iskat ve imhâ edemeyeceği kadar kavî ve muhibb bir aşkla sevilme emniyetine karşı o kadar mest oluyordu *ki* onu görmemiş, sevmemiş olsaydı hayatın, saâdetin ne olduğunu bilememiş olacağını görüyordu; Hâlbuki büyük gördüğü bazı kadınlar tarafından da sevilmiş ve hâlbuki hiçbirisinden bu kadar mağrûr ve mes'ud olmamıştı. (s.308)

Birden o kadar iştiyâk hissetti *ki* üç gündür nasıl onu görmeyerek görmediği hâlde de ihtiyâç hissetmeyerek kaldığını anlayamadı. (s.314)

Kendini kuvvetle te'mîn edebiliyor muydu *ki* Suad tarafından sevilirdi?
(s.318)

Nihayet akşam olup son vapurla Rumeli'ye geçerlerken Süreyyâ Necib'i götürmek isteyip de o reddettiği zaman nazarlar birbirini aradılar ve bu sefer bu telâkkî ile öyle mest kaldılar *ki* bu sanki uzun bir hasbîhâl oldu. (s.332)

Fakat Necib'in kalbindeki merâret ve hüzün o kadar derindi *ki*, istediği saâdete onun da artık hahişger olması kifâyet edemediğinden o kadar zebundu *ki* bu nazarların cezbesiyle her vakitki gibi müstağrık ve pür-inşirâh olmadı. (s.338)

Ve ayrılırken birdenbire dedi *ki*: "Geçen gün Süreyyâ söylüyordu... Fakat artık ben de inanıyorum ki onun hakkı varmış, Necib Bey..." (s.340)

Bu geceki nazarda o kadar açık bir ifade-i kabul ve teşvîk vardı *ki* artık bu aşk ikisi için kat'iyen kabul edilmiş bir şey olmak üzere gösteriyordu. (s.342)

Ve saadeti kendini o kadar hodgâm etmişti *ki* hatve hatve böyle Suad'a tekârüb edip bir gün her şeyin mümkün olacağını şimdiden görüyor, bununla mest oluyordu. (s.344)

Tekrar o artık kat'i olarak görüyordu *ki* kaçmaktan başka çare yoktur. (s.354)

Bu öyle bir şeydi, öyle bir günahı *ki* sade Suad'ın kabul ve delâletiyle, sade Suad'ın rızasıyla husûl bulacaktı. (s.356)

Suad'ı dadısıyla yalnız buldu; ve onun gözlerinde kendinin böyle gayr-ı mamûl olarak vürûduyla o kadar alenî bir neşe ve neşât gördü *ki* şiddetli bir tehacüm-i saâdetle yüreği çarparak, ona nâgehanî, derin bir şükrân ve perestiş hissetti. (s.360)

İşte asıl nokta; katiyen görüyordu *ki* hiçbir şey kendine Suad'ı o zaman evvelki gibi telakkî edemeyecekti, ne kendisi için fedâ'yı namus edişi, ne aşkının şiddet ve nüfuzu, hiçbir şey... (s.366)

Necib bu fikirlerine, hislerine o kadar gömülmüş, o kadar teslim-i nefis etmişti *ki* hiçbir şey, ne Süreyyâ'nın avdeti, ne konuşulan sözler onların silsile-i cereyanını ihlâl edemiyor, belki takviyeye hizmet ediyordu. (s.366)

Ona: "Müsterîh ol, gözlerindeki zulmet ve endîşe zâil olsun!" deyip bunun hasıl edeceği şükrânı görmek istiyordu; ve gerçekten, nihâyet ona bunu i'tirâf edip: "Evet, benim kardeşim olunuz" dediği zaman gözlerinde o kadar müteşekkîrâne bir iştiyakı ve tehâlûk gördü *ki* bu da kifayet etmiyormuş, ruhları yine kâfi derecede yakınlaşmamış gibi pür sirişk bir sesle: "Kardeşim, yahut, benim ninem olunuz..." diye inledi. (s.370)

En son derece-i heyecâna vâsıl oldum zannettikten sonra şimdi öyleleri oluyordu *ki* hep evvelkilere gâlebe ediyor, hiçbir zaman bu kadar müddet ve bu kadar şiddetle mes'ud olmadığını i'tirâfa mecbûr oluyordu. (s.372)

Hatta öyle şeyler vardı *ki* onun haberi olmadığı hâlde ikisi agâh olduklarından bu sanki râbitalarının kuvvet ve şiddetini gösteriyor, artırıyor, onları mest ediyordu. (s.372)

Tesâdüflerde, vedalarda öyle nazarları oluyordu *ki* şükran ve perestişle titriyorlardı. (s.374)

Kendi hissediyordu *ki* bu yapılan şey ne denirse densin, nasıl söylenirse söylensin iyi bir şey değildir, işte nefsinin men' etmekle bunun çirkinliğinden ruhunu kurtaramıyordu. (s.376)

Necib'i asıl kahreden ve evvelâ adî bir endişe iken gittikçe bir azâb-ı sabit olan bir şey vardı *ki* o da bu fikirlerin yavaş yavaş bütün aşkını, hayatını zehirleyebilmesi korkusuydu. (s.382)

İnsanlar da hayat ve saâdet için lâbüd olan şeyden bıkan, yahut öğrenen bir hâl vardı *ki* asıl hayatın çaresizliği bunu buluyordu. (s.382)

Sonra Suad'ı o kadar büyük görmeye alışmıştı *ki* ne istese yapabilir zanneder, ondan bir şeyin reddedildiğini tasavvur edemezdi. (s.386)

Mâhazâ bu ihtiyaç ile beraber, şimdi mecbûren İstanbul'a gidince her şeyin de biteceğine dair acı bir şüphe vardı *ki* ne yapsa bu pâ-y-dâr kalıyordu. (s.392)

O zaman gidip Necib'e: "İşte seninim!" diyebilecekti, o zaman gösterecekti *ki* idaresi kendi elinde olan hayatını kendi arzu ve ihtiyarıyla onun eline tevdi ve emanet ediyor. (s.394)

Onun yüksekliğini düşünerek o kadar ezildi, o kadar mukadder kaldı *ki* kabil değil bu mezellele tahammül edemeyeceğini tekrar anladı. (s.398)

Ruhunda o kadar kibir ve azamet vardı *ki* başkalarında kendisine en ufak bir telmih-i ihtimâl ve selahiyetine tahammül edemiyordu. (s.398)

"Hiç olmazsa kimseyi aldatmıyor, herkes biliyor *ki* birbirlerini sevmiyorlar, istemiyorlar..." (s.402)

Fakat artık kâbil değildi, gözleri o kadar açılmıştı *ki* artık hep görüyordu. (s.404)

"Bir de baktım *ki*, yine öyle geldiniz..." (s.406)

Bir akşam tavlada yenilerek hiç lüzûmu yokken hanımefendiye dönüp hışımla: "Canım sen de elinden bırak şu nokta noktayı Allah aşkına..." bir çıkmıştı *ki* Suad haykırarak şikâyet etmemek için kendini güç zaptetmişti. (s.412)

Bir an oldu ki kapı açılıp Fatin'in arkadan gelen birine yol verdiğini gördüler. (s.414)

Suad bu haftadan beri onu o kadar seviyordu *ki* kendinde uzak yerlerden hücûm eden bir seyl-i hurûşî gibi kalkıp ona geldiği için teşekkür etmek, "Seninim,

beni götür!” demek galeyanını buldu, ona o kadar derin bir şükran ve irtibat hissediyordu. (s.416)

Beri taraftan beyler gazetenin yanında birbirleriyle konuşurlarken Necib ne söylüyordu *ki* Hacer böyle gülüyordu? (s.424)

“Her gün yaşaya yaşaya her halini o kadar öğrendim *ki* artık öğreniyorum.” (s.426)

“Benim elimde bir şey bırakmıyor *ki*, ne yapayım?” (s.428)

“Bir gün öyle olacak *ki* beni boşayacak ve buradan def ederek kendisi burada evin çocuğu gibi yeniden evlenecek...” (s.428)

Onların yanında kendini o kadar temiz görüyordu *ki* ma’sûm olduğuna yemin etmekten korkmuyordu. (s.434)

Hiç olmazsa bütün bütün bitirmemek için ihtiyât lazımdı, Hâlbuki Necib o kadar lâkayt davranıyordu *ki* bu kâbil değildi. (s.438)

Ve kendi kendine bu elîm mecbûriyeti düşünürken, isyan eden kalbine karşı, uzak, uzak bir ses vardı *ki* en akilânesi bu olduğunu ihtâr ettiği oluyordu. (s.442)

Böyle ümit isterken ye’s ve hırmân verilmesinin muradıyla o kadar zehirlendi *ki* bir hırs-ı sâr ile kendisi de zehirlenmek arzusuna düştü ve sözlerini: “Hâlbuki işte hâlâ rahatsız ediyorum,” diye bitirdi. (s.446)

Bu acı bir tahârrüşle başladı, fakat o kadar merakla âmâk-ı ruhuna inip ıztırâblarına öyle bir teselli oldu *ki* bir ümide sarılır gibi ona sarıldı. (s.448)

Fakat Necib’in gözlerinde o kadar yabancı, o kadar ruhsuz hiç Necib’te görmediği soğuk bir nazar vardı *ki* galeyanı birden incimâd etti. (s.450)

“Senin gözlerin söylüyor *ki* artık her şey bitti...” (s.450)

“Artık zannediyorum *ki* dargınsınız...” (s.456)

Ve bir gün, o kadar makhûr, o kadar vahşi bulundu *ki* onun önüne kadar gidip husumetle bakarak bu sözü söyleyecekti; fakat çok zamandan beri yakından görmediği için onu şimdi o kadar zayıf, sarı gözlerini o kadar çürük ve siyah buldu *ki* bütün husumet ve tehevürünün sirişke tahavvül ettiğini gördü. (s.460)

Fakat hiçbir şey yapmak ihtimâli yoktu, sebepsizlik, çaresizlik içinde kudurmak istediği bu cinnet ve hezeyân devrelerinde sade kendini yiyordu ve bu o kadar müzebzeb bir hayat oluyor, o kadar kararsızlık içinde sürünüyordu *ki* artık nazarında hiçbir şeyin ehemmiyeti kalmadığı oluyordu. (s.462)

O kadar yanıyordu *ki*: “Ah bir şey, bir şey diye sızlıyordu, bir şey bir deva, bir şifa...” birden aklına gelen fikre o kadar esir oldu *ki* kendini bir arabaya atarak “Çabuk, Tokatlıyan...” dedi. (s.464)

Onu o kadar çok sevmiştii ve severken saâdete o kadar temas etmişti *ki* hayatı bu sadmeden kırılmamak kâbil değildi. (s.468)

O kadar esîr-i infiâl kalmıştı *ki* tahammül edemeyerek, bir âteş içinde gibi elinde olmayan hareketlerde bulunmuştu. (s.470)

O kadar müddet onun hayatına o kadar karışmış, o kadar girmişti *ki* şimdi kendinde bir boşluk, bir rahatsızlık buluyordu. (s.470)

Fakat sözü ağzında o kadar ezip cümleleri, lokmaları çiğnemekle o kadar taktî ediyor, o kadar uzatıyordu *ki* bir âteş-i asabîyet içinde Suad ona haykırmak istiyordu. (s.470)

Hâlbuki öbür gün Hacer'den öyle bir ma'lumat aldı *ki* artık hiç şüphesi kalmadı. (s.472)

Ve birden bire aklına geldi *ki* kış vakıa her şeyi çürütüyor harâb ediyor, fakat öyle çiçekler, öyle fidanlar vardı *ki* bunları onun zûlmüne karşı tedbirler, takâyütlerle saklayabiliyorlar, hüsn-i muhâfaza ediyorlardı. (s.482)

Lâkin onu bu sefâletten kurtaracak, sözünü dinletecek kimse yok muydu *ki* ona icâb ederse tahakküm etsin, "Lâkin yazık ediyorsun, sen bu hayatların adamı değilsin, ölürsün!" desin? (s.490)

"Sizi te'min ederim *ki* istiskâlin ne olduğunu bilmeyen bir mahlûk varsa o da kadındır." (s.494)

Sesi o kadar derin bir gayz ve hakaretle memlû idi, nazarları Suad'dan o kadar inat ile kaçıyor *ki* genç kadın bu tahkirin kendine ait olduğunu zannetti ve âteş gibi oldu. (s.494)

"Bu öyle bir masaldır *ki* kendimi bildim bileli bin kere dinledim..." (s.496)

Bu bir emniyet idi *ki* artık muhakeme etmek istemiyor, ilk defa zan olarak gelmişken öyle emniyet olarak telakki de inat ediyordu. (s.502)

Fakat başı o kadar ağır o kadar sersemdi *ki* gözlerini açamıyordu. (s.502)

"Hayır Necib, eğer sana bir şey olursa yemin ederim *ki* ben de ölürüm!" (s.504)

"Nasıl yok, lâkin işte renginiz, gözleriniz pekâlâ gösteriyor *ki* hastasınız, sabaha kadar öksürdünüz, bir kere şu havaya baksanıza..." (s.506)

Ruhu şikâyetlerle mâl-â-mâl idi; fakat onda o kadar hain bir lâkaytlık vardı *ki* kalbinin acısını hissettirmemekten me'yûs oldu. (s.506)

"Ben ondan o kadar usandım, o kadar usandım *ki*, bir an evvel bitsin diye bekliyorum..." (s.508)

O kadar tecrübe görmüşler, öyle merâetle mecruh olmuşlar, öyle şeyler hissetmişlerdi *ki* bu iki dakikalık sükûnun nihâyetinde birbirlerine bakarlarken, sanki

o ayrı düşünölmüş, korkulmuş şeyleri birbirlerinin gözlerinde görür gibi oluyorlardı. (s.514)

Bu aynı eldivenin diğeri teki idi, o da o teki o zamandan beri saklamıştı ve Necib bunu görünce o kadar mes'ud oldu *ki* eldiveni de bunu tutan eli de kaparak ağzına götürdü. (s.516)

Bu elde evvelâ bir tuğyân-ı ismet vardı, fakat o kadar titriyordu ve Necib o kadar ısrar etti *ki* nihayet bütün bütün mukavemetsiz kaldı... (s.518)

Kendilerinden başka şeyleri o kadar unutmuşlardı *ki* saatin sesi onlar için acı bir tembih oldu. (s.518)

Necib sokakta, sendeleyerek çamurların içine daldı, yağmur altında fark etmeyerek yürürken aklına başka bir yağmurlu gün geldi ve kalbi o kadar ezildi *ki* fedâkârlığının derecesini bütün acılığıyla hissetti. (s.518)

Fakat o kadar mest olmuştu *ki* artık bu hayatını hiç sevmiyordu ve saâdetinin bir rü'yâ gibi tekrar gayr-ı kâbil ihyâ olmasına yanarak mâtem ile: "Bari mes'ud oldun a, hiç olmazsa cidden sevdin ve bir hayatta istenilecek kadar sevildin a..." diyordu. (s.522)

O kadar mest ve mahmûr idi *ki* şimdi Süreyyâ'yı fedâ' etmek acılığını bile hissetmiyordu. (s.522)

Bütün bu tehâlük-ü esvâd arasında gittikçe büyüyen bir uğultu vardı *ki* her şeyi yutuyor, sayhâlar, naralar, bunun içinde kaybolurdu. (s.522)

Bir zaman geldi *ki* bir taraf bütün âteş aldı. (s.522)

Bu hanımefendi idi *ki* efendiyi bir tarafa götürerek şimdi onlar için koşuyordu, nihâyet onu bulduğu zaman, "Suad, o nerede?" diye haykırdı. (s.524)

• "Ki" bağlama edatıyla bağlanan cümle topluluklarında farklı edatlarla anlam ilişkisi pekiştirilir:

Necib Hacer'in böyle küçüklüklere pek çok kapılarak onları böyle âdî âdî meydan vurduğunu görmeye beraber ona acıyordu; Suad'ın tefevvuku, güzellikçe belki Hacer galebe ederdi, *fakat* Suad'ın bütün sair şeylerde ona tefevvuku o kadar göze çarpıyordu *ki* bunu Hacer'in fark etmemesi gayr-ı kâbildi. (s.40)

Necib Suad'ın ciddiyet ve metâneti yanında Süreyyâ'nın da böyle küçük hislere kapılışına bakıyor *fakat* kendisi de Fatin'i o kısa boyunu, daima para görür gibi akı çok gözleri, başını çevirmeden sağa sola bakışı ile o kadar iğrenç buluyordu *ki* hak veriyordu. (s.62)

Beni mübâlağa ediyor zannediyorsun *ama* geldiğin vakit göreceksin *ki* hakkım var. (s.72)

Necib notalara göz gezdiriyordu; bunların ekserisi meşhûr operalardan fantazyalar, potporiler idi; *fakat* o kadar harâb bir hâlde, o kadar eksikti *ki*, kendi kendine İstanbul'dan gelirken birkaç yeni hava getirmeye karar verdi; o zaman tekrar aklına İstanbul'a gideceği geldi, Suad'a bakarak: "Oo, saat sekiz buçuk..." dedi; "acaba vapur kaçta var?" (s.98)

Namus ve ismet hakkında bir sürü muhrib nazariyeleri vardı *ki* kısmen mütâlaâtından, kısmen müşâhedâtından mütevellid şeylerdi, bunları tatbik etmek istiyordu ve böyle saffet ve melekiyyetin mümkün olmasını, bunun kendine tesâdüfünü kabul etmediği hâlde de bu saffet ve sükûn içinde ruhundaki ihtiyâç-ı mechûliyetle ne yapacağını düşünüyordu. (s.134)

"Artık tabi oraya sık sık gidersin değil mi?" diye soruyordu ve bunu sorarken gözlerinde öyle bir sebât-ı nazar vardı *ki* Necib bunda fenâ bir manâ görmekten titredi. (s.158)

Bazı havalar oluyordu *ki* ilk tecrübeye beğenmemiş bulunuyorlardı, *fakat* sonra bundan derin bir surette mest oluyorlardı, Traviatta'dan "Melek Kadar Saf", Haydn'dan "Ah Benim Kederim, Sana Merhamet Versin!" Faust'tan "Artık Geç Oldu Adıyo!" parçaları böyle olmuştu. (s.162)

Necib bunlarla meşgûl iken Suad Süreyyâ'nın sualine "Bilmem!" diye cevap verdi; ve Necib'e bu mûlahâzalar arasında bu çocuğun her gün karşlarına çıkmasının ehemmiyet vermeyerek sebebini ararken öyle geldi *ki* Suad bu sözü söylemek için bir an tereddüt geçirdi. (s.172)

Oh, her zaman havada olan bu rayihâ işte şimdi elinde idi, ve eldivenlerin nesci o kadar onun eli gibi nerm ve rakik idi *ki* sahiden onun ellerini kokluyormuş gibi geliyordu. (s.222)

Hâlbuki Necib öbür gün gelecekti ve Süreyyâ ile karar vermişlerdi *ki* artık onu alıkoyacaklardı, o hâlde zevcini bu fikirden vazgeçirmek için bir çare bulmak lazım geliyordu. (s.246)

Necib o kadar ketum, o kadar sâkit bir tavırla hareket ediyordu *ki* âmâkını bildiği için yalnız Suad alnındaki âteşi fark ediyordu ve Necib'in bir an onu kaybetmekten titremiş olması muamelâtında evvelkine nazaran daha tekayyütkâr davranmasını te'mîn ediyordu. (s.266)

Öyle anlar oluyordu *ki* uzun yağmurlu kış günleri akla geliyordu, *fakat* onlar çıkmak istedikleri zaman bulutların un-ı muzlim ile Büyükdere üstüne büyük kümeleriyle yığılmış, güneşin, şimdi sıcak bir huzme-i şûa' ile etrafı ısıtmış olduğunu gördüler etraf rüzgârsız, hareketsiz, sessiz kalmıştı. (s.282)

Âh Suad'la onu mukayese ettikçe öyle nâ-mütenahî saâdetler hissediyordu, onun tarafından öyle bir cinayete beraber sevilme fikrine, bu kadar mahâlin iskât

ve imhâ edemeyeceği kadar kavî ve muhibb bir aşkla sevimlik emniyetine karşı o kadar mest oluyordu *ki* onu görmemiş, sevmemiş olsaydı hayatın, saâdetin ne olduğunu bilememiş olacağını görüyordu; *Hâlbuki* büyük gördüğü bazı kadınlar tarafından da sevilmişti *ve hâlbuki* hiç birisinden bu kadar mağrûr ve mes'ud olmamıştı. (s.308)

Ona: "Müsterîh ol, gözlerindeki zulmet ve endîşe zâil olsun!" deyip bunun hasıl edeceği şükranı görmek istiyordu; *ve* gerçekten, nihâyet ona bunu i'tirâf edip: "Evet, benim kardeşim olunuz" dediği zaman gözlerinde o kadar müteşekkîrâne bir iştiyâkı ve tehâlûk gördü *ki* bu da kifâyet etmiyormuş, ruhları yine kâfi derecede yakınlaşmamış gibi pür-sirişk bir sesle: "Kardeşim, yahut, benim ninem olunuz..." diye inledi. (s.370)

Eliyle şöyle dayandığı piyanoda şimdi ihmâl ile birkaç nağme yağmaya başladı *lâkin* Suad bir erkek olsun da kim olursa olsun gibi bir şey olan bu halden o kadar nefret ediyordu *ki* Necib'e sıkılıyordu. (s.424)

Bu acı bir taharrüşle başladı; *fakat* o kadar merakla âmâk-ı ruhuna inip ıztırâblarına öyle bir tesellî oldu *ki* bir ümide sarılır gibi ona sarıldı. (s.448)

Ve bir gün, o kadar makhûr, o kadar vahşi bulundu *ki* onun önüne kadar gidip husumetle bakarak bu sözü söyleyecekti; *fakat* çok zamandan beri yakından görmediği için onu şimdi o kadar zayıf, sarı, gözlerini o kadar çürük ve siyah buldu *ki* bütün husumet ve tehevürünün sirişke tahavvül ettiğini gördü. (s.460)

Onu o kadar çok sevmişti *ve* severken saâdete o kadar temas etmişti *ki* hayatı bu sadmeden kırılmamak kâbil değildi. (s.468)

Ruhu şikâyetlerle mâl-â-mâl idi; *fakat* onda o kadar hain bir lâkaytlık vardı *ki* kalbinin acısını hissettirememekten me'yûs oldu. (s.506)

Bu elde evvelâ bir tûğyân-ı ismet vardı, *fakat* o kadar titriyordu *ve* Necib o kadar ısrar etti *ki* nihayet bütün bütün mukavemetsiz kaldı... (s.518)

• "Ki" edatının bulunduğu cümlelerde diğer ortak unsurlar aracılığıyla iç bağlantı sağlanır:

Fakat aralarında bir şey hiç azalmıyor, daima artıyordu *ki* o da samimiyet idi. (s.16) (*Ortak Özne, Ortak Yer Tamlayıcılı, Ortak Kip /Şahıs*)

Bu seda, bu tavır o kadar esrarengiz, o kadar tatlı idi *ki* Necib hatta müteaccib bile görünmeden baş eğdi. (s.36) (*Ortak Özne, Ortak Yüklem*)

Hava sabahleyin o kadar parlak, o kadar nefis idi *ki* "Suad bugün Necib bey belki gelir" dedi. (s.78) (*Ortak Yüklem, Ortak Özne, Ortak Zarf*)

Kürekler o kadar büyüktü *ki* kolay idare edilmiyordu; Süreyyâ'nın bunlarla uğraşırken "Kürek çekmiyorsun a, şükret!" diyordu. (s.136) (*Ortak Özne*)

Aralarında böyle bir şeyin bir sır oluşu onu o kadar mest ediyordu *ki* hep bunu düşünüyor, uzun uzun meşgûl oluyordu. (s.170) (*Ortak Kip / Şahıs*)

Deniz mevsimi üçünün de hayatına yeni, bir neşe serpti; önlerinde bir deniz hamamı vardı *ki* evin sahibi burada kendi otururken yaptırmış, sonra yıktırmamıştı, yalnız bir kışın tahribini tamir ettirmek icâb ediyordu. (s.206) (*Ortak Özne, Ortak Kip / Şahıs*)

Bir gün gelip bu hayatı bırakmak, her şeyi bırakmak mecbûriyetini birden nazarında ta'yîn edince Suad'sız kalırsa ne olacağını o kadar acı bir öksüzlük içinde hissetti *ki* müzmahîl oldu. (s.272) (*Ortak Zarf*)

En son derece-i heyecâna vasıl oldum zannettikten sonra şimdi öyleleri oluyordu *ki* hep evvelkilere gâlebe ediyor, hiçbir zaman bu kadar müddet ve bu kadar şiddetle mes'ud olmadığını i'tirâfa mecbûr oluyordu. (s.372) (*Ortak Zarf, Ortak Kip / Şahıs*)

Hacer o kadar tabîi ve serbest davranıyor, bu fenalığı öyle bilâ-tereddüt, adeta haz ve meclûbiyetle icrâ' ediyordu *ki* Suad kendisinin nasıl saf-dil olduğuna şaşıyordu. (s.436) (*Ortak Özne, Ortak Kip / Şahıs*)

• “*Ki*” edatının bağladığı cümleler arasında zıt ve benzer kelimeler, bazı içerik özellikleri vb. yoluyla anlam ilişkisi kurulabilir:

Süreyya ile Suad o kadar şen, o kadar mes'ud görünüyorlardı *ki* Necib karşılarında muhafâza-i abûset etmemek için yoruluyordu. (s.186)

O kadar esîr-i infial kalmıştı *ki* tahammül edemeyerek, bir âteş içinde gibi elinde olmayan hareketlerde bulunmuştu. (s.470)

O kadar mest ve mahmur idi *ki* şimdi Süreyyâ'yı fedâ' etmek acılığını bile hissetmiyordu. (s.522)

4.4.1.2. “*Ve*” Bağlama Edatı İle Bağlanan Cümleler

Arapça kökenli olan “*ve*” edatı, cümleleri birbirine bağlar ve cümle başı edatı olarak kullanılabilir. İran edebiyatının etkisiyle vezne uygun kullanım sağlamak amacıyla *vu*, *vü*, *u*, *ü* gibi şekilleri de kullanılmıştır (Hacıeminoğlu, 1992).

Romanda cümleler arasında açıklama, sıralama, sonuç gibi anlamlar açısından ilişkisi kuran “*ve*” edatı, %28 oranında bir kullanıma sahiptir.

Evet, artık biraz sun'î olmalı idi. *Ve* bunu derin bir acı ile hissediyordu. (s.30)

Birçok saâdetleri ya zehirli bir müfârekat yahut muhakkir bir lâkaydî ile bitmiş hiç biri en mes'ud zamanında bile şu saâdetin sükûn ve letâfetine benzeyememişti. Ve bu hayatı tatmadıktan sonra yaşamak ona boş, pek boş geliyordu. (s.56)

Bu kadar râbita üzerine bu ayrılık muayyen bir müddet için olsun kalbi elbette mahzûn etmek lazım gelirdi. Ve bu kadar sadık bir aşkın bile böyle mahzûnlukları olduğunu düşünerek boynunu büktü. (s.58)

Süreyyâ “Kim? Ne? İzin mi? O niçin?” diye söyleniyorken zevcesi: “Yok, ben kimseyi darıltmaya razı değilim. Sen o işi bana bırak!” dedi. Ve sessiz, mütebessim, gidip beyefendi ile hanımla görüştüğü görüldü; avdetinde: “Yalnız Hacer...” diyordu, “onu ne yapacağız?” ve anlamayarak yüzüne bakan iki erkeğe kederle: “Onu da götürsek...” diye yalvarıyordu. (s.66)

Mâhazâ o Pazar odaya gideceğine oraya gitti. Ve vapur Boğaziçi'ne şitâb eden halk ile taşarak, köprüden çözümlüp Boğaz'ın mâî sinesine gömüldükçe bu kendisi için bir inşirâh, git gide çoğalan bir küşâyış oldu. (s.76)

Ertesi gün güneş karşiki tepelerin arkasında henüz çıkmışken üçü de hazırlanmış, sükûn-ı sabah içinde, geceden tenbîh edilip kapının önüne gelmiş arabalara binmişlerdi. Ve bu mayıs sabahı, bentler seferi üçüne de bir hayalî seyahât-i şî'r ve mestîsi verdi. (s.106)

Tekrar başını kaldırıp denize baktı, gözleriyle uzun uzun sandalı aradı. Ve onu nihâyet orada, dalgaların arasında, köpüklere bulanarak, bir tarafa eğilmiş yatmış, kırmızı bayrağı rüzgârla çırpınarak, o tarafa doğru geliyor görünce tekrar kalbi hopladı. (s.146)

Birer birer ve kavâinle göstererek ondaki tabirin mefkûdiyeten “meleklik” dediği şeyleri anlattı. Ve bunun bir kadın için nasıl bir güzellik teşkil ettiğini, hilm ve sabrı, mihr-bânlığı, sükûn ve tebessümü ile bir kadının nasıl daima şâyân-ı perestiş olacağını ta'rîf etti. (s.170)

Bu evvela yavaşça sokularak, nevâzişlerle, recâlarla dinlemeye icbar ederek gayr-ı ihtiyârî varid olan bir sürü suallerle başladı; bunlar öyle şeylerdi ki dinledikçe düşündürüyor, şüphe etmek mecbûrî oluyordu. Ve şüphe gelir gelmez, sade bir ihtimâl ile tekarrür eden bu faraziye ile, bir azâb-ı âteşin içinde yanmaya başlıyordu. (s.174)

Çünkü bu iş için vücut bulmuşlar, çünkü kadınlık demek aldatılabilmek olduğu için ne kadar çok kadın olurlarsa o kadar kolay aldatılabileceklerdi... Ve Suad Necib'in nazarında kadın, her ma'nâsıyla, her inceliğiyle, bütün şî'rleri, bütün levsleriyle, her kabiliyeti, her temalüyle kadın, en yüksekleri kadar büyük kadındı. (s.182)

Bunda onu mest edip ihtiyarını bayıltan bir cazibe, bir saâdet vardı. Ve kendi eliyle saâdetini reddedecek kadar fa'âliyeti ruhuna kadar tahakkümü yoktu. (s.194)

Demek ikisi de, sade bir şeyi seviyorlardı. Ve o kadar seviyorlardı ki onunla dünyayı, onunla her şeyini, hatta onu, Süreyyâ'yı unutuyorlardı. (s.198)

Artık her sabah her akşam girmek bir adet oldu. Ve sabahleyin uykunun rehâvetiyle, akşam yorgunluğunun tozuyla deniz asaplarına bir şifâ-yı azîm te'sîri veriyordu. (s.208)

Süreyyâ Necib'in sözlerine cevap veremediğini görünce kurtulmak için bundan istifâde etti: "Senin nene lazım sandal mandal Allah aşkına? Sen kendi evlenmene baksana, sonra ihtiyarlayacaksın da... Bak, her köşede bir düğün var..." dedi. Ve bu söz Suad'ı da, Necib'i de hüzün ve sükûta sevk etti. (s.208)

Suad: "Tuhaf, acaba ne oldu, besbelli öyle..." dedikçe sanki eldiven elinden çıkarak: "Buradayım!" diyecekmiş zannediyor, yüreği hopluyordu. Ve bu eldiven meselesi unutulduğu zaman onun yegâne malı, mal-ı kıymettarı oldu; o pür-hayat bir el, sanki Suad'ın eli gibi geliyordu; ve onun eline mâlik olmak Necib'i saâdetten çıldırtıyordu. (s.224)

Bir sandal yaptırmak lazım gelse, bunun için mukarrer bir planı vardı. Ve ara sıra, herkesi de kendi gibi aynı şeye merâklî düşünürmek safiyeti ile, uzun uzun Suad'a bunları anlattığı oluyordu; Suad bunları dinlerken Süreyyâ'nın yüzüne bakıp söylediklerini asla duymayarak lâkin böyle bî-haber, hep kendi havasıyla meşgûl olmak için insanın ne olması lazım geleceğine tahâyür ederdi. (s.236)

Necib, sekiz gün mütemâdiyen ruhsuz bir vücut gibi aşktan ye'se, ye'sten aşka geçerek, perişan, kararsız, sefil, hiç niyeti yokken bir gün vapura binivermiş, her iskelede çıkmak arzusuyla mücadele ederek nihâyet buraya gelmişti. Ve burada birden Suad'ın önünde bulunup, bu temiz gözlerin, bu biraz zayıflamış saf simanın huzurunda kendine açtığı korkunç yaranın bütün acısıyla ağlamak istemişti. (s.238)

Necib üç gündür bağda tifodan ölümle pençeleşiyordu. Ve Süreyyâ oturup terini silerek: "Ah görsen Suad, görsen..." diye büyük bir kederle anlatıyordu. (s.248)

Birden bu terleri buz gibi hissetti; bir saniye bilmeyerek, sebebini bulamayarak ağlamak arzusuna mukavemet edemedi; o feryâd, o: "Necib, Necib!" feryadı hâlâ sürükleniyordu. Ve bu kendisini bütün bütün harâb etti. (s.254)

Arkasını getiremiyor, azim bir teşevvüş-i efkâr ve muhakemat arasında korku ile saâdet o kadar gayr-ı muntazam bir mücadele ile onu yoruyordu ki tahammül edememekten korkuyordu. Ve bundan hissettiği memnûniyet korku ile birbirine dolaşıyorlar, o kadar kalb oluyorlardı ki hangisi olduğunu ta'yîn etmek kâbil olmuyordu. (s.258)

“Bak senin için ölüyorum, seni sevdiğim için ölüyorum, fakat sen mademki bunu biliyorsun, işte artık mesudum. Ve başka bir şey istemedim, yemin ederim ki bir mukaddessin, başka bir şey istemedim.” (s.264)

Kar yağarken gezmek kadar keyifli bir şey olur muydu? Ve karı anlatıyordu, kar dumanlarla savrularak, puslarla solunarak Boğaziçi’ni hırpalarken onların bacasından ince bir duman fırtınaya meydan okur gibi yükselecekti. (s.270)

Bir dostunun karısını seviyordu, kendine sine-i ailesini bir kardeşine açar gibi muhâsalatla açmış altın kalpli bir dostun karısını? Ve kadın bunu anlamıştı, zîrâ hiçbir kadın böyle bir perestiş ne kadar ketm edilirse edilsin, hissetmemek mümkün olamazdı; gözlerin a’mâkındaki, dudaklardaki âteş-i arzuya hiçbir kadın ruhu bî-his kalamazdı. (s.274)

Bunu ta’yîn etmek kâbil değildi; herhâlde bâriz değilse de sade nezâketli denilecek bir muâmele ile idaresi elinde olmayan hayatına tahammül ediyordu. Ve sefil, kendisi bunu bir saâdet, hatta bazen bir aşk görüyordu, öyle mi? (s.274)

Onu nasıl öldüren Suad’ın gözleri idi. Ve en çok kendini zevkle medhuş eden şeylerle ölüyormuş hissini hasıl etmek için ölümün nasıl tatlı bir şey olduğunda tahayyür ediyordu. (s.288)

Altındaki mâîmtırak damarların müşevveş hatları insana bu nefis mahlûkun ne elden bin türlü avâriz ile zâyi’ olacak fenâ-yâb zavallı bir vücut olduğunu hiss-i elemi veriyordu. Ve Necib, büyük bir incizap ile tekrar onun her hatt-ı vücûdunda tevakkufla tetkîk ederken tekrar ellerine gelip bu his ile zebûn olunca derin bir merhametle bakarak: “Ah zavallı insanlar!” diyordu. (s.290)

Kendini takbîh ediyor, “Niçin, bunu yaptım!” diye dövünüyordu. Ve yemeğe inmek icabet ettiği zaman ikisinin de yüzüne bakamayarak, hiçbir şey istemeyerek; kaçmaktan kaçıp odasına kapanmaktan başka bir şey düşünmeyerek, ezâ içinde kaldı. (s.298)

Buna tahammül edemeyeceğini görüyor, başını eğmiş, sâkit işle meşgûl olan Suad’a bakmaktan korkarak gözlerini çevirmediği hâlde sade onu görüyordu. Ve nihâyet, artık gitmek îcâb ettiğini ye’s ile görüp hasretle veda ederken, Süreyyâ’nın hâlâ devam eden şikâyetleri arasında onun başını kaldırıp bozuk bir sesle: “Bütün bütün değil ya... Ya gelirler elbet...” dediğini işitti ve onun gözlerinin bir saniye sözlerini sarar gibi kendine in’itâfını hissetti. (s.302)

Sade aşk, âh sade bir Suad vardı... Ve daima oraya, ona karşı oturup oraya bakmak, sanki daima onu görmek, daima onu düşünmek, o kadar nâ-mütenahî bir inbisât veriyordu ki birden aklına gelen şeye meşhûr olarak Tarabya’ya çıktı. (s.306)

Birden onları câmid ve bî-ma'nâ bulmak fikri onu o kadar korkuttu ki tereddüt etti. Ve bir kere bu aks-i te'sîr başlayınca böyle söylediğine dair o kadar alenî bir emare görmediğini i'tirâfa kadar indi. (s.314)

Necib etrafına bakarak: "Havanın rengi iyice soluyor," dedi. Ve bastonuyla karşıdan ağır ağır yükselen bulut sürülerini gösterdi. (s.326)

O zaman teşekkür etmek ihtiyâcını hissetti, katî, mütehakkim bir ihtiyâç, hemen ağlayarak teşekkür etmek ihtiyâcı... Ve bunu anlatabilmek için ne yaptıysa muvaffak olamam zannetti, yanıyordu, ölüyordu. (s.340)

Artık müphemiyet, her şeyin bir rû'yâ olmak ihtimâli kalkmıştı; temas edilebilecek bir ispat vardı; bir sigara yakarak: "Pekâlâ, ne olacak, bunun sonu ne olacak?" diye soruyordu. Ve saâdeti kendini o kadar hodgâm etmişti ki hatve hatve böyle Suad'a tekârüb edip bir gün her şeyin mümkün olacağını şimdiden görüyor, bununla mest oluyordu. (s.344)

Kendi nazarında bile asıl büyüklüğüne teşkil eden meziyetleri fedâ' etmekten başka ne yapabiliirdi? Ve onları bile aklına feda' etse belki en evvel kendi tahkîr etmeyecek mi idi? (s.364)

O kadar anlıyordu ki bu feccatin bütün elemiyle yüreği sızlıyor, "Ah biçare Suad, biçare Suadcık!" diye söyleniyordu. Ve bu kadını o mahvedecekti; kendine o kadar münhasıran, o kadar fedâ'karane teslim-i ruh ettiğine inandığı, ismet-i ruhuna meftûn olduğu bu muhterem kadını o telvis o bednâm edecek, mahv ve helâk edecekti, değil mi? (s.338)

Utandırıp yüz yüze baktırmayan o korkularla, gizli, haince bûselerle yaralanacağına aşkları herkesin içinde, saf ve melekâne hükümrân olacak, işitilmekten, anlaşılmaktan bî pervâ, mes'ud ve mümtâz devam edecekti; böyle birbirine daha yakınlaşacaklar, sanki birbirine nüfuz edecekler, birbirinin samîm-i ruhunda yaşayacaklardı. Ve bunu düşününce mest olarak bu bir ihtiyâç halini alıyordu. (s.370)

Evet bu kadar hüsn-i niyetle, o kadar 'alû emelle beraber bu yine ara sıra iyi bir şey görünemiyor, kalbine bir eziklik bir fütur getiriyordu. Ve bu müellim te'sîrle oradan çıkıp yalnız kalınca bunları daha merâretle düşünmeye teslim-i nefis ederek zulmet ve izdihâm içinde hissiyâtı muhekemâtına karışıyor, garip ve vahşî felsefeler yaptığı oluyordu. (s.376)

Süreyyâ çatalındaki et parçasına bıçağının ucuyla hardal sürmekte meşgûl, omuzlarını bir tebessümle sallayarak: "Kalıyorduk, kalıyorduk ama... Şimdi kalmayacağız" dedi. Ve sonra sebep göstermek için artık burada sıkıldığından, havaların fenâliğinden uzun uzun şikâyet etti. (s.384)

İşte kendisi bunu haykıramayacak mı idi? Ve onun haksızlığı altında kalıp haykıramadıkça tehevürünün çoğaldığını, ona boğulduğunu hissediyordu. (s.390)

Öbürleri sâkit duruyorlardı, hanımefendi; “Peki, peki...” diye onu çıkardı. Ve Suad, bundan sonra, her gün hayatı böyle geçeceğini görerek acı bir tahatturla yalındaki ömrünü, bu yazın geçen o güzel hayatı, o saf ve serbest, şimdi endişeli zamanlarını bile arzu ile gördüğü o lâtif hayatı tahassürle düşündü. (s.406)

Onlara Beyoğlu’nu anlattı, söylendi, tuhaf şeyler buldu, güldürdü. Ve hâlâ ondan bir nazara nail olmayınca, geleli iki saattir, onun hâlâ renksiz, ma’nâsız durduğunu görünce ruhunda bir infilâk, pek çabuk azap ve tehevüre münkalib olan bir infilâkın geldiğini hissederek sâkit ve mazlum kaldı. (s.418)

Onun her geçene dair ma’lûmâtı, merâkları, tafsilatı vardı. Ve bir gün istemeyerek bunu öğrenmiş oldu. (s.432)

Bunda bir mecbûriyetle tevekkül de vardı, “Mademki iyisi her şeyi unutmaktır,” diye biraz ihtiyâr da karışıyordu. Ve işte bu kararsızlık ve sükût anında “Beni sevmiyor, beni istemiyor artık!” şüphesi Necib’e bu saniyelerde geldi. (s.448)

“İşte şimdi de öldüğümü görüyorsun, şimdi de inliyorum... Ve sen hala taş gibi, hala kalpsizsin...” (s.450)

Bu hakaret ve rezalete mahkûm olmak için nasıl bir cinayet irtikâp etmişti? Ve hiçbir şey yapmadığını görerek, bunun için anlamayarak, bilemeyerek, bulamayarak sersem, bed-baht, sefil, yine oraya gidiyordu. (s.454)

Ona gidip: “Kadınlar, ah siz hep bir şeysiniz...” diye haykırmak istiyordu. Ve bir gün, o kadar makhûr, o kadar vahşi bulundu ki onun önüne kadar gidip husumetle bakarak bu sözü söyleyecekti; fakat çok zamandan beri yakından görmediği için onu şimdi o kadar zayıf, sarı, gözlerini o kadar çürük ve siyah buldu ki bütün husumet ve tehevürünün şirişke tahavvül ettiğini gördü. (s.460)

Ona haykırmak, kanlarına boğularak, önünde ölerək haykırmak istiyordu. Ve onun ayaklarının altında kanlar içinde ölmek de bir intikam vahşeti var gibi geliyordu. (s.464)

Hâlâ o ıztırâb, o sebepsiz, o gayr-ı muayyen, bir sancı gibi azap devam ediyordu. Ve bu müstevli mesti arasında, gözleri dumanlanıp derin bir âteş-i tahassür ile ruhu sızlarken, birden muzikanın velveleleri aks-i endâz olunca, “oh” dedi, dumanlı, bulutlar dimağında acı bir zevk temevvüç etti. (s.466)

Onu o kadar çok sevmiştı ve severken saâdete o kadar temas etmişti ki hayatı bu sadmeden kırılmamak kâbil değildi. Ve her şeyden ziyade onun şu kadar küçük ihtimâl-i saâdetini bile bir cerîha yapmak isteyen kaderin elinde feryâd ve ihtizâr arzusu hissediyordu. (s.468)

O zaman Necib'in bir aktrisin arkasında gezdiğini, onun için birçok fedâkârlıklar, delilikler ettiği hâlde nihâyetinde muvâfık olduğu bir gece yemekte sızdığı için onu lokantada bırakıp karının başka biriyle kaçtığını, her gece onu hep öyle yerlerde öyle sarhoş gördüklerini anlatıyordu. Ve o anlatırken Suad inanmamak, müdâfaa etmekle beraber kendinden uzakta, başka bir kadın için bu kadar dûçâr-ı hakaret olan Necib için acı bir zill-ı nefis hissederek eziliyordu. (s.472)

Evde hanımdan başka herkesten öğreniyordu. Ve bu hissiyât-ı kalbiyesi ile birleşince hayatını tahammülsüz bir işkence hâline getiriyor, akşamlara kadar yalnız, yorgun, zebûn kalıyordu. (s.476)

Şimdi ona teşekkür etmek, ağlayarak teşekkür etmek ihtiyâcıyla daha göğsüne girmek, "Yok, yok, asıl mücrim benim... Sen iyisin, iyisin Süreyyâ... Beni sen affet! Ah sana ne kadar hakaret ettiğimi, ne haksız davrandığımı bilmiş olsaydın..." diye inlemek, daha sokularak: "Oh beni sakla, beni himaye et... Beni müdâfaa et!" diye ilticâ etmek istiyordu. Ve bu ilticâ da sükûn, tesellî ve kuvvet buluyordu; gözlerinden akan yaşlar onu biraz teskîn etmiş, onun sözleri kendine kuvvet vermişti. (s.478)

Dışarıda gece rüzgârın iniltileriyle ağlıyordu. Ve bu inin arasında Necib'in hıçkırıkları genç kadını harâb ediyor, fark olunmayan birtakım şikâyetlerle o ağlarken Suad'a bu ses dayanılmaz bir feryâd gibi geliyordu. (s.500)

Her şeyi anladığı, hayatını artık bütün hakikatiyle gördüğü için ağlıyordu, ettiği gayr-ı kâbil-i tamir hataların hep birden cezâ'sıyla inliyordu, Necib'in mâhazâ kendisi için buraya gelmediğini, ve buraya gelmeyince dayanamıyor böyle sefil ve serseri kaldığını artık görüyordu. Ve bütün bunlara kendinin sebep olduğunu görerek aciz ve ye'sle haykırmak istiyordu. (s.500)

Ona Süreyyâ için: "O ne olursa olsun!" demekte ruhuna ağır gelen bir küçüklük, ona bir adem-i liyâkat edecek, Süreyyâ'yı ihmâl ettirecek birçok delâil ibrâz edebileceğini düşündüğü için bile kendini levîm ediyordu. Ve bir kere bu mülâhazalara gelince, hareketlerinin akıbetini yalnız bir noktadan düşünmek birden bütün nukât nazara onu sevk etmişti. (s.514)

İlk hamlede böyle müellem bir cerîhaya sebep olacağını görerek Suad'dan o kadar fedâkârlık isteyemeyeceğini anlıyor, hatta teklifinin ciddiyet ve cesaretiyle eziliyordu. Ve bir saniye daha sükût ederse harâreti vicdâniyyenin muhtel olacağını bildiği hâlde de bu saniye bir kararsızlık ve mücadele arasında geçmiş bulunuyordu. (s.514)

Başka bir hayatta, başka bir âlemde imiş gibi titriyorlardı. Ve bu uzun bir temin-i aşk, ahlarla, gözyaşlarıyla, çırpıntılılarıyla, ikisinin de ruhunu mezc ve tehdîd

eden, sözlerin, bütün ruh ile içildiği, hüviyetlerin birbirinde hâl ve medhûş olduğu bir ân-ı aşk oldu. (s.516)

Bu aynı eldivenin diğer teki idi; o da o teki o zamandan beri saklamıştı ve Necib bunu görünce o kadar mes'ud oldu ki eldiveni de bunu tutan elide kaparak ağzına götürdü. Ve ilk defa olarak dudakları ona temas etti. (s.518)

Zevcinin bu galeyana zamanlarında o daima sâkit kalır, söylemek istediklerini böyle söyleyemediğinden nâgehâni taşan der-âgûş arzularıyla boğularak, bütün irtibât ateşlerini ancak sükût ile hapsederek ezilirdi ve hâlâ böyle yeni bir gelin gibi kızarıp hissiyyâtını ne bir sözle, ne bir tavırla gösteremediği zamanlar olurdu. (s.16)

Süreyyâ bir koltuğa uzanmış düşünüyordu; bunun üzerine kalktı; "Sahih... ama daha gitmemiştir, gidecek olsaydı gece veda ederdi. Dur bir kere bakayım..." dedi ve camlı kapıyı açarak köşkün üç tarafını muhit alan balkona yürüyüp öbür cephede pencerenin önünde durdu. (s.34)

Onun merak edip ehemmiyet verdiği şeylerde böyle birden küsüleri, sebepsiz ihmâl edişleri vardı ve bu sabah sarışın vücutlara mahsûs hassasiyetle pek muazzab olduğuna hüküm ederek onlar Suad'la iki erkek dururlarken Suad gezmek teklifini mümkün görmediğinden nihâyet piyanoyu bir çare-i hâlâs olmak üzere kabul etti. (s.38)

Tecrübe kendisine acı hayâl cerîhaları açtı ve gençliğe mahsûs sevk-i harâret ile tecrübelerine pek kolayca ta'mîm ederek ale'l-ıtlak kadınlara dair kavi ve i'tirâzdan masûn bir fikir ve felsefe edinmiş, artık mübârezat-ı hayatiyede mecruhiyyet tehlikesine tamamıyla mukâvim bir zırh ile silahlanmış olduğuna inanarak öylece yaşamaya başlamıştır. (s.46)

Yalı tutulunca, köşkten yalnız hanımefendiye haber verilerek sıvışılacak ve herkes bir sabah kafesi bomboş, kuşları uçmuş bulup şaşacaktı... (s.50)

"Evet" dedi, "lâyık olan mes'ud olur yahut Goethe'nin dediği gibi lââyık olan kazanır ve kazanamayan lââyık değildir." (s.56)

"Ama zannederim, kendisi düşünür ve gelir." (s.60)

Kocasının muvâfâkat cevabını almadan işe başlamadı ve Necib kendilerine vaat edip ayrılırken Süreyyâ Hacer'le konuşmak için odasına gidiyordu. (s.68)

"İnsan Boğaziçi'ne gelip böyle hemen dönmeye kalkarsa cinayet etmiş olur ve her cezâyâ müstahaktır!" (s.86)

Suad korkarak söylerken: "Yok, ben fedâkârlık mertebesine çıkan şeylerden bahsetmiyorum." diyordu ve piyano bahs oluncaya kadar hep bağdan, bağdakilerden bahsettiler. (s.96)

Yolda, çayırdan geçerken, Süreyyâ daha vapura vakit olduğundan bahsederek biraz arabayı Bentler yoluna sevk ettirdi ve iki tarafı bütün ağaç ve çayır

olan bu yoldan giderlerken onlara uzak bir sadetten bahseder gibi çiftlik hayatından bahsetmeye başladı. (s.102)

Sandal şimdi Moda'dan gelecekti ve beğenmezse geri gidecekti; onun için verdiği sözü unutmak istemiyordu. (s.108)

Granviya'dan Faust'a geçtiler ve Granviya'nın valsından sonra Faust'un valsini mukayese ettiler, askerler marşı onu ta'kîb etti, Rigoletto marşı çalındı. (s.112)

Sandalın, yelkeninin temizliği Necib'in pek hoşuna gitti ve Süreyyâ kendisine berâ-yı tecrübe etmek üzere sandala gelmesini teklif edince kabul ederek iki delikanlı sandala bindiler. (s.116)

Yelken bir dalgalanarak sandal denize açıldı ve ilk hız geçtikten sonra tevakkuf etti. (s.136)

Onun canının sıkılmasından pek endîşe ediyordu; hayatını sade kendi huzuruyla işgâl edemediğini hissetmeye başladığı zamandan beri eğlenmesi için her şeyine razı olmuş, ta umk-ı ruhunda sızlayan ufak bir yarayı yalnız kendisine saklayarak sükût ve sabretmişti. (s.144)

“Daima sinirleri rahatsızdır ve başları ağrır.” (s.152)

Necib bağda Perşembe sabahını güç etmiş ve ilk trenle gitmiş; fakat notalar için Boğaziçi'ne ancak öğleden sonra gelebildi. (s.158)

Kendi kendine istiğrâb ediyor ve başka türlü izâh edemeyince buna sadece bir aksü'l-amel diyordu. (s.164)

Üç ay evvel izdivacın o kadar aleyhinde bulunan Necib on altı yaşında bir mektepli gibi şimdi onu takdîs ediyordu; ve işte buna gülüyordu. (s.166)

Onun tanıdığı kızlar vardı ki hepsini beğeniyordu; ve böyle kolay beğendiği için Necib şüphe ediyordu. (s.168)

Bunlar şüpheyi tahrik ediyorlar, ve o zehrini kalbine isâle ediyordu. (s.174)

Birçok zaman kendisi için “kadın” kelimesi saçma, hain, kuş beyinli ma'nâlarına gelmişti; ve şimdi tekrar kadın kelimesini o ma'nâda kullanınca bunu o kadar zaman hayrân-ı ismeti olduğu Suad'a tatbîk etmek ona acı, pek acı geldi. (s.176)

Hiçbir yerde yoktu ve budala, bunun olmadığını, hiçbir yerde olmadığını bildiği hâlde burada var zannetmişti, öyle mi? (s.176)

“Meğer bu temmuzun üçüncü günü bizim altıncı sene-i izdivacımız imiş, bunun için küçük bir aile şenliği yapmak istedik ve aile efrâdından, düşündük düşündük, davet edebilmek için bir seni bulabildik.” (s.184)

Ah, Süreyyâ'yı ne kadar bahtiyâr buluyordu ve buna mukâbil kendine kim bilir nasıl bir kadın rast gelecekti. (s.192)

O bir cihan, bir cihan-ı perestiş oluyor, ve orada Suad'la beraber olmak, bu fenâ dünyada olmamışlarsa hiç olmazsa orada birleşip olmak, onu mest ve bî-hûş ediyordu. (s.198)

Onun nazarında bir ra'ş-e-i nefret görmekten ise ölümü tercih etmeyi saâdet sayardı ve bunu düşününce "O hâlde?" diye emin olmaya çalışıyordu. (s.202)

O zaman mükâmelede dalgın, dinlediğine gayr-ı vâkîf, söylediğini anlamayarak, perişan kalıyor, sonra onun tekârübünü, ayak sesini işitmeden hissederek, odaya girerken kızarıyor, kalbi çarpıyor ve onun hitâbına karşı bayılarak kalıyordu. (s.202)

Suad, o, bu gelinin şimdi ne kadar bahtiyâr olduğunu düşünüyordu; düşünüyordu ki bu gelin ne kadar bahtiyârdı ve ne kadar bahtiyar olacaktı. (s.210)

Her şeyin ilk mezbûliyet-i âmâl ve elvandan sonra tedricî bir intifâ ile hüzün ve melâle, kasvet ve zulmete gidişi onu damla damla öldüren bir muhaddir gibi geliyor ve kendisi buna kurban olduktan sonra bunun kendisi için olmayıp böyle umumî bir kanun olduğunu görmekten acı bir teselliyyât buluyor, garip bir mesti fûtûr ile kalıyordu. (s.212)

Necib yalnızca inerken piyanonun üstünde Suad'ın şemsiyesiyle eldivenlerini gördü; bir anda bu eldivenlerde onu koklamak emeline tahakküm edemedi, ve titreyerek eğildi. (s.222)

Fakat şimdi o zaman gibi hareketinin yalnız fenâlığından korktuğu için değil, hissiyatının müheyyâ-yı feveran olup keşfolunacağından titrediği için kaçıyor ve bu iki temâyül arasında uykusuz geçen gecelerinde bin türlü kararsızlıklarla ezilirken daima idare-i nefis etmek mecbûriyeti onu hasta ediyordu. (s.228)

O zaman hatveler tevâlî ediyordu: "Hayatım ziyân oldu" diyemiyorsa da ziyân oluyor hiss-i müthiş ile, endîşe-i elîmi ile zebûn kalıyordu ve Süreyyâ'nın bunu fark etmesi gitgide çoğalan bir infiâl-i tevlîd ediyordu. (s.234)

O zamana kadar alıştığı tabîî hayat artık böyle sahte, mürettip, zevâhiri muhâfaza edilen, bevâtınla mücadele edilerek geçirilen fenâ bir hayat olmuştu ve bundan sonra buna daha elîm-i esbâb karışıyordu. (s.246)

Süreyyâ tekrar gitmemek fikrinde olduğu hâlde Suad kadınlara mahsûs bir mihr-bânlıkla hemen başa koşmak belki bir işe yaramak âteşiyle yanıyor ve zevcinin o kararı önünde bu arzusunu söyleyemiyordu. (s.250)

Ohhh, bu mahûf bir rû'yâ, nâ-mütenâhî zulmetli bir gece idi; Necib ölmüş, orada yatıyordu ve o bütün vücûduyla ağlayarak: "Necib, Necib!" diye haykırıyordu; bu feci, mâtem-âlûd bir ses, bir ağlama idi. (s.252)

Hem bunu mukâvemet-i kalbiyesine karşı bir sebep bulunca, bütün arzû-yı rûhunun esîri oldu ve tehâlûkle, telâş ve heyecânla hazırlandı. (s.254)

Zorla kendini korkmaya cebrediyordu ve istemediği halde öyle hislerden geçiyordu ki bunlar kendini daha ziyâde korkutuyordu. (s.260)

Sonra, onun kendi bed-baht, mahrûm, hürmetkâr aşkını bilmesi bazen o kadar mest ediyordu ki “biliyor,” diye emin olduğu zamanlarda bile, korku münhasıran hükümran olamayıp sevinçle karışmış ve bunun için daha cansız olmuş bulunurdu. (s.262)

Necib o kadar ketum, o kadar sâkit bir tavırla hareket ediyordu ki âmâkını bildiği için yalnız Suad alınındaki âteşi fark ediyordu ve Necib’in bir an onu kaybetmekten titremiş olması muamelâtında evvelkine nazaran daha tekayyütkâr davranmasını te’min ediyordu. (s.266)

Artık bu büyük aşk önünde dimağıyyet sefaletleri, bedbinlik telehhüfleri meskenetle sükût etmişti ve bu i’tirâfsız, emniyetsiz aşk ile sade bu kadarıyla, kimsenin mes’ud olmadığı kadar mes’ud olduğuna inanıyordu. (s.272)

Birden hayatını uzun bir çöl gördü, yaşamaktan azim bir yorgunluk hissetti ve “Acaba vakit geldi mi?” diye düşündü. (s.276)

Aynı ma’nâ kaşlarda da, sade inhinâları, sade üzerlerinde uçuşan lerzişleriyle o neş’e ve melâl ma’nâları tevalî ediyor ve beyaz yahut hafif sarı diye kat’i bir hüküm verilemeyecekten üstünde, bu kumral silik hatlar rikkatleriyle, ifadeleriyle, nazarla hem ma’nâ oluşlarıyla onu mest ediyordu. (s.288)

Bu yağmur uzun rehâvetlerden sonra sanki asabını tefrî ediyor, ve bu his onun kış arzusuyla imtizâç ederek onu sevdirdiyordu. (s.294)

Karanlık gitgide istilâ ediyordu; Suad, elîm bir nazarla ona bakarken, yavaşça çekilmekten başka bir çare-i selamet görmeyerek, uzaklaştı ve Necib, o kadar perişan olunan bu kadının bu uzaklığı karşısında, elinden saâdet ve hayatının yavaş yavaş kaçtığını acı acı hissetti. (s.298)

Ah dünya ne güzel yâ rabbim, dünya ve hayat ne kadar güzeldi ve iyiydi... (s.306)

Otel, bu eylül yağmurunun hapsettiği müşterilerle kalabalık idi; ta’yîn olunan odaya geçip elbisesinin ne hâlde olduğunu garsonun ihtiyarıyla anlayınca elbise ihtiyâcını gördü; biraz elbisesi Yenimahalle’de, diğerleri evdeydi; onları aldirmek mecbûriyyetinde bulundu ve bunun için teşebbüs ederken bunları kendine ait şeyler değilmiş gibi yapıyordu. (s.306)

Hayır kimse onun kadar sevmemiş ve sevilmemişti. (s.306)

Bu aşk oyunların yanında o kadar muhibb, o kadar büyük, feci bir şeydi ki tamam işte aşk idi ve bunlar böyle ihtiyâç va saika ile değil, bir taklit ile sanki görenekle aşk oyunu oynuyorlardı. (s.308)

Sabahleyin erkenden uyandı ve artık uyuyamayacağını anladı; başını kaldırıp baktı; henüz gecenin bekâyâ-yı zalâmı çekilmemişti; her ne kadar yağmur yoksa da hava renksiz, orası burası bulutlu idi. (s.310)

Bu dereceye gelince ona ait olmayan en büyük bir şey bile hâkir görünüyor ve ona ait olduğu için en aciz şey bir kıymet kesbediyordu. (s.312)

Mazisi onundu, onunla yaşamıştı, onunla yaşıyor ve onunla yaşayacaktı. (s.316)

O artık tekrar bulunamayacak bir emel-i mazi olmuş ve kavâid onu bir tarafa iterek ileri sıçramıştı. (s.324)

Nihâyet akşam olup son vapurla Rumeli'ye geçerlerken Süreyyâ Necib'i götürmek isteyip de o reddettiği zaman nazarlar tekrar birbirini aradılar ve bu sefer bu telakkî ile öyle mest kaldılar ki bu sanki uzun bir hasbîhâl oldu. (s.332)

“Seviyorum ve mesudum!” (s.334)

“Hayır, gideceğim, siz kalınız ve mes'ud olunuz...” (s.338)

Suad, artık en gizli te'sîrâtın bile kendini agâh eden bir nazar-ı ruhla onun gözlerini istifsâr eder gibi idi ve yalnız kaldıkları zaman: “Galiba yoruldunuz?” dedi. (s.346)

Suad'a karşı derin bir infiâli, bir sebep ta'yîn edemediği bir dargınlığı vardı ve onun böyle muzdarîb etmekten azîm bir zevksâr hissediyor, onun gözlerindeki ifade-i elîmi görerek kalbi münşerîh oluyordu. (s.348)

Ah, bu aşk nasıl birkaç saniyelik saâdetleri uzun elemelerle, zâlim nedâmetlerle hurdahaş ediyor ve bunun mecbûru böyle devam edeceğini, hiçbir çare olmadığını görmek onu ne kadar eziyordu. (s.350)

Olmayacaktı, evet biraz tereddütten sonra, şimdiye kadar bilmediği için bundan sonra da bir şey bilmeyeceğini düşündü; onun da o yaşa kadar hayatından, kitaplardan alınmış tecrübeler, derslerle bu mesele hakkında bir takım mütâlaat ve muhakemâtı bir zebde-i istintacâtı, bir felsefe-i ahlakiyesi vardı ve bu kendisini birden müsterîh etti. (s.356)

Gitmek, oraya gitmek, Suad'ı, Suad'ını görmek, ona perestiş etmek arzusuyla mest ve cevâl yürüyordu ve ilk rast geldiği arabaya atlayıp eliyle ilerisini gösterdi. (s.360)

Onun ne hemen kırılıverecek, ne hemen pejmürde bir çiçek olacak mâil-i fenâ bir şey olduğunu görüyor ve ona bunun için acıyordu. (s.364)

İlk defa olarak müdâfaa-i nefis için her şeye müheyyâ, birbirlerini kırmaya muktedir, yabancı, düşman gibi bakıştılar; ve bundan yalnız Suad mecrûh çıktı. (s.388)

Bu ya çokça devam eden bir heves, yahut bir itiyat idi; ve kendisi bunu ciddi bir karı koca muhabbeti zannetmişti. (s.392)

Lâkin o bütün saffet ve muhâlâsat-ı kalbiyle yaşamak istiyordu, ve şimdiye kadar öyle yaşıyorum itikâdında idi; fakat hiç öyle olmadığını nasıl acı acı anlamıştı. (s.402)

Fakat bu genç kadın, bu şimdi: “İğreniyorum” diye yüksek görünmek istediği adamın karısı idi, ve ona pekâlâ tahammül ediyordu. (s.406)

Fatin, mecra-yı kelâmdan memnûn, sözlerine mağrûr: “Belki biraz büyürdünüz falan dedimdi ama...” dedi ve gülerken beye baktı. (s.406)

Sonra “Her şey bitti” demek ister gibi bir hareket etti ve Necib’in ne oldu diye gözleriyle istifsârına: “Aman reca ederim dikkat!” diye fısıldadı. (s.424)

“Bir gün öyle olacak ki beni boşayacak ve buradan def edecek kendisi burada evin çocuğu gibi yeniden evlenecek...” (s.428)

Hacer’in nasıl kocası olmasa, yahut iyi olsa yine bunlardan hoşlanacağını, çünkü ruhu adi, mülevves olduğunu nasıl görüyordu; ve hanımları gözünün önüne getirip böyle ufak itirafları aralarında ettikleri meclisleri düşünerek iğreniyordu. (s.430)

Sonra zabıt ayrılmak için selam verdi ve pencerenin altından geçerken yine bir kere yukarı baktı. (s.436)

Demek kendisi için gelmiyordu ve mademki kendisi için gelmiyordu... (s.438)

Onu asıl düşündüren Necib’in samimiyet ve ciddiyeti idi ve bundan emin olmak ihtimâli yoktu, “İnsan emînim zannettiği şeylerde o kadar çok yanılır ki...” diyordu. (s.440)

Bunun üzerine sevilmediğini anlamak, emin olmak için çalışmaya başladı, bunu büyük bir zevk ile, me’mûl bir neşeye mülâkî olmak zevkiyle, kimden olduğunu bilmediği bir intikam hırsıyla yapıyordu ve bu zevkte müfteris bir acılık vardı. (s.448)

Hacer onu piyanoya götürdü, şarkılar, peşrevler çalar; sonra kantolara geçerek eğlendirirdi ve Necib piyanoya dayanarak şimdi odada bir düşman gibi duran şu kadına bir zaman kendisi için piyano çalmak bir saâdet olduğunu acı acı düşünerek bu mes’ud olmaksızın geçen saâdete bir hicrân-ı yetim ile ağlamak isterdi. (s.454)

Sonra tehevür geldi ve tehevür gelince mülâhazalarla tegaddî, âteşin, kanlı bir husumete pek çabuk münkalîb oldu. (s.458)

Ah hayatından ne kadar istikrâh ediyordu, onun hiçbir zerresinde sevicecek, büyük, muhterem bir şey görmüyordu; köpek gibi başlamış, köpek gibi yaşamış ve köpekler gibi şimdi sürünmeye mahkûm olmuştu... (s.458)

İşte bu son, en son hezimetti ve bu herşeyin sonuydu... (s.460)

Herkes bunu esefle telakkî ederlerken Hacer'in istiğrâbla onun henüz akşamüstü pekâlâ olduğunu söylemesi Necib'i harab etti ve onun kendisi için inmediğini anlamak için Hacer'in bir ihbarına ancak muhtaç olan Necib için bu hurdahaş eden bir darbe oldu, son ve katil darbe... (s.462)

Garson "viski" dedi, garson viski ile soda getirmişti ve büyük bardağa bu İngiliz rakısından iki parmak kadar koyuyordu, Necib: "Koy, koy!" dedi, o hala "Koy, koy" diyor ve garson hayretle bakarak dolduruyordu. (s.466)

Onu o kadar çok sevmişti ki ve severken saadete o kadar temas etmişti ki hayatı bu sadmeden kırılmamak kâbil değildi. (s.468)

Acaba nerede yaşıyor ve nasıl yaşıyordu? (s.470)

"Kumpanyalar zaten buraya oyun vermeye değil oyun etmeye gelirler ve aktrisler sanatlarından ziyâde muvaffakiyetleriyle nâm bırakırlar." (s.472)

Bâ-husûs nasıl aldanarak ne kadar seviliyordum zannetmişti ve ilk fırsatta bunun nasıl gülünç olduğunu ne elîm bir surette anlamış, ne acı, ne hakirâne, ne kadar zelîlâne anlamıştı... (s.474)

Hâlbuki neler ummuş, onun harâretli sesiyle ne teklifler beklemiş ve buna ne kadar candan razı olmaya hazırlanmıştı! (s.474)

Fakat tamam Süreyyâ da o meseleden bahsediyor ve af dileyerek: "Ne yapayım Suadçığım, hiddetime mağlûb oldum... Kendimi men' edemedim... Fakat sen de, itirâf et, sende o gece biraz lüzûmundan ziyâde asabî idin... Eğer öyle yapmasaydın kim bilir..." diye söyleniyordu. (s.476)

Süreyyâ hem hukukunu, hem zevcesinin namusunu yani saâdetlerini muhâfaza etmişti ve kendisini uçurumlardan muhâfaza ederken kendisi onu tahkîr etmiş, onu ithâm etmişti değil mi? (s.478)

Bir kere aşkın bu müsekker bûseleriyle medhûş olduktan sonra hayatın hiçbir iltifâta değeri olmadığını i'tirâf etti, ve tekrar bu kadar emeller, ümitlerle zapt ve teshîr eden böyle bir aşkın böyle bir zûl ve hakaretle bitip gitmiş olmasıyla içi yandı. (s.480)

Başka çare olmadığına alışmak lazım olduğunu görüyor, itiyâdın büyük bir kuvvet bulunduğunu anlıyordu ve etrafına bakınca herkesin hayatında da birçok cerîhalar inkırâzlar musîbetler görüp itiyâd ile bunları unuttuklarını düşünerek hayatı bu kadarcık müsâadesi için bile seviyordu. (s.482)

İşte hayatında bulduğu en büyük bir iyilik bütün fenâlıklarını tatmin edecek kadar büyük bir lütuf bu alışabilmek idi, herkes felaketlerine tahammül ile başlıyor, ve tahammülle itiyâd ederek mukavemet edebiliyordu. (s.482)

Hanımefendiye bakıp onun nasıl bir sabr-ı melekâne ile hayatına sarıldığını görerek bunda, bir mücadelede bir büyüklük buluyor, ve mademki mes'ud olmak mümkün değildir. (s.482)

Ve Necib bu hayatı seviyor ve yaşıyordu, bâ-husûs yaşayacaktı öyle mi? (s.490)

“Ben her şeyi fedâ' için senin bir sözünü bekliyorum, hâlâ senin o kadar hakaretlerini unutuyorum, ve sen beni ithâm ediyorsun...” (s.498)

O şikâyet ederek: “Ah bilsen, bilsen...” diyor, ve ihtiyar kadın her şeyi bildiğini anlatarak şimdi vakit olmadığı için asıl kendisiyle yarın kavga edeceğini lâtife gibi söylüyordu. (s.500)

Ve Necib'in sükût ettiğini gördüler, tekrar hanımefendi: “Bak yine ağlıyorsun...” dedi ve artık Suad duramadı. (s.500)

Bir ihtiyâç, ona koşup: “Hayır biz yanılmışız, ben yanılmışım, ah bed-baht, beni affet... Hâlâ seviyorum, fakat affet...” ona hâlâ sevdiğini anlatmak ihtiyâç-ı şedidi onu zabt ve kahrediyordu, ve ettiği bu haksızlığın, bu zulmün altında o kadar eziliyor, o kadar kendini gayr-ı kâbil-i af görüyordu ki, affettirmek için hayatını fedâ' etmek: “Al seninim, beni ne yaparsan yap!” diye hayatını ona vermek istiyordu. (s.502)

Odasına sarsılmış, bir girdâb-ı infiâlât ile zîr ü zeber olmuş girdi, ve Süreyyâ'yı yatmış görerek sükûnetle bir tarafa çekildi. (s.502)

Hanımefendi şikâyet ederek mecbûriyetine kızıyordu ve Suad bu darbe ile bütün bütün sersem, korkuyor, soruyordu; ihtiyar kadın te'mîn etti, “Sade bir âteş” diyordu, sonra: “Fakat kim bilir, belki fenâdır da... İşte onun için merâk ettim hekime adam gönderdim...” dedi. (s.502)

Bir şeye ihtiyâcı olurdu, bunun için odasına gitmek lazımdı; ve cesaret edemeyeceğini görerek nihâyet bir kalfa gönderdi; eline bir dikiş almış, onunla meşgûl, bir anda bin kararla zebûn ve perişan, âteş verecek bir fa'âliyyetle mahmûm bekledi. (s.504)

“Bir nazarınız bana bir ay elverir, bir tebessümünüz sizden günlerce mahrûm yaşamak için kuvvet verirdi, siz bunları esirgediniz ve beni defettiniz...” (s.510)

Bu aynı eldivenin diğer teki idi, o da o teki o zamandan beri saklamıştı ve Necib bunu görünce o kadar mes'ud oldu ki eldivenini de bunu tutan eli de kaparak ağzına götürdü. (s.516)

Beyhûde yere fedâ' edilmiş hayatlarının hüsrânıyla ezilerek ikisi de bir dakikalık bir gafletin esiri olan bu iftirâk için birbirine haykırmak istiyorlar, fakat muktedir olamıyorlardı ve ikisi de yalnız kalınca bir yük taşımış da düşüyormuş gibi,

fakat kalkmayıp can vermek isteyecek kadar bî-tâb ve mecrûh, hûn-ı âlûd serildiler. (s.518)

Nihâyet, nihâyet işte bitmişti ve sade kendi sebeplerine bitmişti. (s.518)

Necib sokakta, sendeleyerek çamurların içine daldı, yağmur altında fark etmeyerek yürürken aklına başka bir yağmurlu gün geldi ve kalbi o kadar ezildi ki fedâkârlılığının derecesini bütün acılığıyla hissetti. (s.518)

Hissiyat ve temeyyülât-ı beşeriyenin en ulvisi, en mümtâzı o idi ve bütün o yerleri onun huzurunda sade sükût ve tezelsül etmek icâb ederdi. (s.520)

• “Ve” bağlama edatı, ilk cümleyi “ve” edatı ile bağlı olan bir başka cümleye bağlayabilir:

O dakika Suad’ın gözlerinin âteş ve şükranla kendisine insıbâbını gördü, sonra bu gözlerin parlaklığı süzülüp birer katre oldular; onu en gizli, en mukaddes emeli bu idi, ve bunun böyle kendine teklif edilişi onu son derece memnûn ve minnetdâr ediyordu; kalbinin çırpınarak ona tehâcüm ettiğini hissetti, ve gözlerinden bu iki yana katre ağır ağır sükût ederken ikisine de aşklarının en mes’ud ve cansız dakikasını yaşıyoruz gibi geldi. (s.370)

Evet, fenâ yapıyorlardı ve bunu ikisi anlıyorlar, ve ikisi de birbirini bir parça tahkîr ediyorlardı; Oh, pek gayr-ı mahsûs bir surette, hatta sonra müncezbâne birbirine avdet etmek üzere; fakat ikisi de gayr-ı mahsûsat ile yaşayan teba’-ı rakikeden oldukları için aralarında böyle dehşetli uçurumların açıldığını hissettikleri, kendilerinden ve birbirlerinden öğrenir gibi oldukları bu saniyelerde son derece muzdarîb oluyorlardı. (s.380)

Suad’ı görmediği için meyûs sormaktan muhterîz, yemeği bekledi ve titreyerek onun sarı siması soluk gözleriyle şimdi geleceğini beklerken Süreyyâ yalnız indi ve onun rahatsız olduğu için yemeğe inmeyeceğini söyledi. (s.462)

Viski ile boğmak istediği kederi musikînin te’sîriyle öyle bir dumanla sanki uzaklaşmış, sanki âteş-i müntafî gibi bir te’sîr veriyor ve bundaki zehr-i müskîr, kâinat his ve ma’lûmatı o kadar ref ve tağrîb ediyordu ki garsona tekrar bardağını işaret etti ve burada gece yarısına kadar kaldı. (s.466)

Çabuk ve âteşle, az fakat bayılarak yaşamak isteyenlere gelince; onlar hem muvaffak olamıyorlar ve hem münhasif olup gidiyorlardı, o da tecrübe etmek istemiş ve bu kadar harâb olmuştu. (s.484)

Bunu bir anda her şeyi unutarak, yine onu eskisi gibi tasavvur ederek düşündü, ve onun o hastalığı aklına gelip o zamanlardaki şedîd, cansız tahassüsâtını tekrar yaşayınca, tahâssür-i mâzi ile tekrar hâlinin ye’s ve musîbetine

intikâl, anı oldu ve en ziyâde ifâkât-yâb oldum zannettiği, en ziyâde ona ait esefleri unutup sükûn ve huzura, artık bütün bütün devre-i nisyâna giriyorum fikrinde bulunduğu bir zamanda, onun huzuruyla yeniden şaşırılmış, perişan kalmışken, bu hastalık fikriyle bütün bütün şikeste ve hârâb oldu. (s.488)

Hacer kapıyı az daha aralık ettiği için şimdi Necib'in sözlerini az daha fark ediyorlardı, ve o inleyerek: "Ölüyorum ne yapayım," diyor, ve: "Ne yapayım, ancak böyle untabiliyorum, başka ne yapayım? Nasıl vakit geçireceğim, yalnız kalırsam çıldıracağım..." diye şikâyet ediyordu. (s.500)

Sesi derin bir feryâd ile söndü; Suad, o artık daha ziyâde mukavemet edemeyerek dikişiyile yüzüne kapamıştı ve Necib onun hıçkırdığını işiterek bî-tâb-ı saâdet, oraya bir koltuğa düştü, ve orada mest ve nâlân kollarını ona uzatarak: "Ah bu yaşlar, bu yaşlar," diye feryâd etti, "zannediyorum ki hayatım çoğalıyor..." (s.512)

4.4.1.3. Diğer Bazı Bağlama Edatlarıyla Bağlanan Cümleler

Cümleler arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran farklı yapılarda ve işlevlerde pek çok bağlama edatı bulunmaktadır.

4.4.1.3.1. "Fakat" Bağlama Edatı İle Bağlanan Cümleler

"Fakat" edatı, kendinden önceki cümle ve cümleler arasında zıtlık ilişkisi kurmaktadır. Bu edat Muharrem Ergin (2011), tarafından cümle başı edatları içerisinde ele alınır. "Fakat" edatı, cümle başında kullanıldığında kuvvetlendirme anlamına sahiptir (Hacıeminoğlu, 1992).

Romanda incelenen cümleler içerisinde "fakat" edatının oranı %22'dir.

Pederine dargınlığını bütün köye teşmîl ediyordu; sayfiyeye çıkacakları zaman o kadar ısrar etmiş, *fakat* bu seferde sahil bir yere gitmeye babasını razı edememişti. (s.8)

Suad, kaşlarında bir endîşe inhinâ'sı ile gözleri daha ziyâde karararak kaç senedir bu aynı yerde, aynı hayatta şikâyet için hiçbir hâl görülmeden geçirilmiş mes'ud günleri düşünerek sükût ediyordu; bir aralık: "Evvelden hiç böyle söylemiyordun!" demek istedi. *Fakat* neye yarayacaktı? (s.10)

"Herkes zengin olabilir *fakat* senin gibi olamaz." (s.18)

Hiç, hiçbir kederleri, nifakları, hiçbir şeyleri yoktu. *Fakat* işte bu kadar samimi bu kadar merbut bir hayata alıştığı için en gayr-ı mahsûs şeyler ona bir tehdit gibi geliyordu. (s.28)

Şimdiye kadar hayatlarını hiçbir hesapla tertip etmemiş, hep cereyan ve vakaiye tâbi bırakmıştı. *Fakat* bundan sonra idare etmek, tertip etmek lazım geleceğini anlıyordu. (s.30)

Onu hiçbir eğlenceden mahrûm etmek istemez, *fakat* hep eğlencelerine iştirâk etmekten de arzusunu men' edemezdi; birden fikrinde bir nur titredi. (s.32)

Necib Hacer'in böyle küçüklüklere pek çok kapılarak onları böyle âdî âdî meydana vurduğunu görmemekle beraber ona acıyordu; Suad'ın tefevvuku, güzellikçe belki Hacer galebe ederdi, *fakat* Suad'ın bütün sair şeylerde onu tefevvuku o kadar göze çarpıyordu ki bunu Hacer'in fark etmemesi gayr-ı kâbildi. (s.40)

Bunun için yine "Kalınız!" sözünü büyük bir cebr-i nefis ile söyleyebildi. *Fakat* Necib pek ciddi davranarak bu alıkoymaların sebebini anlamak için hiçbir imada bulunmamış, hep sükûn ile beklemiş idi. (s.46)

Bu esnada ara sıra gördüğü Suad, onun hilm ve sükûn içindeki şetâreti, ciddiyet ve vakara mâni' olmayan çocukluğu kendisine pek zâhirî, pek yapma gelir, onun da öteki hanımlar gibi olduğunu düşünerek, Süreyyâ'nın ilk zamanlar izhâr ettiği âsârı memnûniyete kalben: "Çok geçmez görürsün!" diye baş sallardı. *Fakat* zamanlar geçip bu memnûniyetin hâlâ izdiyâdını gördükçe merâkı arttı; nihâyet öyle oldu ki bir gün Süreyyâ: "Sen birinci ikramiyeyi, kazanmışsın, azizim!" dedi ve elini sıkarak: "Fakat birinci ikramiyede lâıyk bir ele düştüğüne teşekkür etmelidir; zîrâ iltifât çekmediğime eminsin ya, te'mîn ederim birbirinize layıksınız." (s.48)

Süreyyâ bütün bütün söyleyecekti, *fakat* Suad o kadar derin bir nazar-ı istirham ile baktı ki karşıdan Necib Süreyyâ'nın mukavemet edemeyip sükût etmesine hak verdi. (s.52)

Sabahleyin Süreyyâ'nın sesini işitip uyandığı zaman hemen yeni uyumuş gibi idi, o kadar başı küflü ve ağır kalktı; *fakat* panjurları açıp ta dışarıdan taze, yeşil, parlak bir yaz sabahı bütün neşe ve taravetiyle içeri dolduğu zaman derin bir ferahlık hissetti. (s.56)

"Bana Behice dadı söyledi; hatta bak yengem de inkâr edemiyordu ama şimdi hep bir oldular, elbirliği ile saklayacaklar... *Fakat* ben biliyorum, bu gün onlar Boğaziçi'ne gittiler, ev tuttular..." (s.64)

Süreyyâ "Yüreğine inmiştir!" diye gülüyor, *fakat* sonra kızıyordu; bunun üzerine atışmışlar, Hacer'e fenâlık gelmiş, bey, hanım hep oraya koşmuşlar; Fatin

ısrar etmiş, daha icbar edilirse rahat edeceği bir yere gitmekten başka çaresi kalmadığını söylemiş... (s.66)

“Sabahları yine biraz serince oluyor, rutubet biraz işe yarıyor; *fakat* sabahları da Beyoğlu’nun o baş ağrıtan satıcı gürültülerinin evlerinin içinde nasıl çınladığını bilerseniz...” (s.78)

“Pekâlâ, ben onun insafından emînim; *fakat* evvela ben anlatacağım.” (s.84)

Sabaha kadar deniz insana mahrem ve şen bir ninni söylüyor, bazen tehevür ederek gürlüyor, köpürüyor, *fakat* ekseriyâ böyle sakin, bir kuzu gibi melül ve uslu... (s.86)

Başka bir yerde olsaydı şu temennisini pek muhassire bulurdu; *fakat* bu saat ve samimiyet içinde bütün temâyülât ve i’tiyâdı kayboluyor, hayatını muzlim, hain, fenâ hayatını unutuyor, gayz ü fütûrunu hissetmeden değişerek başka, iyi bir adam oluyor ve sonra bunu fark ederek şaşırıyordu; “Ah insanlar, şu kalb-i beşer... Yüz bin ma’nalı bir muammâ... İçinden çıkmak mümkün değil...” diyordu. (s.94)

“Onunla insan deniz ortasında rüzgârsız kaldı mı suların keyfine tâbidir, akıntı varsa çağanoz gibi yan yan akar, yoksa güneşin cehennemi altında rüzgâra muntazıran tevakkuf eder. *Fakat* burası öyle değildi; burada rüzgâr hiç eksiliyor muydu?” (s.110)

“Verdi girdi mi işi değişiyor. *Fakat* sizde Verdi tekmi değil...” (s.112)

Rüzgâr hafifçe idi, *fakat* sandal yine iyi yürüyordu. (s.116)

Yemekten sonra balkona çıktıkları zaman rüzgârı o kadar muvâfık buldu ki bir iki saat geçirip öyle gitmek üzere verilen kararı bozdurmak için uğraşmaya başladı; *fakat* Suad ile Necib saat sekizden evvel çıkmamakta ısrar ediyorlar, gizli hileler bularak işi tehire uğraşıyorlardı. (s.116)

Yine o dimağıyyetin sesi yükselerek: “Lâkin herkesin hayatında da böyle başkalarının iğrenç bulacakları anlar vardır.” demek istiyordu. *Fakat* onu öldüren herkesten ziyâde kendisinin fenâlığı idi. (s.124)

Eğer Süreyyâ’da kendi gibi bir mekruh-ı hayat olsaydı Suad gibi bir kadının öyle bir yarayı tedavi etmekte te’sîrini görecekti. *Fakat* Süreyyâ kendini neşelerinde, saâdetlerinde bile öldüren o hastalığın zehrinden selîm bir ruh, temiz, bî-haber bir ruh idi. (s.132)

İkisi de olmasa daha iyi olur. *Fakat* şimdi mademki ikisi de mevcut, onu fikir vermeli. (s.132)

Süreyyâ her zaman kendini götürmeye uğraşıyordu, evvelâ bir iki gün ilk sersemliklerin geçtiğine güvenip, onun sözünden de çıkmak isteyerek gitmişti, *fakat* tekrar ettikçe baş dönmesi o kadar çoğaldı ki artık mümkün değildi. (s.144)

Evde kalırsa daha ziyâde canı sıkılacağından korktuğu için cesaret edip bir şey söylemiyor, muğberr olacağından, hiddetleneceğinden korkuyordu. *Fakat* bir gün sandaldan bıkaçak değil mi idi? (s.146)

Haber göndermişti, o kadar gelmek istiyor *fakat* mümkün olamıyordu; asıl o kendileri için gelmiyor diye soruyordu. (s.152)

Evvela katile katile dolaşmalar, Hıristoslar, nizâm yolları onu eğlendiriyor, bir ressam ailesinin üç kızıyla hoş vakit geçiriyordu. *Fakat* sonra birden bire avdetle tekrar bu hayattan bir iğrenme geldi. (s.154)

Necib bağda Perşembe sabahını güç etmiş ve ilk trenle inmişti; *fakat* notalar için Boğaziçi'ne ancak öğleden sonra gelebildi. (s.158)

Geldikleri zaman Suad'ı dikişle meşgûl, yemeği kendilerine muntazır bulurlar, yemekten sonra tekrar balkona çıkınca Süreyyâ ancak yarım saat sabredilip nihâyet sandalcıya işaret verir, Suad'la Necib kendisini alıkoymak isterler, *fakat* muvaffak olamazlardı... (s.160)

Suad gülererek "Dadı sen de gel..." der, *fakat* Behice dadı yalıda beklemeyi tercih ederek "Siz gidiniz, kızım... Haydi Allah keyfinizi arttırsın, efendilerim..." diye çekilirdi. (s.162)

Evlenmek şimdi ona bir büyük saâdet gibi geliyordu. *Fakat* aldanmak, yanılmak zihnini tedhîş ediyordu; Suad gibi bir zevce tahayyül ederken... (s.166)

Bunları Suad dikişini artık yanına koymuş, başına koluna dayamış dinliyordu; kendi kendine: "Süreyyâ da böyle görse, böyle düşünse..." diyordu. *Fakat* bir şey söylemedi. (s.170)

Aralarında böyle bir şeyin bir sır oluşu onu o kadar mest ediyordu ki hep bunu düşünüyor, uzun uzun meşgûl oluyordu. *Fakat* iki gün sonra bir şey oldu ki bütün sükûn-ı ruhunu târ-u-mâr etti. (s.170)

Onun her günkü hayatını göz önüne getirerek bu hayatta öyle ihtimâller mevcut olmadığını tekrar ediyordu. *Fakat* o sualler, o hain sualler tekrar kulaklarına, tekrar ruhuna sokuluyor, tevâlî ediyordu. (s.174)

Bazen bir avdet oluyordu, aynanın karşısına geçip elleriyle şakaklarını yumruklayarak "Suad, Suad... Lâkin bu nasıl mümkün olur? Oooh, değildir; ben fenâ, fenâ bir adamım..." dediği oluyordu; *fakat* Suad'a dikkat ettikçe onu tanıdığı gibi değil, pek başka türlü bir kadın görüyordu. (s.182)

Bu kararı verdikten sonra biraz müsterih oluyorum zannetti; bunun için elinden geldiği kadar tebessüme, tekrar geleceğini veda-i cebr-i nefis ederek kalktı, hemen o vapurla kaçtı. *Fakat* oradan ayrılmanın azâbını teşeddütten başka bir şey olmadığını yolda anladı. (s.184)

Orasının methini işite işite arzu hissediyordu. *Fakat* Süreyyâ'nın mevsimi beraber geçirmek teklifi bu haber üzerine o kadar musırr ve muannid oldu ki kabule mecbûr kaldı. (s.190)

Birine birçok zaman meftûn olduktan sonra onun ihmâl edildiği oluyordu. *Fakat* henüz yeni gelen havaların hepsi dinlenmemişti; Necib bunlar için recâ ediyor, Suad vakit bulamadığından şikâyet ediyordu. (s.190)

“Son günlerde çok meşgûl oldum... Onun te'siri... Geçer” demekle beraber yine bunun ne kadar ehemmiyetli olduğunu inkâr edemiyordu. *Fakat* fikrinin elinde o kadar esir-i bî-tâb idi ki bu zevkinden mahrûm kalmaya tahammül edemiyordu. (s.194)

Süreyyâ'yı Suad'ın maddiyatına mâlik görmekten müteellim olmak aklına gelmemişti. *Fakat* onun maneviyatına olsun mâlik olmak, sade kendi mâlik olmak gittikçe mukavemet edilemez bir arzu, bir ihtirâs hâlini alıyordu; ve bu ihtirâstan keskinleşen dikkati ile Suad'ın ruhundan bir zerrenin bile Süreyyâ'nın temayülünü hissetse, tahrişlerle muzdarib oluyordu, bu bir kıskançlık mı idi? (s.196)

“Beni mes'ud ve rahat görüyorsunuz, değil mi? *Fakat* bakınız işte ağlıyorum...” (s.206)

Bunlar vakıa Süreyyâ'nın düz, meşgûl gözünden kaçıyor, *fakat* Necib endîşenâk nazarıyla, râbıta-ı şedîdesinin sevk ettiği meşgûliyetle fark ediyor, bu zulmet içinde ara sıra onun meçhul kederleri olduğunu görüp bir sebep bulamayarak azîm fütûrlar içinde fırtınalar tasavvur ediyor, bir başka erkek düşünmesi ihtimâli ruhunu yakıyordu. (s.214)

Herkes fikir ve melâlini yüklenerek odalarına çekilirler, birbirlerini ve kendilerini yorgun olmakla aldatarak melâllerini böyle setretmiş oluyordu. *Fakat* Necib gittikçe nefesine karşı idaresinde aciz kaldığını görüyordu. (s.218)

Evvelden, ta ilk günler aklına yine bu çare gelmişti, *fakat* o zaman metânetine güveniyor, bu kadar zaaf ummuyordu. (s.226)

“Sizin bu kadar iyiliğinize karşı ben alçaklık ediyorum. *Fakat* bilseniz ne zavallıyım...” (s.230)

Evvelden iş görürken bunları düşünemez, işini bitirince daldı. *Fakat* sonra sonra adi işleri bile yaparken düşünmeye alıştı. (s.236)

Bir iki kere Mâhazâ Süreyyâ'nın teklifini de ret etmiş olmamak için kabul etti, çıktılar. *Fakat* Suad'ın dalgınlığı Süreyyâ'nın da sükûtunu mûcib oldu; eve sersem, yorgun avdet ettiler. (s.236)

Bunlarla meşgûl olurken bütün bir hafta kendini o zehirle helak eden hain tasavvurlardan hâlâs olduğuna memnûn da oluyordu. *Fakat* dadının vürudu her şeyi harâb etti. (s.242)

Derin bir öğrenme içinde bu tasavvurun ne kadar hâinâne, ne kadar murdâr bir şey olduğunu düşündü; sonra dadısının sözlerini dinlemediği hâlde onun “Meydan vermemeli” diye kulaklarını yırtan sözüne hak verdi. *Fakat* nasıl meydan vermemeliydi? (s.244)

Bu kadar telâşa, bu kadar korkuya sebep bulamayarak sahihten bir şey var dediği ve bu kadarına bir aşk diyebilir mi diye tereddüt ettiği oluyordu. *Fakat* o fazla bir muhabbetle bir hastayı düşünmekten ibâret olan bu merâkı ma’sûm buluyordu. (s.250)

Uyandığı zaman yüksek bir yerden düşmüş gibi vücûdunu hurde-hâş buldu. *Fakat* ağlamak hâlâ mevcuddu, yalnız yaş çıkmıyordu, çeneleri kilitlemiş, şakakları âteş içinde terlemişti. (s.254)

Onu o kadar istemiş, o kadar aramış, o kadar beklemişti, onunla o kadar meşgûl olmuştu ki şimdi gelirse mes’ud olacağım zannını hâsıl etmişti. *Fakat* işte o geldiği halde nasıl tedavisi muhâl bir dert ile ‘alîl ve bedbaht olduğunu tekrar hissetmekten mütevellid fütûra boğulmuş idi. (s.256)

Bunda öyle bir devam-ı mısırâne ile sersem eden bir yoruculuk vardı ki yalnız kalıp rahatça düşünmek için oradan kaçmaktan başka çare olmadığını görerek buna bir sebep aramaya başladı. *Fakat* düşündüğü, istediği gibi oradan ayrılmak mümkün olmadı, ayrılırken başka bir darbe daha geldi; Necib’in nekâhet meselesi çıktı, o bunun için: “Size komşu geleceğim...” diye gülümseyerek Tarabya’ya geleceğini haber verdi. (s.258)

Ve bunu düşününce yüzünü yakıp kavuran bir harâret hisseder, tekrar havf ve tevbihe dalar, o kadar ki bunlar bir ıztırâb olurdu. *Fakat* bulutların hücûm-ı anifi arasında zayıf ve hasta, gayr-ı mahsûs olsa da titreyen bir lem’a-i berk gibi, bütün bu havf ve endîşe zulmetleri arasında ani olsun hükûmran olmak isteyen bir meyl-i derûn, her şeyini bırakıvermek emeli vardı. (s.262)

Necib gelecekti, artık bu mukadderdi. *Fakat* ne yapılacaktı? (s.262)

“Bak senin için ölüyorum, seni sevdiğim için ölüyorum, fakat sen mademki bunu biliyorsun, işte artık mesudum...” (s.264)

Necib tamam tahayyül ettiği bir saâdete nâil olmuştu, evvelâ Suad’ın sükûn ve mekâneti onu te’mîn etmişti, şüphe etmemiş fikriyle müsterîh oldu, fakat kâbil değil şüpheyi mahvedemiyordu, bu onu çok mes’ud eden bir faraziyye olduğu için, “biliyor, fakat öyle görünüyor” demekten, bu müphemiyet, bu şüphe içinde yaşamaktan mest oluyordu. (s.266)

İnsanlar şimdi kendisine “Hain” demeye salâhiyetdâr idiler. *Fakat* ah onun saâdetinin yanında bütün bunlar ne miskîn şeylerdi! (s.272)

Demek biliyordu, *fakat* kabul ediyor muydu? (s.274)

“Diyorsun ki biz de anlamıyoruz; *fakat* mahsûs yapıyoruz.” (s.280)

Öyle anlar oluyordu ki uzun yağmurlu kış günleri akla geliyordu, *fakat* onlar çıkmak istedikleri zaman bulutların un-ı muzlim ile Büyükdere üstüne büyük kümeleriyle yığılmış, güneşin, şimdi sıcak bir huzme-i şua' ile etrafı ısıtmış olduğunu gördüler etraf rüzgârsız, hareketsiz, sessiz kalmıştı. (s.284)

Süreyyâ Büyükdere üstündeki bulutları göstererek onların nasıl hüremetsiz bir tufan olabileceğini söylüyordu. *Fakat* şimdi bulutların yavaş yavaş arkasına kayıp onların zılalıyla gölgelenen güneş sönerek tabiata öyle bir sükût-ı melûlane, bulutların müşemmes dalgaların denize akseden kurşunî in'ikâslarla öyle sanki müştâk-ı incilâ' bir kasâvet-i mağmûmane geliyordu ki: “Bu havadan fenâlık gelmez.” dediler. (s.284)

O sade sevmiştii, aşk kelimesinden müphem müphem his olunan en büyük ma'nâsına kadar sevmiş; ölümlere kadar susamış, *fakat* onu istemek bile bir cinayet olduğunu görerek hayatta sevdikleri tarafından sevilenler de olduğunu düşününce ah ediyordu. (s.290)

Evvelâ denizde her katrenin sükûtu görölüyordu, Suad :”Aman çabuk, çabuk fenâ ıslanacağız!” diye telaş ediyordu, sonra yağmur hırs ve seylanla nüzûle başladı. *Fakat* ancak üç dakika sonra yalıya yetiştiler. (s.292)

Suad kulaklarında uğultularla, boş gözler, mütekallis dudaklarla duruyordu; geri çekilmek istedi, *fakat* Necib'in eli bir recâ ile kalkmıştı: “Ah beni tahkîr etmeyiniz” diye yalvardı: “Sizi öyle değil, bilmeyerek sevdim; nasıl olduğunu bilmeyerek, bir kardeş gibi, bir nine gibi sevdim...” (s.296)

Tekrar: “Niçin yaptım, Yarabbim?” diye inledi. *Fakat* artık buradan def olup gitmekten başka çaresi kalmamıştı. (s.300)

O zaman kadar kendisi nasıl yaşamıştı? *Fakat* hayatı nasıl bir çöldü! (s.308)

Birden o kadar iştiyâk hissetti ki üç gündür nasıl onu görmeyerek görmediği hâlde de görmeye ihtiyaç hissetmeyerek kaldığını anlayamadı. *Fakat* gitmek fikrinin önünde mebhût ve gayr-i kâdir kaldı. (s.314)

Buna Büyükdere'ye kadar tahammül etti. *Fakat* yaklaştıkça o kadar şedit bir helecân hâsil oldu ki bastonuyla arabacıya dokunup durdurdu, orada indi... (s.314)

Lâkin karar, artık bir karar lazımdı? *Fakat* neye karar verilecekti? (s.318)

“Zaten ben senin orada sıkıldığını anlıyordum; sen bir kere gürültüye alışmışsın, bizim köşemizde elbette sıkılacaktın... *Fakat* nihâyet kavuştun a, kim bilir neler vardır?” (s.320)

Son günlerin heyecânât-ı rakîkası onu bî-ihiyar bırakmıştı, *fakat* o zaman sâde cereyân-ı vakâ'ye râm olmaktan başka bir şey yapmıyordu. (s.322)

Her şeyin fevkinde, his ve te'sîr, mülâhaza ve muhâkeme eden mülâkat'ın da fevkinde, lakayt kalamadığı, duymaktan ruhunu men' edemediği bir sedâ, bu şeyleri çirkin, iğrenç bulan bir sevk-i tabîf vardı ki ona bu mevkii girân, menfûr gösteriyordu. *Fakat* ne olacaktı? (s.324)

Henüz renk ve râyihâ bitmemiş *fakat* baharın mebzuliyet-i elvânı o kadar gayr-ı mahsûs bir surette çekilmiş. (s.328)

O kadar ki ona baktıkça devam edebilen bu hissi idâme için baktı, gözlerine hükmü geçmeyerek onların bakmasına müsâade etti, böyle, birbirlerine bir müddet baktılar, sanki gözler uzun müddet birbirinden kaçan ruhların artık mukavemetsizliğiyle zayıf ve hasta, bir mücadele-i ilmiye ile musahhar, bî-tâb idiler. *Fakat* bunda kuvvet veren bir hâl vardı. (s.332)

O zaman orada yalnız oturmaktan çekinerek ve dönmek de istemeyerek tereddüt etti. *Fakat* Suad birden tehaccüm eden heyecândan sonraki durgunlukla: "Fakat hemen gelecek, sekiz buçuk vapuruna yetişecekti" dedi. (s.336)

Böyle, ufak, ma'sûm sözler, ma'sûm olsun diye söylendiği hâlde de pür-ma'nâ küçük muhaverelerle sesin titrediğini hissettirmemek için titreyerek, bir ihtiyatsızlıkla bütün bu şi'ri tarumar etmekten korkarak geçen bu birkaç saat şimdiye kadar geçen en mes'ud günlerine galebe etti. *Fakat* Süreyyâ'nın vürûdu bu güzel rü'yâdan onları pek acı bir surette çekip çıkardı. (s.338)

Ne kadar yalan ve gayr-ı kâbil-i tahakkuk bir saâdetin oyuncağı olduğunu anlayıp böyle ezilmiş dururken Suad'ın bunu fark etmiş gibi ümit ve tesellî nazarlarıyla baktığını görüyordu. *Fakat* Necib'in kalbindeki merâret ve hüznün o kadar derindi ki, istediği saâdete onun da artık hâhişger olması kifâyet edemediğinden o kadar zebundu ki bu nazarların cezbesiyle her vakitki gibi müstağrik ve pür-inşirâh olmadı. (s.338)

Onun sözleri, tavırları belki yine her zamanki gibi idi; *fakat* şimdi onlarda hususî bir renk görür gibi oluyor, artık en ma'nâsız şeyleri pür ma'nâ geliyordu. (s.340)

"Geçen gün Süreyyâ söylüyordu... *Fakat* artık ben de inanıyorum ki onun hakkı varmış, Necib Bey..." (s.340)

"Ben o kadar güç şeyleri istemem; *fakat* insan hiç olmazsa sade köyüne davet eder." (s.342)

Şimdi sonbahar, havanın ne kabahati var? *Fakat* kendi kabahatlerimizi, haksızlıklarımızı ondan başka neye yükletmeli? (s.342)

"Hayır, seni böyle zebûn, mükedder göndermek istemem; kalacaksın!" demek istiyordu, *fakat* Necib'in gözleri kendinden kaçıyor, tesâdüf etse bile bunlar bir taş ruhsuzluğu ile kararıyordu. (s.350)

“Ah Necib, bilsen!” diye inlemek istiyordu... *Fakat* o bilmiyordu, hem gözleri o kadar hain, o kadar taş gibi bakıyordu ki bir müddet onun kalbi hakkında “acaba yanıldım mı?” diye soğuk bir ra’şe ile harâb oldu. (s.352)

Tekrar artık o kat’i görüyordu ki kaçmaktan başka çare yoktur. *Fakat* artık avdetsiz kalmak, artık her şeyini mahvedip, tekrar dönmek üzere kaçmak; o zamanda da Suad’sız yaşamayacağını görünce bu hayatını yaşatacak bir hayat yapmak çaresine başvuruyordu. (s.354)

Hemen ellerini kapıp öpmek, “Senin için, lazımsa ölmek için geldim Suad! Senden ayrı yaşayamayacağımı katiyen anladığım için ne olursa olsun senin olmak için geldim, nurum!” demek istedi. *Fakat* bunu söyleyemediği için hiss-i müzdâd olarak, bu kendisini o kadar seven nefis mahlûk hakkında o kadar fenâ fikirlerinden, kararlarından şimdi müteaccib ve nâdim olup utanarak, onun için ölse bile deyn-i şükranını ödeyemeyeceğini görüyordu. (s.360)

Muhakeme ederek bî esas bulduğu şeylere böyle bilâ ihtiyâr râm ve münkâd oldukça “Acaba muhakememde mi yanılıyorum?” dediği olurdu *fakat* hayır bu akıl ve mantığın, fen ve hikmetin son istintâcât ve istidlâlâtına mübtenî bir muhakeme idi. (s.376)

“Ben yalnız kelimeyi kabul etmiyorum, *fakat* “şeyi” yapıyorum, işte mecbûren yapıyorum, onun altında eziliyorum.” (s.378)

Sonra acaba Suad da muzdarîb oluyor mu diye merâk ederek onda bir alamet görmeyince kendini muzdarîb etmemek için ketum-ı teessür ettiğine zâhip olmakla beraber, ara sıra onu ittihâma kadar varıyordu. *Fakat* bir gün bunda yanıldığını anladı. (s.380)

O zaman: “Kâbil değil de onun için” diye düşündü; aşk ile namusun bir yerde kâbil olmadığını, asıl kabahat bu kayyûd-ı içtimâîyeye esir olup müşikâf davranarak hayatını zehirlemek olduğunu tekrar etmek istedi, *fakat* işte bunu yapamıyordu. (s.382)

Buraya gelip gitmenin nasıl yorucu, tahammül edilmez bir işkence hayatı olduğunu daima bir ra’şe-i elemle tasavvur ederdi. *Fakat* Suad’ın İstanbul’a inmeyi hiç istemediğini onun birkaç defa söylediği sözlerden bildiği için bu söz üzerine ona baktı. (s.384)

Yemekten sonra, bu eîm mülâhazalarla yorgun zihinle onların sükût ve kasvetini ancak işgâl edebilecek nihâyet saatten bilâ-istifâde kendini bekleyen arabaya atlayınca kurtuldum zannetti. *Fakat* asıl azabın bundan sonra başlayacağını görüyor, ne olacağını merâk ederek hep fenâ, hep azap-engiz buluyordu. (s.388)

Sonra düşündü ki asıl şimdi bunu söylerse bir şey fedâ' etmiş, râbitasının şiddetini ancak bu fedâkârlıkla göstermiş olacaktı. *Fakat* şimdi, şimdi bu mümkün değildi. (s.396)

Âh nasıl onların hepsini birden şaşırtacak, hayretten öldürecek bir çılgınlık yapmak, nasıl kendinin öyle kolayca ezilecek adî bir kadın olmadığını anlatmak istiyordu; o zaman biraz rahat ederek çareler düşünmeye, tertipler yapmaya koyuluyordu. *Fakat* hanımefendinin yanına çıktığı zaman bütün o şeylere ne kadar gayr-ı muktedir olduğunu anladı; onun da bir şey işitmiş olması, bir şey düşünmesi ihtimâlinin huzurunda Allah kadar hürmet ettiği kadını yanına öyle bir helecan-ı kalp ve zıll-ı nefle girdi. (s.396)

Böyle şeyler için doğmamış olduğunu zaten düşünmüştü, *fakat* tekrar ve pek acı olarak şimdi anlıyordu. (s.398)

Lâkin o bütün saffet ve muhâlâsat-ı kalbiyle yaşamak istiyordu, ve şimdiye kadar öyle yaşıyorum itikâdında idi; *fakat* hiç öyle olmadığını nasıl acı acı anlamıştı. (s.402)

Herkesin saâdeti böyle bir aldanmanın neticesi, bir gafletin lutüfkerdesi değil mi? diye düşünüyor, "Ah aldanabilsen, hiç olmazsa yine aldansam!" temennisi ile yanıyordu. *Fakat* artık kâbil değildi, gözleri o kadar açılmıştı ki artık hep görüyordu. (s.404)

Onun pencereye o kadar müdâvim ve merâklı görüyordu ki evvelâ evde sıkıldığından eğlenmek için sokağa bakıyor demişse de gittikçe bu merâkın yalnız bir kişiye ait olması ihtimâlinde karar kılmıştı. *Fakat* onun hemen her geçene dair bir fikri oluyordu. (s.410)

Necib'in yüreği artarak onunla bezik oynamak saâdetine tehâlük gösterdi, *fakat* Suad rahatsızlıktan şikâyet etti, başından rahatsızdı... (s.420)

Necib heyecânını kahkaha ile geçirmek isteyerek: "Yani madamı demek istiyorsunuz?" diye kapatmak istedi. *Fakat* Süreyyâ merâk ettiği için kapayamadı. (s.422)

Necib bunda müphem bir maksat istismâm ettiği için bir cevap vermedi. *Fakat* ah niçin Suad'ın gözleri ondan insafsız, zalim bir isrâr-ı bigâne ile kaçıyor; Niçin öyle susuyor, söz söylerse bile iki ma'nâsız kelime ile bitiriyor, gülerse bile herkese gülüyordu? (s.422)

Bu kendisi için garip ve uzun bir tesîr-i mucîb oldu; Hacer'de nasıl kendisine hiç benzemeyen esaslı haller olduğunu zaten biliyordu, *fakat* ihtilâfın bu derecesine şaşıyordu; bu kadarının hiç zannetmişti. (s.430)

Onların yanında kendini o kadar temiz görüyordu ki ma'sûm olduğuna yemin etmekten korkmuyordu. *Fakat* hanımefendinin yanına gidince bu his bütün bütün

aksi olarak hâsıl oluyor, o zaman kendini onlarla mukayese ettiğine utanıp uçurumda bulunduğunu inkâr edemiyor, bir an hâli kalmadığı o tefekkürât-ı elîme ile kendini harâb eden bir tenâkuz izdihamı içinde ölüyordu. (s.434)

Bu her cihetten gayr-ı kâbil-i tahammül hayatında sefaletlerini yegâne çare hepsini, her şeyi bırakıp gitmek olduğunu, bütün bütün onun olmayınca rahat etmek kâbil olmadığını uzak ve muhâl bir rü'yâ düşünenler gibi müphem görüyordu. *Fakat* bunun mümkün olmadığını da hemen, belki onu düşünürken beraber hissettikten mütehassıl ye's ve keslânla artık ölümden başka bir şeye ilticâ' kalmadığını anlıyordu. (s.440)

Yine böyle bir anda böyle me'yus olarak ezildiği bir sabah, Süreyyâ yeni gitmiş, o eline okumak için gazeteyi almış, *fakat* gözleri kafesin arasında dalıp kalmıştı; arkasından kapının açıldığını işitti, "Hacer'dir" diye düşünüyordu, *fakat* Necib'in sesini duyunca sıçradı, o: "Mâşâllah..." diye giriyordu. (s.444)

"Eğer sen istesen dünyada benim için başka hiçbir şeyin ehemmiyeti yoktur, benim senden başka bir şeyden korkmam... *Fakat* sen istemiyorsun, sen kaçıyorsun, yalnız sen değil, benden şimdi gözlerin bile kaçıyor" (s.444)

O zaman yine yaralanmış olacaktı, *fakat* bu yarada da azîm bir şifâ var gibi geliyordu. (s.448)

Ruhunun tekrar o şelale mehabetiyle onun ayaklarına atılmak istediğini hissetti, "Ah bilsen..." demek için öldü; *fakat* Necib o kadar bârid, öyle mazlumdu ki sustu. (s.450)

"Bir şey var, ne olduğunu bilmem; *fakat* herhâlde bir şey var?" (s.454)

Bu sefer bir daha gidip ona yalvararak, ağlayarak, onsuz kalınca nasıl harâb ve müzmahil olduğunu anlatarak ona tekrar hayat vermesi için temenni etmek istiyordu. *Fakat* onu yalnız bulmak kâbil olmuyordu ve yalnız kalmasını beklemek o kadar şedit bir âteş olurken yalnız kalsa bile onda galeyanını, zavallı cesaretini donduran bir ciddiyet ve vakâr görerek korkuyordu. (s.456)

Evvelâ şöhret kazanmak, büyük olmak için çalışmış, o kadar çalışmak lazım gelmiş, mehîb mebânî-i âmâl ve tama' kurmuştu, *fakat* bundan çabuk ve katî bir surette şifâ-yâb olmak îcab etti. (s.458)

Necib, nâdim, mütehevvir, perişan ve sersem, kâh delice şâtır, sonra zebûn ve müzmahil, artık Hacer'e de tahammül edememeye başlıyordu. *Fakat* hiçbir şey yapmak ihtimâli yoktu, sebepsizlik, çaresizlik içinde kudurmak istediği bu cinnet ve hezeyân devrelerinde sade kendini yiyordu ve bu o kadar müzebzeb bir hayat oluyor, o kadar kararsızlık içinde sürünüyordu ki artık nazarında hiçbir şeyin ehemmiyeti kalmadığı oluyordu. (s.460)

Bir zaman onu bilakis mes'ud ettiğini ve kendini görmek, alıkoymak için neler, ah neler yaptığını acı acı düşünerek gözlerine yaşların hücumunu hissetti. *Fakat* birden tehevür ve kin bunları kuruttu, bu hakaret tahammülünün pek, pek fevkinde idi. (s.464)

Fatin Süreyyâ'ya Necib'i sordu, cevap alamayınca kendisi bir kalem arkadaşından duyduğunu anlatmaya başladı. *Fakat* sözü ağzında o kadar eziz cümleleri, lokmaları çiğnemekle o kadar taktî ediyor, o kadar uzatıyordu ki bir âteş-i asabîyet içinde Suad ona haykırmak istiyordu. (s.470)

Suad, sâde Necib'in çok eğlendiğini anlamış olarak müphemiyet içinde daha muzdarîb oldu. *Fakat* bu kadarı da kendine soğuk bir ihanet hissi ilkâ için kâfi değil miydi? (s.472)

Suad merâk ediyor görünmemek için cebr-i nefes etti, *fakat* Hacer anlatmak için teşvîke muhtaç değildi. (s.472)

"Kendimi men' edemedim... *Fakat* sen de itirâf et, sen de o gece biraz lüzûmundan ziyâde asabî idin..." (s.476)

Kim bilir belki orada kalacaklardı, değil mi? *Fakat* orada kalsalar Necib'e belki bir gıdâ-yı zevk ve iğfâl olacak değil miydi? (s.478)

"Azizim, ben de şaşıyorum, *fakat* hiçbir kadına bu kadar âteşle merbut olmamıştım, fakat görersen ne kadın, kadın değil başka bir şey!" (s.480)

Ve birden bire aklına geldi ki kış vakıa her şeyi çürütüyor, harâb ediyor, *fakat* öyle çiçekler, öyle fidanlar vardı ki bunları onun zulmüne karşı tedbirler, takâyyütlerle saklayabiliyorlar, hüsn-i muhâfaza ediyorlardı. (s.482)

Demek hayatın eylülünde de ye's ve fütûr yerine takâyyüt bir şeye yarayabilirdi; bu vakıa bahardaki güşâyış ve şebâb olamazdı, *fakat* hayattan daha fazlasını istememeliydi, bu bir şebâb olmamakla beraber yine bir hayat, Bâ-husûs sâkin hiç olmazsa rahat bir hayat oluyordu. (s.484)

Yarın gidilecek bir düşün için Hacer'le eğlenmek istedi. *Fakat* Hacer bir iki haftadan beri bu çok titiz, son derece müfterîs bir tavır ve lisân almış olduğundan onun dişlerinin arasından kendini güç kurtararak işi tuhafliğe bozdu; herkesi güldürdü. (s.486)

Sabahleyin, puslu, iniltili, kirli bir kış sabahı, kapılarına vurulup uyandığı zaman yeni dalmış olduğunu gördü. *Fakat* başı o kadar ağır o kadar sersemdi ki gözlerini açamıyordu. (s.502)

Hem sade unutmak değil, işte hayatını ona vakf ve fedâ' için mütehakkim, cebbâr-ı ihtiyâçlar içinde kalbinin yandığını, ruhunun bir iştiyâk-ı meshufâne ile ona doğru tehâlükünü görüyordu. *Fakat* Süreyyâ, o, Süreyyâ ne olacaktı? (s.504)

Hep verdiği kararların böyle gayr- melûl bir darbe-i tasâdümler herc ü merc olduğunu gördükten sonra artık kararına inanamıyor, hatta karar veremiyor, hangi rey ile tanzîm-i hayat edeceğine şaşırıyor, “Tereddüdümün, zaafımın cezâ’sı...” diye kendini ithâm ediyordu. *Fakat* düşündükçe kararsızlık kendinde değil, asıl hayatında olduğunu, kendini sade onun seyl-i hurûşânesinde mukavemetsiz, ihtiyârsız akıp giden bir oyuncak olduğunu görerek bundan sonrada, daima, daima böyle kararsız, böyle oyuncak olacağını teslim ediyordu. (s.504)

Kapının açıldığını işitip hekimin geldiğini haber vermeye geliyorlar diye başını çevirdi, *fakat* Necib’in giyinmiş olarak girdiğini görünce hayretle yerinden kalktı.(s.506)

Ruhu şikâyetlerle mâl-â-mâl idi; *fakat* onda o kadar hain bir lâkaytlık vardı ki kalbinin acısını hissettirememekten me’yûs oldu. (s.506)

Asıl ben: “Ah Suad” diye feryâd etmeliyim, *fakat* yalnız Suad diye değil, “Beni öldürdün Suad, beni öldürdün diye feryâd etmeliyim...” (s.508)

“Ve şimdi acıyorsunuz öldürdükten sonra şimdi merhamet öyle mi? *Fakat* artık istemiyorum, sizden hiçbir şey istemiyorum...” (s.510)

“Size bir keşâne takdim edemem. *Fakat* birbirini çok sevdikten sonra neyin ehemmiyeti kalır diyordum...” (s.510)

İkisi de birbirlerine ne kadar merbût ve müteşekkir olduklarını gördüler. *Fakat* hemen ikisinde de bir zulmet peydâ oldu. (s.512)

Bu elde evvelâ bir tuğyân-ı ismet vardı, *fakat* o kadar titriyordu ve Necib o kadar ısrar etti ki nihâyet bütün bütün mukavemetsiz kaldı... (s.518)

Âteşli bir rü’yâdan uyanmış gibi idi. *Fakat* o kadar mest olmuştu ki artık bu hayatını hiç sevmiyordu ve saâdetinin bir rü’yâ gibi tekrar gayr-ı kâbil ihyâ olmasına yanarak mâtem ile: “Bari mes’ud olun a, hiç olmazsa cidden sevdin ve bir hayatta istenilecek kadar sevildin a...” diyordu. (s.522)

Bir an bahçedekilerin hepsinde bir feryâd işitildi: “Suad, Suad!..” *fakat* hiçbir cevap yoktu. (s.524)

Bir fırından fıskıran alev gibi yakıyor, eriterek hücûm eden duman içinde evvela bir saniye ikisi de tereddüt ettiler, *fakat* sonra Süreyyâ Necib’in vahşetle haykırarak içeri atıldığını gördü. (s.524)

“Necib” diye koşmak istedi *fakat* dehşetli bir çatırtı ile tavanın yıkılıp oda kapısının âteş içinde kaybolduğunu görerek deli gibi döndü... (s.526)

4.4.1.3.2. “Hâlbuki” Bağlama Edatıyla Bağlanan Cümleler

Necmettin Hacıeminoğlu (1992), “hâlbuki” edatının anlam açısından zıt olan iki veya daha fazla cümleyi birbirine bağladığını belirtmektedir.

“Hâlbuki” edatı, Muharrem Ergin (2011) tarafından cümle başı edatları içerisinde “netice ve izah ifade edenler” başlığı altında değerlendirilir.

Romanda, bağlama edatlarından “hâlbuki” edatı %6 oranında kullanılmıştır.

Zevcine olan râbitası, sâkin, daima mütebessim, daima mütevazı’ hâlleri bir teâli sebebi oluyor, onu yükseltiyordu. *Hâlbuki* Hacer’in öyle anları oluyordu ki bir gölge gibi nâ-mahsus, ince kaşları, şeffaf cildi, saçlarının edâ-yı dilberi ile gerçekten güzel bir kadın olduğu görülür, Necib bu güzellikte biraz yaramaz, biraz yırtıcı kuş rengi bulurdu. (s.40)

“İşte pekâlâ görülüyor ki ana baba adama para vermiyor. *Hâlbuki* her sene insan karısının parasına boyun eğmez a...” (s.82)

Güzel bulmadığı vasıtalarla maksûduna nail olmaktan nefret ediyordu. *Hâlbuki* bu arzusunun vücûduna muzdarîb olmaksızın tahammül edemezken onun en ufak bir tezâhürüne hayatını fedâ’ eder de yine razı olamazdı. (s.196)

Onun için izdivâc Suad’ın kendini sevmesi idi, onun o kadar güzel ve âteşin olan gözlerinin itirâf-ı meyâlânla mümkündü? *Hâlbuki* bu, işte bir ölüm kadar büyük bir şeydi. (s.210)

Ve teessürünü göstermemek için birçok işler, gezilecek yerler, çoktan beri ihmâl ettiği dostlara dair masallar söylüyor, mecbûriyetlerinden bahsediyordu. *Hâlbuki*, hakikat-i hâlde burada kalmak için canını verdiği hâlde işte kaçıyor. (s.226)

Sonra bu kadar ehemmiyet verdiği de şaşıyordu. *Hâlbuki* Necib öbür gün gelecekti ve Süreyyâ ile karar vermişlerdi ki artık onu alıkoyacaklardı, o hâlde zevcini bu fikirden vazgeçirmek için bir çare bulmak lazım geliyordu. (s.246)

O zamana kadar alıştığı tabîî hayat artık böyle sahte, mürettip, zevâhiri muhâfaza edilen, bevâtınla mücadele edilerek geçirilen fenâ bir hayat olmuştu ve bundan sonra buna elîm-i esbâb karışıyordu. *Hâlbuki* kendinden gizlenmiyordu ki Necib’le hayatlarının bozulmasını evvelâ lâkaydane telakkî etmiyordu. (s.246)

Necib hayatlarını şenlendiriyor, birleştiriyor, bâ-husûs musiki müsamereleri, onun için hazırladığı havaların hayretleri, bütün o şimdiki tahammül edilmez hayatını bir parça emel-nüvâz yapan haller mahvoluyordu. *Hâlbuki* mecbur idi. (s.246)

Fakat artık oraya gitmekten korkuyordu, onu o hâlde görüp pek müteessir olmaktan endişe ediyordu. *Hâlbuki* bu sefer Süreyyâ gitmek istedi, bugün: “Yarın

bağa gidelim!” dedi; “Hayır gitmeyeceğim” demek mümkün değildi; sebep göstermek lazım gelecek, belki bir şey keşfettirecekti. (s.254)

Aşağı salona indiği zaman kadın erkek bir on beş kadar misafirin bazıları gazetelere dalmış, diğerleri masa başında oyunla, muhâvere ile meşgûl olduğunu gördü; otelin defterinde bir otuz kadar isim vardı, *Hâlbuki* koridorlarda dairelerin boş olmadığı oralardaki hay ve huy muhâveratından anlaşılıyordu. (s.306)

O hâlde, sevilse bile, bu yalnız bir cerîhadan başka bir şey değildi; *Hâlbuki* hiçbir zaman Suad kendini her şeyini bırakacak kadar sevmezdi. (s.318)

Necib orada rıhtımdaki arabadan çarşafından fark ettiği Suad’a yaklaştıkça perişan, titreyerek cevap veremiyor, şimdi onun yüzüne nasıl bakacağını düşünüyordu; hayır o yaptığı işten sonra ona artık bakamayacaktı. *Hâlbuki* Süreyyâ bir taraftan söylüyor, havanın güzelliğini anlatarak bu gün Beykoz’a gideceğini haber veriyordu. (s.320)

Böyle, hiçbir saâdet gelmeden, daha henüz beklerken, bâhusus hayatının nasıl gâfil geçmiş olduğunu anladıktan sonra, artık bir şey de yapmak kâbil olmadığını görerek, böyle çürümek, bitmek ona pek insafsızca, pek acı geliyordu. *Hâlbuki* işte onda yaşamak için daha şedit bir arzu, saâdetten mahrûm olmak, hayatını kaçırmamak için derin bir ihtiyaç, îcâb ederse mücadele kabiliyeti vardı. (s.330)

Ve bunu anlatabilmek için ne yaptıysa muvaffak olamam zannetti, yanıyordu, ölüyordu. *Hâlbuki* Suad anlıyordu, onu zebûn görmemek için bütün nisviyâtının delâletiyle uğraşmış ve şimdi düşünmeden sade hayatına tebaan, sade keşif icat ile heyecânlardan saadetler yaparak ve onun gözlerinden nasıl mes’ud olduğunu, nasıl teşekkürlerle baktığını görerek yeni bir hayat buluyormuş gibi oluyordu. (s.340)

Ah onu mes’ud etmeyi ne kadar istiyordu! *Hâlbuki* bedbâht ve giryân etmekten, ona azap ve felaket vermekten başka ne yapabilecekti? (s.364)

Zîrâ yalnız kaldıkça hâlâ o heyecân-ı ismet onları perişân eder bırakırdı. *Hâlbuki* alıştılar, birbirine ilk anlarını itirâf ve naklettikleri oldu; Necib ona nasıl rabt-ı kalp ettiğini niçin sevdiğini anlatırken, yavaş, ancak işitilebilecek kadar tek tük sözlerle hikâyeye ederken o dikişinin üstünde dinlemiyor gibi meşgûl, dalar kalırdı. (s.374)

Müdhike ile kendilerinden başka kimseyi kandırmıyorlardı; çünkü başkalarının evvelden haberi olmayacaktı; *Hâlbuki* kendileri birbirinin dudaklarında ölmek için can veriyorlardı; bunu o hemen yerlere düşüp serilen nazarlar bile ketm ve ihfâ edemiyordu. (s.378)

Sonra, bir aralık, Süreyyâ’ya kızdı, bütün bunların onun sebebine çekildiğini, o olmasa azaplarına sebep olan şeylerin bile kendilerini mes’ud edeceğini görerek:

“Mademki o beni istiyor, ben de onu... Niçin?” demek istedi. *Hâlbuki* asıl bu işte felakete sebep olan biri varsa kendisi değil mi? (s.388)

O kadar ümit ve hevesle geldiği hâlde Suad’ı durgun, donuk gördükçe şaşırıyor, müteessif olarak “Ne oldu acaba?” diyordu. *Hâlbuki* Suad Necib’in ikide birde kendine dikilen nazarlarından sıkıldığı herkes biliyor da bir mana veremeyeceklermiş, şimdi Hacer bakıp görerek anlayacakmış gibi korktuğu için, “Bakmasa, bari bakmasa...” diye ona endişesini anlatmak için öyle duruyordu. (s.416)

Sonra hep sükût ediyorlar, yalnız tavlacıların sesleri devam ediyordu. *Hâlbuki* Hacer’in canı sıkılıyordu. (s.418)

“Gûyâ para almak istemiyor, *Hâlbuki* ölür, eğer kendisi mecbur olsa da o bir şişe lavantaya yirmi beş değil, beş kuruş verse, bir ay hasta yatar...” (s.426)

O gülerken Suad mebhût, sükût ediyordu; onun için bir erkeğin güzelliği rikkat ve mümtadiyetle kaim iken bunların böyle düşünmek için nasıl kadın olduklarının düşünüyordu; *hâlbuki* Hacer “Canım senin buradan geçerken bayıldığın zabitler, beyler...” dedikçe: “Hayır benim buradan geçerken bayıldığım zabitlerden, beylerden haberim yok.” demek istiyordu. (s.430)

Hala ne kadar korkuyor, endişe ediyordu; *hâlbuki* herkes, işte bütün bir mahallenin en müteber hanımları iri yarı güzel bir köylü için ölüyorlardı. (s.436)

Hiç olmazsa bütün bütün bitirmemek için ihtiyat lazımdı, *Hâlbuki* Necib o kadar lâkayt davranıyordu ki bu kâbil değildi. (s.438)

Bu gece Süreyyâ ve Hacer’le beraber onların dört kişi kaldıkları bu odada, Necib’in Hacer’in oyuncağı olduğunu görerek böyle rikkatle ve tahavvür arasında yatmak vakti geldiği zaman bir işkenceden hâlâs oluyormuş addedilecek kadar muzdarîb oldu. *Hâlbuki* o bu gün yarın yine gelecekti. (s.438)

Necib hâlâ o zeminde söylüyor, yalnız kendilerini sıktığından, nedâmetinden anlatıyor, böylece muhabbet gösterme bir müdâfaa görmek ümidiyle mümkün olduğu kadar acı sözleriyle devam ediyordu. *Hâlbuki* sükûtunda, ikisi yalnız bulunmaktan sıkılır gibi duruşunda sanki onun ruhunu saklayan bir yabanlık, bir fikri başka şeyle yahut şu mevkiden kurtulmak arzusuyla meşgûl oluşu fark ediyordu. (s.446)

Ah onu nasıl bir şey zannetmişti, *Hâlbuki* hep, hep boştu; şöhret, tama’, aşk... (s.460)

Fakat herkeste hususî bir cazibe bulunur fikrinde idi. *Hâlbuki* kendinin işte birisine bir sene bile bir aşkı idâme edemediğini görüyor, hiçbir şeye muvaffak olamayışı önünde zelîl ve hâkir kalıyordu ve acı bir fedâkârlıkla beraber Necib’e hak veriyordu. (s.460)

Ve bütün bu mücadeleler içinde her gün daha ziyâde ölüyordu. *Hâlbuki* Necib bırakıp kaçmadığı için, dayanamayarak, yanarak, ölerek gelip de Suad'ı, böyle muhakkir, muzallim gördüğü için, kederli görünmemek, şüphe vermek için, deli gibi, bilmeyerek yapıyor, ayrı yaşayamadığı için geliyor, onu öyle bulduğu için ölüyordu. (s.462)

Fakat bu kadarı da kendine soğuk bir ihanet hissi ilkâ için kâfi değil miydi? *Hâlbuki* öbür gün Hacer'den öyle bir ma'lûmât aldı ki artık hiç şüphesi kalmadı. (s.472)

“Zaten onlar o hayat, o kadınlıklara alışmışlar... Şimdi artık memnûn olmalıdır” diyordu. *Hâlbuki* o hayattan nasıl müstâğnî görünür, o kadınları ne kadar istihkâr ederdi. (s.472)

Demek onlar yalandı, demek o da yalandı, o da bu gün böyle, yarın böyle hissediyor, o da herkes gibi sahte yaşıyordu? *Hâlbuki* kendini Suad ne kadar samimi ve ciddi bellemişti. (s.472)

Artık hatta unutmak değil ondan nefret ediyordu. *Hâlbuki* ne kadar sevmiştii, değil mi? (s.474)

Hem böyle küçük bir tecrübe ile bu felaketten böyle salim kurtuluşuna teşekkür ediyor, “Ya inansaydım, ya bütün bütün inansaydım...” diye titriyordu. *Hâlbuki* neler ummuş, onun harâretli sesiyle ne teklifler beklemiş ve buna ne kadar candan razı olmaya hazırlanmıştı! (s.474)

Olmaya çalışmak da, mes'ud olmazsa bile öyle görünmekte güzel bir metânet, bir kuvvet var geliyordu; o zaman tevekkülde bir muzafferiyet değilse bile bir güzellik, Bâ-husûs bir rahat bulunduğunu anlıyordu. *Hâlbuki* hayata karşı isyan insanı hatta rahattan mahrûm bırakıyor, felaketten felakete değil, sefaletlere hatta rezaletlere atıyor, levs içinde bile çalkıyordu. (s.482)

Kahkahâları tevâlî ediyor, sözleri akıyordu; *Hâlbuki* Fatin o kadar gülüyordu ki Necib'in bu memnûniyetle zekâsının ne kadar aciz olduğu, hatta etrafını görüp işitemeyecek kadar hissiz, ağlanacak kadar hasta ve aciz bulunduğu görünüyor, bu hâl ile Suad nefret ve infiâline derin bir merhamet de karıştığını hissediyordu. (s.490)

Evvela Necib'i hayret ve memnûniyetle kabul ettiyse de ilk dikkatle fark etmekten hâlî kalmadı, Suad “Aman onu götürüp yatırsalar...” diye temenni ediyordu. *Hâlbuki* Necib gittikçe daha zebûn, sıkılmış gibi kalkıp gezinmek istedi. (s.492)

Kendisi de o kadar hakareten sonra bile hâlâ acıyıp hala onu mes'ud görmek için her şeye razı olacağını hissediyordu. *Hâlbuki* asıl kendisini ithâm etmeye hakkı yok muydu? (s.498)

O zaman hekim beklemek ıstırabı başladı, kış sabahı uzakta inleyen vapur düdüklüğü inleyen rüzgârın arasında ara sıra satıcı sesleri sürüklüyordu ve hekim hâlâ gelmiyordu. *Hâlbuki* o uyanmış olabilirdi. (s.504)

Onu unutmak hayatının en cansız bir devre-i saâdetini unutmak, yaşamamış olmak, en mes'ud günlerini esefle yâd etmemek değil miydi? *Hâlbuki* bu nasıl mes'ud olurdu! (s.504)

4.4.1.3.3. “Zîrâ” Bağlama Edatıyla Bağlanan Cümleler

Tahsin Banguoğlu (1979), “zîrâ” bağlama edatını “sebeup bağlamaları (conjonction causale)” olarak adlandırır. Bu edat, cümleler arasında sebeup açısından ilişki kurmaktadır.

“Zîrâ” bağlama edatının romanda incelenen cümleler içerisindeki kullanımı %4'tür.

“O halde beni yine Hacer Hanım kurtarır; *zîrâ* bu kabahatte ne kadar az suçum olduğunu herkesten iyi bilir.” (s.24)

“Fakat birinci ikramiyede layık bir ele düştüğüne teşekkür etmelidir; *zîrâ* iltifât çekmediğime eminsin ya, te'mîn ederim birbirinize layıksınız.” (s.48)

Eğer geleceğini zannetmeseydi haksızlık edecekti; *zîrâ* Necib Suad'ı onun kadar bilemediği hâlde bile bundan şüphe etmiyordu. (s.60)

“Peki sustum, sustum ama haydi kaçalım bakayım... *Zîrâ* artık onların yüzünü görmek istemiyorum...” (s.68)

“Ah, ne kadar seviyor...” diye düşündü, ve kalbi sıkıldı; *zîrâ* kendinin böyle bir zevcesi olsa bile Süreyyâ gibi seveleceğini ta'yîn edebilir miydi? Ve bir söz sırası düşünce ona söyledi, hep izdivâc hakkındaki fikirlerini anlattı. (s.166)

Sonra bir gün: “Lâkin mademki onun bir şeyden haberi yoktur, olmak ihtimâli de yoktur...” dedi ve kendisini tatmin etti. *Zîrâ* o, Suad, hiçbir vecihle bu fikirlerden haberdar olmayacaktı. (s.202)

Fakat Necib gittikçe nefesine karşı idaresinde aciz kaldığını görüyordu. *Zîrâ* onun râbıta-ı şedîdesi bu hâlde geldikten sonra tahammülsüz bir meshûfiyete müşâbe-i harâret alıyordu, onda bu kadar tenemmî eden bu incizâp artık tagdiye ihtiyâç-ı şedîd hissediyor ve ona, onun ruhuna hulûl ihtiyâcıyla, tehâlûk gösteriyordu. (s.218)

Hâlbuki, hakikat-i hâlde burada kalmak için canını verdiği hâlde işte kaçıyordu. *Zîrâ* artık burada yaşamaya sabır ve tahammülü, kuvvet ve metâneti kalmamıştı. (s.226)

“Lâkin bırakınız kaçayım, Allah aşkına... *Zîrâ* ölüyorum, burada sizin yanınızda ölüyorum...” (s.228)

Hâlbuki mecbûr idi. *Zîrâ* Süreyyâ'nın kulağına bir söz giderse, ya ikna edilirse ihtimâllerini def etmek için hepsine veda etmek mecbûriyyetinde olduğunu görüyordu. (s.246)

Ve kadın bunu anlamıştı, *zîrâ* hiçbir kadın böyle perestiş ne kadar ketm edilirse edilsin, hissetmemek mümkün olamazdı; gözlerin a'mâkındaki, dudaklardaki âteş-i arzuya hiçbir kadın ruhu bî-his kalamazdı. (s.274)

Birden hayatını uzun bir çöl gördü, yaşamaktan azim bir yorgunluk hissetti ve “Acaba vakit geldi mi?” diye düşündü. *Zîrâ* o kendini mutlaka intihara mahkûm gördü. (s.274)

Fakat o bir köşede, münzevî, tek, bütün kendi fikirlerine dalmış kaldı ve akşam, otelin bütün halkı yemek vakti camlı salona geçtiği zaman o yine hepsinden ayrı bir kenardaki küçük bir masada; başka zaman bilhassa vapurlar ve otellerde çıkan bin fırsatlarla mukârenete çalışacağına تنها ve Suad'la kalmayı tercih etti. *Zîrâ* ondan ayrılmıyordu, daima onunla beraberdi. (s.306)

“Ah beni bırakınız, *zîrâ* ölüyorum, işte aranızda beni öldürüyorsunuz...” (s.338)

“Ah niçin bir takım acı fedâkârlıklar ihtiyâr edip nedâmetlere, azaplara, bütün zulmet ve musîbete düşmek, bir hata ile üç hayatı birden harâb etmek için lazım geliyordu? *Zîrâ* önünde bir zulmetten, musîbetten başka bir şey görmüyordu. (s.352)

Başkalarının yanında birbirini daha ziyade seviyorlar ve bunu daha çok ilân ediyorlar denilebilirdi. *Zîrâ* yalnız kaldıkça hâlâ o heyecan-ı ismet onları perişân eder bırakırdı. (s.374)

Yemekte Süreyyâ bağdakilerin konağa indiklerini anlatıyordu; Necib bundan bilâ-istifâde hemen şimdi aklına geldiği hâlde evvelden mukarrermiş gibi kendinin de artık yarın İstanbul'a ineceğini haber verdi, ve Süreyyâ'nın: “Öyle ya, artık iyice kış geldi... Bakalım, belki haftaya biz de ineriz artık” demesi onu tefrîh etti. *Zîrâ* İstanbul'a gidince süreceği hayat-ı müzebebeden şimdiden ürküyor, şimdiki ıztırâblarında bu endîşe-i âtînin de bir dahli oluyordu. (s.384)

Artık en son günlerdeki o zehrinde bile bir hayat olan endîşeler, heyecânlar, hepsi bitmişti. *Zîrâ* oraya gidince her şeyin muhâl olduğunu; hatta Necib ile konuşmak bile mümkün olamayacağını şimdiden, sade düşünerek görüyordu. (s.394)

Hatta Süreyyâ'nın nasıl olup bu babanın oğlu olduğuna şaşırıyordu, sonra validesini gözünün önüne getirip ona çekmiş diyordu. *Zîrâ* ona hayrân oluyor, bu kadının bu büyük sabır ve sükûtuna o kadar meftûn oluyordu ki muzdarîb

zamanlarında gidip başını onun dizine koyarak ağlarsa şifâ-yâb olacağını zannediyordu. (s.412)

Ve onu bilakis fazla şetaretle söylenerek Hacer'i güldürür gördükçe evvelâ hüçûm eden fikr-i kuvvet bulur gibi oluyor, "Hayır, iftira etmemişim... Galiba onun için geliyor." demek istiyordu; içinde buna inanmak ister gibi mevcut olan hisse karşı mahzâ Necib'i tahkîr etmek arzusuna mağlûben tahakküm ediyordu; *zîrâ* onu yüz yüze bir söz söylemek mümkün olsaydı ilk kelime-i tahkîr olacağını zannediyordu. (s.438)

"Hiç olmazsa bu kadar sık gelme... *Zîrâ* artık her şey bitti." (s.438)

Eğer şimdi o kadar seviyorsa bile bu kuvvet ve şebâb sonra da devam edebilecek mi idi? *Zîrâ* bir gün onu müteessif ve nâdim görmekten ölmek müreccah geliyordu. (s.440)

Ah o zamanı bir daha ele geçirmek için hayatını ne kadar sevinerek verirdi. *Zîrâ* bundan sonra bu hayatı ne yapacaktı? (s.450)

Onu sevmek değil, ona ettiği hakaretlerin affını istihsâl için yalvarmak lazım geldiğini görüyordu. *Zîrâ* şüphesiz ona karşı haksızlık vardı, o kadar hakaretlerden başka onu haksız addettiği için de haksızlık etmişti. (s.478)

Bâ-husus ki artık şimdi kendi hayatını o kadar gayr-ı kâbil-i tedavi görmüyordu, bu ara sıra yine hicrânlar, yine eseflerle beraber bir gün behemehâl unutacağına emin olduğu aşkı bertaraf edilirse hayatı fenâ bir hayat değildi, pek çabuk eski Suad olabilecekti. *Zîrâ* Süreyyâ ne Fatin gibi iğrenç, ne efendi gibi cebbâr bir zevç olmayıp bilakis idare edilebilirdi, ve bundan iyisini aramak artık o kadar felaketten sonra aklına bile gelmiyordu. (s.484)

Asıl ben: "Ah Suad" diye feryâd etmeliyim, fakat yalnız Suad diye değil, "Beni öldürdün Suad, beni öldürdün" diye feryâd etmeliyim... *Zîrâ* sen gerçekten beni öldürdün Suad..." (s.508)

"Fakat artık istemiyorum, sizden hiçbir şey istemiyorum... *Zîrâ* artık her şeyden bıktım, bekliyorum ki bir an evvel her şey bitsin de kurtulayım." (s.510)

4.4.1.3.4. "Da" Bağlama Edatıyla Bağlanan Cümleler

Muharrem Ergin (2011), "Türk Dil Bilgisi" adlı kitabında "da" edatını "sona gelen edatlar" başlığı altında ele alır. "da" edatı, cümleler arasında kuvvetlendirme anlamı sağlamakla birlikte asıl görevi birden fazla cümleyi birbirine bağlamaktır.

Bu edatın incelenen cümleler içerisindeki oranı %4'tür.

"Bazen rast gelip hatta senden güzel bulduğum kadınlara bakıyorum da kendi kendime hiçbirisini senin kadar senin gibi sevemeyeceğime yemin ediyorum." (s.14)

“Madem ki sen beni kapıp bir yalıya götüremiyorsun, bari ben seni alayım da balkona olsun çıkarayım...” (s.18)

“Siz yalnız söyleyiniz *de* ateş getirsinler.” (s.24)

“Öyle bir yer olsun ki ben kalabalık içinde olayım *da* yine orada yaşamayım...” (s.28)

“Ah bir kere gidelim *de* aç kalalım?” (s.50)

“Vallahi onu boşar *da* öyle bir halt etmez...” (s.60)

“Ev tamam olsun *da* uzun seferlere çıkacağız...” (s.70)

“Kendisine barışmak için gittim *de* bana ne cevap verdi bilir misin?” (s.72)

“Dur şuraya gidelim *de* biraz kurdele alacağım...” (s.72)

“Hele şimdi gel *de* sana kafesimizi gezdirelim, servetimizi gör...” (s.78)

“Evet, fakat sade bu değil, hele kalk *da* bak; ne letâfet Necib ne letâfet...” (s.86)

“Bunu birçok erkekler *de* bilir *de* sonra unuturlar...” (s.92)

“Riyâ, istihza kendini beğenmek, hod-gamlık bu aç kurdun elinde bütün çehre morarmış, bütün gözler bulanmış, herkesin muvaffakiyeti öbürlerinin ayaklar altında ezilmesiyle husûl bulacak gibi bir haset, bir kin, kimse kimseyi beğenmez, üstünden başından tutunuz *da* söylediği Fransızcaya kadar her şey alay için bir vesile olur.” (s.94)

“Erken gel *de* bentlere gidelim.” (s.102)

“Yemek yiyelim *de* Beykoz'a sandal ile gideriz,” (s.116)

“Sen evinde otur *da* muhallebi pişir” (s.138)

“Ah ne iyi ettiniz *de* geldiniz, vallahi!” (s.148)

“Nasıl mümkün olur ki bu saf sese başka birine hitâb etsin ve bundan mes'ud olsun *da* bunu gizleyebilsin?” (s.178)

“Sana yer ve garâmı yazamayacağım, bu daha ziyâde ümit verir *de* tehâlük edersin.” (s.184)

“Canım kal *da* yemek yiyelim” (s.338)

“Ah ne iyi ettiniz *de* geldiniz vallahi hemşire...” (s.338)

“Vallahi ne iyi ettiniz *de* geldiniz, Süreyyâcığım; doğrusu pek göreceğim geldi...” (s.402)

“Ara sıra çocuğumuz olsa” diyorum *da* gözleri fal taşı gibi açılıyor, “Sen çıldırđnsa kendini okut, hanımefendi! Benim daha o kadar param yok.” diye beni def ediyor. (s.428)

“Zîrâ artık her şeyden bıktım, bekliyorum ki bir an evvel her şey bitsin *de* kurtulayım.” (s.510)

“Ah ne iyi oluyor *da* yine o galebe ediyor, her yerde, daima o galebe ediyor; bütün o miskînler daima eziliyor, istihkâr olunuyor!” (s.520)

4.4.1.3.5. “Lâkin” Bağlama Edatıyla Bağlanan Cümleler

Farsça “lâkin” edatı, zıt olan iki cümleyi birbirine bağlamaktadır (Hacıeminoğlu,1992).

İncelenen cümlelerde “lâkin” edatı, %3 oranında kullanılmıştır.

Sıkıldığına taaccüb ediyor, bunda bir mahzur görmemek istiyor, *lâkin* bir türlü o kelimeleri telaffuz edemiyordu. (s.168)

Onun sandalıyla, pür ve garâmıyla, sene-i izdivâciyye masalıyla ne kadar gülünç ve bunun için ne biçare buluyordu? *Lâkin* kendisi de gülünç, kendisi de biçare değil miydi? (s.184)

Ah Süreyyâ’yı ne kadar bahtiyâr buluyordu ve buna mukabil kendine kim bilir nasıl bir kadın rast gelecekti. *Lâkin* evlenecek miydi? (s.192)

Bu vukuundan evvel tahte’l-arz ra’dlarla musîbet-i âtiyeyi ihbâr eden bir zelzele hirâsı gibi oluyordu: *Lâkin* önlerindeki hayatı, muhakkak felaketi görmemek için, buna lâkayt kalıp çocuklar gibi bu gün yelkene, yarın ava, öbür gün balığa heves etmek için insan ne kadar insafsız olmalıydı? (s.234)

Bu her gün böyle geçe geçe artık bir gün zaman kâmilen geçmiş bulunacak, ihtiyarlık onu çürütecekti. *Lâkin* buna tahammül etmek için insan ne olmalıydı? (s.234)

Ve burada birden Suad’ın önünde bulunup, bu temiz gözlerin, bu biraz zayıflamış saf simanın huzurunda kendine açtığı korkunç yaranın bütün acısıyla ağlamak istemişti. *Lâkin* onun bir kabahati yoktu, işte Suad’a validesi gibi hürmet ediyor, işte Süreyyâ’yı kardeşi gibi seviyordu; o kendi safvet-i ruhuna tahakküm eden bu levse karşı tuğyan ediyordu. (s.238)

Yeni Köy’e doğru, bir iş varmış gibi telâş ve tehâlûkle yürümeye başladı. *Lâkin* karar, artık bir karar lazımdı? (s.318)

Bunu birçok zamandan beri ancak mahsûs, fakat şimdi görüleceği vehm olunan derin bir velvele-i ra’d gibi kendinde hissediyordu, *lâkin* bu arzuyu kendine bile, ruhuna bile itirâf edemeyerek iskâta, imhaya uğraşıyordu. (s.350)

Hiçbir dahli olmadığı şeylerin bile intikamını ondan almak, kendi asabîyetinin ceza’sını ona çektirmek için kalpsizce onu ta’zîb ederek bundan mahzûz olmamış mıydı? *Lâkin* ondan daha ne istiyordu? (s.364)

Öteki Suad'ın bu perestiş anlarındaki derin ve melûl nazarları önünde bütün endîşeleri silinip mahv olurken, onda mahzûn ve pür-kasvet kaldığı demlerde, onun nazarında bir hatt-ı istihkâr görmek havfıyla titreyerek: “Kim bilir, o da benden öğreniyor, beni ne kadar sefil buluyor?” diye harâb oluyordu. *Lâkin* hakkı var mıydı? (s.382)

Demek, herkesin başkasında şikâyet ettiği şey kendinde bulunabiliyor, ve bunu fark etmeyerek başkalarında ittihâm ettiği şeyi kendinde ma'zûr görüyordu? *Lâkin* niçin bunu onun yüzüne haykıramıyorlardı? (s.390)

Ah bunu anlatmakta ne kadar geç kalmıştı? *Lâkin* o bütün saffet ve muhâlâsat-ı kalbiyle yaşamak istiyordu, ve şimdiye kadar öyle yaşıyorum itikâdında idi; fakat hiç öyle olmadığını nasıl acı acı anlamıştı. (s.402)

Bu hislerle beraber yine onun gece gündüz yanında yaşaması, onun nevâzişlerine tahammül etmesi Suad'ı düşündürüyor, “Hâlbuki pekâla onunla yaşıyorsun?” demek istiyordu. *Lâkin* o da Süreyyâ ile yaşamayacak mıydı? (s.406)

Eliyle şöyle dayandığı piyanoda şimdi ihmâl ile birkaç nağme yağmaya başladı. *Lâkin* Suad bir erkek olsun da kim olursa olsun gibi bir şey olan bu halden o kadar nefret ediyordu ki Necib' e sıkılıyordu. (s.424)

Sade karşından görüp beğendiği bir erkeği bu kadar an'ane ile seven, bu kadar ehemmiyet veren bir kadın için ona mülakkî olmak her şey müntaç olabilirdi; o zaman Hacer'in niçin Necib'e o kadar tehalükle mail olduğunu anlıyordu. *Lakin* o hangisini seviyordu. (s.432)

Necib'in herkese söz söylerken Hacer'le konuştuğu garip bir tebessümle ona cevap verirken hızlıca söylediği sözlerin te'sîrini merak ediyormuş gibi kendini de süzdüğünü görerek dinlemiyormuş, işitmiyormuş gibi göründü. *Lâkin* hiç olmazsa anlasa da ihtiyât etseydi... (s.438)

Onu bu kadar adiliğe tahammül eder, adilikte zevk bulur bilmediği için ne kadar aldanmış olduğunu düşünerek boynunu büküyor “İşte böyle, aldanmak, her şeyde, her vakit...” diye inliyordu. *Lâkin* onu bu sefâletten kurtaracak, sözünü dinletecek kimse yok muydu, hiç kimse yok muydu ki ona icâb ederse tahakküm etsin, “Lakin yazık ediyorsun, sen bu hayatların adamı değilsin, ölürsün!” desin? (s.490)

“Ben her şeyi fedâ' için senin bir sözünü bekliyorum, hâlâ senin o kadar hakaretlerini unutuyorum, ve sen beni ithâm ediyorsun... *Lâkin* sen kendin, işte kendin yapıyorsun, hep kendin...” (s.498)

“Kimse yok mu hanımı görmek istiyorum da...” diye sordu; Suad: “Hayır, fakat...” demek istedi, *lâkin* oturmak istiyormuş ve ne olsa oturacaktı gibi duruşunu görüp sözünü ikmâl edemedi, hanımefendinin sebab-i gaybûbetini izâh

ederken güç beklediğini fark edip nihâyet müteellimâne: “Lâkin hekime adam gönderdilerdi...” sözlerini söyledi. (s.506)

“Ama ne kadar haksızsınız... *Lâkin* şikâyet edecek, ağlayacak, feryâd edecek bir kimse varsa o da siz değilsiniz, benim...” (s.508)

“Burada Boğaziçi gibi serbest ve rahat olmadığınızdan şikâyet edeceksiniz değil mi? *Lâkin* ben sizden o kadar büyük, o kadar çok bir şey mi istiyordum?” (s.508)

4.4.1.3.6. “Ama” Bağlama Edatıyla Bağlanan Cümleler

Banguoğlu (1979), “ama” edatını yanyana bağlantı kuran edatlar içerisinde inceler ve şu şekilde açıklar: “İki kavram, veya yargıdan birini öbürüne karşı çıkaran bağlamlara karşıtlama bağlamları (conjoction adversative) adını veririz.”

İncelenen cümlelerde “ama” edatı %2’lik orana sahiptir.

“Vakıa şimdi Hacer evvelkinden titiz, evvelkinden hırçındır *ama* yemin ediyorum ki fena kalpli değildir.” (s.22)

“Sen kardeşisin *ama* benim kadar bilemezsin, kadın kadını daha iyi tanır.” (s.22)

“Senin baban kolay kolay uğraşmazdı *ama* bilmem ki ne yazdın?” (s.48)

“Bana Behice dadı söyledi; hatta bak yengem de inkâr edemiyordu *ama* şimdi hep bir oldular, elbirliği ile saklayacaklar...” (s.64)

“Hanım, aradım aradım *ama* öyle bir yakut buldum ki...” (s.66)

“Peki sustum, sustum *ama* haydi kaçalım bakayım...” (s.68)

“Beni mübâlağa ediyorum zannediyorsun *ama* geldiğin vakit göreceksin ki hakkım var.” (s.72)

“Fakat şikâyet etmeye gelmiyor, azizim, hain şeyler pek pahalı *ama* onlarsız elbise de bir şeye yaramıyor...” (s.72)

“Haftada iki gün İstanbul’a inmek istiyorum *ama* daha karar vermedim...” (s.72)

“Bazen Suad bir şemsiye, ben bir baston alıp çıkıveriyoruz, burada ağaçlıklar, korular falan yok *ama* şu arkadaki Kavak’a giden ince bir çoban yolu var...” (s.86)

“Peki evleneyim *ama* bana sizin gibi, kendiniz gibi birini bulunuz” (s.168)

“Anneme de haber gönderdim *ama* gelemeyeceğini biliyorum.” (s.184)

“Benden saklıyor, *ama* eminim; bir şeye harcadığı yok ki...” (s.428)

“Fakat biliyor musunuz ki bu şikâyetle ne kadar haksızsınız... *Ama* ne kadar haksızsınız...” (s.508)

“Ben de var *ama* pek zavallı bir yadigâr, çalınmış...” (s.516)

4.4.1.3.7. “Çünkü” Bağlama Edatıyla Bağlanan Cümleler

Cümle başı edatı olan “çünkü” edatı, kendinden önceki cümleyle ilgili açıklama ve sebep bildirir.

“Fakat işte mümkün olmuyor, babam razı değil... Çünkü... Çünkü istemiyor, sevmiyor; hepsi işte ondan.” (s.14)

Fakat yalan söylüyordu; çünkü bir haftadır her tarafta gezindiği hâlde hiç bu kadar sıkılmamıştı. (s.154)

Suad’ı öyle görmüştü, çünkü ruhunda öyle bir ihtiyâç, bir ihtiyâc-ı ismet vardı. (s.180)

Çünkü bu iş için vücut bulmuşlar, çünkü kadınlık demek aldatabilmek olduğu için ne kadar çok kadın olurlarsa o kadar kolay aldatabileceklerdi. (s.182)

O bütün ağlıyordu. Çünkü kendisinde de fırtınalar vardı; her gün asıl saâdet gelecekmiş gibi bir iştiyâk ve intizâr-ı ferdâ varken bu nâ-mütenahî uzayıp giderek elim bir hüsrândan, bütün âlâmdan başka bir şey ele geçmediğini görmekten mütehassıl o zulmetler onu da yıkıp harâb ediyordu. (s.350)

Müdhike ile kendilerinden başka kimseyi kandırmıyorlardı; çünkü başkalarının evvelden beri haberi olmayacaktı; Hâlbuki kendileri birbirinin dudaklarında ölmek için can veriyorlardı; bunu o hemen yerlere düşüp serilen nazarlar bile ketm ve ihfâ edemiyordu. (s.378)

O zamana kadar hiç böyle bir fırsatla bunu anlamamıştı, çünkü hep itâat etmişti, hep arzularını daha zuhur etmeden keşif ve icrâ’ya çalışmıştı. (s.390)

4.4.1.3.8. “Hem... hem” Bağlama Edatıyla Bağlanan Cümleler

Farsça olan “hem...hem” edatını, Necmettin Hacıeminoğlu (1992), karşılaştırma-denkleştirme edatlarına dahil eder. “Hem...hem” edatı, kelimeleri ve kelime gruplarını karşılaştırmak amacıyla birbirine bağlar.

Süreyyâ *hem* yemek alıyor, *hem* daima Necib’e bakarak devam ediyordu. (s.90)

“Asıl fenâlık ruh *hem* istiyor, *hem* tahammül etmiyor, bunda” (s.382)

“*Hem* ancak onunla yaşayacak, *hem* yaşamıyor, işte cezâ’ burada!” (s.382)

Necib *hem* ara sıra söze karışıyor, dinliyor, *hem* ara sıra firari nazarla Suad’a bakarak ondan bir tebessüm, bir nazar-ı nevaziş, bir eser-i muhabbet bekliyordu. (s.416)

Sonra hanımefendinin gülerek yavaşça söylediği bir söze cevap vermek gibi döndü, hala Süreyyâ’nın sorduğunu ve Hacer’in anlattığını işiterek, Suad’ın ne kadar muzdarîb olup ne kadar canı sıkılacağını düşünerek *hem* sıkılıyor, *hem* korkuyordu. (s.422)

Evet onun buraya geldiğini *hem* istiyor, *hem* istemiyordu. (s.426)

“Hödük herif *hem* yapıyor, *hem* yapmasını bilmiyor...” (s.432)

Bir başka sefer Hacer’in piyanodan kalkmasından istifâde ile birkaç gündür kendini işgâl ve teheyyüc eden bir niyetini icrâ’ etmek istedi, cesaret ederek ona recâ’ etti, *hem* alenen reddedemez diye onların yanında söylüyor, *hem* de belki bir tahattur olur da avdet eder diye düşünüyordu. (s.456)

Çabuk ve âteşle, az fakat bayılarak yaşamak isteyenlere gelince; onlar *hem* muvaffak olamıyorlar ve *hem* münhasif olup gidiyorlardı, o da tecrübe etmek istemiş ve bu kadar harâb olmuştu. (s.484)

4.4.1.3.9. “Yahut” Bağlama Edatıyla Bağlanan Cümleler

Muharrem Ergin (2011)’in denkleştirme, Necmettin Hacıeminoğlu (1992)’nin denkleştirme-karşılaştırma edatları içerisinde yer verdiği “yahut” edatı Farsça kökenlidir.

Tahsin Banguoğlu (1979), “yahut” edatını ayırtlama bağlamları (conjonction disjonctive) başlığına dahil etmektedir. Ayırtlama bağlamları, iki unsuru seçmeli olarak karşılaştıran bağlamlardır.

“Evet” dedi, “lâyık olan mes’ud olur *yahut* Goethe’nin dediği gibi lââyık olan kazanır ve kazanamayan lââyık değildir.” (s.56)

Süreyyâ çıktıkça Suad’la Necib *ya* karşıda seyrân eden sandala bakıp konuşuyorlar *yahut* piyano ile meşgûl oluyorlardı. (s.160)

Bu mizaçlar *ya* ikisi de gâlip olup daima bir mübareze halinde bulunur *yahut* biri diğerini esir-i hâkimi eder. (s.214)

Süreyyâ: “Öyle *ya*, Sammer Palas bu... Doğrusu orası dururken; o beyaz salonda yemek varken burada kapanıp kalmak büyük fedâkârlık...” diyordu; sonra

muzlim, keder-nâk, sâkit duran Suad'a sordu: "Değil mi?" o başını bilmem *yahut* elbette gibi müphem bir işaretle oynattı. (s.350)

Şu kadar ki şimdiye kadar kibarâne yaşarken bu sefer usulca geçen bir yazın bütün tehâlük ve intikamıyla bunda ifrât gösteriyor *yahut* her vakit böyle davrandığı hâlde yalnız bu sefer haberleri oluyordu. (s.472)

4.4.1.3.10. "Ne...ne" Bağlama Edatıyla Bağlanan Cümleler

"Ne...ne" edatı, olumlu fiillerle birlikte kullanıldığında cümleye olumsuz bir anlam katar (Ergin, 2011).

"Ne Fatin var, ne Hacer var..." (s.72)

"Ah bu aşk *ne* acı bir yara imiş, *ne* meşum bir şey imiş!" (s.468)

4.4.2. Ortak Cümle Öğeleriyle Bağlanan Cümleler

Birden fazla yargıya sahip cümleler arasındaki anlam ilişkisi ortak cümle öğeleri ile kurulabilir. Başka unsurlar yardımıyla da bağlantı kuvvetlenir (Karahan, 2012).

4.4.2.1.Ortak Yüklemler

Birden fazla özneye sahip cümleler bazen tek bir yükleme bağlanmaktadır. Bu cümlelere ortak yüklemler denir (Atabay, Özel ve Çam, 1981).

Ortak öğeli cümlelerin %28'i yüklem öğesinden oluşmaktadır. Ortak yüklemler cümlelerde yüklem, %50 oranında ilk cümlede yer almış ve sonraki cümlelerde tekrar edilmemiştir.

Bunun için her günkü hayatında ekseriyâ şen olan Süreyyâ buraya naklettikleri on günden beri daima sisli, pür-tûyan (*davranıyordu*), / hatta o kadar sevdiği zevcesi Suad'a karşı bile hemen hiçbir sebep olmayarak haksız davranıyordu. (s.10)

"Hem asıl senin için (*istiyorum*) / vallahi bütün senin için istiyorum..." (s.14)

Dadısı ertesi akşam (*gelmedi*) / öbür akşam gelmedi. (s.44)

Dere orada feş-â-feş (*sükût ediyor*), / burada reşâşesiyle sükût ediyor, akıyor, bazen otların arasından fısıldıyor, sonra derinleşerek, sükût içinde aktığı fark edilmeyerek düşünüyordu. (s.118)

Ve içinde daima bir çırpınma (*vardı*), / ruhunda daima bir ra'ş-e-i heyecân vardı; o sese, o nazara ait bir heyecân ki etraftaki kadınların böyle şeylere ne kadar bigâne olduklarını görmekten müteneffirdi zan olurdu... (s.156)

Bunda hiçbir münasebet (*yoktu*), / bu faraziye için hiçbir sebep yoktu. (s.174)

Öbür haftanın sonuna doğru, bir gece rü'yâsında Necib'i ölmüş (*gördü*) / ve kendini onun ölüsü üstünde saçlarını yoluyor gördü. (s.252)

Fatin gazeteye (*yanaştı*), / Hacer Necib'e yanaştı; Suad bir kenara çekilip Hacer'in ne bitmez tükenmez sözlerle onu iz'âc ettiğine bakıyor, ara sıra onun: "Ama Necib bey!" diye gözlerini soğuk ve nahoş buluyordu. (s.424)

• *Art arda sıralanan cümleler içinde ortak olan yüklem ilk cümlede de yer alabilir:*

"Sen söylemiyorsun, fakat ben fark ediyorum ki gelip burada kapanmak seni fenâ ediyor, bir kere havasızlık..." (*fena ediyor*) (s.14)

"Sende bir şey var, öyle bir şey (*var*) ki hiçbirinde rast gelmiyorum..." (s.14)

"Bâ-husus şimdi bana öyle geliyor ki ben dünyada senden başka hangi kadını alsaydım hiçbirisiyle senin gibi olamayacaktım; senin gibi böyle samimi, ruhuma kadar, böyle canıma kadar samimi..." (*olamayacaktım*) (s.14)

Süreyyâ ona doğru yürüyerek: "Eğer Hacer hasta olursa seni tutacağım Necib", dedi; sonra elini alarak "Bak senin elin de donmuş!" (*dedi*) (s.24)

"Öyle bir yer olmalı ki insan kalabalıkta yaşamalı, fakat içine girmeden..." (*yaşamalı*) (s.28)

Hacer çehresinden bir lem'a-i sürûru men edemeyerek: "Ha," dedi, "ben de sahil gidiyorlar zannettimdi." (*dedi*) (s.40)

Fakat zamanlar geçip bu memnûniyetin hâlâ izdiyâdını gördükçe merâkı arttı; nihâyet öyle oldu ki bir gün Süreyyâ'ya: "Sen birinci ikramiyeyi kazanmışsın, azizim!" dedi ve elini sıkarak: "Fakat birinci ikramiye de lâıyk bir ele düştüğüne teşekkür etmelidir; zîrâ iltifat çekmediğime eminsin ya, te'mîn ederim birbirinize layıksınız." (*dedi*) (s.48)

"Aman Süreyyâ sabret, iki gün daha... (*sabret*)" (s.50)

Yatmak zamanı gelince Necib "artık ben de yarın iniyorum." dedi ve Suad'a bakarak: "Bana başka hizmet var mı?" (*dedi*) (s.56)

Süreyyâ başını sür'at-i seyrden mütehasıl havaya açmış, nim-durgun, sükût ediyordu: sonra: "Bakalım ne yapacağız..." dedi; daha sonra ilave etti; "Lâkin sahihen güzel bir şey bulursak... Suad ne kadar sevinecek değil mi?" (*dedi*) (s.58)

Öbürü elinden tutup Beyker'e doğru yürüyerek: "Ya sen?" dedi, "kırklara mı karıştın, ne oldun? Bizi yarı yolda yalnız bırakmak..." (*dedi*) (s.70)

"Beykoz var, Kavaklar var, Yuşa', bentler..." (*var*) (s.70)

"Bana karımı çekiştirdi; evet bana Suad'ı..." (*çekiştirdi*) (s.72)

Süreyyâ hiddetle: "Bırak şu acuzeyi!" dedi; "bana inan Necib? Acuzelik yalnız ihtiyarlarda değil, asıl gençlerde... Bilemezsin bu kadınlar fenâ olunca ne kadar fena oluyorlar. Kendisine barışmak için gittim de bana ne cevap verdi bilir misin? İmkânı yok... Bana karımı çekiştirdi; evet bana Suad'ı... Anlıyorsun ya? Dur, şuraya girelim de biraz kurdele alacağım... Malum a, kadın işleri bitip tükenmez... Fakat şikâyet etmeye gelmiyor, azizim, hain şeyler pek pahalı ama onlarsız elbise de bir şeye yaramıyor..." (*dedi*) (s.72)

Süreyyâ: "Karışmam," dedi, "sonra Suad'ı darıltırsın... Onda bilsen ne hazırlıklar var... Senin için ayrıca bir oda hazırlıyoruz... Görüyorsun a, gelmek bir vazife oluyor. Ne vakit gelsen evdeyiz... Haftada iki gün İstanbul'a inmek istiyorum ama daha karar vermedim... Bir de sandal bulduk, onu da alırsak, gelsin keyif... Sahîh sen sandalcılığı sevmezsin... Ooo, düdük öttü, adıyo!" (*dedi*) (s.72)

Suad: "Daha bu ilk memnûniyetin arkası alınmadı," dedi, "her gün başka bir güzellik var." (*dedi*) (s.80)

Süreyyâ koyuvermeyerek: "Haklı değil miyim, Necib bey!" diyordu, "pekâlâ, ister misin şimdi Necib'i hakem nasbedelim..." (*diyordu*) (s.82)

Ve iki erkek yalnız kaldıkları zaman Süreyyâ karşısındaki koltuğa arka üstü yatıp şimdi nim mahzun: "İşte böyle kardeşim," dedi! "Sana yemin ederim ki onsuz kalsam ölürüm..." (*dedi*) (s.84)

Nihayet Süreyyâ: "İşte hayatımız," dedi; "Yemin ederim ki hiç bu kadar mes'ud olduğumu bilmiyorum." (*dedi*) (s.88)

Süreyyâ hizmetçinin gölgesini görünce: "Yemek mi?" dedi, "Koşalım... Yemekler darılmasın..." (*dedi*) (s.90)

Süreyyâ: "Oo," diyordu: "O kadcılık mı? Ben de mühim bir şey olur zannediyordum... Necib de benim kadar bilir ki, izdivâcta hanımlar solda sıfırdır... Asıl akıl ermeyen bir şey varsa bu kadar dikkatle beraber şu etlerin nasıl bir muvaffakiyet-i tabbâhane ile şöyle simsiyah edildiğidir." (*diyordu*) (s.92)

Necib Suad'ın Süreyyâ'ya nasıl baktığına dikkat edip: "Evet," dedi, "Sizi oraya kadar ta'kîb edecek bir refikanız olduktan sonra..." (*dedi*) (s.102)

Suad gülerek ve burundaki taşları, suyun altında görünmeyen kayaları göstererek: “İşte şurası tehlike burnu!” dedi; “bütün gemiler Boğaziçi'nin dehşetli fırtınalarında buradan korkarlar.” (*dedi*) (s.126)

Süreyyâ gülerek: “Ah kadınlar,” dedi; “eksik söyledin, Suad, bir kere gelecek belâlardan bahsettiniz mi merdiven gibi yükselerek arkası gelmez... Hasta olmak, yataklarda sürünmek, hortlamak... Sonra... Ne bileyim, gebermek demeliydik; Allah insanı sizin elinize düşürmesin, hele dilinize hiç...” (*dedi*) (s.130)

“Başka gün filan diye yine yarın kaçarsın,” diyordu, “Malum a, biz artık Suad'la kararı verdik... Kapının anahtarı elimizde...” (*diyordu*) (s.150)

“Hep kabahat tamîm ve istintâçta!” diyordu: “Münhasır bir nazarla bakıp tamîm etmek... İşte bir cinayet! Oh, beni affetsinler.” (*diyordu*) (s.164)

Omuzlarını kaldırarak: “Nasıl olursa olsun,” dedi: “asıl lazım olan hâlidir.” (*dedi*) (s.168)

İşte asıl nokta; katiyen görüyordu ki hiçbir şey kendine Suad'ı, o zaman evvelki gibi telakkî ettirmeyecekti; ne kendisi için ne fedâ'-yı namus edişi, ne aşkının şiddet ve nüfuzu, hiçbir şey... (*telakkî ettirmeyecekti*) (s.366)

“Ah artık her şey bitmişti, her şey, her şey... (*bitmişti*) (s.394)

“O, recâ ederim, gelir gelmez beni yine cendereye sokma Süreyyâ,” dedi; “dünkü gelin değilim ya... Yolu da pekâlâ biliyorum.” (*dedi*) (s.400)

Şimdiye kadar bunu yapmıştı, fakat arzu ve muhabbet ile aldandığını bilmeyerek... (*yapmıştı*) (s.404)

Sofrada, biraz evvel kemâl-i tevazuuyla konuşan Fatin, beyefendinin huzuruyla kesb-i cesaret edip ona yaranmak için havlusuyla sağa sola bıyıklarını silerek, gözlüğünün arkasından gözlerinin te'sîrini anlamak için telâşlı nazarlar fırlatarak: “Tuhaf vallahi,” diyordu, “ben değişeceksiniz falan zannettim ama... Bir de baktım ki, yine öyle geldiniz...” (*diyordu*) (s.406)

Nihâyet ettiği fedâkârlığın fiyatını iyice hissettirerek: “Aldım” dedi ve bir şeyi gizli tutuyormuş gibi parmağını ağzına götürerek: “Ama parasını sormayınız... Korkarsınız... On beşten aşağı vermedi... Aksi gibi hainlerin tanesi de üç yüz dirhem geliyor...” (*dedi*) (s.414)

Sonra içinden taşırılmış gibi galeyân-ı şikâyetle söylenmeye başladı: “Ah sen bilmezsin...” diyordu, “Sen bilmezsin ki... Her gün yaşaya yaşaya her halini o kadar öğrendim ki artık öğreniyorum. Dün geceki balık meselesini biliyorsunuz a... Sonra sabahki lavanta... Gûyâ para almak istemiyor, hâlbuki ölür, eğer kendisi mecbûr olsa da o bir şişe lavantaya yirmi beş değil, beş kuruş verse, bir ay hasta yatar... - burada acı acı güldü-, “Sonra, o gazete... Gazeteyi gördün a... Eğer okumadan

çıkırsa akşama döndüğü zaman illa okumalı, yoksa sokakta on para verip de bir gazete bile almaz...” (diyordu) (s.426)

“Bilmem,” dedi, “o kadar surat ediyordunuz ki...” (dedi) (s.456)

Evet, Suad ölüyordu, her şey öldürüyor, evdeki hayatı, Süreyyâ'nın halleri, artık o kadar saadet umduğu aşkı gömmesi, her şey... (öldürüyordu) (s.460)

Onun sükût ederek dikişiyle meşgûl oluşuna uzun uzun bakıp haşin, kindâr, acı bir tebessümle: “Bilakis,” dedi, “ben ondan o kadar usandım, o kadar usandım ki, bir an evvel bitsin diye bekliyorum... Evet o kadar usandım...” (dedi) (s.508)

Onu müteessir ettiğine anlayan Necib daha hasretle, sanki kendi kendine söylüyormuş gibi yavaş bir sesle: “Hâlbuki ne emellerim vardı?” dedi, “ne güzel emellerim vardı? Gideriz diyordum, benimle beraber gelirsiniz zannediyordum... Ne delice, gülünç bir hülyâ, değil mi?” (dedi) (s.510)

Kaybettiğini tazmîn etmek istiyormuş gibi bir tehalükü bir meshûfiyeti vardı, şimdiden nedâmet kendini istilâ ediyordu: “Hiç olmazsa va'det Suad,” diyordu, “beni seveceğini va'det... Beni, beni yalnız beni... Va'det, bari kalbin benim olsun, beni hiç unutma... Ah söyle, Suad! Söyle hiç olmazsa sevdin mi, söyle sevdin mi?” (diyordu) (s.516)

- Ortak yüklemli bazı cümlelerde yüklem birleşik fiilden meydana gelir:

Mebzul bir güneş gecenin rutubetini silik bî-tâb buharlar halinde oraya buraya dolamış (*kalmıştı*), / rüzgârsız havada bunlar asılmış kalmıştı. (s.32)

Ve vapur Boğaziçi'ne şitâb eden halk ile taşarak, köprüden çözülüp Boğaz'ın mâî sinesine gömüldükçe bu kendisi için bir inşirah (*oldu*), / git gide çoğalan bir küşâyış oldu. (s.76)

Onun canının sıkılmasından pek endîşe ediyordu; hayatını sade kendi huzuruyla işgâl edemediğini hissetmeye başladığı zamandan beri eğlenmesi için her şeyine razı olmuş, ta umk-ı ruhunda sızlayan ufak bir yarayı yalnız kendisine saklayarak sükût (*etmiş*) / ve sabretmişti. (s.144)

Geldikleri zaman Suad'ı dikişle meşgûl (*bulurlar*), / yemeği kendilerine muntazır bulurlar, yemekten sonra tekrar balkona çıkılınca Süreyyâ ancak yarım saat sabredebilip nihâyet sandalcıya işâret verir, Suad'la Necib kendisini alıkoymak isterler, fakat muvaffak olamazlardı. (s.160)

Suad'a kendinden, onun kendine nasıl bir ilaç, nasıl bir kuvvet-i kalp olduğundan bahsetmek (*istiyor*), / “Peki evleneyim ama bana sizin gibi, kendiniz gibi birini bulunuz.” demek istiyordu. (s.168)

Ona bakarken bu gözlerin, bu dudakların böyle mülevves hıyânetler kadını olmadığını düşünmek (*istiyor*) / Suad'ın bütün o kadar zamandır hayran olduğu

melekliğini tasavvur etmek istiyor, “Nasıl olur, başkaları için peki, fakat onun için kâbil değil...” demeğe uğraşıyordu. (s.174)

Onları ne zaman kâfi derecede anlamış (*olurdu*), tanımış olurdu? (s.174)

Sonra Süreyyâ'ya bakıyor, onu bî-haber, ma'sûm, şüpheden muarrâ gördükçe, “Zavallı Süreyyâ!” diyordu; her şey, bütün onların kâşâne-i iffet üzerine yıkılıyor (*zannediyordu*), / altında kalıyor zannediyordu. (s.176)

Evvelâ Süreyyâ'ya acımakla başlayan hissiyyâtı şimdi kendinde bir oyuncak olmasından galeyan etmiş, hırs, ıztırâb, istikrâh merhametsiz bir âteşle onu yakmaya (*başlamıştı*), / tehevvür ve azap onu kudurtmaya başlamıştı. (s.178)

Böylece, kendine hitâb edemedikçe, o ismi kendi kendine söylemeye (*başladı*), / ona yalnızlıklarda hitâb etmeye başladı. (s.194)

Sonra, onun kendi bed-baht, mahrûm, hürmetkâr aşkını bilmesi bazen o kadar mest ediyordu ki “biliyor,” diye emin olduğu zamanlarda bile, korku münhasıran hükümran olamayıp sevinçle karışmış (*bulunurdu*) / ve bunun için daha cansız olmuş bulunurdu. (s.264)

Sonra düşündü ki asıl şimdi bunu söylesen bir şey fedâ' etmiş (*olacaktı*), / râbitasının şiddetini ancak bu fedâkarlıklarla göstermiş olacaktı. (s.396)

Âh nasıl onların hepsini birden şaşırtacak, hayretten öldürecek bir çılgınlık yapmak (*istiyordu*), / nasıl kendinin öyle kolayca ezilecek adî bir kadın olmadığını anlatmak istiyordu; o zaman biraz rahat ederek çareler düşünmeye, tertipler yapmaya koyuluyordu. (s.396)

O kadar müstesnâ ve muhteşem gördüğü öyle olması için her şeyi yaptığı bu muaşâkanın da âdî, her gün ki aşklar gibi olduğunu teslim etmek mecbûriyetiyle tuğyân ederek başını duvarlara çarpmak (*istiyordu*), / âmâlinin bu inkırâz-ı zelifinde hazır bulunmamak istiyordu. (s.458)

Süreyyâ deli gibi idi, işitmiyor, bilmiyor, görmüyor gibi “Beraberdik, çıkıyorduk... Fakat bilmem...” diye inliyordu, sonra acı bir sayha ile “Suad, Suad!” diye çağırma (*başladı*), / oraya buraya sersem sersem koşmaya başladı. (s.524)

• Ortak yüklemli cümlelerin bir kısmı ek fiille çekimlenmiş yüklemelerden oluşabilir:

Kabahat şu sebebini düşününce kalbini sızlatan can sıkıntısında (*idi*), / ne kadar aşk ve irtibât ile geçerse geçsin beş senelik hayatın yıprattığı kalplerde (*idi*), / bu kalplerin, kalb-i beşerin eskimeye olan kabiliyetinde idi. (s.12)

Bu sedâ, bu tavır o kadar esrarengiz (*idi*), / o kadar tatlı idi ki Necib hatta müteaccib bile görünmeden baş eğdi. (s.36)

Hava sabahleyin o kadar parlak (*idi*), / o kadar nefis idi ki “Soad bu gün Necib bey belki gelir” dedi... (s.78)

Necib için ömrünün en tatlı zamanları yalnız çok mes’ud olduğu demler değil (*idi*), / musikî ile mes’ud olduğu zamanlar idi. (s.114)

Ve bu o kadar samimi (*idi*), / o kadar hâlisane idi, Necib kabul etti. (s.114)

Kamer bu gece hilâl-i ma’sûmiyle o kadar saf ve bâkir (*idi*) / deniz o derece râkid atlastı ki sükût ve hayret galebe etti. (s.138)

Biri birlerine böyle “Sen” diye hitâb etmenin bahtiyârlığını şimdi anlamış (*idi*), / kendine hitâb ediyor zannettiği Soad’ın sesindeki harâret onu eritmiş idi. (s.140)

Onun rahatsızlığı geçmiş (*idi*), / sade intizâr kalmış idi. (s.156)

Ekseriyetle bu bir hüzünden ziyâde bir iştiyâk (*idi*), / bütün ele geçmeyecek güzel şeylere meshûrane bir incizâp idi. (s.192)

Onu ele geçmeyecek, temellük edilemeyecek, binaenaleyh başka hiçbir kadında bulunamayacak şeyleri için, râyihâsı, nazarı, tebessümü için seviyordu ve bu râyihâ sinisinin nefesi imiş gibi cansız (*idi*), / nazarı o kadar pâk (*idi*), / tebessümü o derece ma’sûm idi ki bu sâkit ve hürmetkâr perestişten, bunlara karşı kalbinde hâsıl olan perestişten men’-i nefis etmek kâbil olunacak bir fedâkârlık değildi. (s.196)

Fakat bir gün “Ben ne yapıyorum?” demeğe başladı; “Ah çünkü insanım; beşeriyet, uzliyyet” lâkin niçin bu fikirlere düşmeli (*idi*), / niçin elinde olmayarak nefret ettiği hıyânet ve levs âlemine girmeliydi? (s.198)

Demek bitmiş (*idi*), / onun için artık her şey bitmiş idi; demek artık katiyen karar vermek lazım gelecekti ki seneler, hep çoğalan bir melâl ve fütûr ile geçerek ihtiyarlık bir gün onu çürütecekti? (s.210)

Ohhh, bu mahûf bir rüyâ’ (*idi*), / nâ-mütenâhî zulmetli bir gece idi; Necib ölmüş, orada yatıyordu ve o bütün vücûduyla ağlayarak: “Necib, Necib!” diye haykırıyordu; bu feci, matem-âlûd bir ses, bir ağlama idi. (s.252)

Fakat hissediyordu ki hayatına sahip (*değildi*), / sözlerine hâkim değildi. (s.258)

Süreyyâ bu gece artık balığa gidemeyeceğinden dargın (*idi*), / kışın böyle gece gündüz yağmur yağınca evde hapis olmak ihtimâliyle münfâildi. (s.298)

Hem niçin hayatta binde bire nasip olmayan büyük saâdetleri öyle fedâ’ etmeli (*idi*), / nihâyeti ölüm olduktan sonra niçin hayatı da böyle esassız kanunlar için zorla ziyân etmeliydi? (s.360)

Ah aşk bile, bu kadar saf ve beyaz aşk bile kendi kendisini efnâ ederse, hayatta ne yapmalı (*idi*), / yaşamak için başka neye tutunmalı idi? (s.382)

Bundan sonra acaba bu yapılsa bile müsterîh ve âsûde ömür sürebilecekler mi (*idi*), / herkesin haklarındaki telâkkilerden, bâ-husûs o kadar tahkîr ve mecrûh edecekleri adamdan dolayı hayatları zehirlenmeyecek mi idi? (s.440)

4.4.2.2. Ortak Özneli Cümleler

Birden çok yükleme sahip cümlelerde cümlelerin birinde bulunup diğerlerinde tekrar edilmeyen özneye ortak özne denir.

İncelenen örneklerde ortak öğeler içerisinde özne %35'lik bir orana sahiptir.

Kabahat şu sebebini düşününce kalbini sızlatan can sıkıntısında, / (*kabahat*) ne kadar aşk ve irtibât ile geçerse geçsin beş senelik hayatın yıprattığı kalplerde, / (*kabahat*) bu kalplerin, kalb-i beşerin eskimeye olan kabiliyetinde idi. (s.12)

“Bak babam elindeki avucundakini sarf etsin, / (*babam*) bu tauna karşı koyabilir mi?” (s.12)

Fakat aralarında bir şey azalmıyor, / (*bir şey*) daima artıyordu ki o da samimiyet idi. (s.16)

“Ondan başka ben de düşündüm ki Necib hemşireme pek muvaffaksa da fakat hemşirem Necib'e hiç layık değildir; layık olmak şöyle dursun hatta / (*hemşirem*) muvâfık bile değildir.” (s.22)

“Öyle bir yer olsun ki ben kalabalık içinde olayım da / (*ben*) yine orada yaşamayım...” (s.28)

Süreyyâ annesinin elini tutmuş, / (*Süreyyâ*) ona şikâyet ediyor, / (*Süreyyâ*) yalvarıyordu. (s.36)

Zevcine olan râbitası, sâkin daima mütebessim, daima, mütevâzî' halleri bir teâlî sebebi oluyor, / (*zevcine olan rabıtası, sakin, daima mütebessim, daima, mütevazî' halleri*) onu yükseltiyordu. (s.40)

“Kuzum, bu yalı hülyâsı öyle bir hastalıktır / (*bu yalı hülyası*) insanı gayet vefâkâr bir dosttan iyi işgal eder.” (s.44)

Süreyyâ kâh huşûnetle, kâh lâtife ile mukabele ediyor, / (*Süreyyâ*) yalnız ara sıra Fatin'e ağırca ve acı gelen bu lâtifeler ile hepsini güldürüyordu. (s.48)

Süreyyâ bir sandal bulacaktı; / (*Süreyyâ*) gülerek: “Bir de araba...” diyordu. (s.54)

Onları odalarının önünde buldu, Suad tavsiyelerini bitiremiyor, / (*Suad*) tekrar ediyordu; “Aman Süreyyâ, Allah aşkına...” derken Necib birden dün geceki mülâhazatına döndü, / (*Necib*) gülümsedi, Suad arabaya kadar yanlarında gelmişti;

Süreyyâ: “Bağın kapısına kadar beraber gel; orada seni bırakırız; dönersin...” diyor, Suad: “Ya bırakmazsınız...” diye tereddüt ediyordu. (s.56)

Bu mâhzûniyete nâ-mütenahî bir lezzet veriyor, / *(bu)* sevilen için çekilen ezalardaki bir zerre-i gamla memzûc hoş bir mestlik haline getiriyor, / *(bu)* mürûr-ı zamanla bir esef kadar tatlılaştırıyordu. (s.60)

Necib Suad’ın ciddiyet ve metâneti yanında Süreyyâ’nın da böyle küçük hislere kapılışına bakıyor fakat kendisi de Fatin’i o kısa boyunu, daima para görür gibi akı çok gözleri, başını çevirmeden sağa sola bakışı ile o kadar iğrenç buluyordu ki / *(kendisi de)* hak veriyordu. (s.62)

“Fakat ben biliyorum, bu gün onlar Boğaziçi’ne gittiler, / *(onlar)* ev tuttular...” (s.64)

“Akşamüstü Suad’la beraber çıkıyoruz; orada bir yol var, / *(bir yol)* tepenin kenarında, Kavak’a kadar gidiyor.” (s.70)

Suad başını uzaktan gelen bir ses tarassud eden kuş tavrıyla eğerek nîm handan bir serzenişle dinliyordu; / *(Suad)* sonra birden bire kıpkırmızı kesildi, / *(Suad)* “Devam edersen... devam edersen...” diye eliyle tehdit ediyordu ve Süreyyâ bir elini bırakmadığından darılmış da kurtulmak istiyor gibi çırpınıyor, / *(Suad)* siyah gözlerinde bir berk-i tehevür ile kurtulmak için uğraşıyordu. (s.82)

“İnsan Boğaziçi’ne gelip böyle hemen dönmeye kalkarsa cinayet etmiş olur ve / *(insan)* her cezaya müstahaktır.” (s.86)

Sabaha kadar deniz insana mahrem ve şen bir ninni söylüyor, / *(deniz)* bazen tehevür ederek gürlüyor, / *(deniz)* köpürüyor, fakat / *(deniz)* ekseriyâ böyle sâkin, bir kuzu gibi melûl ve uslu... (s.86)

“Bunu birçok erkekler bilir de / *(birçok erkekler)* sonra unuturlar...” (s.92)

İki erkek balkonda kalmışlar, / *(iki erkek)* salondan gelen piyanoyu dinliyorlardı. (s.96)

Necib bilakis makamında başını sallıyordu; hava bittiği zaman Suad tekrar şikâyet etti, / *(Suad)* piyanonun önünde en iyi bellemiş olduğu havaları bile artık şaşırıldığını söylüyordu. (s.98)

Yolda, çayırdan geçerken, Süreyyâ daha vapura vakit olduğundan bahsederek biraz arabayı Bentler yoluna sevk etti ve / *(Süreyyâ)* iki tarafı bütün ağaç ve çayır olan bu yoldan giderlerken onlara uzak bir saâdetten bahseder gibi çiftlik hayatından bahsetmeye başladı. (s.102)

Ertesi gün güneş karşiki tepelerin arkasında henüz çıkmışken üçü de hazırlanmış, / *(üçü de)* sükûn-ı sabah içinde, geceden tenbîh edilip kapının önüne gelmiş arabalara binmişlerdi. (s.106)

Necib için ömrünün en tatlı zamanları yalnız çok mes'ud olduğu demler değil, / *(Necib için ömrünün en tatlı zamanları)* musikî ile mes'ud olduğu zamanlar idi. (s.114)

Yemekten sonra balkona çıktıkları zaman rüzgârı o kadar muvâfık buldu ki bir iki saat geçirip öyle gitmek üzere verilen kararı bozdurmak için uğraşmaya başladı; fakat Suad ile Necib saat sekizden evvel çıkmamakta ısrar ediyorlar, / *(Suad ile Necib)* gizli hileler bularak işi tehire uğraşıyorlardı. (s.116)

Mebzul yeşilliklerin arasında mebzul renkler, çiçekler ki tarladan taşıyorlar, / *(mebzul yeşilliklerin arasında mebzul renkler, çiçekler)* rüzgârla dalgalanıyorlardı. (s.118)

Dere orada fısıldayarak, / *(dere)* burada ürpererek düşüyor, / *(dere)* akıyor, / *(dere)* otların arasından fısıldıyor, / *(dere)* sonra derinleşerek, sessizlik içinde aktığı fark edilmeyerek düşünüyordu. (s.118)

Kürekler o kadar büyüktü ki / *(kürekler)* kolay idare edilmiyordu; Süreyyâ bunlarla uğraşırken “Kürek çekmiyorsun a, şükret!” diyordu. (s.136)

Güneş Bentler'in vadisi üstüne iyice inmiş, / *(güneş)* köşe bucağı dumanla, zulmetle mâl-a-mâl olan hazâretlerin fevkinde dumanlarla boğuşarak, hûnîn, ebr-âlûde ile titreyerek, nüzûl ediyordu. (s.136)

Suad sandalı, yelkeni, denizi, rüzgârı, hep Süreyyâ'ya veriyordu; öteki kemâl-i şükrânla kabul ederek yalnız gezmenin iyiliğini anlatıyor, / *(öteki)* perestiş ettiğini söylüyordu. (s.138)

Onlar zulmet içinde biri birinin koluna girmişler, / *(onlar)* “Müsaade var mı?” diye çekilmek için ondan izin istiyorlardı. (s.140)

Bu ses Suad'ın şimdi kâbus hayatı olmuştu; / *(bu ses)* sükûn-ı hayatında bir fırtına merhametsizliğiyle tekrar ediyordu. (s.144)

Evvelden recâya lüzum göstermeyen Süreyyâ şimdi gittikçe tezâyüd eden bir mülâtafa altında her arzusuna karşı gelebiliyor, / *(evvelden recâya lüzum göstermeyen Süreyyâ)* Suad'ın istemediği şeyleri bile yapıyordu, / *(evvelden recâya lüzum göstermeyen Süreyyâ)* bir lâtfîfe her türlü zevâhiri hüsn-i muhâfaza ederek işi ciddiyetten kurtarıyordu. (s.146)

Aşağıdan Süreyyâ'nın sesini işittiler, balkonun kenarına çıktılar; Süreyyâ sandalda lâkayt bir elbise, güneşten kavrulmuş bir çehre ile yukarı bakıyor, / *(Süreyyâ)* fesini sallayarak “Hoş geldiniz! Bakalım, bir haftadır nerede idin a kuzum?” diyordu. (s.150)

“Evet, evet, hanımefendi gelecekti, / *(hanımefendi)* vaat ettiydi?” (s.152)

“O ne yapıyor, bakalım, / *(o)* ne söyledi?” (s.154)

Süreyyâ da asıl onun için istiyordu, havalar iyi olunca yazın tozundan, sıcağından gezilemeyen bütün bu civarın ormanları, koruları hep gezilir, / (*yazın tozundan, sıcağından gezilemeyen bütün bu civarın ormanları, koruları*) keşfedilirdi. (s.154)

Bir defasında Suad da refakat etti, fakat / (*Suad*) öbür günler sandal pek erken çıktığı için işini bırakamayarak gelmedi. (s.160)

Üç ay evvel izdivacın o kadar aleyhinde bulunan Necib on altı yaşında bir mektepli gibi şimdi onu takdis ediyordu ve işte / (*üç ay evvel izdivacın o kadar aleyhinde bulunan Necib*) buna gülüyordu. (s.166)

Fakat iki gün sonra bir şey oldu ki / (*bir şey*) bütün sükûn-ı ruhunu târ-u-mâr etti. (s.172)

Ve bu kâfi geldi; bir anda, o zaman bir saniyede eski Necib, şüpheli, asabî, muzlim Necib tekrar uyandı; / (*eski Necib, şüpheli, asabî, muzlim Necib*) kadınlardan öyle hıyânetle öyle aldatılmış, bazılarını o kadar istihfâfla aldatılmıştı ki şimdi kalbine bir yılan girmiş. (s.172)

Fakat o sualler, o hain sualler tekrar kulaklarına, tekrar ruhuna sokuluyor, / (*o sualler, o hain sualler*) tevâlî ediyordu. (s.174)

“Burası o kadar güzel ki / (*burası*) insanı melûl ediyor?” (s.178)

Artık ruhu harâb, iddiasız, hayatını nasıl sürükleyecek, / (*ruhu*) kendine nasıl bir kuşe-i sükûn bulacaktı? (s.184)

Musikî ruhunun bütün kabiliyet pervâz ve iştiyâkını tahrik ediyor, / (*musiki*) onu ihtiyâçlarla, sevda ve fedâ'-yı can ihtiyâçlarıyla, tatmin edilmesi muhal olduğu için tatlı başlayıp galeyân ettikçe elîm olan ihtiyâçlarla boğuyordu. (s.192)

Bu memnu' bir şeyin gizlice yapılması saâdetiyle onu mest ediyordu, dudakları da daima titriyor, / (*dudakları da*) daima o isimle titriyordu. (s.194)

O zaman sade ikisinin ruhu yalnız, hem-aguş dolaşıyorlar, / (*ikisinin ruhu*) orada yalnız kalıyorlar, Süreyyâ bile oraya gelemiyordu. (s.198)

Fakat ondaki muhtelif Necib'lerden biri bunu söylerken bir diğeri gülerken: “Bey tiyatro oynuyor!” derdi; bir diğeri ikisine de bigâne kalarak muhâlif davranır, / (*bir diğeri*) sade onu saâdetini, Suad'ını düşünüyordu. (s.204)

Deniz mevsimi üçünün de hayatına yeni bir neşe serpti; önlerinde bir deniz hamamı vardı ki evin sahibi burada kendi otururken yaptırmış, / (*evin sahibi*) sonra yıktırmamıştı, yalnız bir kışın tahribini tamir ettirmek îcâb ediyordu. (s.206)

Onun için izdivâc Suad'ın kendini sevmesi idi, / (*izdivâc*) onun o kadar güzel ve âteşîn olan gözlerinin itirâf-ı meyâlânla mümkündü? (s.210)

Bütün bunlar tabiî tebessüm ve nezâket altında gizlenmeye uğraşılan hûnîn mücadeleleri mûcib oluyordu ki / (*bütün bunlar*), asabını daha yoruyor, uzun baş

ağrıları, dermansızlıklar, hazımsızlıklar, hep birden neşesizlikleri mûcib oluyordu. (s.214)

Süreyyâ bu haşmetlerin yanında pak ve miskîn bulunduğu sandalı için, Suad ise nerede olsa, nasıl olsa hayatın aynı tahm-i harâbı ile mahmûl olduğunu düşünerek üçü de muhtelif şeylerden aynı melale düşüyorlar, / (üçü de) muhtelif şiddetlerle esir-i kasvet oluyorlardı. (s.218)

Zîrâ onun râbîta-ı şedîdesi bu hâle geldikten sonra tahammülsüz bir meshûfiyete müşâbe-i harâret alıyordu, onda bu kadar tenemmî eden bu incizâp artık tagdiye ihtiyâc-ı şedîd hissediyor, ve / (onda bu kadar tenemmî eden bu incizâp) ona, onun ruhuna hulûl ihtiyâcıyla tehâlük gösteriyordu. (s.218)

Öbürü hastalık, hayat hakkında birçok şeyler mırıldanıyordu; / (öbürü) iki günde hastanın ne hâle geldiğini tekrar anlatarak: “Keşke görmeseydim...” diyordu. (s.248)

Fakat o taş sükûtundan geri kalmıyordu, / (o taş) bütün kitle-i mâniayı zur ve cehtle yırtarak, adeta bir tehâlûkle iniyor, / (o taş) kalbine kadar iniyordu. (s.250)

“Ah güzelsin, ulvîsin, bana hayatı sen sevdirdin, / (sen) meleksin!” (s.256)

Ve gözlerin dudakların söylemekten, anlatmaktan o kadar tiredikleri kalpten taşıp gelen şeyleri takrîr için musikî kendilerine yardım ediyor, / (musikî) sanki ruhları için bir vesile-i telakkî oluyordu. (s.270)

Orada ilk hamlelerde notalar bazen revişlerinde aksayarak, bazen ölçülerinde bozularak çıkıp bir şeye benzemezken tekrar ede ede ahenk-i mişvâr-ı buluyor, / (notalar) artık hemen lazım geldiği gibi çalınmaya başlıyordu. (s.278)

Bulutlar birden gazûb, muhavvef olmuşlar, / (bulutlar) havalanıyorlardı. (s.292)

Suad kulaklarında uğultularla, boş gözler, mütekallis dudaklarla duruyordu; / (Suad) geri çekilmek istedi, fakat Necib’in eli bir recâ ile kalkmıştı: “Ah beni tahkîr etmeyiniz” diye yalvardı: “Sizi öyle değil, bilmeyerek sevdim; nasıl olduğunu bilmeyerek, bir kardeş gibi, bir nine gibi sevdim...” (s.296)

Ah dünya ne güzel yarabbim, dünya ve hayat ne kadar güzeldi ve / (dünya ve hayat) iyiydi... (s.306)

Lâkin Süreyyâ onun sahibi, âmiri, zevci idi; onların hayatları birbirinin idi; o onu bâkir ve ma’sûm almış, / (o) senelerce onunla yaşamıştı. (s.316)

Fakat şimdi yapılan şey büsbütün başka idi; şimdiye kadar kendinin hazırlamadığı, idare etmediği vakâyi’e bâzîçe olurken kendisi de buna bir hareket ilave ediyor, / (kendisi de) sanki bir cihet veriyordu. (s.322)

Nihâyet akşam olup son vapurla Rumeli’ye geçerlerken Süreyyâ Necib’i götürmek isteyip de o reddettiği zaman nazarlar tekrar birbirini aradılar ve /

(*nazarlar*) bu sefer bu telakkî ile öyle mest kaldılar ki bu sanki uzun bir hasbîhâl oldu. (s.332)

“Hayır, gideceğim, siz kalınız ve / (*siz*) mes’ud olunuz...” (s.338)

Fakat en küçük bir söz onu korkutuyor, / (*en küçük bir söz*) dudaklarını kilitliyordu. (s.348)

Bu arzu kendinde ne kadar şedîd ve payidar olursa olsun hiçbir netice-i fiiliyeye müncer olamaz, / (*bu arzu*) daima akîm ve beyhude kalırdı. (s.356)

Kayd-ı namus kendini böyle bir hareketten men’ edemediği zaman nefsinin ma’zûr görünürken onun da yine aynı şerâitle namusu aşkına fedâ’ edişi affetmeyecek, / (*kayd-ı namus*) kendi cinayetinin de cezâ’sını ona tahmîl edecekti... (s.366)

Necib bu fikirlerine, hislerine o kadar gömülmüş, / (*Necib*) o kadar teslim-i nefis etmişti ki hiçbir şey, ne Süreyyâ’nın avdeti, ne konuşulan sözler onların silsile-i cereyanını ihlâl edemiyor, / (*hiçbir şey, ne Süreyya’nın avdeti, ne konuşulan sözler*) belki takviye hizmet ediyordu. (s.366)

“Ben yalnız kelimeyi kabul etmiyorum, / (*ben*) fakat “şeyi” yapıyorum, işte / (*ben*) mecbûren yapıyorum, / (*ben*) onun altında eziliyorum.” (s.378)

Suad birbirini hiç sevmeyen bu iki adamın şimdi böyle öteden beriden, belki biraz istihzâ ile, fakat yine sükûnetle sahte bir muhabbetle konuşmalarına bakarak: “Gören bir dost zanneder, herkes böyle...” diye düşünüyor, / (*Suad*) Hacer’in aynı kabul ile kendini karşılayışını tahâttur ederek ve hâlâ kulağına sokulup kıkırdaya kıkırdaya bir şeyler anlatışına bakarak: “Ben bile, ben bile öyleyim... Başka türlü yaşamak kâbil değil...” diyordu. (s.402)

Yüzü geniş bir handeyle genişledi, / (*yüzü*) katmerlendi, iki adım alıp nefes arasında “Kırlangıçlar döndü” dedi. (s.402)

Mâhazâ bu genç kadın, bu şimdi: “İğreniyorum” diye yüksek görünmek istediği adamın karısı idi, ve / (*bu genç kadın*) ona pekâlâ tahammül ediyordu. (s.406)

O zaman eğer Fatin evde ise onun yüzüne görünmemek için ufalmak ister gibi tıs bir köşeye büzülür, / (*Fatin*) hanımefendiyi haksız bularak: “İyi ya canım o da bakıversin. Evde hizmetçi yok değil a; gönül kırmamak için aldırıyor ama... İhtiyar adam bu, hiddet eder a... Hepimiz sayesinde yaşıyoruz...” derdi. (s.412)

Suad bu haftadan beri onu o kadar seviyordu ki / (*Suad*) kendinde uzak yerlerden hücûm eden bir seyl-i hurûşî gibi kalkıp ona geldiği için teşekkür etmek, “Seninim, beni götür!” demek galeyanını buldu, / (*Suad*) ona o kadar derin bir şükrân ve irtibât hissediyordu. (s.416)

Fatin gazeteye, Hacer Necib'e yanaştı; Suad bir kenara çekilip Hacer'in ne bitmez tükenmez sözlerle onu iz'âc ettiğine bakıyor, / (Suad) ara sıra onun: "Ama Necib bey!" diye gözlerini soğuk ve nahoş buluyordu. (s.424)

İyi kadın, kocası fenâ bile olsa, red ve imhası gayr-ı kâbil olan bir darbe-i kader altında ezilir, / (iyi kadın) kalırdı. (s.430)

Sonra zabıt ayrılmak için selam verdi ve / (zabıt) pencerenin altından geçerken yine bir kere yukarı baktı. (s.436)

Kaşlarında bir inhinâ-yı elem vardı, her şeyden usanmış, dünyada hiçbir arzusu kalmamış insanlar gibi söylüyordu, bu bir haftalık hayatı onu yıkmış, / (bu bir haftalık hayatı) hurdahaş etmişti. (s.444)

Bu acı bir taharrüşle başladı, fakat / (bu acı) o kadar merakla âmâk-ı ruhuna inip ıztırâblarına öyle bir teselli oldu ki bir ümide sarılır gibi ona sarıldı. (s.448)

Fakat bu da kâbil değildi; / (bu da) hiç öyle görünmüyordu; "Mutlaka, mutlaka bir şey var, fakat ne?" diye beynini yerken bu kadar zül ve hakaretle, rezalet ve meskenetle defedilmek acısı bir cerîha oluyordu. (s.464)

"Ah bu aşk ne acı yara imiş, / (bu aşk) ne meşum bir şey imiş!" (s.468)

Kim bilir belki Boğaziçi'nde kalsalardı bu aşk böyle bitmez, / (bu aşk) belki bir saâdet olurdu. (s.468)

Suad o kadar bedbaht, ve bî-çâreliği altında o kadar ezilmiş bulunuyordu ki / (Suad) birden eski seneleri yâd ettiren bu sedâ-yı samimiyetle kendine acındığını görünce gözlerinin dolduğunu hissetti ve / (Suad) ona bunları göstermekten utanarak kaçacak yerde bulamayarak, derin bir ye'sle karışık bir ilticâ' ve istindâd hissiyle onun boynuna saklandı: "Ah neler çektim, neler!" diye haykırmak isteyerek onu recâlarla, bûselerle, küçük hitâblarla yalvarışı arasında azim bir teselliyyât ve teşfî duyarak ıztırâblarının merâtıyla karışık bir teşekkür bükâsıyla, hayatından ve saâdetinin böyle hakaretili inkırâzından bir şikâyet arzusuyla uzun uzun ağladı. (s.476)

Onun bile şimdi haksızlık diye i'tirâf ettiği şey sahîhten bir haksızlık değil, / (onun bile şimdi haksızlık diye i'tirâf ettiği şey) demek bilmeyerek bir siyânet olmuştu? (s.478)

"Azizim bende şaşıyorum, fakat / (ben de) hiçbir kadına bu kadar âteşle merbût olmamıştım, fakat görsen ne kadın, kadın değil başka bir şey!" (s.480)

Hâlbuki hayata karşı isyan insanı hatta rahattan mahrûm bırakıyor, / (hayata karşı isyan) felaketten felakete değil, sefaletlere, hatta rezaletlere atıyor, / (hayata karşı isyan) levs içinde bile çalkıyordu. (s.482)

"Lâkin yazık ediyorsun, sen bu hayatların adamı değilsin, / (sen) ölürsün!" (s.490)

Suad, Necib'in gözlerinin bir an kendinde karardığını fark ederek ölüyorum zannetti; / (*Suad*) onun muzallim bir tereddütten sonra kısık bir sesiyle sadece: "Masal!" dediğini işitti, oh, demek artık eldiven onun nazarında sade bir masal olmuştu. (s.494)

"Ben her şeyi fedâ' için senin bir sözünü bekliyorum, / (*ben*) hâlâ senin o kadar hakaretlerini unutuyorum, ve sen beni ithâm ediyorsun..." (s.498)

Fikri eziliyor, / (*fikri*) karışıyor, uğultular arasında anlamıyordu. (s.498)

Hanımefendi şikâyet mecbûriyetine kızılıyordu ve Suad bu darbe ile bütün bütün sersem, korkuyor, / (*Suad*) soruyordu; ihtiyar kadın te'mîn etti, / (*ihtiyar kadın*) "Sade bir âteş" diyordu, / (*ihtiyar kadın*) sonra: "Fakat kim bilir, belki fenâdır da... İşte onun için merâk ettim hekime adam gönderdim..." dedi. (s.502)

Genç kadının bu hitâbında derin bir elem vardı ki / (*derin bir elem*) Necib'i titretti. (s.508)

"Bir nazarınız bana bir ay elverir, bir tebessümünüz sizden günlerce mahrûm yaşamak için kuvvet verirdi, siz bunları esirgediniz ve / (*siz*) beni defettiniz..." (s.510)

Sesi derin bir feryâd ile söndü; Suad, o artık daha ziyâde mukâvemet edemeyerek dikişiyile yüzünü kapamıştı ve Necib onun hıçkırdığını işiterek bî-tâb-ı saâdet, oraya bir koltuğa düştü, ve / (*Necib*) orada mest ve nâlân kollarını ona uzatarak: "Ah bu yaşlar, bu yaşlar," diye feryâd etti, "zannediyorum ki hayatım çoğalıyor..." (s.512)

Genç kadın bu mülâhaza içine o kadar gömülmüştü ki / (*genç kadın*) Necib başını kaldırıp derin, bî-tâb bir esefle: "Evet, hakkın var!" dediği zaman iki dakika evvel söylediğini unutmuştu. (s.514)

Bu aynı eldivenin diğer teki idi, o da o teki o zamandan beri saklamıştı ve Necib bunu görünce o kadar mes'ud oldu ki / (*Necib*) eldiveni de bunu tutan eli de kaparak ağızına götürdü. (s.516)

Bütün bu tehâlük-ü esvâd arasında gittikçe büyüyen bir uğultu vardı ki her şeyi unutuyor, / (*bütün bu tehâlük-ü esvad arasında gittikçe büyüyen bir uğultu*) her şeyi yutuyor, sayhâlar, naralar, bunun içinde kayboluyordu. (s.522)

• Romanda isim tamlamasından oluşan öznenin tamlayan kısmının ortak olduğu şu cümleye yer verilmiştir:

Ah bu nazarların bazen nasıl ma'nâları, nasıl incelikleri, nasıl renkleri vardı, / (*bu nazarların*) ne gayr-ı kâbil ihsâs ve ifade, ne gayr-ı kâbil tefehhüm şî'rleri, şî'riyetleri, insanı nasıl birden semâ-yı saâdete îsâl eden renkleri vardı. (s.334)

4.4.2.3. Ortak Nesneli Cümleler

Birden fazla yargıya sahip cümlelerde cümlelerin birinde bulunup diğerlerinde bulunmayan nesneye ortak nesne denir (Dizdaroğlu, 1976).

Nesnenin ortak olduğu cümlelerin oranı %10'dur.

“Madem ki sen beni kapıp bir yalıya götüremiyorsun, bari ben seni alayım da balkona olsun / (*seni*) çıkarayım...” (s.18)

Necib sobayı yaktırmak için meşgûl oluyordu; Suad dedi ki: “Durun Necib Bey, hizmetçiler onu bir saatte yakamazlar, / (*onu*) bana bırak...” (s.24)

Şimdiye kadar hayatlarını hiçbir hesapla tertip etmemiş, / (*hayatlarını*) hep cereyân ve vakaiye tabi bırakmıştı. (s.30)

“Bunu birçok erkekler de bilir de sonra / (*bunu*) unuturlar...” (s.92)

Sonra piyano onlar için büyük bir eğlence idi; Suad Necib'in getirdiği notaları sabahlar yalnız kalınca meşk ediyor, / (*Necib'in getirdiği notaları*) öğrenirse akşamları ona çalıyordu. (s.160)

Asıl büyük parçaları, secâyânasıyla Entermezzo'sunu peşrevle dua parçasını tecrübe etmek istedikçe birbirine karıştırıyor, / (*asıl büyük parçaları, secâyânasıyla Entermezzo'sunu peşrevle dua parçasını*) “Bir ay çalışmak lazım” diye tehir ediyordu. (s.162)

Onları ne zaman kâfi derecede anlamış, / (*onları*) tanımış olurdu? (s.174)

Necib hayatlarını şenlendiriyor, / (*hayatlarını*) birleştiriyor, bâ-husûs musikî müsamereleri, onun için hazırladığı havaların hayretleri, bütün o şimdiki tahammül edilmez hayatını bir parça emel-nüvâz yapan hâller mahvoluyordu. (s.246)

Onu o kadar istemiş, / (*onu*) o kadar aramış, / (*onu*) o kadar beklemişti, onunla o kadar meşgûl olmuştu ki şimdi gelirse mes'ud olacağım zannını hâsıl etmişti. (s.254)

Onu beklemiş, / (*onu*) nâ-mütenâhî beklemiş, / (*onu*) o yanında yokken ölmekten korkarak beklemişti. (.254)

Ah onu ne kadar seviyordu Yarabbi, / (*onu*) ne kadar âteş ve iştiyak ile seviyordu. (s.286)

“Ah beni seviyor, / (*beni*) seviyor, / (*beni*) seviyor!” (s.302)

O soruyordu: “İstanbul mu” “Evet” dedi fakat nereye gidiyordu, bilmiyordu; o bir şey biliyor, bir şey görüyordu: Suad ondan nefret etmiyor, Suad onu seviyordu, evet / (*onu*) seviyordu, buna artık inanmıştı; işte hâlâ gözünün önünde o nazarı görüyordu. (s.304)

Onun huzur ve istirâhatini şimdi böyle aldıktan sonra, hayat ve namusunu da verse yine kâni olmayacak, kendisi bütün büyüklüğünü muhâfaza ettiğine kâil olduğu hâlde kadını eski ulviyetinde görmeyecek, / *(kadını)* göremeyecekti. (s.366)

Ve bu kadını o mahvedecekti; kendine o kadar münhasıran, o kadar fedâkârane teslim-i ruh ettiğine inandığı, ismet-i ruhuna meftûn olduğu bu muhterem kadını o telvîs ve bednâm edecek, / *(kendine o kadar münhasıran, o kadar fedâkârane teslim-i ruh ettiğine inandığı, ismet-i ruhuna meftûn olduğu bu muhterem kadını)* mahv ve helâk edecekti, değil mi? (s.368)

Hatta öyle şeyler vardı ki onun haberi olmadığı hâlde ikisi agâh olduklarından bu sanki râbitalarının kuvvet ve şiddetini gösteriyor, / *(bağlarının kuvvet ve şiddetini)* artırıyor, onları mest ediyordu. (s.372)

“Ben yalnız kelimeyi kabul etmiyorum, fakat “şeyi” yapıyorum, işte / *(şeyi)* mecbûren yapıyorum, onun altında eziliyorum.” (s.378)

Fakat sonra Suad’ın derin bir nazar-ı iştiyâkıyla maddiyatlardan tenezzüh edince ondan başka her şeyi unutup, o zaman mahmûm geçen saatlerin intikamını almak istiyor gibi Suad’ı seviyor, / *(Suad’ı)* sevmek istiyor, bütün bulutların sıyrılıp gittiğini görerek rahat ediyordu. (s.384)

Böyle şeyler için doğmamış olduğunu zaten düşünmüştü, fakat / *(böyle şeyler için doğmamış olduğunu)* tekrar ve pek acı olarak şimdi anlıyordu. (s.398)

“Hiç olmazsa kimseyi aldatmıyor, herkes biliyor ki birbirlerini sevmiyorlar, / *(birbirlerini)* istemiyorlar...” (s.402)

Evet onun buraya geldiğini hem istiyor, / *(onun buraya geldiğini)* hem istemiyordu. (s.426)

Kaşlarında bir inhinâ-yı elem vardı, her şeyden usanmış, dünyada hiçbir arzusu kalmamış insanlar gibi söylüyordu, bu bir haftalık hayatı onu yıkmış, / *(onu)* hurdahaş etmişti. (s.444)

Fakat sözü ağzında o kadar ezip cümleleri, lokmaları çiğnemekle o kadar taktî ediyor, / *(sözü)* o kadar uzatıyordu ki bir âteş-i asabiyet içinde Suad ona haykırmak istiyordu. (s.470)

Bâ-husus nasıl aldanarak ne kadar seviliyorum zannetmişti ve ilk fırsatta bunun nasıl gülünç olduğunu ne elîm bir surette anlamış, / *(bunun gülünç olduğunu)* ne acı, ne hakirâne, ne kadar zelîlâne anlamıştı... (s.474)

Bizzat ondan azap ve ıztırâbtan başka bir şey görememesi, en mes’ud zamanlarında bile bin türlü âteşleriyle kendini yakmış, istirâhâtını tarumâr etmiş, / *(kendini)* öldürmüştü. (s.480)

Hâlbuki hayata karşı isyan insanı hatta rahattan mahrûm bırakıyor, / (*insanı*) felaketten felakete değil, sefaletlere, hatta rezaletlere atıyor, / (*insanı*) levs içinde bile çalkıyordu. (s.482)

Ve birden bire aklına geldi ki kış vakıa her şeyi çürütüyor harâb ediyor, fakat öyle çiçekler, öyle fidanlar vardı ki bunları onun zulmüne karşı tedbirler, takâyütlerle saklayabiliyorlar, / (*bunları*) hüsn-i muhâfaza ediyorlardı. (s.482)

Ve Necib bu hayatı seviyor ve / (*bu hayatı*) yaşıyordu, ba-husus / (*bu hayatı*) yaşayacaktı öyle mi? (s.490)

“İşte bu sanki neye oturacaktı... Öyle değil mi ya?” artık Necib’in söz söylerken gözlerinin daldığı, ağzının takâllüs ettiği, gözlerinin düşündüğü, sanki sözlerini aradığı fark olunuyor, gülmeleri lüzûmundan fazla devam ediyordu, / (*gülmeleri*) nihâyet gülmeye benzemeyen bir surette bitiyordu. (s.492)

4.4.2.4. Ortak Yer Tamlayıcı Cümleler

Birden fazla yüklemli cümlelerde yer tamlayıcısının cümlelerin birinde bulunup diğer cümlelerde tekrar edilmeyen yer tamlayıcısına ortak yer tamlayıcısı adı verilir.

Cümlelerin bağlanmasında yer tamlayıcısı %11 oranında ortaktır.

“Sende bir şey var, / (*sende*) öyle bir şey ki hiçbirisinde rast gelmiyorum.” (s.14)

“Ondan başka ben de düşündüm ki Necib hemşireme pek muvaffaksa da fakat hemşirem Necib’e hiç layık değildir; layık olmak şöyle dursun hatta / (*Necib’e*) muvâfık bile değildir.” (s.22)

Süreyyâ annesinin elini tutmuş, ona şikâyet ediyordu, / (*ona*) yalvarıyordu. (s.36)

Süreyyâ methettikçe Suad Necib’e dönüyor, / (*Necib’e*) “sahih mi Allah aşkına, sahih mi?” diye soruyordu. (s.62)

“Bazen Suad bir şemsiye, ben bir baston alıp çıkıveriyoruz, burada ağaçlıklar, korular falan yok ama / (*burada*) şu arkadaki Kavak’a giden ince bir çoban yolu var...” (s.86)

Sonra Necib Suad’a piyano için recâ etti, / (*Suad’a*) “Demin Süreyyâ anlatırken bu hayatta gıpta ettiğim saâdete bir saat sonra nail olayım, benim de ömrümde bir gün bulunsun!” diye iltimâs etti. (s.96)

İki erkek balkonda kalmışlar, / (*balkonda*) salondan gelen piyanoyu dinliyorlardı. (s.96)

Görüyordu ki, Verdi'nin birkaç operası Suad'da yoktu, / (*Suad'da*) ondan sonra yeni yapılmış bir iki eser de tabî bulunmuyordu; mevcutlar arasında gayr-i kâbil-i isti'mâl olanlara da nişan koyup yenilemek istiyordu. (s.112)

Aşağıdan Süreyyâ'nın sesini işittiler, balkonun kenarına çıktılar; Süreyyâ sandalda, lâkayt bir elbise, güneşten kavrulmuş bir çehre ile yukarı bakıyor, / (*sandalda*) fesini sallayarak "Hoş geldiniz! Bakalım, bir haftadır nerede idin a kuzum?" diyordu. (s.150)

Akşama kadar esneye esneye ölüyordu; Hacer kendisine darılmıştı, / (*kendisine*) "Onlarla müttefiken bize oyun edersin ha?" diye ciddi münfâil olduğunu gösterir bir nazarla bakıyordu. (s.158)

Burada öyle bir medd-i nazar vardı ki / (*burada*) ondan daha muhteşem hiçbir şey olamazdı. (s.164)

"Ah, ne kadar seviyor..." diye düşündü, ve kalbi sıkıldı; zîrâ kendinin böyle bir zevcesi olsa bile Süreyyâ gibi sevileceğini ta'yîn edebilir miydi? ve bir söz sırası düşünce ona söyledi, / (*ona*) hep izdivâc hakkındaki fikirlerini anlattı. (s.166)

Hâlbuki kendi ağzında sade onun ismi vardı, fakat / (*kendi ağzında*) resmî olarak "Suad hanım" değil, "Suad, Suad" fısıldayarak, ah ederek ve iştiyâkla yalvaran bir Suad ismi vardı ve ruhu onu hitâblarla der agûş etmek harâretiyle yanarken ona kemâl-i sükûnetle hitâb etmek bir eza oluyordu. (s.194)

Necib, ona bu operadan daima son derece bir meftûniyetle bahsetmiş, / (*ona*) birkaç havasını terennüm etmişti. (s.242)

Ona hayatın en can-suz, en medhuş saâdeti bu hal gibi geliyor, / (*ona*) ancak şimdi hayatının hep zevkle ve huzûzâta müptelâ olarak geçen senelerinde ancak şu saatlerde hayatımı yaşıyorum hissi geliyordu. (s.286)

Burada arabalarını durdurmuşlar, / (*burada*) su içmişlerdi. (s.314)

Fakat şimdi yapılan şey büsbütün başka idi; şimdiye kadar kendinin hazırlamadığı, idare etmediği vakâyi'e bâzîçe olurken kendisi de buna bir hareket ilave ediyor, / (*buna*) sanki bir cihet veriyordu. (s.322)

Bu arzu kendinde ne kadar şedîd ve payidâr olursa olsun hiçbir netice-i fiiliyeye müncer olamaz, / (*kendinde*) daima akîm ve beyhude kalırdı. (s.356)

İnsaniyetle beşeriyetin bu mücadelelerinde yine kim mağlûb olmuş, / (*insaniyetle beşeriyetin bu mücadelesinde*) hâlâ kim mağlûb oluyordu? (s.360)

Necib bu fikirlerine, hislerine o kadar gülmüş, / (*bu fikirlerine, hislerine*) o kadar teslim-i nefis etmişti ki hiçbir şey, ne Süreyyâ'nın avdeti, ne konuşulan sözler onların silsile-i cereyanını ihlâl ediyor, belki takviyeye hizmet ediyordu. (s.366)

Süreyyâ bu inada, bu şiddete evvelâ taaccüp sonra tehevür etti, / (*bu inada, bu şiddete*) bârid, katî bulundu. (s.388)

Bu kendisine sevk-i üfletle, intikam hırsıyla fikren düştüğü girdaplara içinde bir darbe-i tenbîh oldu, / (*kendisine*) biraz muhakeme ve i'tidal-i his verdi. (s.398)

Şimdi Necib'e serzeniş ediyor, / (*Necib'e*) "Mâşâllah efendim, artık bilmem nasıl gelinebildi?" diye başıyla "Seni, seni!" yapıyordu. (s.416)

O kadar müddet onun hayatına o kadar karışmış, / (*onun hayatına*) o kadar girmişti ki şimdi kendinde bir boşluk, bir rahatsızlık buluyordu. (s.470)

Fakat sözü ağzında o kadar ezip cümleleri, lokmaları çiğnemekle o kadar taktî ediyor, / (*ağzında*) o kadar uzatıyordu ki bir âteş-i asabîyet içinde Suad ona haykırmak istiyordu. (s.470)

Lâkin onu bu sefâletten kurtaracak, sözünü dinletecek kimse yok muydu, hiç kimse yok muydu ki ona icâb ederse tahakküm etsin, / (*ona*) "Lâkin yazık ediyorsun, sen bu hayatların adamı değilsin, ölürsün!" desin? (s.490)

Orada bir kanepenin arkılığına dayandı, / (*orada*) gözleri bulutlu, nazarları mütemevvic durdu. (s.492)

Necib hâlâ kanepenin arkılığına dayanmış, gözleri dumanlı, ona baktı: "Zavallı mı, kadınlar mı? Lâkin onlar inananlar... Bizler, biz, işte sen, sen..." diye / (*ona*) haykırdı. (s.496)

"Bir nazarınız bana bir ay elverir, bir tebessümünüz / (*bana*) sizden günlerce mahrûm yaşamak için kuvvet verirdi, siz bunları esirgediniz ve beni defettiniz..." (s.510)

Ona son derece merhamet ve himâye hissiyle memzûc bir meftûniyetle uzun uzun baktı, / (*ona*) sonra birden bire kalkıp yanındaki koltuğa giderek derin bir enin-i istirahat ile yalvarmaya başladı, "Ah Suad gel gidelim," diyordu, "gel her şeyi unutam, her şeyi bırakalım... Bak sana artık söylemeye cesaret ediyorum. Suad, ölünceye kadar, saniyelerine kadar hayatım senindir... Gel bunu kabul et Suad, bak ağlayarak yemin ediyorum ki beni ne kadar mes'ud edeceğine kâbil değil anlayamazsın..." (s.512)

"O zaman bir nazarın baha hayat olur, bir tebessümün / (*bana*) kuvvet verir, değil mi?" (s.516)

Böyle bir aşkı fedâ' için hayat, namus bize hiçbir şey mi veriyor, / (*bize*) miskin bir rahattan başka ne veriyordu? (s.518)

4.4.2.5. Ortak Zarflı Cümleler

Birden fazla yüklemli cümlelerde cümlelerin birinde yer verilip devam eden cümlelerde tekrarlanmayan zarf tümlecine ortak zarflı cümleler denir. Ortak ögeli cümlelerde %13 oranında zarf ögesi kullanılmıştır.

“Vakıa şimdi Hacer evvelkinden titiz, / (*şimdi*) evvelkinden hırçındır ama yemin ediyorum ki fena kalpli değildir.” (s.22)

Şimdiye kadar hayatlarını hiçbir hesapla tertip etmemiş, / (*şimdiye kadar*) hep cereyan ve vakaiye tâbi bırakmıştı. (s.30)

Evin içinde mütemâdiyen piyanonun nameleri temevvüc etti; yemek haberi geldiği zaman Süreyyâ uzun bir of ile kalkarak koştu, / (*yemek haberi geldiği zaman*) piyanonun kapağını kapadı; “idam-ı bi'l-musîkî!” diye eğlenerek. (s.38)

Şimdi oradaki hayatı, masrafı düşünüyorlar, / (*şimdi*) her hâlde on beş lira ile idare edebileceklerini zannediyorlardı. (s.50)

Onları odalarının önünde buldu, Suad tavsiyelerini bitiremiyor, tekrar ediyordu; “Aman Süreyyâ, Allah aşkına...” derken Necib birden dün geceki mülâhazatına döndü, / (*birden*) gülümsedi, Suad arabaya kadar yanlarında gelmişti; Süreyyâ: “Bağın kapısına kadar beraber gel; orada seni bırakırız; dönersin...” diyor, Suad: “Ya bırakmazsanız...” diye tereddüt ediyordu. (s.56)

“Fakat ben biliyorum, bu gün onlar Boğaziçi'ne gittiler, / (*bu gün*) ev tuttular...” (s.64)

“Etraf hep gezilecek, / (*hep*) keşif olunacak...” (s.70)

Şimdi nasıl bir şetâretle, hüsn-i niyet ve saffet-i kalple, nasıl bir saâdet tarafından karşılanacağını düşünerek seviniyor, / (*şimdi nasıl bir şetâretle, hüsn-i niyet ve saffet-i kalple, nasıl bir saâdet tarafından karşılanacağını düşünerek*) gülüyor, nihâyetsiz bir memnûniyet ile telâş ediyordu. (s.76)

“Evela bin bir renkli bir hayat görünür, / (*evvela*) hiç birbirine benzemez safâhâtı var gibi gelir; fakat o kadar yek renk, aman yarabbi o kadar yekrenktir, görülen çehreler o kadar daima aynıdır ki...” (s.92)

Necib bilakis makamında başını sallıyordu; hava bittiği zaman Suad tekrar şikâyet etti, / (*hava bittiği zaman*) piyanonun önünde en iyi bellemiş olduğu havaları bile artık şaşırıldığını söylüyordu. (s.98)

Ertesi gün güneş karşiki tepelerin arkasında henüz çıkmışken üçü de hazırlanmış, / (*ertesi gün güneş karşiki tepelerin arkasında henüz çıkmışken*) sükûn-ı sabah içinde, gecedен tenbîh edilip kapının önüne gelmiş arabalara binmişlerdi. (s.106)

Fakat her gün o revnâk biraz daha soluyor, / (*her gün*) o güşâyîş biraz daha teverrüm ediyor, / her gün biraz daha iniyordu. (s.144)

Daima sinirleri rahatsızdır ve / (*daima*) başları ağrır. (s.152)

Hep onları istiyordu; / (*hep*) onları, bâ-husus orada o saffet ve ismet içindeki hayat-ı ruhiyyesini istiyordu. (s.156)

“Ah, ne kadar seviyor...” diye düşündü, ve kalbi sıkıldı; zîrâ kendinin böyle bir zevcesi olsa bile Süreyyâ gibi sevileceğini ta’yîn edebilir miydi? Ve bir söz sırası düşünce ona söyledi, / (*bir söz sırası düşünce*) hep izdivâc hakkındaki fikirlerini anlattı. (s.166)

Onları ne zaman insan kâfi derecede anlamış, / (*ne zaman kafi derecede*) tanımış olurdu? (s.174)

Bazen bir avdet oluyordu, / (*bazen*) aynanın karşısına geçip elleriyle şakaklarını yumruklayarak “Suad, Suad... Lâkin bu nasıl mümkün olur? Ooh, değildir; ben fenâ, fenâ bir adamım...” dediği oluyordu; fakat Suad’a dikkat ettikçe onu tanıdığı gibi değil, pek başka türlü bir kadın görüyordu. (s.182)

O zaman sade ikisinin ruhu yalnız, hem-aguş dolaşıyorlar, / (*o zaman*) orada yalnız kalıyorlar, / (*o zaman*) Süreyyâ bile oraya gelemiyordu. (s.198)

O zaman Süreyyâ daha sıkılacak, / (*o zaman*) arkadaşsız, eğlencesiz, kim bilir ne olacaktı? (s.206)

Evvelden onda her şeyi ninesine bırakan bir çocuk hâli görür, / (*evvelden*) bunu severdi. (s.232)

İki gündür hiç kendini bilmiyor, / (*iki gündür*) kimseyi tanımıyor, / (*iki gündür*) ateş içinde yanıyor. (s.248)

Demek ki seviyordu, demek ki bir seneden beri, belki daha evvelinden beri, belki senelerden beri seviyor ve / (*demek ki bir seneden beri, belki daha evvelinden beri, belki senelerden beri*) bunu gizliyordu. (s.260)

Birden hayatını uzun bir çöl gördü, / (*birden*) yaşamaktan azim bir yorgunluk hissetti ve “Acaba vakit geldi mi?” diye düşündü. (s.274)

Fakat üstlerinde bir tarrâka-i tevelvül ile birden dökülecek korkusunu veren bu yığılmış dağlar gibi bulutların yeni duman temevvüçleri ile renkleriyle asılı duran hâlinde öyle bir tehdit-i gazûbane vardı ki bütün vadi, hatta fevkinde mâî semâ ile tetevvüc eden deniz bile, ürkmüş, haif ve pür-helecan sükut ediyor, / (*ürkmüş, haif ve pür helecan*) sanki bekliyordu. (s.286)

Ah dünya ne güzel yâ rabbim, dünya ve hayat ne kadar güzeldi ve / (*ne kadar*) iyiydi... (s.306)

O hiç düşünmemiş, / (*hiç*) buna ihtimâl vermemişti; ruhu daima bir hâlde kalacak, kalbi ölünceye kadar öyle vuracak zannetmişken, işte ona da o ses, o her şeyi en hakikî rengiyle görüp anlamak sinni geldiğini görüyordu. (s.326)

Onun hüznünü geçirmek, onu mes'ud ve mütebessim görmek için öyle halleri oluyordu, / (*onun hüznünü geçirmek, onu mes'ud ve mütebessim görmek için*) öyle sözleri, öyle nazarları vardı ki Necib için de deminki zulmetin yerine şimdi bütün bir saadetin dolup taşıtığını hissediyordu. (s.340)

Zîrâ o şimdi yine bir şey yapmış, / (*şimdi*) tarîk-i ihanette birkaç adım atmış idi. (s.356)

Fakat sonra Suad'ın derin bir nazar-ı iştiyâkiyle maddiyatlardan tenezzüh edince ondan başka herşeyi unutuyor, o zaman mahmûm geçen saatlerin intikamını almak istiyor gibi Suad'ı seviyor, / (*o zaman mahmum geçen saatlerin intikamını almak istiyor gibi*) sevmek istiyor, bütün bulutların sıyrılıp gittiğini görerek rahat ediyordu. (s.384)

Bunları düşündükçe şaşırıyor, / (*bunları düşündükçe*) bitiyordu. (s.398)

Sonra hanımefendinin gülerek yavaşça söylediği bir söze cevap vermek gibi döndü, hâlâ Süreyyâ'nın sorduğunu ve Hacer'in anlattığını işiterek, Suad'ın ne kadar muzdarîb olup ne kadar canı sıkılacağını da düşünerek hem sıkılıyor, / (*Hacer'in anlattığını işiterek, Suad'ın ne kadar muzdarib olup ne kadar sıkılacağını da düşünerek*) hem korkuyordu. (s.422)

O kadar itina ve takayyütle beraber bu da mı böyle zül ve hakaretle bitecekti, / (*o kadar itina ve takayyütle beraber*) bu da mı her muaşâka gibi sade bir nefret ile kalbinde bir mezar bırakacaktı? (s.458)

Kim bilir belki Boğaziçi'nde kalsalardı bu aşk böyle bitmez, / (*Boğaziçi'nde kalsalardı*) belki bir saâdet olurdu. (s.468)

Süreyyâ hem hukukunu, hem zevcesinin namusunu yani saâdetlerini muhâfaza etmişti ve kendisini uçurumlardan muhafaza ederken kendisi onu tahkîr etmiş, / (*kendisini uçurumlardan muhafaza ederken*) onu ithâm etmiş değil mi? (s.478)

Lâkin onu bu sefâletten kurtaracak, sözünü dinletecek kimse yok muydu, hiç kimse yok muydu ki ona icâb ederse tahakküm etsin, / (*icâb ederse*) "Lâkin yazık ediyorsun, sen bu hayatın adamı değilsin, ölürsün!" desin? (s.490)

"Haftalarca burada bir nazarınız için köpek gibi süründüm, / (*haftalarca*) siz benden bir tebessümü, bir nazarı esirgediniz..." (s.508)

"Ah ne iyi oluyor da yine o galebe ediyor, her yerde, daima o galebe ediyor; bütün o miskînler daima eziliyor, / (*daima*) istihkâr olunuyor!" (s.520)

Akabinde koşuşmalar, gürültüler, sayhâlar, gittikçe mütezâyid bir tevâlî ile etrafa yayılıyor, etraftan tehâcüm eden mütelâşî, çağlayan izdihâm bir nehrin coşuşu gibi uğuldayarak yığılıyor, / (bir nehrin coşuşu gibi uğuldayarak) koşuşuyor, / (bir nehrin coşuşu gibi uğuldayarak) bağırişiyordu. (s.522)

4.4.3. Ortak Kip / Şahıs Ekleriyle Bağlanan Cümleler

Cümleler arasında anlam ilişkisi sağlayan diğer bir unsur ise ortak kip/ şahıs ekleridir. Ortak kip/ şahıs ekleri sıralanan cümleler içerisinde tekrarlanabileceği gibi son cümlede de kullanılabilir. Ortak kip ve şahıs ekleri aracılığıyla birden fazla cümle arasında anlam ilişkisi kurulabilmektedir (Karahan, 2012).

Romanda, cümlelerin bağlanmasında %31 oranla ortak kip/ şahıs eklerinden yararlanılmıştır. Ortak kip/ şahıs ekleri %30 oranında ilk cümlede yer almaktadır.

Pederine karşı bir şey yapamamasının intikamını almak isteyerek hırsını başkalarından çıkarıyor(*du*), buradaki hayatın aleyhinde bulunmak için her şey kendisine bir vesile oluyordu. (s.10)

Ve o kadın, o acı tefekkürle başını eğip sükût ederken Süreyyâ söyleniyor(*du*), şikâyet ediyordu. (s.12)

Zevcinin bu galeyana zamanlarında o daima sâkit kalır(*dı*), söylemek istediklerini böyle söyleyemediğinden nâgehânî taşan der-âgûş arzularıyla boğularak, bütün irtibât ateşlerini ancak sükût ile hapsederek ezilirdi ve hâlâ böyle yeni bir gelin gibi kızarıp hissiyyâtını ne bir sözle, ne bir tavırla gösteremediği zamanlar olurdu. (s.16)

Fakat aralarında bir şey hiç azalmıyor(*du*), daima artıyordu ki o da samimiyet idi. (s.16)

Hava gittikçe serinliyor(*du*), râkid hava sanki hep su oluyordu; gece, berrak, altın pullu mâî tülleriyle titreyerek incimâd ediyordu. (s.22)

Şimdi soba alev almış(*ti*), odunlar telaşlı bir çatırtı ile yanmaya başlamıştı. (s.26)

Şimdiye kadar hayatlarını hiçbir hesaplara tertip etmemiş(*ti*), hep cereyan ve vakaiye tâbi bırakmıştı. (s.30)

Güneş tatlı bir nevâzişle ihsâs-ı harâret etmeye başlamış(*ti*), pencerelerden giren ziyâ' içerinin nîm gölgesinde handâhand iltimâ'larla teressüm ediyordu. (s.34)

Süreyyâ annesinin elini tutmuş(*tu*), ona şikâyet ediyor(*du*), yalvarıyordu. (s.36)

Bu beş sene içinde ona olan hürmeti her an çoğalmış(*ti*), kadınlar arasında böylesine tesadüf pek güç olduğunu zannetmeye kadar varmıştı. (s.46)

Süreyyâ kâh huşûnetle, kâh lâtife ile mukabele ediyor(*du*), yalnız ara sıra Fatin'e ağırca ve acı gelen bu lâtifeler ile hepsini güldürüyordu. (s.48)

Bu dolu zarfı açamıyor(*du*), eli titriyor(*du*); sonra koştu, balkonda konuşan Necib ile Süreyyâ'nın arasına atıldı, "Yalıya gidiyoruz!" dedi. (s.50)

Şimdi oradaki hayatı, masrafı düşünüyorlar(*di*), her halde on beş lira ile idare edebileceklerini zannediyorlardı. (s.50)

Ve Necib son dakikalarda garip bir hüznün içine gömülerek bu mes'ud zevc ve zevceye bakıyor(*du*), eğer evli olmak bu ise hiç fenâ bir şey olmadığını görüyordu. (s.54)

Onun hay ve huyu izâka mübtela sergüzeştlere meyyâl olan tabiatı bunlarla i'tilâf ettiği için artık tabiat-ı sâniye olmuş(*tu*), şimdi kendisinde sükûn ve şefkate, gölgeye, azamet ve şî're müştâk bir tabiat uyanmaya başlamıştı. (s.56)

Bu mahzûniyete nâ-mütenâhî bir lezzet veriyor(*du*), sevilen için çekilen ezalardaki bir zerre-i gamla memzûc hoş bir mestlik hâline getiriyor(*du*), mürûr-ı zamanla bir esef kadar tatlılaştırıyordu. (s.58)

Necib Suad'ın ciddiyet ve metâneti yanında Süreyyâ'nın da böyle küçük hislere kapılışına bakıyor(*du*) fakat kendisi bile Fatin'i o kısa boyunu, daima para görür gibi akı çok gözleri, başını çevirmeden sağa sola bakışı ile o kadar iğrenç buluyordu ki hak veriyordu. (s.62)

Ve hayâlen Süreyyâ'yı görüyor(*du*), Suad'ı beklerken görüyor(*du*), yine onların şevk ve huzur ile geçecek gecelerinin yanında kendi geçireceği gecenin acılığı şimdiden kalbine çöküyordu. (s.74)

İskeleler kendilerine gelen yolcuları boşalttıkça vapur bir kere nefes alıyor(*du*), biraz hafifliyordu. (s.76)

Süreyyâ tekrar ediyor(*du*) "Nasıl, muhteşem değil mi?" diye soruyordu; sonra birden alevlenerek: "Ya bu rüzgâr!" dedi; (s.80)

Süreyyâ gaddar çocukluk ederek: "Niçin inilmesin?" diyor(*du*), gülerek Suad'ın hâlâ elini bırakmıyor(*du*), hizmetçi kızın balkon kapısında görünüp işaret etmesi Suad'ın bütün bütün kurtulmak çaresini aramaya mecbur etti; (s.84)

Suad her gün bu güneşle beraber uyanıyor(*du*), sıçrayıp camları açıyordu, o zaman içeri sabah, hayat, neşe, bâ-husûs gençlik, her şeye sade bu güneşle, sade bu denizin sesleriyle, bütün bunlar odalarına ve kalplerine hüçûm ediyordu; insanı gelip böyle koklayarak ısıtan, denizin tarâvetiyle serin bir harâret veren güneşle yıkanıyorlardı... (s.86)

Öğleden sonra buraya, balkona çıkıyorlar(*dı*), kamış koltuklara uzanıyorlar(*dı*); harâret çoğalmış, fakat aşağıda deniz hâlâ serin... (s.88)

İki erkek balkonda kalmışlar(*dı*), salondan gelen piyanoyu dinliyorlardı. (s.96)

Şimdi rüzgâr çıkmış(*ti*), balkonun bir tarafındaki tente çırpınarak patırıyor(*du*), denizin ahenk-i cereyanı bir şetaret-i devâm ile terennüm ediyordu. (s.100)

Mâhazâ, bazen en ehemmiyetsiz tebessümler, hatta kendine ait olmayan nazarlar bile ona bir füyüzân-ı şî'r verir(*di*), fedâ-yı cân ihtiyâçlarıyla inletirdi; "Ah tenâkuz, tenâkuz... İnsan değilim, muâdeleyim..." diyordu. (s.102)

Onun gelmesini sürurla istikbâl ediyorlar(*dı*), avdetini tehir için tuhaf tuhaf vesileler icat ediyorlardı. (s.106)

Bir kere, gülerek "vaktiyle..." diyor(*du*), bir kere Boğaziçi'ni geçmek için iki gün uğraştıklarını anlatıyordu. (s.110)

Necib gülerek "Sandala mı bakıyorsunuz?" diyor(*du*), Suad serzenişle: "Beykoz çayırına bakmaz a?" diye söyleniyordu. (s.114)

Onlar çıktığı halde Süreyyâ çıkmıyor(*du*), ilk hevesle sandalcıya yardım ediyordu. (s.118)

Evvela birden pervaz için âsmânı kâfi bulmayan bir şî'r ve hülyâ, bir alû-emel, bir ismet-i arzu ile boğuluyor(*du*), o zaman bir hiç için canını verecek hale gelirdi. (s.122)

Fakat onda sevâik-i sâiresini, muattal bırakan dimağıyyet şimdi yine hücum etmiş(*ti*), kendisi Süreyyâ'ya benzemediği için onun gibi mes'ud bir hayat-ı zevceye nail olmuş olsa bile yine icâd-ı âlem edeceğini, hem bu hayatın da kim bilir ne kirli, acı köşeleri bulunduğunu düşünmeye sevk etmişti. (s.124)

Kendinden korktuğu, zulmet-i ruhundan bir tahaşşî-i istikrâh duyduğu zamanlar "Ah mülevves bir muammayım!" diyerek kendindeki bu iki ruhu, bu bazen hep mâî ve saf, fakat ekseriyyâ böyle hûn-âlûd, murdar ma'neviyatları düşünür(*dü*), daima bir ses olmak üzere içinden kendine "canavar" diye hitâb eden bir vicdan bulurdu. (s.124)

Süreyyâ ilerlemiş(*ti*), sandalcıya işaret etmişti, arkadan Necib ile Suad rast gele konuşarak gelirken Süreyyâ'nın sandala atlayıp yelkenlerle, iplerle meşgûl bakıyorlar(*dı*), gülüyorlardı. (s.134)

Süreyyâ "Size akşama kadar burada oturup onda gidelim, demedim mi ya? Herkes bilir ki rüzgâr gurûba doğru söner" demek istiyor(*du*), fakat Suad'ın çatalını kaldırıp "sükût!" diye tahakkümüne gülerek razı oluyor(*du*), boynunu bükerek "Hakkınız var!" diyordu. (s.138)

Kendini aldatmak için eline aldığı dikiş bazen dalgınlıktan yanlış olur(*du*), sonra sökmeğe mecbûr kalırdı. (s.144)

Süreyyâ'ya şikâyet edemiyor(*du*), onu men' etmek istiyordu. (s.146)

Evde kalırsa daha ziyâde canı sıkılacağından korktuğu için cesaret edip bir şey söyleyemiyor(*du*), muğberr olacağından, hiddetleneceğinden korkuyordu. (s.146)

Evvelden recâya lüzum göstermeyen Süreyyâ şimdi gittikçe tezâyüd eden bir mülâtafa altında her arzusuna karşı gelebiliyor(*du*), Suad'ın istemediği şeyleri bile yapıyordu, bir lâtîfe her türlü zevâhiri hüsn-i muhâfaza ederek işi ciddiyetten kurtarıyordu. (s.146)

Ne olursa olsun recâsı kabul olunmuyor(*du*), arzusuna muhâlif şey yapılmış oluyordu. (s.146)

Evvela Beyoğlu'na gitmiş(*ti*), oranın mevsimi olmadığına kabahat bularak Ada'ya geçmişti. (s.154)

Evvelden ayda yıl bir oraya uğradıkça sıkılmaz(*di*), güzel vakit geçirirdi; bu sefer bir buçuk gün orada harâb oldu. (s.158)

Geldikleri zaman Suad'ı dikişle meşgûl, yemeği kendilerine muntazır bulurlar(*di*), yemekten sonra tekrar balkona çıkılınca Süreyyâ ancak yarım saat sabredebilip nihâyet sandalcıya işaret verir(*di*), Suad'la Necib kendisine alıkoymak isterler(*di*), fakat muvaffak olamazlardı... (s.160)

Suad gülererek "Dadı sen de gel..." der(*di*), fakat Behice dadı yalıda beklemeyi tercih ederek "Siz gidiniz, kızım... Haydi Allah keyfinizi artırsın, efendilerim..." diye çekilirdi. (s.162)

Bu esnada bir gün erken kalkamadığı için kendisini evde bırakıp gitmiş olan Süreyyâ'ya sûretâ darılarak, hakikat-i hâlde odanın müşemmes gölgesinde dikişle meşgûl olan Suad'ın karşısında, cigara içen behice dadının yanında oturmayı tercih ederek uzanmış bakıyor(*du*), Suad'ın dikişini seyrederek bu sükûn-ı aileye meftûn oluyordu. (s.166)

Sonra Süreyyâ'ya bakıyor(*du*), onu bî-haber, ma'sûm, şüpheden muarra gördükçe, "Zavallı Süreyyâ!" diyordu; her şey, bütün onların kâşâne-i saâdeti, o kadar zaman nazarında büyüttü ki, ta'zîz ettiği bu kâşâne-i iffet üzerine yıkılıyor, altında kalıyor zannediyordu. (s.176)

Fakat o bundan da istifâde etmeyecek(*ti*), ah, o hâlâ akıllanmayacak(*ti*), hâlâ ruh şiiirinin sefil bir bâzîçe olacaktı? (s.178)

Çünkü bu iş için vücut bulmuşlar(*di*), çünkü kadınlık demek aldatılabilmek olduğu için ne kadar çok kadın olurlarsa o kadar kolay aldatılabilecekti. (s.182)

Ne yapsa bu siyah fikirlerinden nefsinı kurtaramıyor(*du*), bunun kendi hayatına nasıl gaddar bir darbe olduğunu görüyordu. (s.184)

Kutusu, kibriti, tablası elinde gezerek gelir(*di*), kendine ikram edilen koltuğu bırakarak yerde bir küçük mindere yerleşerek sigarasına daldı. (s.190)

Ona baktıkça, onun gibi bütün hülyâlarına muvâfık birini bulmak muhâlini me'yûsiyetle düşündükçe Süreyyâ'yı bu kadar saâdetinden dolayı tebrik ediyor(*du*), ve onun kadar bahtiyâr olamayacağını hatırlayarak içi eziliyordu. (s.192)

O ruhuna hiçbir zaman tahakküm edememiş(*ti*), her zaman onun elinde bir oyuncak olmuştu; böyle birçok mahmûm-ı iştiyâk zamanlarını tahattur ettiğinden "Bu da onlar gibi geçer" ümidinde idi. (s.196)

Onu evin her yerinde gezerken hissediyor(*du*), nasıl bir sükûn ve melâmiyetle evin bir mülk-i meleği olduğunu takdîr ediyor(*du*), takdîs ediyor(*du*), sonra gelip Süreyyâ'nın yanına, gözlerinde bir nazar-ı âteşîn irtibât ile oturunca gelirken kalbini hoplatan inbisât ve neşe kırılarak mecrûh ve nalân kalıyordu. (s.200)

O gittikçe fark ettiği hâlde men' etmek elinden gelmeyen bir öksüzlük içinde, asabîyetle hakikati fazla görerek yaşıyor(*du*), Behice ile Necib'in hayatlarında nasıl bir râbita, yalnızlıklara nasıl bir rabita, yalnızlıklarına nasıl bir refik, eğlencelerine nasıl bir muavin olduklarını görüp: "Demek onlar olmasa ben yalnız, yapayalnız kalacağım. Söz bulamayacağız, bütün bütün sıkılacağız, hayatımız tahammülsüz olacak..." diye Süreyyâ'nın anlamayışını, her şeyi kendine bırakıp öyle havaî şeylerle meşgûl oluşunu affedemiyordu. (s.206)

Necib de söze karışır(*di*), gömüldüğü köşesinden "Yok, eğer küçük bir yat olsaydı..." şartını koydu. (s.216)

Süreyyâ bu haşmetlerin yanında pak ve miskîn bulunduğu için, Suad ise nerede olsa, nasıl olsa hayatın aynı tahm-i harâbî ile mahmûl olduğunu düşünerek üçü de muhtelif şeylerden aynı melâlle düşüyorlar(*di*), muhtelif şiddetlerle esir-i kasvet oluyorlardı. (s.218)

Bu katî ve cevapsız suali belki bin kere nefesine irâd etmiş(*ti*), azap ve hıyânetten başka bir şey olmayan bu hayatın sonu olmadığını daima düşünmüştü. (s.226)

Fakat bir şey onu hayatını muzlim ve meyûs görmeye sevk ediyor gibi o zamanlarda: "Lâkin bed-baht değil miyim? Niçin böyle lâkayt duruyorum?" diye mâteme sevk-i nefis ediyor(*du*), tekrar onu bir zevk-i bîbahâ ile işgâl edip lezzetle zehirleyen fikirlere geçiyordu. (s.236)

Evvelden iş görürken bunları düşünemez(*di*), işini bitirince daldı. (s.236)

Ona yabancı görünüyor(*du*) ve hayret ederek: "O kadar zaman ben bu adamı tanıyamayarak yaşamışım, hem de son derece yakın bir hayatla..." diyordu. (s.236)

Piyano çalmak istiyor(*du*), konuşmak için hizmetçiye sözler buluyor(*du*), komşularla tamîk-i râbitayı düşünüyordu. (s.238)

Necib, ona bu operadan daima son derece bir meftûniyetle bahsetmiş(*ti*), birkaç havasını terennüm etmişti. (s.242)

Hatta kendinden, gelmesini kemâl-i memnûniyetle bekleyişinden bile şüphe ederek korkuyor(*du*) sonra, bu endîşelerin gelip harâb ettiği rahatını düşünerek “Yazık oldu!” diyordu. (s.244)

Necib hayatlarını şenlendiriyor(*du*), birleştiriyor(*du*), bâ-husûs musikî müsamereleri, onun için hazırladığı havaların hayretleri, bütün o şimdiki tahammül edilmez hayatını bir parça emel-nüvâz yapan hâller mahvoluyordu. (s.246)

İki gündür hiç kendini bilmiyor(*du*), kimseyi tanımıyor(*du*), ateş içinde yanıyordu. (s.248)

Burada durduğu müddetçe merâk ve ıstırabından yaşayamayacağını hissediyor(*du*), her an haber-i meşumun vürûdu ihtimâline hedef olmaktan mütevellid endîşe ile öleceğini görerek ne olursa olsun gidip hastanın yanında, başı ucunda bulunmak, bir felaket olsa bile orada bulunmak istiyordu. (s.250)

Bununla beraber, zevcine bu kadar hiddet ve şiddeti mûcib olacak dereceye gelen merâkını herkes, kendinden başka kim haber alsa haklı olarak her şeyini söyleyebileceklerini düşünmek onu zîr ü zeber ederek: “Ne yapayım? Bu bir felaket... Ben ma’sûmum a.” demek için yoruluyor(*du*) ve bu yorgunluk içinde, böyle içinden çıkılmaz bir girîveye düştüğü için mey’ûs olarak: “Yarabbim, yarabbim, ne yapmalı?” diye inliyordu. (s.252)

Herkes bir şey söylediği hâlde o ağlamaktan korkarak bir şey söylemiyor(*du*), başında uğultularla dinliyordu. (s.254)

Bir iki gündür hekimlerin söylediği tehlike müddeti geçeli işte işte birkaç gündür hâlâ bekleyip gelmediklerini görünce, muzdarîb, mey’us, tekrar soramayarak kalmış(*ti*), şimdi Süreyyâ geldi dedikleri zaman onun da geldiğini ummayarak beklemiş(*ti*), onu da görünce sevinci bir elem olacak kadar büyümüşü. (s.256)

Bütün bunları bir baygınlık pası arkasından hissediyor(*du*), kendini öyle işitiyordu. (s.258)

Ve bunu düşününce yüzünü yakıp kavuran bir harâret hisseder(*di*), tekrar havf ve tevbîhe dalar(*di*), o kadar ki bunlar bir ıztırâb olurdu. (s.260)

Mazi ile mukayese edince Suad’a şimdi bir renk-i ihtirâz, ta’yîn edilmez fâzılâ-i ciddiyet, bir telâşa benzeyen endîşe görüyor(*du*), gözlerinin pek çabuk titreyip yerlere düştüğünü, söz söylerken kendine bakılınca sesinin titreyip emniyetini, muvâzenesini, metânetini kaybettiğini hisseder gibi oluyor(*du*), ve bu onu mes’ud ediyordu. (s.268)

Necib, Eduvard Rod'un yeni çıkan "Yolun Ortasında" romanının sahifeleri arasında gömülmüş(t), on beş dakikadır aynı sahifede kaldığını unutmuş(tu), dalmıştı.(s.278)

Suad, Süreyyâ'nın musikî hakkında lâkaytlığını bilmekten mütehassıl bir me'lfiyetle dinlemeyerek devam ediyor(du), parçanın artık bütün revnâk ve ruhunu vermeye çalışıyordu. (s.280)

Karşıda kırdaki bulutların gölgeleri kafilerle seyrediyorlar(di), bir müddet aşığı uçuştuktan sonra, her an değişen cereyana tab'an şimdi tekrar yukarı çıkıyorlardı. (s.284)

Ona hayatın en can-söz, en medhuş saâdeti bu hâl gibi geliyor(du), ancak şimdi, hayatının hep zevke ve huzzâta müptelâ olarak geçen senelerinde ancak ş saatlerde hayatımı yaşıyorum hissi geliyordu. (s.286)

Aynı ma'nâ kaşlarda da, sade inhinâları, sade üzerlerinde uçuşan lerzişleriyle o neş'e ve melâl ma'nâları tevalî ediyor(du) ve beyaz yahut hafif sarı diye kat'i bir hüküm verilemeyecekten üstünde, bu kumral silik hatlar rikkatleriyle, ifadeleriyle, nazarla hem ma'nâ oluşlarıyla onu mest ediyordu. (s.288)

Ve Necib'in gözleri hepsini görüp dudaklara geliyor(du), bunlardaki karanfil kırmızılığı, donuk âteş-i karanfil rengi, yine bütün ehrede o titreyen ma'nâ-yı serzenişle pr nem, o şuh sitemkâr ifade ile lerzişdâr, onun nazarını teshîr ediyordu. (s.290)

Bulutlar birden gazb, muhavvef olmuşlar(di), havalanıyorlardı. (s.292)

Buna tahammül edemeyeceğini görüyor(du), başını eğmiş, sâkit işle meşgûl olan Suad'a bakmaktan korkarak gözlerini eviremediği hâlde sade onu görüyordu. (s.300)

İnce potinlerini yumuşatıp ezen çamurlar içinde orada burada birikmiş sulara batarak, gömleğinin, fesinin ıslanmasından bîhaber kalarak dünyadan gâfil görünüyor(du), öyle yürüyordu. (s.304)

Hayır, kimse onun kadar sevmemiş(ti) ve sevilmemişti. (s.306)

Yemekten sonra içtiği viski ile soda ona daha mahmûr etmiş(ti), odasına hâlâ Suad'ın o perişan, msterhim nazarının nr-ı aksiyle münevver girmişti. (s.308)

Bazen yalnız mes'udâne sâkin, sonra tekrar mtehâyyi ve pr-inşirâh ikbâlini düşünüyor(du), o toplama her saniye onu sevdiğini bilirken tekrar her saniye bunu unutup tekrar hatırlamak yüreğini ihyâ ediyordu. (s.312)

Burada arabalarını durdurmuşlar(di), su içmişlerdi. (s.314)

Necib orada rıhtımdaki arabadan çarşafından fark ettiği Suad'a yaklaştıkça perişan, titreyerek cevap veremiyor(du), şimdi onun yüzüne nasıl bakacağını düşünüyor(du); hayır o yaptığı işten sonra ona artık bakamayacaktı; Hâlbuki

Süreyyâ bir taraftan söylüyor(*du*), havanın güzelliğini anlatarak bu gün Beykoz'a gideceğini haber veriyordu. (s.320)

O zaman bir senedir kendini tebâh eden efkâr ve mülâhazat-ı elîmeden kurtuluyorum zannetmiş(*ti*), henüz hayatında bir lahza sürûr, acı fedâkârlıklarla elde edilen nasîb-i bahtiyârı var zannederek buna sevk-i nefes etmişti. (s.322)

Fakat o mümkün olmadığını ve mümkün olamayacağını görüyor(*du*), hem artık işte o zamanı geçmiş buluyordu. (s.324)

Sonra, onu kendine uydurmak mecbûriyeti çıkınca öğrenmeye, tanımağa başlamış(*ti*), tanıdım dediği yerde yine meçhûl bularak nihâyet onun anlaşılmaz bir muamma, bütün çaresizlikten mürekkep bir muamma-i elîm olduğunu görünce, dehşeti müzdâd olmuştu. (s.324)

Şimdi, şimdi artık bu hayata karşı bir kin ve azap hissediyor(*du*), bir şey yapamamak imkânıyla büyüyen bu kin onu acı, zâlim yapıyordu. (s.324)

O hiç düşünmemiş(*ti*), buna ihtimâl vermemişti; ruhu daima bir hâlde kalacak, kalbi ölünceye kadar öyle vuracak zannetmişken, işte ona da o ses, o her şeyi en hakikî rengiyle görüp anlamak sinni geldiğini görüyordu. (s.326)

Bir senedir onun harâb eden endîşelerin, melâllerin ne olduğu artık iyice görüyor(*du*), "İşte benim eylülüm!" diyordu. (s.328)

Artık tahammül bile kalmamış(*ti*), hepsi çürümüş(*tü*); evvelden yağmur yağsa lâkayt kalırlardı, belki daha tarâvet, daha hayat gelirdi, şimdi... (s.330)

Necib hiçbir şey söylememeye gayr-ı kâdir, saâdetle boğularak sade itâat ediyor(*du*), sihir kâr bir rü'yâda imiş gibi sade incizâbına teslim olarak gidiyordu. (s.334)

Bazen mütehakkim, emreder(*di*), sonra mûnis, razı olur(*du*), lütûfkâr vaad eder(*di*), "Evet peki" derdi. (s.334)

Kendinin gitmemesini istediğini görerek Necib memnûn duruyordu; ikisi de titriyorlar(*di*), yabancı adamlarmış, ilk defa görüşüyorlarmış gibi kalıyorlardı; birbirinden ve sonra başkalarından korkuyorlardı; Suad Behice Dadiyı ehemmiyetle yanına çağırıyor, o gitmek isterse telâş ediyor, yalnız kalmaktan korkarak, titreyerek sükût olunuyor, söz bulunmuyor, hatta birbirine bakamıyorlardı. (s.336)

Hava sabahleyin kalın ve geniş bulut tabakalarıyla mestûr ve mahmûl iken bunların altından öğleye doğru güneş kurtulmuş(*tu*), hafif bir lodos ile birleşerek bulutları dağıtmış(*ti*), etrafı yükseldikçe his olunan ılık bir nefha-i sayf ile ihâta etmişti. (s.346)

Onun kendinin gitmesini istemediğini bilerek itâat etmemekten, onu öyle üzmemekten zevk-yâb oluyor(*du*), sonra: "Evet, sade o kadar, sade burada yemeğe kalkmaktan ibâret... Hiç düşünmüyor... Bir kadın mes'ud etmek isterse her şeyi,

severse her şeyi yapar...” diye mevkinin gayr-ı kâbil tahammül, gayr-ı kâbil idare oluşunun acısını ondan çıkarmak istiyor(*du*), bütün mesuliyeti ona tahmîl ediyordu. (s.350)

O zaman Suad bunun asıl sebebi aşk olup hiç kimsede kabahat olmadığını görerek, onun ne hain, ne çaresiz, ne müfteris bir cerîha olduğunu teslime mecbûr oluyor(*du*) ve boynunu bükerek onun elinde ezileceğini, hurdahaş olacağını bilmek haşyetiyle harâb oluyordu. (s.352)

Bu arzu kendinde ne kadar şedîd ve payidâr olursa olsun hiçbir netice-i fiiliyeye müncer olamaz(*di*), daima akîm ve beyhude kalırdı. (s.356)

Onun ne hemen kırılıverecek, ne hemen pejmürde bir çiçek olacak mâil-i fenâ bir şey olduğunu görüyor(*du*) ve ona bunun için acıyordu. (s.364)

Dünden beri o kendisini kim bilir nasıl âteşin elemeler, kederler içinde düşüp ne fedâkârlıklar içinde çırpınırken kendisi sekînet ve ihanetle ne kararlar vermemiş(*ti*), nelere hazırlanmamış(*ti*), neler tertip etmemişti? (s.366)

Onun huzur veistirâhatini şimdi böyle aldıktan sonra, hayat ve namusunu da verse yine kâni olmayacak(*ti*), kendisi bütün büyüklüğünü muhâfaza ettiğine kâil olduğu hâlde kadını eski ulviyetinde görmeyecek(*ti*), göremeyecekti. (s.366)

Utandırıp yüzyüze baktırmayan o korkularla, gizli, haince buselerle yaralanacağına aşkları herkesin içinde, saf ve melekâne hükümler olacak(*ti*), işitilmekten, anlaşılmaktan bîpervâ, mes’ud ve mümtâz devam edecekti; böyle birbirine daha yakınlaşacaklar(*di*), sanki birbirine nüfuz edecekler(*di*), birbirinin samimî-i ruhunda yaşayacaklardı... (s.370)

Gaybûbetin bir katre-i hüzn ve hasretle mest ettiği âteşin bir râbita ile daha merbût oluyorlar(*di*), senden başka emeli, senden başka düşüncesi, senden başka beklediği olmayan bir mevcudu gidip mes’ud ederek mes’ud olmak heyecânıyla geçen bu saniyelerde oraya koşmak, tekrar o nazarlarda mest olmak tehâlüküyle yaşıyorlardı. (s.374)

Vakıa bu fikirlerden sonra Suad’a mülakî olunca o endîşe-nâk nigâh-ı rikkat ve irtibâtı huzurunda yalnızlığın, gecelerin kâbus ve zulmetiyle her şeyi simsiyah gördüğüne güler(*di*), hakikatin bereket versin ki hayalhanesindeki kadar acı olmadığını görüp saâdetini henüz müncezip olacak kadar saf ve ulvî bulur(*du*); düşüncelerini unuttuğu olurdu. (s.378)

Suad onu Süreyyâ ile yine evvelki gibi saffet ve muhâlâsatta görüşüyor gördükçe iyice sıkılarak, onu fenâ bulmaktan korkarak: “Hâlâ nasıl görüşebilir? Bari görüşmese de kaçsa...” diye düşünüyor(*du*), artık gitmesini, hemen gitmesini temenni ettiği oluyordu. (s.380)

Suad oraya giderlerse Hacer'in yanında her şeyin mahv olacağını düşünerek Süreyyâ'nın kışı köyde geçirmek arzusuna seviniyor(*du*) ve şâyed inmek isterse kendisini ikna edip burada kalmaya karar veriyordu. (s.384)

Fakat asıl azâbın bundan sonra başlayacağını görüyor(*du*), ne olacağını merak ederek fenâ, hep azap-engiz buluyordu. (s.388)

Demek, herkesin başkasında şikâyet ettiği şey kendinde bulunabiliyor(*du*), ve bunu fark etmeyerek başkalarında ittihâm ettiği şeyi kendinde ma'zûr görüyordu? (s.390)

Bunları düşündükçe şaşırıyor(*du*), bitiyordu. (s.398)

Hacer Suad'ın yanına gelmiş gayet dostane ve mahremane konuşuyor(*du*), söz arasında hayatından ve kocasından şikâyet ederek: "Ah ne iyi ettiniz de geldiniz vallahi hemşire..." diye yüzüncü defa memnûniyetini söylüyordu. (s.398)

Suad'ın sükût-ı mütebessimesine karşı küçük şeytan gözleriyle derin derin bakarak: "Kaç kere düşündüm size geleyim, yalıya geleyim diye..." diyor(*du*), sonra gülererek: "Fakat korktum doğrusu!" diye bitiriyordu. (s.398)

Suad birbirini hiç sevmeyen bu iki adamın şimdi böyle öteden beriden, belki biraz istihza ile fakat yine sükûnetle sahte bir muhabbetle konuşmalarına bakarak: "Gören bir dost zanneder, herkes böyle..." diye düşünüyor(*du*), Hacer'in aynı kabul ile kendini karşılayışını tahâttur ederek ve hâlâ kulağına sokulup kıkırdaya kıkırdaya bir şeyler anlatışına bakarak: "Ben bile, ben bile öyleyim... Başka türlü yaşamak kâbil değil..." diyordu. (s.402)

Bu hislerle beraber yine onun gece gündüz yanında yaşaması, onun nevâzişlerine tahammül etmesi Suad'ı düşündürüyor(*du*), "Hâlbuki pekâlâ onunla yaşıyorsun?" demek istiyordu. (s.406)

Sonra beyler gelirler(*di*), Fatin'i lüzûmsuz "vallah billah" ları, Süreyyâ'nın sükûtiliği arasında yemek yenir(*di*), sonra beyefendi Fatin ile tavlaya otururlar(*di*), Süreyyâ onların yanında dalgın, hanımefendi elindeki işiyle meşgûl, öyle bir iki saat geçer(*di*), nihâyet tavla bir gürültü arasında şakırdayarak kapanır(*di*), herkes odalarına çekilirdi. (s.410)

Şimdi Necib'e serzeniş ediyor(*du*), "Maşallah efendim, artık bilmem nasıl gelinebildi?" diye başıyla "Seni, seni!" yapıyordu. (s.416)

Süreyyâ yanlarına gelmiş yalılı anlatıyor(*du*), o mübâlağa ettikçe Hacer ikide birde Necib'le Suad'a bakarak gözlerinde bir parıltı ile dinliyordu. (s.420)

O soruyor(*du*), Hacer cevap veremeyerek Necib'e hitap ediyordu: "Hanımı, madamı... Onu soruyorum..." diyordu. (s.422)

Evet onun buraya geldiğini hem istiyor(*du*), hem istemiyordu. (s.426)

İyi kadın, kocası fenâ bile olsa, red ve imhası gayr-ı kâbil olan bir darbe-i kader altında ezilir(*di*), kalırdı. (s.430)

Söyleyecek bir şey bulamayarak, kaçmak isteyerek, ateş üzerinde gibi duruyor(*du*), Hacer'in kocası hakkında söylediği ağır sözlerden sıkılarak ne yapacağını bilmiyordu. (s.432)

O böyle söylerken Suad ağzından, gözlerinden bir kelime, bir nazar, sükûtundan bir mana çıkacak, bir şey istişmâm olunacak, sonra mübalağa edilerek bir yeni yalan daha çıkarılacak diye titrer(*di*); "Vallahi bir şey bilmem... Bir şey yok..." yeminiyle zihnen o kadar meşgûl olurdu ki hemen ağzından kaçacak zannederdi. (s.434)

Hala ne kadar korkuyor(*du*), endişe ediyordu; hâlbuki herkes, işte bütün bir mahallenin en mûteber hanımları iri yarı güzel bir köylü için ölüyorlardı. (s.436)

Yine böyle bir anda böyle me'yûs olarak ezildiği bir sabah, Süreyyâ yeni gitmiş(*ti*), o eline okumak için gazeteyi almış(*ti*), fakat gözleri kafesin arasında dalıp kalmış(*tı*); arkasından kapının açıldığını işitti, "Hacer'dir" diye düşünüyordu, fakat Necib'in sesini duyunca sıçradı, o: "Mâşâllah..." diye giriyordu. (s.444)

O evvelâ buraya gelirlerse daha sık görüşürüz zannetmiş(*ti*), burada buldukça görüşmek için bin türlü bahane çıkabilir diye düşünmüştü, Hâlbuki orada... (s.444)

Necib'in mırıldanarak beyan ettiği özörlere karşı dargınmış da affetmeyecekmiş gibi davranıyor(*du*), edilen kabahatin büyüklüğünü anlatmak ister gibi: "Bilsen ne kadar bekledim..." diye şikâyet ediyordu. (s.452)

Her gelişinde ümitle geliyor(*du*), gelir gelmez kaçmaktan başka bir şey istemeyerek onu bir hâlâs gibi görüyor(*du*) ve tekrar gelmemek yeminiyle çıkınca yine hasretle yanıyordu. (s.456)

Ona hürmet ve perestiştan başka ne göstermiş(*ti*), onu o kadar büyük ve ulvi tutmuştu? (s.458)

Hâlbuki Necib bırakıp kaçmadığı için, dayanamayarak, yanarak, ölecek gelip de Suad'ı böyle muhakir, muzallim gördüğü için, kederli görünmemek, şüphe vermek için, deli gibi, bilmeyerek yapıyor(*du*), ayrı yaşayamadığı için geliyor(*du*), onu böyle bulduğu için ölüyordu. (s.462)

O kadar müddet onun hayatına o kadar karışmış(*ti*), o kadar girmişti ki şimdi kendinde bir boşluk, bir rahatsızlık buluyordu. (s.470)

Hâlbuki o hayattan nasıl müstağnî görünür(*dü*), o kadınları ne kadar istihkâr ederdi. (s.472)

Ve bu ân-ı ikbâlinde istifâde edemeyerek bütün kalbiyle perestîş ve şuhlukla, hilelerde, kıskançlıklarla onu zabt ve muhâfaza etmeyi düşünmeyerek samimi, doğru bir muhabbetle sevmiş(*ti*) ve bunu göstermişti. (s.474)

Ve bu hissiyât-ı kalbiyesi ile birleşince hayatını tahammülsüz bir işkence hâline geliyor(*du*), akşamlara kadar yalnız, yorgun, zebûn kalıyordu. (s.474)

Ve demek, hâlâ Süreyyâ şefkat ve muhabbet, her şeyi unutup onu sevecek kadar samimiyet ve emniyet bulabiliyor(*du*), demek onu sevebiliyordu? (s.478)

Bizzat ondan azap ve ıztırâbtan başka bir şey görememesi, en mes'ud zamanında bile bin türlü âteşleriyle kendini yakmış(*ti*),istirâhâtını tarumâr etmiş(*ti*), öldürmüştü. (s.480)

Hayatı o kadar azap ve âteşi içinde geçirdikten sonra bu sükûn ona büyük bir nîmet gibi görünüyor(*du*), ve "Mademki aşk ilke saâdet ne kadar mümkün değilse aşk ile namus da o kadar muhâldir. O hâlde namus ile sükûn ve rahat elbette müreccahtır" demek isteyerek bundan mes'ud bile olmak lazım geleceğini düşünüyordu. (s.482)

Çabuk ve âteşle, az fakat bayılarak yaşamak isteyenlere gelince; onlar hem muvaffak olamıyorlar(*dı*) ve hem münhasif olup gidiyorlardı, o da tecrübe etmek istemiş(*ti*) ve bu kadar harâb olmuştu. (s.484)

Fatin bir taraftan onları topluyor(*du*), bir taraftan da: "Aman efendim ne zararı var, yalnız siz yenersiniz... Tabîî değil mi? Allah ömürler versin de..." diye yaltaklanıyordu. (s.486)

Ve Necib bu hayatı seviyor(*du*) ve yaşıyordu, Bâ-husûs yaşayacaktı öyle mi? (s.490)

Onu bu kadar adiliğe tahammül eder, adilikte zevk bulur bilmediği için ne kadar aldanmış olduğunu düşünerek boynunu büküyor(*du*) "İşte böyle, aldanmak, her şey de, her vakit..." diye inliyordu. (s.490)

Fatin gülüyor(*du*), "Biz donacağız, Necib bey elinden gelse soyunacak... Ne âteş ne âteş... Galiba sıfıra sıfır elde var sıfır... Tabîî değil mi ya?" diye göz kırıyor(*du*), sonra Süreyyâ'ya doğru eğilip mütefelsefâne ilave ediyordu: "Gözüne yandığım karıları, efendim nerede ben nerede dedikleri gibi bak kendileri nerede te'sîrleri nerede?" (s.492)

Öbür tarafta Necib hâlâ mukavemet ediyor(*du*), artık işitilen bir sesle: "Vallahi bir şeyim yok hanım..." diyordu, sonra boğazını göstererek kısık bir sesle "Sade burada, burada... Yanıyorum..." diye tekrar etti. (s.492)

Ellerini sallıyor(*du*), "Asla!" sözünü, tavırlarıyla takviye ediyordu. (s.496)

Necib reddederek, hayır, hayır, daha vakit var..., diyor(*du*), yatmak istemiyordu. (s.496)

Demek Necib kadınları hâlâ o kadar fenâ biliyor(*du*), demek kendini de öyle biliyordu, demek kendini herkes gibi hıyânetle, kalpsizlikle ithâm ediyordu. (s.498)

O şikâyet ederek: “Ah bilsen, bilsen...” diyor(*du*) ve ihtiyar kadın her şeyi bildiğini anlatarak şimdi vakit olmadığı için asıl kendisiyle yarın kavga edeceğini lâtife gibi söylüyordu. (s.500)

Hep verdiği kararların böyle gayr-ı melûl bir darbe-i tasâdümler herc ü merc olduğunu gördükten sonra artık kararına inanamıyor(*du*), hatta karar veremiyor(*du*), hangi rey ile tanzîm-i hayat edeceğini şaşırıyor(*du*), “Tereddüdümün, zaafımın cezâ’sı...” diye kendini ithâm ediyordu. (s.504)

Bir nazarınız bana bir ay elverir(*di*), bir tebessümünüz sizden günlerce mahrûm yaşamak için kuvvet verirdi, siz bunları esirgediniz ve beni defettiniz... (s.510)

O kadar tecrübe görmüşler(*di*), öyle meraretle mecrûh olmuşlar(*di*), öyle şeyler hissetmişlerdi ki bu iki dakikalık sükûnun nihâyetinde birbirlerine bakarlarken, sanki o ayrı düşünölmüş, korkulmuş şeyleri birbirlerinin gözlerinde görür gibi oluyorlardı. (s.514)

Böyle bir aşkı fedâ’ etmek için hayat, namus bize hiçbir şey mi veriyor(*du*), miskîn bir rahattan başka ne veriyordu? (s.518)

Akabinde koşuşmalar, gürültüler, sayhâlar, gittikçe mütezâyîd bir tevâlî ile etrafa yayılıyor(*du*), etraftan tehâcüm eden mütelâşî, çağlayan izdihâm bir nehrin coşuşu gibi uğuldayarak yığılıyor(*du*), koşuşuyor(*du*), bağırişiyordu. (s.522)

Harem sofası kesif bir dumanla kaynıyor(*du*), Süreyyâ’nın odası köşede duman içinde kayboluyordu. (s.524)

• Ortak kip / şahıs ekleriyle bağlanan cümlelerde kip ve şahıs ekleri ilk cümlede yer alabilir:

Pederine dargınlığını bütün köye teşmîl ediyordu sayfiyeye çıkacakları zaman o kadar ısrar etmiş(*ti*), fakat bu sefer de sahil bir yere gitmeye babasını razı edememişti. (s.8)

Fakat yine kendini men’ etti; zevcinin şu küşâyış zamanında bu söz kanatlarını tutmak gibi olacak(*ti*), fazla olarak bu adem-i imkân mülâhâzası onu yeniden ağzab edecekti. (s.12)

Bunu anlıyordu, bir çocuğun bir ailede nasıl bir râbîta olduğunu, gayr-ı kâbil-i telafi zannolunan eşvâke muadil bir başkalık, bir yenilikle kalpleri nasıl mahzûz ve mes’ud ettiğini düşünüyor(*du*), düşündükçe çocuğunun ziyâ’ına şimdi bunun için de ayrı bir matem tutuyordu. (s.30)

Hâlbuki Hacer'in öyle anları oluyordu ki bir gölge gibi nâ-mahsûs, ince kaşları, şeffaf cildi, saçlarının edâ-yı dilberi ile gerçekten güzel bir kadın olduğu görülür(*dü*), Necib bu güzellikte biraz yaramaz, biraz yırtıcı kuş rengi bulurdu. (s.40)

Tecrübe kendisine acı hayâl cerîhaları açtı ve gençliğe mahsûs sevk-i harâret ile tecrübelerine pek kolayca ta'mîm ederek ale'l-ıtlak kadınlara dair kavi ve i'tirâzdan masûn bir fikir ve felsefe edinmiş(*ti*), artık mübârezât-ı hayatiyede mecrûhiyyet tehlikesine mukâvim bir zırh ile silahlanmış olduğuna inanarak öylece yaşamaya başlamıştı. (s.46)

"Beykoz olsa fenâ mı?" diyordu; Necib karşı sahili tercih ederek Yeniköy'de yahut Yenimahalle'de küçük bir şey bulacaklarını söylüyor(*du*), "Oralardan içerlerdeki evler bile yalı gibidir." diye teşvîk ediyordu; Suad'ın asıl istediği tenhâlık idi. (s.52)

Sonra arabaya bindikleri zaman Süreyyâ "fildişi yuvasını" ta'rîf için her şeyi unuttu; o kadar galeyan ile naklediyor(*du*), Suad da deminki kederi unutarak öyle şâd ve şatır görünüyordu ki Necib bile kendisine "Bunda sana ait ne var?" diye içinden yükselen zehirli sesi unutarak cereyana kapıldı. (s.62)

Sonra Suad Hacer'in mosmor kesilip "Karısının parasıyla sayfiyeye giden" Süreyyâ'nın artık gözünden düştüğünü nasıl söylediğini anlattı; Süreyyâ hiddetlenerek: "Niçin? Kocasının parası başka, karısının parası başka mı olur..." diyor(*du*) ve zâlimleşerek: "Herkes kendi kocası, her kadın kendisi mi?" diye söyleniyordu. (s.64)

Suad eliyle ağzını tutarak susturmak istedi, Süreyyâ haksızlıklara böyle acı mukabele ettiği zaman içi ezilir(*di*), onu sevememekten korkardı; Necib'e dönerek: "Düşününüz Necib Bey," dedi. (s.64)

Ertesi sabah kalktıkları zaman Süreyyâ anlattı ki gece köşkün öbür köşesinde kıyametler kopmuştu; Hacer kocasını onlar gibi yalı tutup Boğaziçi'ne gitmeye icbar etmiş(*ti*), o tabî bu teklife kulak asmamış(*ti*)... (s.66)

Suad başını uzaktan gelen bir ses tarassud eden kuş tavrıyla eğerek nîm handan bir serzenişle dinliyordu; sonra birden bire kıpkırmızı kesildi, "Devam edersen... devam edersen..." diye eliyle tehdit ediyordu ve Süreyyâ bir elini bırakmadığından darılmış da kurtulmak istiyor gibi çırpınıyor(*du*), siyah gözlerinde bir berk-i tehevür ile kurtulmak için uğraşıyordu. (s.82)

Suad bu evin bir özrü yemek için aşağı kata kadar inmek olduğunu söyleyerek iniyordu; Süreyyâ önden giderlerken "Sen babanı bir daha kandırarak birkaç yüz lira vurabilirsen o zaman istediğimiz gibi bir ev sahibi oluruz." diyor(*du*), buna hepsi birden gülüyordu. (s.90)

Bu neşeli bir mükamele oldu, iki sözde bir Fatin ile beyefendi ortaya çıkıyor(*du*), Hacer'in sesi iştiliyordu. (s.96)

Rehâvet bir dereceye gelmişti ki gözleri ağırlaşmış(*ti*), manzarayı yalnız kirpiklerinin arasından süzülen bir nazarla görüyorlardı. (s.98)

Yemekten sonra balkona çıktıkları zaman rüzgârı o kadar muvâfık buldu ki bir iki saat geçirip öyle gitmek üzere verilen kararı bozdurmak için uğraşmaya başladı; fakat Suad ile Necib saat sekizden evvel çıkmamakta ısrar ediyorlar(*di*), gizli hileler bularak işi tehire uğraşıyorlardı. (s.116)

Suad sandalı, yelkeni, denizi, rüzgârı hep Süreyyâ'ya veriyordu; öteki kemâl-i şükrânla kabul ederek yalnız gezmenin iyiliğini anlatıyor(*du*), perestiş ettiğini söylüyordu. (s.138)

"Ah hıyânet!" diyordu, şimdi, daha şimdi Suad'ın kendine bakan gözlerindeki derin, nâ-mütenâhî ismet, kendi mülevves muhayyilesinin bile bir şâibe görmediği o temiz simâ-yı saffet onu eritmiş(*ti*), ruhunu ezmişti. (s.132)

Etraflarını serin bir deniz havası keskin râyihâsıyla sarmıştı; deniz, uzakta, bir pervane sesiyle homurdanıyor(*du*), aralarında Tarabya'ya doğru bir gümüş incilâ'sıyla hâlim ve mûnis temevvüleriyle akıyordu. (s.136)

Arkalarında tufandan gelme bir ses inledi, hep birden uyandılar, muhip bir geminin bir canavar, bir kıta-ı arz savletiyle üzerlerine doğru geldiğini, pervanenin kestiği suyun muhip bir şelale homurtusuyla inlediğini gördüler; Suad sararmış(*ti*), dümeni şaşırılmıştı, "Aman vallahi battık!" diyordu; Süreyyâ'nın verdiği kumandayı yanlış yapıyordu. (s.138)

"Eğer bütün ıztırâblarım bir ses bulsaydı hiç şüphe yok ki bu kadar vahşi, bu kadar merdümgeriz, bu kadar bed-bâht olur(*du*), bu kadar me'yûs ve mazlûm olurdu." (s.142)

Onun canının sıkılmasından pek endîşe ediyordu; hayatını sade kendi huzuruyla işgâl edemediğini hissetmeye başladığı zamandan beri eğlenmesi için her şeyine razı olmuş(*tu*), ta umk-ı ruhunda sızlayan ufak bir yarayı yalnız kendisine saklayarak sükût ve sabretmişti. (s.144)

Suad "Çağırırım mı?" diye balkona geçerek eline dikmekle meşgûl olduğu gömleği karşıdan yukarı doğru geçmekte olan sandala uzun uzun salladı; Necib "Acaba görür mü?" diye soruyor(*du*), Suad sükût ederek Süreyyâ'yı çağırarak için bir bahane bulduğundan memnûn, bu memnûniyet için Necib'e müteşekkir, ara sıra durup sonra tekrar sallıyordu. (s.148)

Haber göndermişti, o kadar gelmek istiyor(*du*), fakat mümkün olamıyordu; asıl kendileri niçin gelmiyor diye soruyordu. (s.152)

Süreyyâ da asıl onun için istiyordu, havalar iyi olunca yazın tozundan, sıcağından gezilemeyen bütün bu civarın ormanları, koruları hep gezilir(*di*), keşfedilirdi. (s.154)

Sonra karar verildi ki bu sahilde sular yukarı olduğu için yükselecekler(*di*), oradan Yenimahalle'ye kürekle geçeceklerdi. (s.128)

Manon Lescaut onları en çok meshûr ediyordu; üçüncü perdenin finali olan "Yok, ben çıldırmışım; bak, nasıl ağlıyorum..." parçası birçok tekrar ediliyordu; "Ah Manon" diye Necib terennüm ediyor(*du*), piyano ağır ağır inleyerek onlara her şeyi unutturuyordu. (s.162)

Orada Karakolu geçince Küçük Bahçe'ye girdikleri oluyordu, her zaman Süreyyâ kapıdaki levhayı gülererek olur(*du*), "Bahçe-i letâfet-nümâl" diyordu. (s.164)

Bütün çehresinde, dudaklarında, nâsiyesinde öyle bir hâle-i ismet görüyordu ki, evvelden beri bu şeylerle meşgûl olduğu için olanca ehemmiyetiyle takdir ediyor(*du*) ve "Herkes de benim gibidir değil mi?" diye tecrübekâr geçinenlere gülüyordu. (s.164)

Aralarında böyle bir şeyin bir sır oluşu onu o kadar mest ediyordu ki hep bunu düşünüyor(*du*), uzun uzun meşgûl oluyordu. (s.170)

Evet neler vardı; fakat işte Necib onların hepsini görmüş(*tü*), ancak Suad gibi olursa yaşayacağına karar vermişti. (s.170)

Hatta dün Necib yanlarındaki yalının iskelesine sandalla çıkarken görmüştü; birden tahattur ediverdi ki bir gün de vapurda rast gelmiş(*ti*) ve onun vapur, Yenimahalle'den kalkıp aşağı dönmek üzere Pazarbaşı'na tegarrüb ettiği zaman, yalılara pek dikkatle bakması nazar-ı dikkatini celp etmişti. (s.172)

Kendinden bir ikrâh ile kaçmak isteyerek "Hem mümkün değil, mümkün değil!" dedi; fakat eline geçen her naçiz sebeple icâd-ı âleme o kadar alışmış(*ti*), onu öyle zevk mertebesine çıkarmıştı ki faraziyyesini mümkün imiş gibi tasavvur etmeye koyuldu. (s.174)

Bu evvelâ yavaşça sokularak, nevâzişlerle, recâlarla dinlemeye icbâr ederek gayr-ı ihtiyârî vârid olan bir sürü suallerle başladı; bunlar öyle şeylerdi ki düşündürüyor(*du*), şüphe etmek mecbûrî oluyordu. (s.174)

Ah, nasıl oluyordu, iki aydan beri gûyâ müşahede-i vakaya, tecârib-i ciddiye mebnî tesis eden, yaşamaya cesaret ve ümit veren bütün tasavvuratının birden ne kof, ne gülünç bir surette vâhi olduğunu nasıl anlıyor(*du*), onların enkâzı altında nasıl harâb oluyordu. (s.178)

Fakat henüz yeni gelen havaların hepsini dinlememişti; Necib bunlar için recâ ediyor(*du*), Suad vakit bulamadığından şikâyet ediyordu. (s.190)

Bu memnu' bir şeyin gizlice yapılması saâdetiyle onu mest ediyordu, dudakları daima titriyor(*du*), daima o isimle titriyordu. (s.194)

Ona şi'r ve sevda, daima, daima bir iptila lazımdı; hiçbir kadını sevmediği zaman sevmeyi sever(*di*), bunun için daima kadınlığa mübtelâ bulunurdu. (s.196)

Bütün hayatı saniyelerine kadar Suad'a mevkûf ve münhasırdı; gece uykularında ne görse, ne düşünse mutlaka ona ait oluyordu; hatta başkalarının bile görse sabah uyanınca onu görmüş zannediyor(*du*) ve Suad'ı, daima Süreyyâ ile birlikte görürken böyle hülyâlarının keyfine ona sahip olmak bir saâdet oluyordu. (s.202)

Fakat ondaki muhtelif Necib'lerden biri bunu söylerken bir diğeri gülerken: "Bey tiyatro oynuyor!" derdi; bir diğeri ikisine de bigâne kalarak muhtelif davranır(*di*), sade onu, saadetini, Suad'ını düşünüyordu. (s.204)

Deniz mevsimi üçünün de hayatına yeni bir neşe serpti; önlerinde bir deniz hamamı vardı ki evin sahibi burada kendi otururken yaptırmış(*tı*), sonra yıktırmamış(*tı*), yalnız bir kışın tahribini tamir ettirmemek îcâb ediyordu. (s.206)

Bir gün Büyükdere'den gelirlerken yine bu bahis oluyordu; sandalın Suad'ın hayatında bir küçük memnûniyetsizlik olduğunu anlayan Necib artık onu kendine müteveccih görmek için daima bu bahsi kurcalardı; Suad iştirâk-ı fikrini nazarıyla söyleyip teşvîk ederek sükût ediyor(*du*), sandal meselesinde Süreyyâ'nın böyle cevapsız kalmasını, zevksiz telâkkî etmiyordu. (s.208)

Birden arabaları bir köşede durmaya mecbûr oldu, dört beş araba birbirini ta'kîb ediyor(*du*), kalabalıktan bunun bir gelin alayı olduğu anlaşılıyordu. (s.208)

Bunlar vakıa Süreyyâ'nın düz, meşgûl gözünden kaçıyor, fakat Necib endîşenâk nazarıyla, râbıta-i şedîdesinin sevk ettiği meşgûliyetle fark ediyor(*du*), bu zulmet içinde ara sıra onun meçhul kederleri olduğunu görüp bir sebep bulamayarak azim bir fütûrlar içinde fırtınalar tasavvur ediyor(*du*), bir başka erkek düşünmesi ihtimâli ruhunu yakıyordu. (s.214)

Ona şimdi de bir kotra merâkı gelmişti, sandal artık kendine miskîn görünüyordu, Tarabya'da olacak yarıştan bahsederken İngiltere'den gelme birkaç kotra sayıyor(*du*), bunları uzun uzun ta'rîf ederek "Ah insanın öyle bir kotrası olmalı ki..." diyordu. (s.216)

Zîrâ onun râbıta-i şedîdesi bu hale geldikten sonra tahammülsüz bir meshûfiyette müşâbe-i harâret alıyordu, onda bu kadar tenemmî eden bu incizâp artık tagdiye ihtiyâc-ı şedîd hissediyor(*du*), ve ona, onun ruhuna hulûl ihtiyâcıyla tehâlûk gösteriyordu. (s.218)

Evvelden, ta ilk günler aklına yine bu çare gelmişti, fakat o zaman metânetine güveniyor(*du*), bu kadar zaaf ummuyordu. (s.226)

Bu hüzün bir parça Suad'da da vardı; Necib onların hayatını, lâtifeleri, sözleri, refakati ile işgâl ve taltif etmiş(ti), melâllerinin refik ve tesellîsi olmuştu; bunu o gidince anlıyorlardı. (s.232)

Süreyyâ'nın: "Lâkin sen ne oluyorsun Suad? Bir tuhaflığın var." dediği zamanlar oluyordu; o zaman söylemek arzusu ile kalbi çarpıyor(du), sonra tekrar cebr-i nefis ile bir bahane bulup baş ağrısından bahsetmek için uğraşırken gürleyerek ağlamak arzusuyla pençeleşiyordu. (s.234)

Süreyyâ şimdi yarış için yelkende birkaç tamir yaptırmıştı, evvelden pek beğendiği sandal şimdi kusurlar buluyor(du), bunların kâbil-i tebdil olmayan şeylerine öfkeleniyordu. (s.236)

Lâkin onun bir kabahati yoktu, işte Suad'a validesi gibi hürmet ediyor(du), işte Süreyyâ'yı kardeşi gibi seviyordu; o kendi safvet-i ruhuna tahakküm eden bu levse karşı tuğyan ediyordu. (s.238)

Lâkin onun bir kabahati yoktu, işte Suad'a validesi gibi hürmet ediyor(du), işte Süreyyâ'yı kardeşi gibi seviyor(du); o kendi safvet-i ruhuna tahakküm eden bu levse karşı tuğyan ediyordu. (s.238)

Hacer ona Necib'i sormuştu; "Hala orada mı?" demiş(ti) aldığı cevaba: "Maşallah, Allah mübarek etsin... İnsanın Süreyyâ gibi vurdumduymaz bir beyi olduktan sonra..." demişti. (s.242)

Fakat o taş sükûtundan geri kalmıyordu, bütün kitle-i mâniayı zûr u cehtle yırtarak, adeta bir tehâlûkle iniyor(du), kalbine kadar iniyordu. (s.252)

Bazen bu saniyeler dakika olurdu, o zaman korkular başlar(dı), titrer(di), düşünmemek isterdi. (s.252)

Hâlbuki bu sefer Süreyyâ gitmek istedi, bugün: "Yarın başa gidelim!" dedi; "Hayır gitmeyeceğim" demek mümkün değildi; sebep göstermek lazım gelecek(ti), belki bir şey keşfettirecekti. (s.254)

Necib'le Suad bunları söyleyemezlerdi, hatta bazılarına cevap bile veriyorlardı, giren çıkan oluyordu, Hacer ara sıra girip çıkıyor(du), Suad'a çift ma'nâlı sözler mi söylüyordu? (s.256)

Demek ki seviyordu, demek ki bir seneden beri, belki daha evvelkinden beri belki senelerden beri seviyor(du) ve bunu gizliyordu. (s.260)

Necib için de bu günler aynı ıztırâblar, heyecânlarla geçmişti; fakat o eldivenin tanındığından şüphe ettiği için korkuları devam etmiyordu ve bu en şedit bir dereceye geldiği zamanda şüphe, korku onun yerine kâim oluverip her şeyi unutturuyor(du), sade ona tekarrüb ihtimâlinin verdiği sürûrla bırakıyordu. (s.262)

Necib onun sükûn ve sükûtunda öyle bir ma'nâ-yı esrar, öyle bir zulmet-i ma'nâ görüyordu ki bu kendindeki sır ve zulmet ihtiyâcını, mechûliyyetler içinde

fedâ'-yı can edilecek fırtınalı hanımlar ihtiyâcını memnûn ediyor(*du*), onu ölümlere kadar minnetdâr ve mes'ud ediyordu. (s.268)

Şimdi kendisine o bıktığı, iğrendiği hayat değil, en gıpta-âver hayatları bile artık bir işkence gibi geliyordu; Suad'sız kalmak onu o kadar korkutuyor(*du*), o kadar onsuz hayat tasavvur edemiyordu. (s.272)

His olunmaz, şüphe edilir ra'dlar geziniyordu, karartı gittikçe çoğalıyor(*du*), yayılıyor(*du*), manzara gittikçe muhavvef bir zulmete, yavaş yavaş Anadolu'ya geçtikçe endîşesiz maîlikleri karartan havfa munkalip oluyordu. (s.286)

O sade sevmiştî, aşk kelimesinden müphem müphem his olunan en büyük ma'nâsına kadar sevmiş(*ti*); ölümlere kadar susamış(*tı*), fakat onu istemek bile bir cinayet olduğunu görerek hayatta sevdikleri tarafından sevilenler de olduğunu düşününce ah ediyordu ve sonra, öyle sevip sevilenler için bütün o afetler muntazırdı, değil mi? (s.290)

Yarın kalkıp kadıncağızı müsterîh ve âsûde bırakacağını düşünerek nu kararından bir ferah hissetti, kendisini onun elemi huzurunda unutup(*du*), "O rahat etsin de..." diyordu. (s.300)

O soruyordu: "İstanbul mu" "Evet!" dedi fakat nereye gidiyordu, bilmiyordu; o bir şey biliyor(*du*), bir şey görüyordu: Suad ondan nefret etmiyor(*du*), Suad onu seviyordu, buna artık inanmıştı; işte hâlâ gözünün önünde o nazarı görüyordu. (s.304)

Daima onu düşündüğü hâlde gözünün önünde değildi, gelirse bile sade gözleri geliyordu; o zaman bazen durup feryâda benzeyen bir saâdetle: "Lâkin işte seviyorum!" diye haykırmak istiyor(*du*), "Sade onu, sade onu... Başka kimseyi sevmeyeceğim" diye yemin etmek ihtiyâcını duyuyordu, sevmeyecekti ve evet, hatta sevmemişti, işte şimdi görüyordu ki şimdiye kadar kimseyi sevmemişti. (s.310)

Mazisi onundu, onunla yaşamıştı, onunla yaşıyor(*du*) ve onunla yaşayacaktı. (s.316)

Fakat sandala girdikleri zaman baktı; oh öle öle, başka bir hayat-ı inşirâh ve mestiyeye giriyormuş gibi baktı; bunlar yorgun, çürük, donuk bir bulut kaplamış gibi idi; şimdi bu gözler kendinden kaçıyor(*du*), biraz evvel parlayan nazarlarda şimdi bir sönüklük, bir firârilik var zannediyordu. (s.320)

Onun sözleri, tavırları belki yine her zamanki gibi idi; fakat şimdi oralarda hususî bir renk görür gibi oluyor(*du*), artık en ma'nâsız şeyleri pür-manâ geliyordu. (s.340)

Ve saâdeti kendini o kadar hodgâm etmişti ki hatve hatve böyle Suad'a tekârüb edip bir gün her şeyin mümkün olacağını şimdiden görüyor(*du*), bununla mest oluyordu. (s.344)

Suad'a söyleyecek ne kadar sözleri varken, hatta hâlâ söylemek kabiliyetini hissediyorken, söylemek için böyle ma'nâsız münasebetsiz sözlerden başka bir şey bulamıyordu; kesik, birbirini tutmayan cümlelerle boğazı kuruyor(*du*), asabı gevşemiş titriyordu. (s.348)

Suad'a karşı derin bir infiâli, bir sebep ta'yîn edemediği bir dargınlığı vardı ve onun böyle muzdarîb etmekten azîm bir zevksâr hissediyor(*du*), onun gözlerindeki ifade-i elîmi görerek kalbi münşerih oluyordu. (s.348)

"Hayır, seni böyle zebûn, mükedder göndermek istemem; kalacaksın!" demek istiyordu; fakat Necib'in gözleri kendinden kaçıyor(*du*), tesâdüf etse bile bunlar bir taş ruhsuzluğu ile kararlıyordu. (s.350)

Bunu birçok zamandan beri ancak mahsûs, fakat şimdi görüleceği vehm olunan derin bir velvele-i ra'd gibi kendinde hissediyor(*du*), bu sözlerle onun kadar mes'ud olacağını hissediyor(*du*), lakin bu arzuyu kendine bile, ruhuna bile itirâf edemeyerek, iskâta, imhaya uğraşıyordu. (s.350)

O kadar anlıyordu ki bu fecaatin bütün elemiyle yüreği sızlıyor(*du*), "Ah biçare Suad, biçare Suadcık!" diye söyleniyordu. (s.368)

Ve bu kadını o mahvedecekti; kendine o kadar münhasıran, o kadar fedâ'kârane teslim-i ruh ettiğine inandığı, ismet-i ruhuna meftun olduğu bu muhterem kadını o telvis ve bednâm edecek(ti), mahv ve helâk edecekti, değil mi? (s.368)

Bu fikrine ilk hamlede bu kadar meftûn olunca bunu tezyîne başladı; bunu bir nevi izdivâç, ruhların izdivâcı gibi görüyordu; Süreyyâ'dan ziyâde ona hulûl edebilecek(ti), bu izdivâc onlarınkinden daha masûn fenâ, daha ulvî, daha şairane olacaktı; bu dünyada hiçbir levsin gelip rahnedâr edemeyeceği bir râbîta olacaktı. (s.370)

Hatta öyle şeyler vardı ki onun haberi olmadığı hâlde ikisi agâh olduklarından bu sanki râbîtalarının kuvvet ve şiddetini gösteriyor(*du*), artırıyor(*du*), onları mest ediyordu. (s.372)

En son derece-i heyecâna vâsıl oldum zannettikten sonra şimdi öyleleri oluyordu ki hep evvelkilere gâlebe ediyor(*du*), hiçbir zaman bu kadar müddet ve bu kadar şiddetle mes'ud olmadığını i'tirâfa mecbûr oluyordu. (s.372)

Evet fenâ yapıyorlardı ve bunu ikisi anlıyorlar(*di*), ve ikisi de birbirini bir parça tahkîr ediyorlardı; Oh, pek gayr-ı mahsûs bir surette, hatta sonra müncezibâne birbirine avdet etmek üzere: fakat ikisi de gayr-ı mahsûsât ile yaşayan teba'-ı rakikeden oldukları için aralarında böyle dehşetli uçurumların açıldığını hissettikleri, kendilerinden ve birbirlerinden öğrenir gibi oldukları bu saniyelerde son derece muzdarîb oluyorlardı. (s.380)

Sonra Suad'ı o kadar büyük görmeye alışmıştı ki ne istese yapılabilir zanneder(*di*), ondan bir şeyin reddedildiğini tasavvur edemezdi. (s.386)

Yalnız Süreyyâ değil, Süreyyâ olmasa bile bunu söyleyemeyeceğini hissediyordu; o kadar tantana ile fedâ' edilecek hayatın bir değeri olmalı idi, hâlbuki kendisi "Ah genç olsam da, ona lâyük olsam da: Seninim! desem..." diye tahassür ediyordu; o zaman onu ne kadar mes'ud edeceğini görerek bunu yapamamak ye'siyle boynu bükülüyor(*du*), "Her şey bitti!" kasveti yeniden istila ederek hiçbir çare bulamamak imkânsızlığı tekrar hücum ediyor(*du*), son günlerde biraz unuttuğu tefekkürât-ı muzallemeye tekrar gömülerek: "Eylül, âh işte eylül! Ne yapılsa nâfile... Bak, her şey bitti..." diyordu. (s.396)

Fakat Hacer'in gözaltından bakışında kıvranışında öyle bir hâli vardı, gözlerinde o kadar şeytan bir hıyânet gülüyordu ki omuzlarını kaldırıp: "Ne fayda?" dedi; anlıyordu ki bir şey kazanmayacak(*tı*), belki ziyân edecekti. (s.400)

Hacer yine kulak vermeyip Suad'a tatlı tatlı, gûyâ gayet merâkla anlatmaya devam ediyordu, buraya taşındıkları haftanın içinde gittikleri bir düğünü anlatıyor(*du*), "Severek evlenmişler!" diye gözleri parlarken şen görünmek için cebr-i nefis ediyormuş gibi küçük gülmekler, kıvranmalar, yarım sözlerle, daima elindeki yastığı dizinde evirip çevirerek anlatıyordu. (s.400)

Şimdi tahattur etti ki henüz kızken kendi de fenâ kocaya düşerse mütehammil kadınlar gibi sabr ve sükût edemeyeceğini zanneder(*di*), öyle iddia ederdi; fakat bu gün bu kadarına tahammül ettiğini görerek yavaş yavaş birbirini ta'kîb ederek gelecek böyle haksızlıklara bugün ki gibi sabr ede ede bir gün alışacağını anlıyor(*du*), "Yavaş yavaş ben de onlar gibi bir oyuncak, bir hizmetçi, sade bir hırs ve zevk aleti olacağım, hiç istediğim bir şey olmayacak, hep istenilen şeylere alet olacağım" diyordu. (s.404)

Hacer daima orada cumbada bulunurdu; hanımefendi ara sıra görünür(*dü*) elindeki işle meşgûl olurdu. (s.410)

Bazen: "Aman hemşire bak, şuna güzel bir bak!" dediği olurdu, sonra bir diğerini göster(*di*), ona da aynı tehâlûkle muntazır bulunurdu. (s.410)

O zaman Hacer Suad'ın kulağına eğilerek: "Allah aşkına bak, oyun oynarlarken nasıl bazen aptal gibi fikirsiz kalıyor, nasıl eliyle burnunu kaşıyarak donuyor" derdi; babasına boyun büktükçe kızarak "İzzet-i nefis yok ki..." diyordu, sonra devam ederek bunun hep ona hoş görünmek için yapıldığını söylüyor(*du*), "Param gitmesin diye... Ah bilsen kardeşim, hep para için... Babamla hoş geçinmek için ondan dayak yese yine sırtacağına eminim..." diyerek bir kere şey için onu teşvîk ederken onun "Ne, sonra beni evden kovsun da sokakta mı kalalım?" anlatarak yüzüne bakıyordu. (s.410)

Bazen odasında haykırdığı işitilirdi; mesele sūrahisini boş bulduğu için karısına söylemedik söz bırakmaz(*dı*), otuz senelik hayatlarını bir yük olmak üzere, lanetle tahammül edilmiş bir şey göstererek: “Öldüm, aranızda kurudum... Allah da sizi kurutsun...” diye haykırır(*dı*), sonra “Ama kabahat hep bende... İyilikten kim anlamış... Enselerinde boza pişirmeli ki görülsün. Aksi herifin birisi olsaydım görürdünüz...” dediği işitilirdi. (s.412)

Sonra hanımefendinin serzenişlerine cevap vermek için ona döndü, o sebep beyan ederken Fatin hanıma hak vererek “Ay ne yapmalı, insanlık bu...” diyor(*du*), sonra herkese bakarak: “İnsan işte geldiği gibi hareket eder. Bu tabiât-ı beşeriyenin muktezası...” değil mi Süreyyâcağım!” diye ona tevcih ediyordu. (s.414)

Pek şen görünüyordu; onlara özürler diliyor(*du*), Fatin’le eğleniyordu. (s.416)

Sonra Hacer’in müdahalesi lazım geldi; hanımefendi Fatin’in Hacer’e aldığı lavantadan bir şişe istiyordu; öteki bir taraftan gazetenin son sütunlarına bakıyor(*du*), bir taraftan: “Hay huy efendim... Baş üstüne...” diyordu; ve hanımefendi parayı sorunca Fatin’de pek telâşlı bir red ve kabul tavrı göründüyse de nihayet mecbûr olup: “Yirmi beş... Yirmi beş efendim... Fakat ne hacet... Reca ederim... Müsaade buyurmalıydınız...” diye parayı aldı. (s.424)

Burada her an şimdi bir şey söylenecek, şimdi bir şey olacak diye korkmak onu bitiriyordu; dün gece bir müddet kalbinin durduğunu hissetmiş(*ti*), kulaklarına uğultular hücum etmişti. (s.426)

Birden pencereye eğilip baktı, telâşla: “Aman hemşire... Koş koş bak... Güzel Tahir’e bak...” dedi, Suad bu telâşlı davete itâat ederek baktı; bu zenbil ile karşılarındaki konağın kapısını çalan genç bir uşak idi; o zaman Hacer nasıl bütün hanımların bunu beğenip “uşak güzeli” dediklerini anlatarak katılıyor(*du*), “İlle miralayın hanımı gözlerine bayılıyormuş” diye bitiremiyordu. (s.428)

Sonra hanımefendinin gülererek yavaşça söylediği bir söze cevap vermek gibi döndü, hâlâ Süreyyâ’nın sorduğunu ve Hacer’in anlattığını işiterek, Suad’ın ne kadar muzdarîb olup ne kadar canı sıkılacağını da düşünerek hem sıkılıyor(*du*), hem korkuyordu. (s.422)

Fakat ah niçin Suad’ın gözleri ondan insafsız, zâlim bir isrâr-ı bîgâne ile kaçıyor: Niçin öyle susuyor(*du*), söz söylerse bile iki ma’nâsız kelime ile bitiriyor(*du*), gülerse bile herkese gülüyordu. (s.422)

Aşağı indiği zaman Suad’la Süreyyâ’yı yalnız buldu ve Süreyyâ yeni gelen gazeteye dalmış olduğu için işitemeyerek, elinde olmayarak onu o kadar muzdarîb ettiği için bütün gece yanmış(*tı*), erkenden inerse yalnız kalırız diye uyuyamayarak erkenden aşağı inmişti. (s.422)

Fatin gazeteye, Hacer Necib'e yanaştı; Suad bir kenara çekilip Hacer'in ne bitmez tükenmez sözlerle onu iz'âc ettiğine bakıyor(*du*), ara sıra onun: "Ama Necib bey!" diye gözlerini soğuk ve nahoş buluyordu. (s.424)

O zaman Suad bunun o süvari zabiti olduğunu gördü; bu adam Süreyyâ ile konuşuyor(*du*), Necib az açıktaki onları dinlemeyerek refakat ediyordu. (s.436)

Bu pek müphem pek seri'ül-zevâl bir şeydi, belki adem-i imkân ile me'yûs olmaktan geliyor(*du*), kuvvet bulmak için kabul olunuyordu. (s.442)

Kaşlarında bir inhinâ-yı elem vardı, her şeyden usanmış, dünyada hiçbir arzusu kalmamış gibi söylüyordu, bu bir haftalık hayatı onu yıkmış(*ti*), hurdahaş etmişti. (s.444)

Onu görünce girdi, "Mâşâllah efendim hiç de haber vermezsiniz..." diyor(*du*), Necib'e giderek: "Nerden böyle? Nasıl tenezzül olundu?" sitemlerine geçiyordu. (s.450)

Sonra ikisinin de hâllerini bakıp merâkla: "o ne o? Ne oluyorsunuz ikiniz de Allah aşkına?" diye sordu; ince dudaklarında sivri bir tebessüm tevakkuf ediyor(*du*), gözlerinde bir âteş gülümsüyordu. (s.450)

Hacer onu piyanoya götürdü, şarkılar, peşrevler çalar(*dı*); sonra kantolara geçerek eğlendirirdi ve Necib piyanoya dayanarak şimdi odada bir düşman gibi duran şu kadına bir zaman kendisi için piyano çalmak bir saâdet olduğunu acı acı düşünerek bu mes'ud olmaksızın geçen saâdete bir hicrân-ı yetim ile ağlamak isterdi. (s.454)

Bir başka sefer Hacer'in piyanodan kalkmasından istifâde ile birkaç gündür kendini işgâl ve teheyyüç eden bir niyetini icrâ' etmek istedi, cesaret ederek ona recâ etti, hem alenen hem reddedemez diye onların yanında söylüyor(*du*), hem de belki bir tahattur olur da tekrar avdet eder diye düşünüyordu. (s.456)

Ah hayatından ne kadar istikrâh ediyordu, onun hiçbir zerresinde sevilecek, büyük muhterem bir şey görmüyordu; köpek gibi başlamış(*ti*), köpek gibi yaşamış(*ti*) ve köpekler gibi sürünmeye mahkûm olmuştu... (s.458)

Sevmemekte haklı olabilirdi, fakat gözünün önünde o hareketlerde bulunmak zâlimâne bir hareketti, hele ara sıra kendine yine eski tarz-ı sedâ ve nazarla muâmele etmekte tahammülsüz bir istihzâ-yı hâinâne buluyor(*du*) ve o zaman âteş kesilerek kaçmaktan başka bir şey yapamıyordu. (s.460)

Fakat hiçbir şey yapmak ihtimâli yoktu, sebepsizlik, çaresizlik içinde kudurmak istediği bu cinnet ve hezeyân devrelerinde sade kendini yiyordu ve bu o kadar müzebzeb bir hayat oluyor(*du*), o kadar kararsızlık içinde sürünüyordu ki artık nazarında hiçbir şeyin ehemmiyeti kalmadığı oluyordu. (s.462)

Garsona “viski!” dedi, garson viski ile soda getirmişti ve büyük bardağa bu İngiliz rakısından iki parmak kadar koyuyordu, Necib: “Koy, koy!” dedi, o hâlâ “koy, koy” diyor(*du*) ve garson hayretle bakarak dolduruyordu. (s.466)

Şimdi artık tahattur ediyordu, artık bütün macerâ-yı aşkını en uzak ve hurde teferruatına kadar görüyor(*du*) ve onları her teferrüde uzun uzun düşündükçe, hepsinde neticenin sefâlet ve zilletiyle yaralanarak, her ayrı saâdetten bir başka yara alıyordu. (s.466)

Kim bilir belki Boğaziçi’nde kalsalardı bu aşk böyle bitmez(*di*), belki bir saâdet olurdu. (s.468)

Şimdi işte mademki artık gelmiyordu, demek o darılmış(*ti*), haksızlık etmişti. (s.470)

“Bizim Fehim Bey geçen gece berabermiş... Şaştım” diyor, “ne tahammül, ne tahammül, ben kimsede bu derece ifrât görmedim” diyor(*du*) ve ifrâtın ne olduğunu meskût bırakarak tafsilâta giriyordu. (s.470)

Hayatın o kadar muzdarîb olduğu fenâlıkları arasında bir aşk var diye ruhunun bütün iştiağıyla o sarılmışken ondan da böyle tahkîr ve te’bîd görmesi o kadar acı geliyordu ki bu inkırâz-ı amâl içinde tekrar: “Ah Eylül... Eylül... hayatın saâdeti bilmemekte, anlamamakta... Hâlbuki onu yaşayıp bilmemek kâbil değil... Bir kere eylül değil mi? Nâfile... Hiçbir ümit...” diye inliyor(*du*) ve önündeki hayatını, bu, renksiz, yorgun günlerle mâlamâl görerek sabır ve tahammüle muktedir olamayacağını zannediyordu. (s.474)

Bâ-husûs nasıl aldanarak ne kadar seviliyorum zannetmişti ve ilk fırsatta bunun nasıl gülünç olduğunu ne elîm bir surette anlamış(*ti*), ne acı, ne hakirâne, ne kadar zelîlâne anlamıştı... (s.474)

Süreyyâ hem hukukunu, hem zevcesinin namusunu yani saâdetlerini muhâfaza etmişti ve kendisini uçurumlardan muhâfaza ederken kendisi onu tahkîr etmiş(*ti*), onu ithâm etmişti değil mi? (s.478)

Ve bu ilticâ’da sükûn, tesellî ve kuvvet buluyordu; gözlerinden akan yaşlar onu biraz teskîn etmiş(*ti*), onun sözleri kendine kuvvet vermişti. (s.478)

Ve öyle düşünürken bile: “Fakat o anda, o işkence saatleri arasında o bayıltan ve bir tanesi asırlarca azaplara bedel olan o medhûş saâdet ve zevk anları!” Fakat ne olursa olsun bundan sonra onun için Süreyyâ’dan başka kimse olmayacaktı; onunla âşıkane mes’ud olamayacaksa da hiç olmazsa hürmet ve sükûn bulacağını zannediyor(*du*), ve bu bir hayat için elverir, belki teşekkürü mucib olacak surette bir inayet de olur gibi geliyordu. (s.480)

Ve bir hafta geçmemişti ki şimdiden öyle olmuş gibi şimdiden hâline hürmet ve muhabbet ettiği saatler oluyor(*du*), hatta bunların arasında o eseflerin, o acıların,

o taharrüşlerin kalbini gittikçe daha az tahrîb ettiğini görerek bir gün kemâlen ifâkalyâb olacağına inanıyordu. (s.484)

Tavırlarına laubalilik, daha bir düşüklük gelmişti, sözlerini evveline benzetemiyor(*du*), onları biraz uzayarak yorgun çıkıyor zannediyordu; ve bu başkalık sözlerinde değil, bütün hâllerinde gittikçe dikkati celbediyordu. (s.488)

Bunda o kadar hor ve zelif bir hâl vardı, tavırları, ithâmları o kadar soğuk, sefihâne görüyordu ki onu o kadar iyi ve muhterem bildikten sonra bu girdap içinde büyük görmek tahammül olunmaz bir surette feci geliyor(*du*), o kadar gözünden düşmüş, adî buluyordu ki bu sefiliyete ve muhâkkiriyete dayanamayarak ağlamak istiyordu. (s.490)

Hacer fırladı su verdi, onu oturtmak istediler, inat ediyor(*du*), gezmek istiyordu. (s.492)

Hanımefendi: “İhtimali yok,” diye onun yanına gitti, o çabalıyor(*du*), ısrar ediyordu; Suad, haykıracak kadar muzdarîb, mahmûm, sersem, kaçmak istedi. (s.496)

Bu ihtiyâç, ona koşup: “Hayır biz yanılmıyız, ben yanılmışım, ah bed-baht, beni affet... Hâlâ seviyorum, fakat affet...” ona hâlâ sevdiğini anlatmak ihtiyâç-i şedidi onu zabt ve kahrediyordu, ve ettiği bu haksızlığın, bu zulmün altında o kadar eziliyor(*du*), o kadar kendini gayr-ı kâbil-i af görüyordu ki, affettirmek için hayatını fedâ etmek: “Al seninim, beni ne yaparsan yap!” diye hayatını ona vermek istiyordu. (s.502)

Hanımefendi şikâyet ederek mecbûriyetine kızılıyordu ve Suad bu darbe ile bütün bütün sersem, korkuyor(*du*), soruyordu: ihtiyar kadın te'mîn etti, “Sade bir âteş” diyordu, sonra: “Fakat kim bilir, belki fenâdır da... İşte onun için merak ettim hekime haber gönderdim...” dedi. (s.502)

Görüyordu ki o zaman sadece kendini aldatmış(*ti*), izzet-i nefsinin cerîhasını sarmış(*ti*), başka bir şey yapmak kâbil olmadığı için mecbûrî bir hüsn-i niyetle hayatına razı olmuştu. (s.504)

Fakat onu böyle bırakacak mıydı, tekrar onu bir şey söylemeden gönderse her şeyin bütün bütün biteceğini mahvolacağını görüyor(*du*), ona her şeyi anlatıp af dilemek, bâ-husus onu kurtarmak için yanıyordu. (s.506)

Uzun kahırlardan ye'slerden sonra, buna kehâni-i saâdet bütün kabiliyeti aşıkânesini son derece-i ferâgate is'âd etmişti; ona bakarken, onun kendisi için ağladığını işitirken onun bir nefesi için orada ölüp gitmek kadar büyük saâdet olamaz gibi geliyor(*du*), ve gerçekten böyle olacakmış, kadar mest ve mes'ud bekliyordu. (s.512)

Ondan başka her şey boş, her şey hiç, her şey beyhude idi, o olmasa hiç, hiçbir şey olmazdı ve yine ondan başka her şey yoktu, yalan olsun, sahte olsun yine daima o hükümran oluyor(*du*), her şeyde, her hâlde o galebe ediyordu. (s.520)

• Ortak kip / şahıs ekleriyle bağlanan cümlelerde, cümlenin yüklemi ek fiilden oluşabilir:

Kabahat şu sebebini düşününce kalbini sızlatan can sıkıntısında(*idi*), ne kadar aşk ve irtibât ile geçerse geçsin beş senelik hayatın yıprattığı kalplerde(*idi*), bu kalplerin, kalb-i beşerin eskimeye olan kabiliyetinde idi. (s.12)

“Şimdi farz et ki Boğaziçi’nde(*yiz*) yahut mesela Adalardayız.” (s.12)

Bu sedâ, bu tavır o kadar esrarengiz(*idi*), o kadar tatlı idi ki Necib hatta müteaccib bile görünmeden baş eğdi. (s.36)

Fakat Necib pek ciddi davranarak bu alıkoymaların sebebini anlamak için hiçbir imada bulunmamış(*idi*), hep sükûn ile beklemiş idi. (s.46)

“Hava sabahleyin o kadar parlak(*idi*), o kadar nefis idi ki Suad bu gün Necib bey belki gelir” dedi... (s.78)

Ve bu o kadar samimi (*idi*), o kadar hâlisane idi ki, Necib kabul etti. (s.114)

Kamer bu gece hilâl-i ma’sûmiyle o kadar saf ve bakir(*idi*), deniz o derece râkid atlastı ki sükût ve hayret galebe etti. (s.138)

Biri birine böyle “Sen” diye hitâb etmenin bahtiyârlığını şimdi anlamış(*idi*), kendine hitâb ediyor zannettiği Suad’ın sesindeki harâret onu eritmiş idi. (s.140)

Ekseriyetle bu bir hüzünden ziyâde bir iştîyak(*idi*), bütün ele geçmeyecek güzel şeylere meshurâne bir incizâp idi. (s.192)

Onu ele geçmeyecek, temellük edilemeyecek, binaenaleyh başka hiçbir kadında bulunamayacak şeyleri için, râyihâsı, nazarı, tebessümü için seviyordu ve bu râyihâ sinesinin nefesi imiş gibi cansız (*idi*), nazarı o kadar pâk (*idi*), tebessümü o derece ma’sum idi ki bu sâkıt ve hürmetkâr perestişten, bunlara karşı kalbinde hâsıl olan perestişten men’-i nefis etmek kâbil olunacak bir fedâkârlık değildi. (s.196)

Fakat bir gün “Ben ne yapıyordum?” demeğe başladı; “Ah çünkü insanım; beşeriyet, uzliyyet” Lâkin niçin bu fikirlere düşmeli(*idi*), niçin elinde olmayarak nefret ettiği hıyânet ve levs âlemine girmeliydi? (s.198)

Demek bitmiş(*idi*), onun için artık her şey bitmiş idi; demek artık katiyen karar vermek lazım gelecekti ki seneler, hep çoğalan bir melâl ve fûtûr ile geçerek ihtiyarlık bir gün onu çürütecekti? (s.210)

Süreyyâ bu gece artık balığa gidemeyeceğinden dargın(*idi*), kışın böyle gece gündüz yağmur yağınca evde hapis olmak ihtimâliyle münfaildi. (s.298)

Hem niçin hayatta binde bire nasip olmayan büyük saâdetleri öyle fedâ' etmeli(*idi*), nihâyeti ölüm olduktan sonra niçin hayatıda böyle esassız kanunlar için zorla ziyân etmeliydi? (s.360)

Ah, aşk bile, bu kadar saf ve beyaz aşk bile kendi kendisi efnâ ederse, hayatta ne yapmalı(*idi*), yaşamak için başka neye tutunmalı idi? (s.382)

Bundan sonra acaba bu yapılsa bile müsterîh ve âsûde ömür sürebilecekler mi(*idi*), herkesin haklarındaki telâkkilerinden, ba-husûs o kadar tahkîr ve mecrûh edecekleri adamdan dolayı hayatları zehirlenmeyecek mi idi? (s.440)

• Ortak kip / şahıs ekleriyle bağlanan cümlelerde ek fiilin olumsuzu “değil” ismiyle cümleler birbirine bağlanabilir:

Fakat hissediyordu ki hayatına sahip (*değildi*), sözlerine hâkim değildi. (s.258)

• Romanda [+DIR] bildirme ekinin de ortak kip / şahıs eki olarak kullanıldığı cümle örnekleri bulunmaktadır:

“Vakıa şimdi Hacer evvelkinden titiz(*dir*), evvelkinden hırçındır ama yemin ediyorum ki fenâ kalpli değildir.” (s.22)

• Ortak kip / şahıs ekleriyle bağlanan cümleler aynı zamanda ortak cümle öğelerine de sahip olabilirler:

Fakat aralarında bir şey hiç azalmıyor, daima artıyordu ki o da samimiyet idi. (s.16) (*Ortak Özne, Ortak Yer Tamlayıcılı, Ortak Kip / Şahıs*)

Şimdiye kadar hayatlarını hiçbir hesapla tertip etmemiş, hep cereyan ve vakaiye tâbi bırakmıştı. (s.30) (*Ortak Nesne, Ortak Zarflı, Ortak Kip / Şahıs*)

Süreyyâ annesinin elini tutmuş, ona şikâyet ediyor, yalvarıyordu. (s.36) (*Ortak Özne, Ortak Yer Tamlayıcılı, Ortak Kip / Şahıs*)

İskeleler kendilerine gelen yolcuları boşalttıkça vapur bir kere nefes alıyor, biraz hafifliyordu. (s.76) (*Ortak Özne, Ortak Kip / Şahıs*)

İki erkek balkonda kalmışlar, salondan gelen piyanoyu dinliyorlardı. (s.96) (*Ortak Özne, Ortak Yer Tamlayıcılı, Ortak Kip / Şahıs*)

Süreyyâ ilerlemiş, sandalcıya işaret etmişti, arkadan Necib ile Suad rast gele konuşarak gelirken Süreyyâ'nın sandala atlayıp yelkenlerle, iperle meşgûl oluşuna bakıyorlar, gülüyorlardı. (s.134) (*Ortak Özne, Ortak Yer Tamlayıcılı, Ortak Zarflı, Ortak Kip / Şahıs*)

Sonra piyano onlar için büyük bir eğlence idi; Suad ile Necib'in getirdiği notaları sabahlar yalnız kalınca meşk ediyor, öğrenirse akşamları ona çalıyordu. (s.160) (*Ortak Nesne, Ortak Kip / Şahıs*)

Onu evin her yerinde gezerken hissediyor, nasıl bir sükûn ve melâmiyetle evin bir mürğ-i meleği olduğunu takdir ediyor, takdîs ediyor, sonra gelip Süreyyâ'nın yanına, gözlerinde bir nazar-ı âteşin irtibât ile oturunca, gelirken kalbini hoplatan inbisât ve neşe kırılarak mecrûh ve nalân kalıyordu. (s.200) (*Ortak Nesne, Ortak Kip / Şahıs*)

Mazi ile mukayese edince Suad'da şimdi bir renk-i ihtirâz, tayin edilmez fazılâ-i ciddiyet, bir telâşa benzeyen endîşe görüyor, gözlerinin pek çabuk titreyip yerlere düştüğünü, söz söylerse kendine bakılınca sesinin titreyip emniyetini, muvâzenesini, metânetini kaybettiğini hisseder gibi oluyor ve bu onu mes'ud ediyordu. (s.268) (*Ortak Zarf, Ortak Kip / Şahıs*)

Suad, Süreyyâ'nın musikî hakkında lâkaytlığını bilmekten mütehassıl bir me'lûfiyetle dinlemeyerek devam ediyor, parçanın artık bütün revnâk ve ruhunu vermeye çalışıyordu. (s.280) (*Ortak Özne, Ortak Zarf, Ortak Kip / Şahıs*)

Hayır kimse onun kadar sevmemiş ve sevilmemişti. (s.306) (*Ortak Özne, Ortak Zarf, Ortak Kip / Şahıs*)

Necib hiçbir şey söylememeye gayr-ı kâdir, saâdetle boğularak sade itâat ediyor, sihirkâr bir rüyâda imiş gibi sade incizâbına teslim olarak gidiyordu. (s.334) (*Ortak Özne, Ortak Kip / Şahıs*)

Hatta öyle şeyler vardı ki onun haberi olmadığı hâlde ikisi agâh olduklarından bu sanki râbitalarının kuvvet ve şiddetini gösteriyor, artırıyor, onları mest ediyordu. (s.372) (*Ortak Özne, Ortak Nesne, Ortak Zarf, Ortak Kip / Şahıs*)

Bunları düşündükçe şaşırıyor, bitiyordu. (s.398) (*Ortak Zarf, Ortak Kip / Şahıs*)

Evet onun buraya geldiğini hem istiyor, hem istemiyordu. (s.426) (*Ortak Nesne, Ortak Kip / Şahıs*)

Kaşlarında bir inhinâ-yı elem vardı, her şeyden usanmış, dünyada hiçbir arzusu kalmamış insanlar gibi söylüyordu, bu bir haftalık hayatı onu yıkmış, hurdahaş etmişti. (s.436) (*Ortak Özne, Ortak Nesne, Ortak Kip / Şahıs*)

Bizzat ondan azap ve ıztırâbtan başka bir şey görememesi, en mes'ud zamanında bile bin türlü âteşleriyle kendini yakmış, istirâhatını tarumâr etmiş, öldürmüştü. (s.480) (*Ortak Özne, Ortak Nesne, Ortak Zarf, Ortak Kip / Şahıs*)

Böyle bir aşkı fedâ' etmek için hayat namus bize hiçbir şey mi veriyor, miskîn bir rahattan başka ne veriyordu? (s.518) (*Ortak Özne, Ortak Yer Tamlayıcılı, Ortak Zarf, Ortak Kip / Şahıs*)

4.4.4. Anlam İlişkisiyle Bağlanan Cümleler

Cümleler arasındaki anlam ilişkisi bağlama edatları, ortak cümle öğeleri, ortak kip / şahıs eklerinin yanı sıra çeşitli anlam ilişkileriyle de sağlanabilir. Metin içerisinde bu bağlanma şekilleri dışında zıt ve benzer kelimeler, şahıs ile ilgili açıklamalar, kelime tekrarları gibi bazı özellikler aracılığıyla cümleler birbirine bağlanabilmektedir (Karahana, 2012).

- Zamana ait kavramlarla ilgili açıklamaların sıralandığı cümlelerle anlam ilişkisi kurulabilir:

“Eylülden daha ne beklenir. Eylül ma'lûm a hüznün ve mâtem ayıdır. O zaman Suad da hayatının şu devresi kendi ömrünün, kendi kadınlık hayatının eylül gibi geldi.” (s.328)

- Zamana ait kavramlarda karşılaştırma bakımından anlam ilişkisi bulunabilir: “Evvelden öyle değildi, şimdi şair olmuş...” (s.24)

- Anlam ilişkisini sağlamada mekâna ait kavramlarla ilgili açıklamalar sıralanabilir:

“Şimdi ada gittikçe güzelleşir, İstanbul'un en güzel yeri bu ayda adalardır. Daima gider kalırım... Hele Pazar günleri o kadar kalabalık oluyor ki...” (s.26)

“Mayıs Boğaziçi mevsimidir, azizim, Boğaziçi! Sade Mayıs değil, bütün sene... Zannedirim ki oraları kışın bile latiftir. Bir rüzgârı var, Aman Yarabbi, bir rüzgârı var, Necib! O temiz rüzgâr başka nerede bulunabilir? Sizin adanıza gelen rüzgâr bütün Boğaz'ın üstünden geçip kirlendikten sonra size gelir.” (s.72)

Sonra Suad Beykoz'dan bahsetti, orası şimdi kim bilir ne güzeldir; bu rüzgârda çayırıları görmeliydi. (s.110)

- Mekâna ait kavramlarda karşılaştırma bakımından sıralanan cümlelerde anlam ilişkisi olabilir:

Hiç olmazsa yukarıya havâdis götürmek için başa gitmek istiyordu. Bağda daha ziyâde boğuldu, orada evvelki gibi neşe kalmamıştı. (s.156)

• Nesneye ait kavramlarda açıklamalar bakımından sıralanan cümlelerle anlam ilişkisi sağlanabilir:

Büyükdere'nin üstünden güneş, onları rahatsız ettiğinden Suad şemsiyesini açtı, bu siyah, beyaz ve kurşunî renklerden satrançlı bir küçük şemsiye idi. (s.116)

Büyükdere açıklarına çıktıkça vadiyi iyice görmeye başladılar, ta ileride Bentlerin kemerleriyle, daha sürüklene sürüklene dalgalanan küçük tepeler silsilesiyle, bütün vadiyi ihata ederek alçalıp dağılan dağların yeşilin bütün elvânını gösteren ağaçlarıyla, bu vadide nazarı saatlerce işgal edecek bir manzara vardı. (s.284)

• Harekete ait kavramlarda açıklama bakımından sıralanan cümlelerle anlam ilişkisi kurulabilir:

“Ruhuma bir şifa, bir sükûn geliyor! Dudaklarını gözlerime dokundurduğun zaman bütün canımın koşa koşa gelip toplandığını, orada sana mülâkî olmaktan mes'ud olarak kaldığını hissediyorum.” (s.14)

Bırakacak mıydı? Saâdetlerinin böyle hiç görülmeyen, hissedilmeyen fakat te'sîr eden, tahrîb eden ve bir gün bir büyük ceriha hâlinde meydana çıkacak olan bu kurdunu bırakacak mıydı? (s.30)

Balkonun öbür tarafından validesi geliyordu. Gülerek bahçede babasını gösterdi. Süreyyâ başını sallayarak: “gördük!” dedi. (s.34)

Bir küçük muannide başladı; ibtidâ hangisi evvel anlatmak lazım geldiğini kararlaştırdılar. (s.84)

• Cümleler arasındaki anlam ilişkisi zıt ve benzer kelimeler yardımıyla kurulabilir:

O zaman tütünden bahsedildi, Suad'ın cigara birinci zıddı idi, Süreyyâ müdafaâ etmek istiyordu. (s.96)

Sebep lâkin kadınlara hıyânet için sebep sormak kadar budalalık olur mu? Bu onlar için bir ihtiyâç, aldatmak, hıyânet etmek, tabii bir vazife-i hayatiye gibi değil midir? Ah onlar böyle levslere aldattıklarına, kendilerine, büyük, temiz ruhlarına aldananlara acaba nasıl bir nazarla bakarlar, yarabbim? (s.174)

Bütün gece zevc ve zevce için bir leyl-i elem ve matem oldu. Son zamanlarda zaten eski neşe ve şetaretini kaybetmiş olan muhâzaraları bu gece bütün bütün melûl geçti. Her an “öldü!” haberini almaları muhtemel olduğunu düşündükçe son derece müteellim, endîşe-nâk, muzdarîb oluyorlardı. (s.250)

Gece sükûtî, elîm, yek renk oldu. Odasına çekildiği zaman bin tenâkuz-ı efkâr arasında, yorgun dimağının, muhtâc-ı istirahat âsâbının bütün izdihâm-ı tefekkürât ve tehassüsâtı arasında, iyi fenâ hep kıyaslardan geçerek, hiç birisinde tevakkuf edemeyip bir tevâlî-i seri ile hepsinden atlayarak sabahı azaplar içinde bekledi. (s.300)

“Benden kaçıyor, benden... Bir zaman o kadar sevdiği Necib’ten şimdi kaçıyor. Demek o kadar nefret ediyor. Niçin, ne oldu, yarabbim?” (s.458)

• Bazı kelime tekrarları, genel içerik özellikleri cümleler arasında anlam ilişkisi kurmaya yardımcı olabilir:

“Canım ortada bir şey yok, bir yere giden yok...” (s.48)

Ah bu dünyada herkes kendini, sade kendini, hatta başkalarının zararına olarak kendini düşünüyordu? Şimdi o kim bilir nerelerde, Süreyya işinde, dadısı bağda eğlenirken kendisini birinin olsun düşünmemesi, yalnız bırakması, merak etmemesi, anlamaması pek acı geliyordu. (s.238)

Onun için ölmek ruhu, azim bir nefha-i saâdetle imlâ ediyordu. Onun temizliği, namusu, ulviyeti için, bunlara hürmet ve perestiş ederek ölmekte bir büyüklük, başkalarına nasip olmayan bir ikbâl görüyordu. (s.276)

Hatta şimdi bile onu muzdarîb etmiyor muydu? Daha dün zevk-yâb olarak onu ta’zip etmemiş miydi? Hiçbir dahli olmadığı şeylerin bile intikamını ondan almak, kendi asabiyetinin cezâ’sını ona çektirmek için kalpsizce onu ta’zîb ederek bundan mahzûz olmamış mıydı? (s.364)

“Öldüm, aranızda kurudum... Allah da sizi kurutsun...” (s.412)

4.5. Cümle Türleri

4.5.1. Yüklemin Türüne Göre Cümleler

Cümlenin yüklemi, yargı bildiren bir fiil veya isimdir. İsim ve fiil cümleleri farklı anlam özelliklerine sahip olmakla birlikte cümlenin diğer öğelerinin cümle içerisindeki konumunu da etkiler (Karahan, 2012).

4.5.1.1. Fiil Cümleleri

İş, oluş ve hareket bildiren bütün cümleler fiil cümleleriyle ifade edilir. Fiil cümleleri çekimli bir fiil ve birleşik fiillerden meydana gelmektedir.

Fiil cümlelerinin yüklemi, kip ve şahıs eki taşıyan çekimli fiillerden meydana gelir. Bildirme ve isteme kipleri farklı zaman ve anlam özelliklerini belirtirler. Bildirme kiplerinde yargı şekil ve zaman ekleriyle sağlanır. Tasarlama kiplerinde ise bir duyguyu belirtme, istek, gereklilik, emir anlamları öne çıkar.

Romanda fiil cümlelerinin oranı %62'dir. Fiil cümlelerinin çekiminde geniş zaman kipi %32'lik oranla en fazla kullanılan kip ekidir. Geniş zaman kipini, %27 oranla görülen geçmiş zaman, %26 oranında şimdiki zaman, %11 oranında gelecek zaman kip ekleri takip etmektedir. Öğrenilen geçmiş zaman çekimi ise %3'lük bir orana sahiptir.

“Acaba Necib Bey *gitti mi?*” (s.34)

Fakat zamanlar geçip bu memnûniyetin hâlâ izdiyâdını gördükçe merakı *arttı*; (s.48)

“Hangi han *satıldı* acaba?” (s.52)

Süreyyâ çabuk geleceğine yemin etmeyince *bırakmadı*. (s.84)

Öyle ki saat beşte eve girdikleri zaman sabahın bütün temizliği, yorgunluğun bütün kuvveti ile midelerinin feryadından başka bir şey *duymadılar*. (s.108)

“Size akşama kadar burada oturup onda gidelim, *demedim mi ya?*” (s.138)

“Hala sandal *paralanmadı mı*, Allah aşkına?” (s.148)

“Borç kaçça *çıktı* acaba?” (s.154)

“Sen vaktini nasıl *geçirdin?*” (s.154)

Fakat öbür günler sandal pek erken çıktığı için işini bırakamayarak *gelmedi*. (s.160)

“Bir idaresizlikten bak ne *oldu?*” (s.204)

Necib yalnızca inerken piyanonun üstünde Suad'ın şemsiyesiyle eldivenlerini *gördü*; (s.222)

Necib'in ısrarına taaccüp ederek fakat tekrar bir gün için vaat almayınca *bırakmadı*. (s.240)

“Ah, nereden *gittim?*” (s.248)

“Sabaha kadar *uyumadım...*” (s.346)

Azîm ye's tavrıyla elini sallayarak sözünü *bitirmedi*. (s.348)

“Fakat *korktum* doğrusu!” (s.398)

“Ha, kuzum o sizin eldivenin sahibi ne *oldu?*” (s.422)

“*Gördün mü* babamın sevgili damadını?” (s.426)

Suad gözlerine hüçûm eden yaşları göstermemek için başını çevirip sâkinâne pencereden *baktı*. (s.446)

“Ya eldivenin sahibi ne *oldu?*” (s.484)

“Zîrâ sen gerçekten beni *öldürdün* Suad...” (s.508)

“Zaten ben hiçbir şeyden memnûn olmamak nasibi ile *doğmuş değil miyim?*” (s.74)

“Zaten onlar o hayat, o kadınlıklara *alışmışlar...*” (s.472)

“Hayır dün gece ben *yanılmışım...*” (s.506)

“İşte yalıya *gidiyorsunuz ya!*” (s.40)

“Yalıyı nerede *tutuyorsunuz*, Suad?” (s.44)

“Buraya geldik geleli bu hain evin işi *bitmiyor.*” (s.84)

“Ay her zaman kaçta *yiyoruz?*” (s.90)

“*Görüyorsun* ya azizim,” (s.108)

“Sandala mı *bakıyorsunuz?*” (s.114)

“*Susuyorsunuz* siz,” (s.126)

Eliyle geniş bir hat çizerek bir mevcersiz denizi, bir nefhasız semâyı gösterirken Suad *gülüyor*, (s.128)

“Ben sizin piyanonuzda *karışıyor muyum,*” (s.160)

“Ya sizin dan dun hiç *bitmiyor mu?*” (s.190)

“Beni mes’ud ve rahat *görüyorsunuz, değil mi?*” (s.206)

“Lâkin sen ne *oluyorsun* Suad?” (s.234)

“Bugün gezmeye *gitmiyor muyuz?*” (s.282)

Ve Necib’in gözleri hepsini görüp dudaklara *geliyor*, (s.290)

“İşte aranızda beni *öldürüyorsunuz...*” (s.338)

“Acaba muhakememde mi *yanılıyorum?*” (s.376)

Fakat sonra, Suad’ın derin bir nazar-ı iştiyâkıyla maddiyatlardan tenezzüh edince ondan başka her şeyi *unutuyor*, (s.384)

“Öyle ise kendin niçin *yapıyorsun?*” (s.390)

“Yolu da pekâlâ *biliyorum.*” (s.400)

“Buradaki hayatımızı *görüyorsunuz a?*” (s.424)

“Ne *oluyorsunuz* ikiniz de Allah aşkınıza?” (s.450)

“Bizim terbiye ettiğimiz kızıdan ne *olacak?*” (s.22)

“Ha, sahîh, ne vakit *geleceksin?*” (s.70)

“Galiba yine bir şey *yumurtlayacaksın*, Necib...” (s.96)

“Hava bu kadar durgun olunca onu galiba hepimiz *yapacağız...*” (s.136)

“Başka kimseyi *sevmeyeceğim*” (s.310)

İnsanlar da *çürümeyecek mi?* (s.330)

“Hem sizden mi *korkacağım?*” (s.412)
O kadar parayı ne *yapacak?* (s.428)
“Oh bir çocuğum olursa o zaman hayatımı ne kadar *seveceğim.*” (s.484)
Hayat kalabalık, güzel hava içinde *olur.* (s.14)
“Zorla insan cehennem *girer mi?*” (s.26)
“Burada nereye *gidersiniz?*” (s.26)
“Eğer ben de sizin gibi olsam hatta buradan *ayrılmam.*” (s.28)
“Ben nereden *bulurum?*” (s.36)
“Ne için siz *gelmez misiniz?*” (s.42)
“İnsana kuru hülyâdan iyi arkadaş *mı olur?*” (s.44)
“İstasyona gelseniz de yine araba ile dönseniz daha iyi *olmaz mı?*” (s.58)
“Kocanın parası başka, karının parası başka *mı olur...*” (s.64)
“Niçin bir şeyi kendi ismiyle *çağırmazsınız?*” (s.64)
“Oraya gittiğimizden beri ne kadar fark ettiğimi ben *bilirim.*” (s.72)
“Sahîh sen sandalcılığı *sevmezsin...*” (s.72)
“Bu rüzgârı başka nerede *bulursun, Necib?*” (s.80)
“Zaten hep sahtekârlıktan ibâret olan bu paskal yüzünden göz dudağa dudak çeneye *güler...*” (s.94)
“Çileğini ye de tarlasını sorma, *demezler mi?*” (s.108)
“Hangi havaları *seversiniz?*” (s.112)
Havalar iyi olunca yazın tozundan, sıcağından gezilemeyen bütün bu civarın ormanları, koruları hep *gezilir,* (s.154)
“Artık tabi oraya sık sık *gidersin değil mi?*” (s.158)
“Bir kadını sabır ve tahammülü için *mi seversiniz?*” (s.170)
Sebeup, lâkin kadınlara hıyânet için sebep sormak kadar budalalık *olur mu?* (s.174)
“Devr-i âlem için çıksak nasıl *olur acaba?*” (s.216)
“Bari yakında *gelirsiniz a?*” (s.230)
Hâlbuki hiçbir zaman Suad kendini her şeyini bırakacak kadar *sevmezdi.* (s.318)
“Düşünsenize ne fenâ *olur?*” (s.400)
“Siz buraya *gelir misiniz?*” (s.486)
“Vay, bu yorgunluğa vücut *dayanır mı?*” (s.488)

• Romanda tasarlama kiplerinden ise gereklilik kipi %41, istek kipi %28, emir kipi ise %30 oranında kullanılmıştır.

“Şimdi bu para ile kimseye haber vermeden gidip yalıyı *tutmali*,” (s.50)

“Denizin nezâketini, tarâvetini, yeşilliğini, nihâyet şu Boğaziçi sabahının bekâretini *görmeli*, Necib... (s.78)

“O hâlde kime *tutunmalı*?” (s.178)

Güzel ve ulvî bir kadının yanında insan her türlü fikr-i mesâvîden uzak olarak niçin beyaz ve ma’sûm *yaşamamalı*? (s.240)

“Yarabbim, yarabbim ne *yapmalı*?” (s.252)

Fakat kendi kabahatlerimizi, haksızlıklarımızı ondan başka neye *yükletmeli*? (s.342)

“Asıl hakikati niçin *söylememeli*?” (s.450)

“Sana bir şey *söyleyeyim mi*?” (s.72)

“Ben ne *yapayım*?” (s.122)

“Başka ne *yapayım*?” (s.346)

“Tekrar ne vakit *geleyim*?” (s.448)

“Ben size bunu *vereyim*...” (s.516)

“*Bırak* şu acuzeyi!” (s.72)

“Aman Suad gelmeden bir cigara *tellendirelim*...” (s.96)

“*Kurtarın* beni artık!” (s.228)

“Canım sen de elinden *bırak* şu nokta noktayı Allah aşkına...” (s.412)

“Hiç olmazsa bu kadar sık *gelme*...” (s.438)

• Romanda hikâye ve rivayet birleşik şekillerine rastlanmıştır. Birleşik çekimlerde %34 oranında şimdiki zamanın hikâyesi kullanılmıştır. Öğrenilen geçmiş zamanın hikâye çekimi %22, gelecek zamanın hikâye çekimi %15, gereklilik kipinin hikâye çekimi %7, şart ve görülen geçmiş zamanın hikâye çekimi %6, geniş zamanın hikâye çekimi %2 oranındadır. Şimdiki zamanın rivayet çekiminin oranı %4, gelecek zamanın rivayet çekimi ise %1’lik orana sahiptir.

“Ben seni uyuyor *zannettim*di.” (s.34)

“Ben ilk baktığımız gün bu kadar güzel *bulmadım*di.” (s.70)

“Hiçbir şey *ummadım*di.” (s.162)

“Benim sadakatimde bir kusur mu *gördünüz*dü?” (s.508)

Bütün melal ve kasveti Beyoğlu’nun karanlık sokaklarında *kalmıştı*. (s.76)

Etraflarını serin bir deniz havası keskin râyihasıyla *sarmıştı*; (s.136)

Bu ses Suad’ın şimdi kâbus hayatı *olmuştu*; (s.144)

Süreyyâ'yı Suad'ın maddiyatına mâlik görmekten müteeellim olmak aklına *gelmemişti*. (s.196)

Niçin yarabbim, niçin artık o hayat *ölmüştü*. (s.210)

Denizin, rüzgârın telâtümü bunu nasıl *dağıtmamıştı*? (s.220)

O zaman kadar kendisi nasıl *yaşamıştı*? (s.308)

Bütün bunları kendisi, hem yalnız kendisi *yapmamış mıydı!* (s.316)

Son günlerin letâfeti ile beraber, şimdi yine imkânsızlığa, yine hüznü ve kasvete *düşmemiş miydi?* (s.328)

Şimdi değil, öldükleri anda, hatta yaşarlarken ne *kazanmışlardı?* (s.358)

Gider iken başını çevirmişken bunun "Hayır gelme!" demek olduğunu *anlamamış mıydı?* (s.436)

Gerçekten her şey *bitmiş miydi?* (s.438)

Zaten belki Suad onu kendi *istememiş miydi?* (s.446)

Hiçbir vakitte kendinin müstesnâ bir güzel olduğuna *inanmamıştı*. (s.460)

Acı, bed-baht bir rü'yâ *olmuştu değil mi?* (s.468)

Süreyyâ böyle gamsız kuşlar gibi gevezelenerek her şeyden hiffetle bahsederken Necib bütün birer saâdet olan bu şeylerden mahrûm geçen kendi hayatını *düşünüyordu*. (s.72)

"Siz her saati geçirmek için saâdetler, eğlenceler buluşunuzu anlatırken ben yirmi dört saatlik hayatımın nasıl bir cehennem saati gibi nihayetsiz sürüklenmez bir hayat olduğunu *düşünmüyordum*," (s.92)

Gözleri ağırlaşmış, manzarayı yalnız kirpiklerin arasından süzülen bir nazarla *görünüyorlardı*. (s.98)

"Burada rüzgâr hiç *eksiliyor muydu?*" (s.110)

Sonra şüphe tekrar tırnaklarını *çıkartıyordu*: (s.134)

Kendinde asla fikr-i hıyânet, şaibe-i maddiyât *bulmuyordu*. (s.196)

Acaba Necib niçin *gelmiyordu?* (s.234)

Ah bu dünyada herkes kendini, sade kendini, hatta başkalarının zararına olarak kendini mi *düşünüyordu?* (s.238)

Ah bu musikî onu ne kadar, ne kadar *öldürüyordu!* (s.242)

Necib'e karşı lazım gelen muâmeleden fazla mahrûmiyet ve üflet mi *gösteriyordu?* (s.244)

Ah, hâlâ o sefil iftirayı, o mülevves bühtânı mı *düşünüyordu?* (s.250)

O ruhunun a'mâk-ı leyâlinde mütehevvir tehâcümlemlerle kuduran bir fırtına gibi ihtirâsât ve hevesâtını böyle ketm eden sonra, daha ne *istiyorlardı?* (s.274)

Karşıdan görenler ıslanmış, fesinin püskülü bozulmuş, çamura bulanmış bu gence hayretle *bakıyorlardı*. (s.304)

O da kendi muzdarîb olduğu, öldüğü için böyle *durmuyor muydu?* (s.352)

Böyle kimi *aldatıyorlardı?* (s.378)

“Hani kışın *kalıyorduk?*” (s.384)

“Lâkin siz kendiniz asıl onun için *istemiyor muydunuz?*” (s.386)

O zaman onlardan da, bütün bu Hacerlerden, Fatinlerden efendilerden de korktuğuna *kızıyordu*; onların ne metâ olduğunu bildiği hâlde... (s.396)

Hem Necib bu büyük fedâkârlığı yapacak kadar kendini *seviyor muydu?* (s.440)

“Lakin ben sizden o kadar büyük, o kadar çok şey mi *istiyordum?*” (s.508)

Hayatta aşka galebe edecek hiçbir şey *bulmuyordu*. (s.520)

• Şimdiki zaman kipi için kullanılan eklerden ikisi de *-mA* ve *-mAk* ad-fiillerine (mastarlara) *+DA* bulunma durumu ekinin getirilmesi ile oluşturulan şekil ve zaman kalıbıdır. Bu ek bir ad niteliğinde olduğu için, adları fiilleştiren *i-* ek-fiili ve şahıs eki alarak çekime girer. İşlev bakımından başlanmış ve hâlen sürmekte olan bir oluş ve kılışı kesin olarak anlatan bir özellik taşır.

Bu eklerdeki “sürmekte” oluş özelliği, yapılarındaki “içinde bulunma” işlevi taşıyan *+DA* bulunma durumundan gelmiştir (Korkmaz, 2014).

Romanda şimdiki zamanın hikâyesiyle çekimlenmiş bu yapıda örnekler bulunmaktadır:

Hatta saâdetlerinin bir hâlde devamı onları imlal değilse bile melâle sevk eden bir his içinde *tutmakta idi*, (s.30)

“Sandal dalgaların göğsüne mestâne yaslanmış *uçmakta değil, yüzmekte değil...*” (s.110)

“Suad ne kadar *sevinecek değil mi?*” (s.58)

Zaten İstanbul'a inip yine *bunalacak değil mi idi?* (s.114)

Fakat bir gün sandaldan *bıkacak değil mi idi?* (s.146)

Artık ruhu harâb, iddiasız, hayatını nasıl sürükleyecek, kendine nasıl bir kuşe-i sükûn *bulacaktı?* (s.184)

Burada dursa ne *olacaktı?* (s.226)

Etmişse, bu sefer belki müteşebbis çıkarsa ne *olacaktı?* (s.262)

Bâ-husus sonra ne *olacaktı?* (s.314)

Bu hastalıktan reâ-yâb oluncaya kadar ne *yapacaktı?* (s.318)

Zîrâ bundan sonra bu hayatı ne *yapacaktı?* (s.450)

“Hani dün *gelecektiniz?*” (s.452)

Fakat orada kalsalar Necib'e belki bir gıdâ-yı zevk ve iğfâl *olacak değil miydi?* (s.478)

Bir kaza her şeyi ifşâ ettikten sonra artık her hareket husûsi bir ma'nâ *almaz mıydı?* (s.262)

Kar yağarken gezmek kadar keyifli bir şey *olur muydu?* (s.272)

“Ah bir saatlik o hayat için bütün ömrümü *verirdim...*” (s.456)

Onun gibi birini bulmak muhâl olunca niçin *evlenmeliydi?* (s.192)

Lâkin buna tahammül etmek için insan ne *olmalıydı?* (s.234)

Şimdi ne *yapmalıydı* yarabbim? (s.324)

İnsan o heyecânları, o âteş-i teâlîyi, o şî'riyetleri verebilen aşk bile böyle kendi fenâsını kendi getirirse niçin *yaşamalıydı?* (s.382)

Fakat hayattan daha fazlasını *istememeliydi*, (s.484)

Ah çocukları sağ olsaydı... (s.30)

Ah, ara sıra ruhunu ra'ş'e-dâr-ı heyecân eden o meyl-i saffet ve şî'r daima olsaydı... (s.122)

“Sahîhten böyle bir şey *olsaydı?*” (s.176)

Ah bir kere bundan emin *olabilseydi*, (s.448)

“Ben onu *bilmiyormuşum*,” (s.390)

“İlle miralayın hanımı gözlerine *bayılıyormuş*,” (s.428)

“Demek öylelerini seviyormuş, demek bu hayatları *istiyormuş!*” (s.490)

“İşte bu sanki neye *oturacakmış...*” (s.492)

• *-Dir / -DUr* bildirme eki, çekimli fiillerin duyulan geçmiş zaman, -makta ekiyle oluşturulan şimdiki zaman ve gelecek zaman kiplerinin üçüncü şahıs teklik ve çokluk çekimlerinde, fiilin gösterdiği oluş ve kılışa bir “kesinlik” bir “pekiştirme” ve “ihtimal” işlev ve anlamı katmıştır (Korkmaz, 2014):

“Geldiğine bin kere pişman *olmuştur...*” (s.20)

Tecrübe kendisine acı hayâl cerihaları açtı ve gençliğe mahsûs sevk-i harâret ile tecrübelerine pek kolayca ta'mîm ederek ale'l-ittlak kadınlara dair kavi ve itirâzdan masun bir fikir ve felsefe edinmiş, artık mübârezat-ı hayatiyede mecrûhiyyet tehlikesine tamamıyla mukâvim bir zırh ile silahlanmış olduğuna inanarak öylece yaşamaya başlamıştır. (s.46)

“Yüreğine *inmiştir!*” (s.66)

“Asıl hayatlarını oyuncular gibi *unutmuşlardır.*” (s.94)

“Beni pek budala *bulmuştur!*” (s.464)

Onun seslerinde öyle bir lahn-ı davet *çağlıyordur* (s.88)

Titreye titreye sizin gözlerinize bakan perişan bir nazar gibi ki ilk ma'na-yı nazarınız üzerine serbe-hâk-ı nedâmet *olacaktır.* (s.268)

“Başka çare yok Suad, gemici karısı gemici *olmalıdır.*” (s.94)

• Romanda yüklemi oluşturan sözcük grupları içinde birleşik fiiller önemli bir yere sahiptir. Birleşik fiiller içinde ise bir isim veya sıfat- fiille “et-“ , “ol-“ yardımcı fiillerinin birleşmesiyle meydana gelen yapıların kullanım alanı yaygındır.

Suad zevcinin sözlerini dinleyerek *sükût ediyordu.* (s.16)

Adi bir kıskanç, pek mütehasıran yaşayan bir zevce olmadığı hâlde buna *tahammül edemedi.* (s.32)

Gözlerinin dumanı arasında *fark etmiyordu.* (s.50)

Zîrâ Necib Suad'ı onun kadar bilemediği hâlde bile bundan *şüphe etmiyordu.* (s.60)

Süreyyâ Suad'ın sözlerini kendi fikirleriyle *itmam etti.* (s.64)

Fakat Necib sonrasını *tahattur etmiyordu,* (s.98)

“Artık her hâlde bizi evde daha ziyâde *hapis edemez a?*” (s.114)

Sandal bî-pervâ bir tehalükle bunların üzerine atılıp tevâlî eden suların üstünde temevvüc ettikçe Suad'ın gözlerinde bir bulut, bir endîşe ve ıztırâb bulutu *sebat ediyordu.* (s.116)

Acaba akıntı *müsâade edecek miydi?* (s.128)

Bütün muhayyel güzelliklerle süslediği hâlde bile ona bu kadar saf ve rakîk, bu kadar pâk ve pür-nûr bir *nazar verememişti.* (s.134)

“Bizi elbet bu kadar saf-derûn *zannetmezsin?*” (s.138)

“Onlarla müttefiken bize *oyun edersin ha?*” (s.158)

Ah niçin ona *kifâyet etmiyordu?* (s.146)

O zehrini kalbine *isâle ediyordu.* (s.174)

Bir müddet bu fikri *terk edemedi.* (s.192)

Bu zevkinden mahrûm kalmaya *tahammül edemiyordu.* (s.194)

Ve işte bunun için, yalnız ruhen müncezip olup maddiyattan, külliye mütecerred olduğu için bu arzusunu bir hıyânet *addetmiyordu.* (s.196)

Başka hiçbir şey ona karşı utancını *mahvedemezdi.* (s.204)

Hayatını onların zindanlarına *vakfedemezdi ya?* (s.206)

Ve bu söz Suad'ı da Necib'i de hüzün ve sükûta *sevk etti.* (s.208)

Bütün bu fikirler arasında bir rakkas gibi kalbini havf ve fütûr ile ezen kendi mukayese-i hayatı daima *tekrar ediyor,* (s.212)

Suad içini yakan şeyleri anlatamamak âteşiyle bir imâyâ bile *cesaret edemiyordu.* (s.234)

Gezmeye de hiç *iltifât etmiyordu.* (s.236)

Bir saniye bilmeyerek, sebebini bulamayıp ağlamak arzusuna *mukavemet edemedi;* (s.254)

Fakat Süreyyâ o kadar infiâl ile o kadar telâş ve şiddet ile *mukabele etti*, (s.258)

Eldiveni tanıdığını *fark etmiş miydi?* (s.262)

Fakat o eldivenin tanındığından şüphe ettiği için korkuları *devam etmiyordu*. (s.262)

Fakat kâbil değil şüpheyi *mahvedemiyordu*, (s.266)

Onu ölümlere kadar minnetdâr ve *mes'ud ediyordu*. (s.268)

Bu te'sîrât *devam edemiyordu*. (s.270)

"Ah beni *tahkîr etmeyiniz*" (s.296)

Operanın küçük havalalarının teâkubu onu *mest ve bî-hûş ediyordu*, (s.312)

Onu böyle hep zulmelerden kurtulmuş, mes'ud gördükten sonra gitmek teşebbüsü *men' etmedi*. (s.340)

Fazla olarak o kadar uğraştığı hâlde Necib'in de serzenişleri, onun da şikâyetleri, onun da âlâm ve ıstırâbatı kendini daha *muzdarîb ediyordu*. (s.352)

Onun evvelki besâtet ve ciddiyetini şimdi böyle aciz ve pür endîşe, perişan görmek onu *müteelim ediyordu* (s.364)

Hiçbir şey kendine Suad'ı o zaman evvelki gibi *telakkî ettirmeyecekti*, (s.366)

İdaresi kendi elinde olan hayatını kendi arzu ve ihtiyarıyla onun eline *tevdî ve emanet ediyor*, (s.394)

"Nasıl *sabrediyor* yarabbi?" (s.404)

Bir şey olmadığına hem de samimî olarak *yemin edemez miydi?* (s.434)

Demek artık onu vücûduyla bile o kadar *izâç ediyordu?* (s.464)

"Size bir keşâne *takdim edemem*." (s.510)

Ve ilk defa olarak dudakları ona *temas etti*. (s.518)

"İşte ben de bu sabra *hayran oluyorum*." (s.42)

Hep muvaffakiyetleri birer hüsrân ve azap olan kendi hayatının uzun uzun arzu edilmiş, çalışılmış, kazanılmış muzaffariyetlerinde bile böyle kavi, böyle fedâkâr, böyle müşfik ve hor bir hamle-i samimiyete *nail olmamıştı*. (s.54)

Süreyyâ "Şüphesiz, şüphesiz..." diye *gaip oldu*. (s.74)

"Havalara *yazık oluyor değil mi?*" (s.98)

Birden bire sandalda bir aşka hareket *müşahade olundu*. (s.148)

Buna dadı bir *mâni' olamazdı*, (s.168)

Zîrâ o, Suad, hiçbir vecihle bu fikirlerden *haberdar olmayacaktı*. (s.202)

Bu hâl belki onun gelmemesine *mûcib olacaktı*. (s.246)

Necib Suad'ın safiyetine benzettiği sükûn ve ismetine *meftûn oluyor*, (s.268)

Zîrâ hiçbir kadın böyle bir perestîş ne kadar ketm edilirse edilsin, hissetmemek *mümkün olamazdı*; (s.274)

Hâlbuki hiçbirisinden bu kadar *mağrûr ve mes'ud olmamıştı*. (s.308)
Fakat işte elim fedâkârlıklarla beraber buna *muvâfık olamıyordu*. (s.350)
Demek o da *muzdarîb oluyordu*? (s.380)
Fakat onu yalnız bulmak *kâbil olmuyordu*. (s.456)

• Romanda Banguoğlu'nun (2007) ve Korkmaz'ın (2014) "*karmaşık fiiller*" olarak adlandırdığı yapılar da mevcuttur. Bu birleşik fiillerde isim unsuru sıfat-fiilden meydana gelmektedir. "ol-" ve "bulun-" yardımcı fiilleriyle kullanıldığında birleşik fiil oluştururlar. "-miş ol-" yapısına sahip birleşik fiiller öncelik, "-Ir ol-", "-mAz ol-" yapıları alışkanlık, "-AcAk ol-" yapısı ise yükleme niyet anlamı katmaktadır. Romanda öncelik ve niyet fiillerine ait örnekler bulunmaktadır.

Her gün, bir gün evvel yine şüphe etmediği samimiyeti daha *çoğalmış görüyordu*. (s.16)

Akşam sofraya oturup ta Fatin yine iki lokma arasında ağzı, gözleri açık olarak yalından bahsettiği ve yan bakışla beyefendiye hoşça gitmeye çalıştığı zaman üç günlük hezimetin acısı *çıkılmış oldu*: (s.52)

"Ah hûd-gâmlık, sanki böyle olunca başka bir şey mi *yapmış olacak*?" (s.214)

Bu kadar devam edip de kin ile, lâkaydî ile, yahut istikrâh ile *yaralanmamış olsun*. (s.372)

Ve bir gün istemeyerek bunu *öğrenmiş oldu*. (s.432)

"Bari sen git, oralarda kal, biraz eğlenirsin!" *diyecek oluyordu* (s.12)

Necib: "Ya şimdi siz Suad hanımın yalnızlığından bahsediyorsunuz?" *diyecek oldu*. (s.42)

Zevcinin yerine muhakeme eden Suad; "Lâkin mademki bu mümkün değil!" *demek istedi*. (s.12)

Hâlâ saâdet rengini muhâfaza eden bu müşterek hayatlarının a'mâkında kendi hiss olunmaz, görülmez melaller hissettiğinden o söyledikçe gerçekten onun zannettiği kadar mes'ud olduklarına *kanmak istiyordu*. (s.28)

"Zîrâ artık onların yüzünü *görmek istemiyorum*..." (s.68)

Onun için verdiği sözü *unutmak istemiyordu*. (s.108)

Bu tarafı bırakmamak için Tarabya'da otele *inmek istiyordu*. (s.190)

"Hayır, seni böyle zebûn, mükedder *göndermek istemem*;" (s.350)

• -A, -I, -Ip zarf-fiil eki almış bir fiil ve tasvir özelliğine sahip yardımcı fiilin birleşmesiyle oluşan birleşik fiillere tasvir fiilleri denir. Asıl anlam ilk fiil üzerindedir.

Bu gruptaki birleşik fiiller dörde ayrılır: “bil-“ fiili ile kurulan yeterlilik fiili, “ver-“ fiili ile yapılan tezlik fiili, “gel-“, “kal-“, “dur-“ gibi fiillerle kurulan süreklilik fiili ve “yaz-“ fiiliyle kurulan yaklaşma fiili. Fiil ve yardımcı fiilden oluşan yardımcı fiillerden yeterlilik fiilinin olumsuz örnekleri romanda geniş yer tutmaktadır. Romanda yaklaşma fiiline ait örnek bulunmamaktadır.

“başla-“, “çalış-“, “iste-“ gibi aslında yardımcı fiil olmayan bazı fiiller, “-mAyA başla-, -mAk iste-, -mAyA çalış-“ kalıpları içinde yardımcı fiil olarak da kullanılır ve birlikte kullanıldığı isimlerini tasvir eder (Karahan, 2012).

İki unsuru da fiil olan birleşik fiillerden yeterlilik fiiline sıklıkla başvurmuştur. Yeterlilik fiili ise birkaç örnek dışında olumsuz şekilde çekimlenmiştir. Psikolojik roman olarak kabul edilen “Eylül” romanında yazarın; çaresizliğin, güçsüzlüğün ifade edilmesinde yeterlilik fiilinin olumsuz yapılarını kullandığını söyleyebiliriz. Yazar, farklı yapılarıdaki birleşik fiilleri de geniş bir şekilde kullanmıştır.

Hacer Necib'e kendini bir ay sevdiremezdi. (s.22)

Bu işte pek bigâne olduğu için hiçbir dahli olamazdı. (s.52)

Suad tavsiyelerini bitiremiyordu. (s.56)

“O temiz rüzgâr başka nerede bulunabilir?” (s.72)

“Eğer sandal gelmezse bey elimizden kurtulamazsın.” (s.110)

Hiçbir zaman yanmadan evvel, yaparken ve hele sonra âteşler içinde yapmadan başkalarının sevk-i tabii ile yaptıkları adî fenâlıkları bile yapamazdı. (s.126)

“Acaba senin ellerin gibi ulvî eller bu yaraları *sarabilir mi?*” (s.130)

Niçin ona her şeyi unutturamıyordu? (s.146)

“Bir hafta gelen bir gazeteyi öbür haftaya kadar *okuyamamalı...*” (s.154)

Demek hepsi bilâ-istisna hain *olabilirdi?* (s.180)

Bu sinede sahîhten müstesnâ bir kadın, bir fırtınalı kadın kalbi bulunup ta böyle rast gele bir çocuğa teslim-i irâdet edişini, onun için herkes, her şeyini fedâ edecek bir hâle gelişini, etrafı kırmızı görmeden *düşünemiyordu.* (s.182)

“Sana yer ve garâmı *yazamayacağım,*” (s.184)

Bunda vakıa eski itilâfı *göremiyordu.* (s.214)

Necib'le Suad bunları *söyleyemezlerdi,* (s.256)

Gözlerin a'mâkindaki, dudaklardaki âteş-i arzuya hiçbir kadın ruhu bî-his *kalamazdı.* (s.274)

O kadar ki odasına çekildiği zaman ta'âküp eden şişelerin buharlandığı dimağıyla yatmaktan başka bir şey *yapamadı*. (s.312)

Hiç mi, hiç mi bir şey *yapılamaz*? (s.330)

Onun gibi bir kadın bu kadar şiddet ve kuvvetle ruhunu verdikten sonra başka ne *yapabilirdi*? (s.364)

“Hâlâ nasıl *görüşülebilir*?” (s.380)

Esasta takdîr etmekle beraber mukayesede yine onları ziyânlı çıkarmaktan başka bir şey *yapamazdı*. (s.434)

Fakat Suad'ı câmid ve bârid, yalnız zâhirî bir nezâketle gördükçe, tekrar deli olarak ne yapacağını *bilemiyor* (s.454)

Bir müddet sonra Suad onu o hâlde görüp ölmek için onları yalnız bırakarak kaçmaktan başka çare *bulamadı*. (s.462)

“Bizim Fehim Bey söyleye söyleye *bitiremiyordu*...” (s.488)

O kadar ki kaç kere niyet edip hatta bir defasında kapının önüne kadar gittiği hâlde içeri *giremedi*. (s.504)

Hep verdiği kararların böyle gayr-ı melûl bir darbe-i tasâdümlle herc ü merc olduğunu gördükten sonra artık kararına *inanamıyor*, (s.504)

Gülerek hanımefendiye: “Vallahi benim kabahatim yok, valideciğim,” *deyiverdi*. (s.36)

“Bazen Suad bir şemsiye ben bir baston alıp *çıkıveriyoruz*,” (s.86)

Necib, sekiz gün mütemadiyen ruhsuz bir vücut gibi aşktan ye'se, ye'sten aşka geçerek, perişan, kararsız, sefil, hiç niyeti yokken bir gün vapura *binivermiş*, (s.238)

“Hemen yemek *yiyyiverelim* de...” (s.406)

“İyi ya canım o da *bakıversin*.” (s.412)

Sonra Suad'ın mes'udiyeti yanında kendisinin ziyan edilmiş hayat-ı izdivâcı bu kadına karşı ihfâsına nezâket ve tahammülünün kifâyet edemediği bir kin ile onu *âzurde eder dururdu*. (s.40)

Bir zamanlar Korkondiya'ya giderken bilmem hatırlar mısın, ince hastalıklı sarışın bir kız *söylenir dururdu*. (s.282)

Her taraf su içinde kalmış denilecek bu sükût altında deniz dalgasız, sâkin uzanıp *gidiyordu*. (s.294)

Birden o kadar dalmış, gözlerinin önündeki şeylere dikilen nazarı onları görmeyerek başka âlemlere o kadar uzayıp gitmişti. (s.26)

“Üç gündür bunlar için uğraştı *durdu*...” (s.48)

“Şimdi sıcak gittikçe âteşlenerek her taraf bir fırın, ağaçsız, rüzgârsız, bir külhan gibi şiddetle *yanmaya başlar*...” (s.34)

İlk günler hazırlık, tedârikat, tertîbât ile meşgûl geçince artık biri birine benzeyen günler, evin cereyân-ı dâimesini ahz eden mürettip günler *tevâlî etmeye başladı.* (s.106)

O zaman biraz rahat ederek çareler düşünmeye, tertipler *yapmaya koyuluyordu.* (s.396)

• Anlam kaymasına ve kalıplaşmaya uğramış birleşik fiiller, şekilce bir ad ve bir yardımcı fiil ile kurulan birleşik fiillere benzerler:

Ancak, onlardan ayrılan yanları, fiilden önceki ad ögesinin sabit kalmaması, yalın olarak kullanıldığı gibi bir ad grubu hâlinde de bulunabilmesi ve işletme ekleri ile genişletilebilmesidir. Bu özelliği dolayısıyla, fiilden önce gelen ad ögesi, fiille bir özne, bir nesne, bir yer tamlayıcısı veya zarf görevi ile bağlanabilmektedir. Ayrıca fiilden önceki ad ögesi birden fazla da olabilmektedir. İşte böyle birleşme şeklinin verdiği esneklik, birleştiği benzetmeler, mecazlı kullanışlar veya somutlaştırma yolu ile anlam kaymasına elverişli duruma getirmiştir (Korkmaz, 2014).

“Hatta validem de hep onu *ileri sürüyordu.*” (s.22)

Necib Süreyya'nın mukavemet edemeyip sükût etmesine *hak verdi.* (s.52)

Suad mahzûzâne başını sallarken: “Bu uzun olur, değil mi? Asıl o vakit aç kalırız işte...” diye *içini çekiyordu.* (s.54)

“Ne yapalım, men' etmek de *ellerinden gelmez a...*” (s.62)

“O tabî bu teklife *kulak asmamış...*” (s.66)

“*Kırklara mı karıştın,*” (s.70)

“*Karar verildi* değil mi beyler?” (s.100)

Cuma ertesi ancak öğle yemeğinden sonra *koy vermişler,* (s.156)

Pencerelerde kapılarda, odaların tenhâliğinde hep bu hayatı teshîl eden bir tevafuk *göze çarpıyordu;* (s.180)

Sonra, Suad'ın samimi hitablarında bile hayalindekini yanında nasıl bir bî-gânelik olduğunu görerek *içi eziliyordu.* (s.194)

“Bir sandalım var diye bütün denize *sahip çıkamazsın a?*” (s.222)

O kadar ki Necib'in geleceği gün yetiştiği hâlde henüz bir *karar vermemişti.* (s.246)

Fakat o taş sükûtundan *geri kalmıyordu.* (s.252)

Necib orada rıhtımdaki arabadan çarşafından fark ettiği Suad'a yaklaştıkça perişan, titreyerek *cevap vermiyor,* (s.320)

“Onun için ölmek bile saâdet olduktan sonra?” diye her şeyi *göze alıyordu.* (s.358)

Hâlbuki kendileri birbirinin dudaklarında ölmek için *can veriyorlardı;* (s.378)

“Maşallah efendim hiç de *haber vermezsiniz...*” (s.450)
Hacer’in sözlerini artık cevapsız bırakmaya *ehemmiyet vermiyordu*. (s.468)
Ve tekrar bu kadar emeller, ümitlerle zapt ve teshîr eden böyle bir aşkın
böyle bir zûl ve hakaretle bitip gitmiş olmasıyla *içi yandı*. (s.480)

Fiil Cümlelerinin Özellikleri:

a. Geçişli fiil cümlelerinde, cümle öğelerinin hepsi bulunabilir:

Hacer (ö) / Necib’e (yt) / kendini (n) / bir ay (z) / sevdiremezdi (y). (s.22)
(*sevdire-*: *geçişli fiil*)

Suad (ö) / bu lakırdıların arasında (yt) / hep kendi kendine: (z) / “Ah akşam
olsa!” (n) / diyordu (y). (s.44) (*de-*: *geçişli fiil*)

Bazı ufak tefek mülâhazalarla (z) / Suad (ö) / buna (yt) / başka teripler (n) /
ilave ediyordu (y). (s.54) (*ilave et-*: *geçişli fiil*)

Sabaha kadar (z) / deniz (ö) / insana (yt) / mahrem ve şen bir ninni (n) /
söylüyor (y). (s.86) (*söyle-*: *geçişli fiil*)

Yolda çayırdan geçerken (z) / Süreyyâ (ö) / daha vapura vakit olduğundan
bahsederek biraz (z) / arabayı (n) / Bentler yoluna (yt) / sevk ettirdi (y). (s.102) (*sevk
ettir-*: *geçişli fiil*)

Süreyyâ (ö) / ara sıra (z) / Suad’a (yt) / dümeni (n) / anlatıyordu (y). (s.136)
(*anlat-*: *geçişli fiil*)

Suad (ö) / sandalı, yelkeni, denizi, rüzgârı (n) / hep (z) / Süreyyâ’ya (yt) /
veriyordu; (y) (s.138) (*ver-*: *geçişli fiil*)

Necib (ö) / odasından aşağı bakınca (z) / balkonda (yt) / Süreyyâ ile Suad’ı
(n) / gördü; (y) (s.182) (*gör-*: *geçişli fiil*)

O zaman (z) / bu ellerin nesc-i haririsi, bu çehrenin sükûn-ı melekânesi, bir
katre-i musikî ile meşbu-ı şî’r olan gözlerin siyah ve mahmur nazarı (ö) / onu bir an
düşündürerek (z) / aklına (yt) / kendi izdivacını (n) / getiriyordu (y). (s.192) (*getir-*:
geçişli fiil)

Bu, (ö) / Necib’i (n) / o zaman (z) / biraz asabi bir izâhâta (yt) / sevk ve
mecebûr etti (y). (s.280) (*sevk ve mecebûr et-*: *geçişli fiil*)

Fakat (c.d.u) / Süreyyâ’nın vürûdu (ö) / bu güzel rü’yâdan (yt) / onları (n) /
pek acı bir surette (z) / çekip çıkardı (y). (s.338) (*çekip çıkar-*: *geçişli fiil*)

Daha kahve elde iken beyefendi işaret edince (z) / Fatin (ö) / tavlayı (n) /
çatırdatarak (z) / ortaya (yt) / açtı (y). (s.418) (*aç-*: *geçişli fiil*)

Necib (ö) / gayet müdhik bir söz işitmiş gibi vücûdunu kanepenin arkalığında kaldırarak (z) / ellerini (n) / havaya (yt) / ref' etti (y). (s.496) (*ref' et-: geçişli fiil*)

b. Geçişsiz fiil cümlelerinde nesne bulunmaz:

Süreyyâ omuzlarını kaldırarak sükût etti. (s.22) (*sükût et-:geçişsiz fiil*)

Küçükten beri elinde büyüdüğü bu ellilik kadın kocası öldükten sonra Suad'ın rızasıyla buraya yanına gelmişti. (s.32) (*gel-: geçişsiz fiil*)

Necib pencerenin yanındaki koltukta dalgın oturuyordu. (s.34) (*otur-: geçişsiz fiil*)

Süreyyâ Fatin'e omuz kaldırıp annesine cevap verdi: (s.64) (*cevap ver-: geçişsiz fiil*)

Ve Necib kendilerine vaat edip ayrılırken Süreyyâ Hacer'le konuşmak için odasına gidiyordu. (s.68) (*git-: geçişsiz fiil*)

"Vah vah!" diyerek Süreyyâ'ya bunu haber verince o koltuğundan fırladı: (s.86) (*fırla-: geçişsiz fiil*)

Karı koca gittikleri zaman yalnız kalan Necib sabahleyin o kadar zemm ettiği Beyoğlu'nu şimdi ne kadar özlediğini düşünerek kendine hayret ediyordu. (s.100) (*hayret et-: geçişsiz fiil*)

"Eğer sandal gelmezse bey elimizden kurtulamazsın." (s.110) (*kurtul-: geçişsiz fiil*)

Sonra üçü beraber çayıra ilerlediler. (s.118) (*ilerle-: geçişsiz fiil*)

Buranın camgöbeği kumları üstünde denizin kıvrımları gümüşlenerek hâreleniyordu. (s.126) (*hârelen-: geçişsiz fiil*)

Yelken bir dalgalanarak sandal denize açıldı (s.136) (*açıl-: geçişsiz fiil*)

Bu korku ona sade Süreyyâ'sız, onsuz kalmak suretinde tecelli ediyordu. (s.146) (*tecelli et-: geçişsiz fiil*)

İnsanlar hakkındaki tecârib-i merdüm-girizânesindeki şiddeti tamîm ederek vâsıl olduğu netâyic ona şimdi pek zâlimâne, pek katı görünüyordu (s.164) (*görün-: geçişsiz fiil*)

Herkes fikir ve melâlini yüklenerek odalarına çekilirler, (s.218) (*çekil-: geçişsiz fiil*)

Necib, sekiz gün mütemâdiyem ruhsuz bir vücut gibi aşktan ye'se, ye'sten aşka geçerek, perişan, karasız, sefil, hiç niyeti yokken bir gün vapura binivermiş, (s.238) (*bin-: geçişsiz fiil*)

Onlar odalarına soyunmaya gittikleri zaman Necib soyunmaya, elbise değiştirmeye lüzüm görmeyecek kadar muattal, garip bir kasavetle balkona çıktı, (s.292) (*çık-*: *geçişsiz fiil*)

Suad tekrar o haşın, beyaz sakallı adamın huzurunda bulunuşuna sıkıldı. (s.406) (*sıkıl-*: *geçişsiz fiil*)

Necib az açıkta onları dinlemeyerek refakat ediyordu. (s.436) (*refakat et-*: *geçişsiz fiil*)

O da kendini yalnız bulmaktan şaşırarak orada tevakkuf etmişti; (s.506) (*tevakkuf et-*: *geçişsiz fiil*)

c. Geçişsiz-edilgen fiilli cümlelerde özne yoktur:

Pelerininin yüksek yakasında kaybolmuş küçük çehresi mosmor kesilmişti. (s.24)

Fakat son tren gelip de dadısının çıkmadığını görünce canı pek sıkıldı; (s.44)

Hemen karar verildi: (s.52)

Süreyyâ haksızlıklara böyle acı mukabele ettiği zaman içi ezilir, (s.64)

“Artık her şeyime i’tirâz olunuyor.” (s.82)

O zaman tütünden bahsedildi. (s.96)

Oradan ta Hisar’a, Kanlıca’ya kadar görünüyor, (s.125)

Hâlbuki kendinden gizlenmiyordu (s.246)

Yalnız kalmaktan korkarak, titreyerek sükût olunuyor, (s.336)

Hep ayağa kalkıldı; (s.406)

Öteden beriden konuşulmakta devam olunuyordu. (s.416)

O zaman Necib ile Süreyyâ’nın kapıya doğru koştüğünü görüldü. (s.524)

• Gereklilik kipinin 3.teklik şahıs ekiyle çekimlenmiş bazı fiil cümlelerinde özne olmayabilir:

“Şimdi bu para ile kimseye haber vermeden gidip yalıyı *tutmalı*,” (s.50)

“Dünyanın bütün gazetelerine abone olmalı...” (s.154)

“O hâlde kime *tutunmalı*?” (s.178)

Güzel ve ulvî bir kadının yanında insan her türlü fikr-i mesâvîden uzak olarak niçin beyaz ve ma’sûm *yaşamamalı*? (s.240)

“Yarabbim, yarabbim ne *yapmalı*?” (s.252)

Fakat kendi kabahatlerimizi, haksızlıklarımızı ondan başka neye *yükletmeli*? (s.342)

“Asıl hakikati niçin *söylememeli*?” (s.450)

4.5.1.2. İsim Cümleleri

İsim ve isim grupları, ek fiil ile yargı yüklenerek isim cümlelerini oluştururlar. İsim cümlelerinin görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve geniş zaman çekimleri vardır. Kip ekine sahip olmayan isim cümleleri geniş zaman anlamı taşımaktadır (Karahana, 2012).

Romanda incelenen cümlelerin %38'i isim cümlelerinden oluşmaktadır.

“Evet, değişmek *lazım değil miydi?*” (s.28)

“Yarın *Pazar değil mi idi?*” (s.52)

Necib hep *bu fikirlerin zebûnu idi*; (s.54)

Sabahleyin Süreyyâ'nın sesini işitip uyandığı zaman hemen *yeni uyumuş gibi idi*, (s.56)

Vagonda iki kişi *yalnızdılar*; (s.58)

Bu kendisinin hayat ve izdivâc hakkındaki bütün felsefesine *muhâlif bir hâldi*, (s.74)

Suad'ın cigara *birinci zıddı idi*, (s.96)

Bunların ekserisi *meşhur operalardan fantazyalar, potporiler idi*; (s.98)

Onun şimdi terk etmek istemediği hayat, *bir çölden başka ne idi?* (s.102)

Bu hâlde bir parça yardımcı da kendisi olduğu için onun da orada vücudu, meserretlerini biraz daha *itmâm ediyor gibi idi*. (s.104)

Uzaktan burası *sarı çiçeklerle bir fulya tarlası gibiydi*. (s.118)

Tanımış olduğu kadınların dördü mü, beşi mi *kocalı idiler*. (s.120)

“Ah niçin o daima *böyle idi?*” (s.122)

Suad elbete onun kadar güzel olmadığı onun kadar mükemmel bulunmadığı hâlde de böyle hayalinin yetişemediği mehâsine *mâlikti*. (s.134)

Erkek kalbi kadınların kalbinden ziyâde talep-kâr olmak *bir haksızlık değil miydi?* (s.146)

Hâlbuki onun için Süreyyâ'nın daha vücut bulmamış arzularını bile gözlerinden okumak *bir zevk, bir saâdet mertebesinde bir şeydi*. (s.146)

Sonra piyano *onlar için büyük bir eğlence idi*; (s.160)

Verdi *ikisinin de en çok tercih ettikleri yegâne bestekârdı*. (s.162)

Bundan dalgınlığının sebebini anlamak *kolay idi*. (s.166)

Ah hepsi mi, hepsi mi *öyle idi?* (s.176)

Buraya geleliden beri, Şu üç ay içinde böyle yapmak, *bu meyl-i seffile-i râm oluvermekten başka bir Şey değildi.* (.182)

Lâkin kendisi de gülünç, kendisi de *biçare değil miydi?* (s.184)

Bu, *Suad'ın keşfedip kendine söylemediği bir komşu muaşakası idi.* (s.186)

Ekseriyetle bu *bir hüzünden ziyâde bir iştîyâk, bütün ele geçmeyecek güzel Şeylere meshûrane bir incizâp idi.* (s.192)

Bu sâkıt ve hürmetkâr perestişten, bunlara karşı kalbinde hâsıl olan perestişten men'-i nefis etmek *kâbil olunacak bir fedâkârlık değildi.* (s.196)

O, Süreyyâ, her türlü fikir ve Şüpheden *âzâde idi.* (s.204)

Onun için izdivâc *Suad'ın kendini sevmesi idi,* (s.210)

O önünde böyle birkaç sene-i saâdeti olan *bir mahlûk idi* (s.212)

Bu *ne bir çiçeğin, ne bir yaprağın hûlasâ-i ıtrı idi;* (s.220)

Bir çare olmadığını bile bile uğraşmak, hayatlarını Şenlendirmek için yorulmak artık *elinde değildi.* (s.232)

Daha iki gün evvel dayanamayacağını söyleyen *sen değil miydin?* (s.250)

Bütün kavâid-i içtimaiye ve ahlâkiye bunu *amirdi.* (s.272)

Bu Toska'nın üçüncü perdesinde *Toska ile Kavarodossi'nin düetosu idi.* (s.278)

Bunlara bir renk vermek *kail mi idi?* (s.288)

Sonra, öyle sevip sevilenler için bütün o afetler *muntaızrdı, değil mi?* (s.290)

Otel, bu eylül yağmurunun hapsettiği müşterilerle *kalabalık idi;* (s.306)

O hâlde, sevilse bile, bu *yalnız bir cerihâdan başka bir Şey değildi;* (s.318)

Suad, o, evvelâ buraya gelinceye kadar, vereceği saâdetin Şevkinden heyecân ve ra'şe ile ümit ve emelle perişan iken Şimdi hücûm ve istilâ eden bir hüzn-i kasvetle, daha hatve-i sükûtu atmadan gelen bir tehâşî ve istikrâh ile *zebûn idi.* (s.322)

Ağaçların gölgeleri, nîm bulutlu semâ altındaki çayır *soluk, melûl idi.* (s.326)

Tekrar hayatına başlamak arzusu, *bugün tekrar yaz olmak emeli gibi değil miydi?* (s.328)

Sanki gözler uzun müddet birbirinden kaçan ruhların artık mukavemetsizliğiyle *zayıf ve hasta, bir mücadele-i ilmiye ile muhassar, bî-tab idiler.* (s.332)

Asıl Necib'i mes'ud eden Şey onun hayat ve ef'âline *kendinin dahl ve tesiri olması idi;* (s.340)

Buna sade böyle cerîhasız, günahsız devam ettirmek bu aşkı bir çocuk muhabbeti gibi ma'sûm bir perestiş ile beslemek *mümkün değil miydi?* (s.352)

Teşrin-i evvelin orası burası tehditli bulutlara yüklü semâsı altında deniz
kurşunî, köpüklü, mütehevirdi, (s.362)

Bütün hayatlarının bu ilk nizâi idi. (s.388)

Demek kocasının kendisine muhip ve munis gelmesi *bundandı?* (s.390)

“Acaba hayatımı idareye *kâfi mi idi?*” (s.390)

Yalıda yapacak o kadar işi varken şimdi işi de kalmadığı için mecbûrî
meşgûliyetsiz oturmaktan, onlarla konuşmaktan başka bir şey *kâbil değildi*. (s.410)

Bu *mes’ud etmek isteyen ve mes’ud olan kadının ruhunu verdiği bir
tebessümdü*. (s.424)

Onun düşünmesi, kendini men’ eden şeyler *mevcut değildi*. (s.432)

Ciğerlerine kadar bî-tâb bırakan titreme ile *zebûndü*. (s.456)

Hacer’le hanımefendi *orada idiler*. (s.462)

Bu hakaret *tahammülünün pek, pek fevkinde idi*. (s.464)

Tokatlayan bu kış gecesinin saat dördünde *tenhâ idi*. (s.466)

Fakat bu kadarı da kendine soğuk bir ihanet hissi ilkâ için *kâfi değil miydi?*
(s.472)

Bu ara sıra yine hicrânlar, yine eseflerle beraber bir gün behemehâl
unutacağına emin olduğu aşkı ber taraf edilirse hayatı *fenâ bir hayat değildi*, (s.484)

Ruhu şikâyetlerle *mâl-a-mâl idi*; (s.506)

“Onlar hep *yalandı değil mi?*” (s.510)

Bu *aynı eldivenin diğer teki idi*. (s.516)

Ölmeseydi ve çekseydi bile böyle birkaç saniye-i aşk bütün bir hayata bin kere, yüz
bin kere *müreccah değil miydi?* (s.522)

Bu *çatlaman, kırılan camların, binanın orasından burasından boğulurcasına
çıkan mütehaccim, mütehevvir, orada siyah, burada beyaz, ötede hûn’in dumanların
uğultusu idi*. (s.522)

“Meğer bu temmuzun üçüncü günü *bizim altıncı sene-i izdivacımız imiş,*”
(s.184)

Evvela biraz *rahatsız imiş*, (s.248)

“Demek *korktuğumuz gibi değilmiş...*” (s.252)

“Bizim Fehim Bey geçen gece *berabermiş...*” (s.470)

“Sen *erkek değil misin,*” (s.36)

“Zîrâ iltifat çekmediğime *eminsin ya,*” (s.48)

“Ne kadar *sabırsızsınız!*” (s.64)

“Ben kimseyi darıltmaya *razı değilim.*” (s.66)

“Ah ne *mülevves bir muammayım!*” (s.124)

“Pekâlâ, ben onun insafından eminim;” (s.84)

“Bu işin içinde hiç suçsuz iki kişi varsa Necib beyle biz *ikimiziz*.” (s.128)

“Ben de onun için mi böyle *vahşiyim* acaba” (s.130)

“Sen de mi *çamursun*, yarabbim, sen de mi, Suad?” (s.176)

“Lâkin ben *bed-baht değil miyim?*” (s.236)

“Her hâlde *samimi değiliz*.” (s.280)

“Sana ne söylesek *haklıyız*.” (s.300)

Bak bu kadar itâat ederken bile hâlen *muzdarîbim*; (s.378)

“Bu gece ne kadar *neşesizsiniz*,” (s.418)

“Hiç değişmeyeceğine *emin misin?*” (s.514)

• [+DIR] bildirme ekinin eklenmediği isim cümlelerinde kesin bir yargı vardır:

“Araba *hazır* mı Suad, araba...” (s.56)

“Bu kadarı da bir *muvaffakiyet değil mi?*” (s.60)

“Sonra, öğle oldu mu, durmak, oturmak *kâbil değil*.” (s.78)

“Tıpkı *bir göl değil mi?*” (s.82)

“Bağ diye gidip o cehennem ocağına tıklamak *yazık değil mi?*” (s.80)

“İçinden çıkmak *mümkün değil...*” (s.94)

“Yok, Süreyyâ, herhâlde bu *iddia edilecek kadar ehemmiyetli bir şey değil*,”
(s.96)

“Küçük Hanım, omuz silmek nezâkete *muvâfık mı ya?*” (s.400)

Herkesin saâdeti *böyle bir aldanmanın neticesi, bir gafletin lütufkerdesi değil mi?* (s.404)

“Ama *çirkin bir adam da değil...*” (s.430)

“Hâlbuki onu yaşayıp bilmemek *kâbil değil...*” (s.474)

• [+DIR] bildirme eki cümleye olasılık, hüküm verme anlamları bulunmaktadır.

“Mehtap olsun olmasın oranın geceleri ne *güzeldir*.” (s.12)

Kalabalık içinde yalnız yaşamak, kalabalık içinde gezip beraber bir köşeye kaçmak işte *asıl zevk budur*. (s.14)

“Necib’e daha iyi terbiye görmüş, daha ağır başlı, daha ince bir kadın *lazımdır*.” (s.22)

“Bence evlenmek *ölmektir!*” (s.22)

“Siz ikiniz için oraları *âlâdır...*” (s.28)

“Hacer *sizin zannettiğiniz kadar fena bir kız değildir*,” (s.42)

“Kuzum, bu yalı hülyâsı *öyle bir hastalıktır*” (s.44)

“Oralardan içerlerdeki evler bile *yalı gibidir*.” (s.54)

“Mayıs, malûm a, *Büyük Adanın tam mevsimidir!*” (s.70)

“İzdivâcta hanımlar *solda sıfırdır.*” (s.92)

“Asıl akıl ermeyen bir şey varsa bu kadar dikkatle beraber şu etlerin nasıl bir muvaffakiyet-i tabbâhane ile şöyle *simsiyah edildiğidir.*” (s.92)

“Bana hay u huy, gürültü, sersemlik *lazımdır*” (s.102)

“Rüzgârsız da kaldı mı sandal *ölmüş demektir.*” (s.108)

“Sandal yürümek ve bizi taşımak için rüzgâra *muhtaçtır.*” (s.128)

“İşte doğrusu yine *benim söylediğimdir.*” (s.138)

“Daima sinirleri *rahatsızdır*” (s.152)

“Herkes de *benim gibidir değil mi?*” (s.164)

“Çünkü onun için daha o kadar üflet *lazım değildir.*” (s.282)

“Eylül ma'lûm a *hüzün ve matem ayıdır.*” (s.328)

Bu yapılan şey ne denirse densin, nasıl söylenirse söylensin *iyi bir şey değildir,* (s.376)

“Mademki âşk ilke saâdet ne kadar mümkün değilse âşk ile namus da o kadar *muhâldir.*” (s.482)

“Onlarda her şey evvelden *bellidir,*” (s.494)

“Suad, ölünceye kadar, saniyelerine kadar hayatım *senindir...*” (s.512)

• İsim cümlelerinin yüklemi farklı sözcük gruplarından meydana gelmektedir.

Romanda yüklemi sıfat tamlamasından oluşan isim cümleleri fazladır.

1. Yüklemi isim tamlamasından oluşan isim cümleleri:

Necib Süreyyâ'nın *halazadesi idi.* (s.20)

Onu asıl öldüren *Suad'ın gözleri idi.* (s.288)

Necib'in nazarını cezbeden bir şey de *onun elleri idi.* (s.290)

Lâkin Süreyyâ *onun sahibi, âmiri, zevci idi;* (s.316)

Bu artık *her şeyin sonuydu.* (s.462)

“Maşallah, gerçekten *sözünüzün erisiniz...*” (s.452)

2. Yüklemi sıfat tamlamasından oluşan isim cümleleri:

Bu fildişinden yuva *Boğaz'ın üstünde kavakların yanında, Yenimahalle'nin bir köşesinde, hey'et-i mecmuâsı fildişinden yapılmış kadar temiz parlak Pazarbaşı'ndaydı.* (s.62)

“Hava sabahleyin *o kadar parlak idi,*” (s.78)

Bu *beyaz, kaplama tahtalı, başı kıcı bir sandaldı.* (s.114)

Bunlar orada bir küçük tepe, beride çayır arasında kıvrılan ve sonra ağaçların içinde kaybolan küçük bir yol, birbirinin omuzundan bakan küçük setler, dere boyunu gölgeleyen söğütlerdi. (s.118)

Fakat Süreyyâ kendini neşelerinde, saâdetlerinde bile öldüren o hastalığın zehrinden selîm bir ruh, temiz, bî-haber bir ruh idi. (s.132)

Otel hakikaten seçme bir halk ile leb-â-leb dolu idi. (s.154)

“Ben sefîl, menhûs bir adamım.” (s.230)

Bu zenbil ile karşılarındaki konağın kapısını çalan genç bir uşak idi; (s.428)

3. Yükleme isim-fiil grubundan oluşan isim cümleleri:

Asıl mesele onun gibi bir zevce *bulmaktır*; (s.166)

Fakat onu asıl öldüren şey *Necib'in Hacer'in elinde tahammülle değil, zevkle oyuncak oluşu, piyanoda, bezik masasında pencere kenarlarında saatlerce gelmeler, fısıldamaklar idi.* (s.460)

İşte hayatında bulduğu en büyük bir iyilik bütün fenâlıklarını tatmin edecek kadar büyük bir lütuf *bu alışabilmek idi,* (s.482)

4. Yükleme bağlama grubundan oluşan isim cümleleri:

Dışarıdan küçük görünen sandalın içi *pek geniş ve rahat idi.* (s.116)

Ve Suad *Necib'in nazarında kadın, her ma'nâsıyla, her inceliğiyle, bütün şîrleri, bütün levsleriyle, her kabiliyeti, her temalüyle kadın, en yüksekleri kadar büyük kadındı...* (s.182)

Deniz, beri tarafta, Beykoz koyunun son haddine, bu tarafta Karadeniz'in ufuklarında dumanlanıncaya kadar hep öyle bir *sükûn ve gamgîn idi.* (s.286)

Fakat onun hayatı *parlak semâsı altında nâ-mütenâhî dalgalarına müebbet bir kaside-i perestîşle sürükleyen deniz hayatı gibi pür-inşirâh, târâb-engîz ve lacivert idi...* (s.308)

Bu *ya çokça devam eden bir heves, yahut bir itiyat idi;* (s.392)

Onun sesine, onun bu teklifine o kadar *müştâk ve mütehessirdi.* (s.442)

Fakat Necib zâhirî neşesinin ihfâ edemediği bir nikâb ile *melûl ve mükedderdi.* (s.444)

Mademki Necib o kadar *hafif ve vefâsızdı,* (s.474)

• Tez konumuz olan Eylül romanında özne ve yüklem öğelerinden oluşan isim cümlelerinde, yüklem öğesinin tamlayan ve tamlanan unsurları arasına öznenin girdiği görülmektedir:

Suad'ın *cigara* birinci zıddı idi, (s.96)

Bütün hayatlarının *bu* ilk nizâı idi. (s.388)

• İsim cümleleri, “*var*” ve “*yok*” sözcükleriyle kurularak oluşturulabilir. Aynı zamanda “*var*” ve “*yok*” isimleri ekeylemele de çekimlenebilir:

“Sade gitmek isteyen *var*,” (s.48)

“Bunda acınacak ne *var*?” (s.64)

“Bana başka hizmet *var mı*?” (s.66)

“Ne Fatin *var*, ne Hacer *var*...” (s.72)

“Acaba vapur kaçta *var*?” (s.98)

“İçinde kamaraları, yemek salonu, her şeyi *var*...” (s.216)

“Hiç yoktan böyle kaçmaya ne lüzûm *var*?” (s.230)

“Daha bir diyeceğiniz *var mı*?” (s.386)

Topraktan, ağaçlardan intişar eden râtib-ı nefehâtte müessir bir nüfuz *vardı*. (s.8)

Kadınlar hakkında pek uzaktan ve sahifeler arasında tetkîkin tecrübe ve muhakemeden ziyâde tahayyülden hâsıl olma bir tetkîk-i sathiyenin sevkiyle evvelâ pek hülyâ-âmiz fikirleri *vardı*. (s.46)

Önlerinde memnûn ve mesrûr birkaç gün *vardı*. (s.60)

O zaman denizin, semânın, karşıki kırların tasvir olunmaz letâfetleri *vardı*. (s.88)

Biri birilerine karşı ilk günlerin şevk ve inşirâhına benzer böyle bir irtibâtları *vardı*; (s.106)

Uzun bir seren üstünde cesim olduğu anlaşılın bir yelkeni *vardı*. (s.114)

Ona sükûn ve şî'r ne kadar lazımsa ruhunda fırtınaya, zulmete, esrara da öyle bir iştiyâk-ı amik *vardı*. (s.122)

Fakat acaba harâb eden eller olduğu gibi şifâ, hayat veren eller *var mıydı*? (s.130)

Bu seste öyle bir harâret-i der-âguş, öyle hatârât-ı ezvâk ile lertzân bir ahenk-i mahrûmiyet *vardı* (s.140)

Ve içinde daima bir çırpınma, ruhunda daima bir ra'ş'e-i heyecân *vardı*; (s.156)

Arkasında ince siyah çizgili bir keten gömlek *vardı*, (s.166)

“Öyle olmasına ne mâni' *vardı*?” (s.174)

Bir kâşâne, bir saâdet, bir iffet *var mıydı?* (s.176)

Aralarında Süreyyâ'nın iştirâk etmediği yalnız bir musikî *vardı.* (s.198)

Bu hâl içinde ara sıra boğazını yakarak gözlerini ıslatan yaşlar da *vardı;* (s.228)

Bir sandal yaptırmak lazım gelse, bunun için mukarrer bir planı *vardı.* (s.236)

Asıl olarak: "O beni seviyor," emniyeti ve bunun memnûniyeti *vardı.* (s.260)

Ta ileride Bentlerin kemerleriyle, daha sürüklene sürüklene dalgalanan küçük tepeler silsileriyle, bütün vadiyi ihata ederek alçalıp dağılan dağların, yeşilin bütün elvânını gösteren ağaçlarıyla, bu vadide nazarı saatlerce işgâl edecek bir manzara *vardı.* (s.284)

Fakat onun ne böyle bir gün seve seve koşup kapanacağı kuşe-i ailesi, ne ümidi *vardı;* (s.294)

Lâkin yağmurun ne ehemmiyeti *vardı?* (s.306)

Her şeyin fevkinde, his ve te'sîr, mülâhaza ve muhâkeme eden mülâkatın da fevkinde, lakayt kalamadığı, duymaktan ruhunu men' edemediği bir sedâ, bu şeyleri çirkin, iğrenç bulan bir sevk-i tabîi *vardı* (s.324)

Hâlbuki işte onda yaşamak için daha şedit bir arzu, saâdetten mahrûm olmak, hayatını kaçırmamak için derin bir ihtiyâç, îcâb ederse mücadele kabiliyeti *vardı.* (s.330)

Âh bu nazarların bazen nasıl ma'nâları, nasıl incelikleri, nasıl renkleri *vardı,* (s.334)

Dudaklarında bir inci tebessüm, gözlerinde bir ifade-i tecessüs *vardı.* (s.346)

Hayatın böyle büyük fedâkârlıklara, ferâgatlere, ağır vazifelere tahammül ve liyakati mi *vardı?* (s.360)

Böyle olmakla beraber bu işte ona muhâl görünen bir cihet, bir nuhûset *vardı.* (s.440)

Bunda bir mecbûriyetle tevekkül de *vardı,* (s.448)

Zîrâ şüphesiz ona karşı haksızlık *vardı,* (s.478)

Onda şikeste, bî-mecâl, acı bir sersemlik gibi bir hâl *vardı.* (s.488)

Necib'de o kadar memnûniyet, o derece şetâret *vardı* (s.490)

Genç kadının bu hitâbında derin bir elem *vardı* (s.508)

"Halbûki ne emellerim *vardı?*" (s.510)

Kaybettiğini tazmîn etmek istiyormuş gibi bir tehâlükü bir meshûfiyeti *vardı,* (s.516)

Dünyada büyük, mütehakkim, tabîi ancak o *var idi.* (s.520)

"Sade ikimiz *varız.*" (s.348)

"Ah sizde ne çikınlar *vardır!*" (s.36)

“İmkânı *var mıdır?*” (s.80)

“Beyoğlu hayatının hatta eğlenilecek mevsimde bile nasıl bunaltıcı, beyin ezici bir hâli *vardır.*” (s.92)

“Evet, kim bilir sizde de neler *vardır?*” (s.124)

“Tarabya'nın ne güzel tepeleri *vardır...*” (s.342)

“Mahmutpaşa'da mı *yok ?*” (s.52)

“Evde akşama kadar beraber oturmaya alıştıırıp, şimdi burada ev kadınlığını bahane ederek akşama kadar gaip olduktan sonra benim her gün kaleme gitmeye hakkım *yok mu?*” (s.84)

“Bunu tekrar ettirmeye lüzûm yok.” (s.90)

“Küreklerle sarılmaktan başka çare *yok...*” (s.134)

“Benim daha o kadar param *yok.*” (s.428)

“Hayır benim buradan geçerken bayıldığım zabitlerden, haberim *yok.*” (s.430)

“Ah seni mes'ud görmekten başka bir emelim *yok...*” (s.440)

Artık arzusu hilâfına cereyana kapılmaktan başka çaresi *yoktu.* (s.52)

Verdi'nin birkaç operası Suad'da *yoktu,* (s.112)

Kendine hürmet edememek kadar onu muazzeb eden hâl *yoktu.* (s.124)

Hayatında yapacak, kendini mes'ud edecek hiçbir şeyi *yoktu,* (s.156)

Ve kendi eliyle saâdetini reddedecek kadar fa'âliyyeti ruhuna o kadar tahakkümü *yoktu.* (s.194)

Son tehlikeye kadar oturup sonra kaçmaktan başka çare *yoktu,* (s.200)

Lâkin onun bir kabahati *yoktu,* (s.238)

Hastanın hâlinde bir tebeddül *yoktu,* (s.252)

Bunun imkânı *yoktu,* (s.260)

Fakat hiçbir şey yapmak ihtimâli *yoktu,* (s.462)

Hâlbuki asıl kendisini ithâm etmeye hakkı *yok muydu?* (s.498)

Yine ondan başka her şey *yoktu,* (s.520)

“Dünyada intikam kadar tanımadığım bir his *yoktur.*” (s.26)

“Cennete gitmek için sabırdan başka çare *yoktur,*” (s.92)

Dünyada musikî gibi müessir hiçbir şey *yoktur.* (s.114)

“Lâkin mademki onun bir şeyden haberi *yoktur,*” (s.202)

Kaçmaktan başka çare *yoktur.* (s.354)

Eğer sen istesen dünyada benim için başka hiçbir şeyin ehemmiyeti *yoktur,* (s.444)

“Bence kadınların iyisi fenâsı *yoktur,*” (s.496)

İsim Cümlelerinin Özellikleri:

a. İsim cümleleri, sıklıkla özne ve yüklemden oluşur:

Necib / Süreyyâ'nın halazadesi idi. (s.20)

"Hacer / sizin zannettiğiniz kadar fenâ bir kız değildir," (s.42)

Tanımış olduğu kadınların dördü mü, beşi mi / kocalı idiler. (s.120)

Fakat Süreyyâ / kendini neşelerinde, saâdetlerinde bile öldüren o hastalığın zehrinden selîm bir ruh, temiz, bî-haber bir ruh idi. (s.132)

Verdi / ikisinin de en çok tercîh ettikleri yegâne bestekârdı. (s.162)

Onun sesini öyle bir dinleyişi, onun yürüyüşünü öyle bir hissedışı, onun gözlerinin önünde bir yanışı / vardı. (s.200)

"Ben / sefil, menhûs bir adamım." (s.230)

Bu / feci, mâtem-âlûd bir ses, bir ağlama idi. (s.252)

Onu asıl öldüren / Suad'ın gözleri idi. (s.288)

"Başka türlü yaşamak / kâbil değil..." (s.402)

Bu / mes'ud etmek isteyen ve mes'ud olan kadının ruhunu verdiği bir tebessümdü. (s.424)

"Hiçbir şey yapmak / kâbil değil!" (s.442)

Hacer'le hanımefendi / orada idiler. (s.462)

Bu / çatlayan, kırılan camların, binanın orasından burasından boğulurcasına çıkan mütehaccim, mütehevvir, orada siyah, burada beyaz, ötede hûn'in dumanların uğultusu idi. (s.522)

b. Zarf ve bulunma hâli ekli yer tamlayıcıları isim cümlelerinde sıklıkla kullanılabilir:

Şimdi *yine* o zaaf zamanında idi. (s.54)

"Ah Necib, biz *bağda* cehennemde imişiz!" (s.70)

Verdi'nin birkaç operası *Suad'da* yoktu, (s.112)

Suad, *ara sıra gözlerini dikişinden kaldırıp yeşil köpüklü denizde beyaz yelkenle uçan kotraya bakarak, dalgın, yalnız* meşgûl idi. (s.144)

"*İçinde* kamaraları, yemek salonu, her şeyi var..." (s.216)

Öğleden sonra, Suad, piyanoda, Necib'in sabahleyin İstanbul'dan : "Size yeni iki eser!" diye getirdiği Maskaniyi'nin "İris"i ile Puçini'nin "Toska"sını deşifre etmekle meşguldü. (s.278)

Bak *bu kadar itâat ederken bile hâlen* muzdarîbim; (s.378)

"*Bu gece ne kadar* neşesizsiniz," (s.418)

Gözleri *bulanık, donuk, görmüyor ve tahattur etmiyor, düşünüyor gibi, müncemid, sürüklenir nazarlarla dumanlı* idi, (s.488)

“Onlar *hep* yalandı değil mi?” (s.510)

c. İsim cümlelerinde genellikle nesne bulunmaz. Yükleme yapma ve yaptırma bildirmeyen bir cümlede yüklem nesneye ihtiyacı yoktur. (Karahan, 2012).

“Bağ diye diye gidip o cehennem ocağına tıklamak yazık değil mi?” (s.80)

“Acaba vapur kaçta var?” (s.98)

Bu beyaz, kaplama tahtalı, başı kıcı bir sandaldı. (s.114)

Kendine hürmet edememek kadar onu muazzab eden hâl yoktu. (s.124)

Öyle olmasına ne mâni' vardı? (s.174)

Oh, her zaman havada olan bu rayihâ işte şimdi elinde idi, (s.232)

Necib'i Süreyyâ'nın ta'rîf ettiği hâlde günlerce bihaber tasavvur ettikçe rahat etmek kâbil değildi. (s.252)

“Her hâlde samimi değiliz.” (s.280)

Lâkin Süreyyâ onun sahibi, âmiri, zevci idi; (s.316)

Bu yapılan şey ne denirse densin, nasıl söylenirse söylensin iyi bir şey değildir, (s.376)

Suad müteellim, cidden rahatsız idi. (s.432)

“Mademki âşk ilke saadet ne kadar mümkün değilse âşk ile namus da o kadar muhâldir.” (s.482)

Bu saâdetin içinde bir zaman kendini o kadar kahr ve zebûn eden acı mülâhazalardan gafildi. (s.514)

ç. İsim cümlelerinde yönelme ve uzaklaşma hâline sahip yer tamlayıcılarına da rastlanır:

“Zîrâ *iltifât çekmediğime* eminsin ya,” (s.48)

“Pekâlâ, ben *onun insafından* eminim;” (s.84)

“*Bana* hay u huy, gürültü, sersemlik lazımdır” (s.102)

“Onunla insan deniz ortasında rüzgârsız kaldı mı *suların keyfine* tâbidir,” (s.110)

“Küçük Hanım, omuz silmek *nezâkete* muvâfık mı ya?” (s.400)

“Hayır benim *buradan geçerken bayıldığım zabitlerden*, haberim yok.” (s.430)

Hâlbuki asıl *kendisini ithâm etmeye* hakkı yok muydu? (s.472)

Bu saadetinin içinde bir zaman kendini o kadar kahr ve zebun eden acı mülâhazalardan gafildi. (s.514)

d. Bulunma haline sahip yer tamlayıcı isim cümlelerinde özne genellikle yüklem önünde yer alır:

Topraktan, ağaçlardan intişar eden râtib-ı nefehâtte *müessir bir nüfuz* vardı. (s.8)

“Dünyada *intikam kadar tanımadığım bir his* yoktur.” (s.26)

Vagonda *iki kişi* yalnızdılar. (s.58)

Önlerinde *memnûn ve mesrur birkaç gün* vardı. (s.60)

Dünyada *musikî gibi müessir hiçbir şey* yoktur. (s.114)

Bu seste *öyle bir harâret-i der-âguş, öyle hatârât-ı ezvâk ile lertzân bir ahenk-i mahrûmiyet* vardı (s.140)

Ve içinde *daima çırpınma, ruhunda daima bir ra’şe-i heyecân* vardı; (s.156)

Arkasında *ince siyah çizgili bir keten gömlek* vardı, (s.166)

Aralarında *Süreyyâ’nın iştirâk etmediği yalnız bir musikî* vardı. (s.198)

Bu hâl içinde *ara sıra boğazını yakarak gözlerini ıslatan yaşlar da* vardı; (s.228)

Hastanın hâlinde *bir tebeddül* yoktu, (s.252)

Bunda *bir duman rengi* vardı. (s.276)

Teşrin-i evvelin orası burası tehditli bulutlarla yüklü semâsı altında *deniz kurşunî, köpüklü, mütehevvidi*; (s.362)

Necib’de *o kadar memnûniyet, o derece şetâret* vardı (s.490)

e. Yükleme “var”, “yok” isimlerinden oluşan cümleler en sık kullanılan isim cümleleridir:

“Ah sizde ne çıkınlar *vardır!*” (s.36)

“Mahmutpaşa’da mı *yok* ?” (s.52)

“İmkânı *yok*.” (s.72)

Ona sükûn ve şi’r ne kadar lazımsa ruhunda fırtınaya, zulmete, esrara da *öyle bir iştiyâk-ı amik vardır*. (s.122)

Hayatında yapacak, kendini mes’ud edecek hiçbir şeyi *yoktu*; (s.156)

Bir kâşâne, bir saâdet, bir iffet *var mıydı?* (s.176)

“Lâkin mademki onun bir şeyden haberi *yoktur*,” (s.202)

Bu hüznün bir parça Suad’da da *vardı*; (s.232)

Asıl olarak: “O beni seviyor,” emniyeti ve bunun memnûniyeti *vardı*. (s.260)

Onun en ma’nâsız şeylerine bile husûsî perestişleri *vardı*. (s.286)

O sözü söylemek için Suad başını kaldırdığı zaman, o nazarda, o kadar perişan ve rahim bir katre-i af, o kadar masûm bir lerze-i merhamet *vardı*. (s.304)

Her şeyin fevkinde, his ve te'sîr, mülâhaza ve muhâkeme eden mülâkatın da fevkinde, lakayt kalamadığı, duymaktan ruhunu men' edemediği bir sedâ, bu şeyleri çirkin, iğrenç bulan bir sevk-i tabîi *vardı* (s.324)

Tarabya'nın ne güzel tepeleri *vardır...* (s.342)

"Sade ikimiz *varız.*" (s.348)

Necib de bu büyük aşkta onu daima mütezâyid bir hayat ve inbisâta sevk eden bir hayret *vardı.* (s.372)

"Daha bir diyeceğiniz *var mı?*" (s.386)

Artık ne bir iş, ne bir kitap, ne de piyano havası *vardı;* (s.410)

Hatta bazılarının genç ve yakışıklı beyleri de *vardı;* (s.410)

Eğer sen istesen dünyada benim için başka hiçbir şeyin ehemmiyeti *yoktur,* (s.444)

Fakat hiçbir şey yapmak ihtimâli *yoktu,* (s.462)

Zîrâ şüphesiz ona karşı haksızlık *vardı,* (s.478)

"Bence kadınların iyisi fenâsı *yoktur,*" (s.496)

Kaybettiğini tazmin etmek istiyormuş gibi bir tehâlükü bir meshûfiyeti *vardı,* (s.516)

Yine ondan başka her şey *yoktu,* (s.520)

4.5.2. Yüklemin Yerine Göre Cümleler

Türkçede cümleler, yüklemin yerine göre de farklı özellikler gösterir. Türkçenin söz dizimi gereği yüklem sonda bulunur. Ancak cümle içerisinde yüklem yeri değişebilir.

4.5.2.1. Kurallı (Düz) Cümleler

Yargı ögesi yani yüklemi, cümlenin sonunda yer alan cümleye kurallı cümle denir. Cümle içindeki sözcük dizilişi özne, tümleç, yüklem biçimindedir. Vurgulanmak istenen öge yüklem önünde yer alır.

"Acaba Necib Bey *gitti mi?*" (s.34)

Fakat zamanlar geçip bu memnûniyetin hâlâ izdiyâdını gördükçe merakı *arttı*; (s.48)

Süreyyâ çabuk geleceğine yemin etmeyince *bırakmadı*. (s.84)

Öyle ki saat beşte eve girdikleri zaman sabahın bütün temizliği, yorgunluğun bütün kuvveti ile midelerinin feryadından başka bir şey *duymadılar*. (s.108)

“Sen vaktini nasıl *geçirdin?*” (s.154)

Fakat öbür günler sandal pek erken çıktığı için işini bırakamayarak *gelmedi*. (s.160)

“Bir idaresizlikten bak ne *oldu?*” (s.204)

Necib yalnızca inerken piyanonun üstünde Suad’ın şemsiyesiyle eldivenlerini *gördü*; (s.222)

Necib’in ısrarına taaccüb ederek fakat tekrar bir gün için vaat almayınca *bırakmadı*. (s.240)

“Ah nereden gittim?” (s.248)

“Sabaha kadar *uyumadım...*” (s.346)

“Ha, kuzum o sizin eldivenin sahibi ne *oldu?*” (s.422)

Suad gözlerine hüçûm eden yaşları göstermemek için başını çevirip sâkinane pencereden *baktı*. (s.446)

“Ya eldivenin sahibi ne *oldu?*” (s.484)

“Fakat siz hiç, hiçbir şey *yapmadınız...*” (s.510)

“Zaten ben hiçbir şeyden memnûn olmamak nasibi ile doğmuş değil miyim?” (s.74)

“Zaten onlar o hayat, o kadınlıklara alışmışlar...” (s.472)

“Hayır dün gece ben yanılmışım...” (s.506)

“Buraya geldik geleli bu hain evin işi *bitmiyor.*” (s.84)

“Ay her zaman kaçta *yıyoruz?*” (s.90)

“Sandala mı *bakıyorsunuz?*” (s.114)

Eliyle geniş bir hat çizerek bir mevcersiz denizi, bir nefhasız semâyı gösterirken Suad *gülüyor*, (s.128)

“Ben sizin piyanonuza *karışıyor muyum,*” (s.160)

“Ya sizin dan dun hiç *bitmiyor mu?*” (s.190)

“Beni mes’ud ve rahat *görüyorsunuz, değil mi?*” (s.206)

“Bu gün gezmeye *gitmiyor muyuz?*” (s.282)

Ve Necib’in gözleri hepsini görüp dudaklara *geliyor*, (s.290)

“İşte aranızda beni *öldürüyorsunuz...*” (s.338)

“Acaba muhakemede mi *yanılıyorum?*” (s.376)

Fakat sonra, Suad'ın derin bir nazar-ı iştiyâkıyla maddiyatlardan tenezzüh edince ondan başka her şeyi *unutuyor*, (s.384)

“Öyle ise kendin niçin *yapıyorsun?*” (s.390)

“Yolu da pekâlâ *biliyorum.*” (s.400)

“Bizim terbiye ettiğimiz kızdan ne *olacak?*” (s.22)

“Ha, sahih ne vakit *geleceksin?*” (s.70)

“Hava bu kadar durgun olunca onu galiba hepimiz *yapacağız...*” (s.136)

“Ah hûd-gâmlık, sanki böyle olunca başka bir şey mi *olacak?*” (s.214)

“Başka kimseyi *sevmeyeceğim*” (s.310)

İnsanlar da çürümeyecek mi? (s.330)

“Hem sizden mi *korkacağım?*” (s.412)

O kadar parayı ne *yapacak?* (s.428)

“Oh bir çocuğum olursa o zaman hayatımı ne kadar *seveceğim.*” (s.484)

“Hayat kalabalık, güzel hava içinde *olur.*” (s.14)

“Zorla insan cehennem *girer mi?*” (s.26)

“Burada nereye *gidersiniz?*” (s.26)

“Eğer ben de sizin gibi olsam hatta buradan *ayrılmam.*” (s.28)

“Ben nereden *bulurum?*” (s.36)

“Ne için siz *gelmez misiniz?*” (s.42)

“İnsana kuru hülyâdan iyi arkadaş mı *olur?*” (s.44)

“İstasyona gelseniz de yine araba ile dönseniz daha iyi *olmaz mı?*” (s.58)

“Kocanın parası başka, karının parası başka mı *olur...*” (s.64)

“Niçin bir şeyi kendi ismiyle *çağırmasınız?*” (s.64)

“Oraya gittiğimizden beri ne kadar fark ettiğimi ben *bilirim.*” (s.72)

“Sahîh sen sandalcılığı *sevmezsin...*” (s.72)

“Zaten hep sahtekârlıktan ibâret olan bu paskal yüzünden göz dudağa dudak çeneye *güler...*” (s.94)

“Çileğini ye de tarlasını sorma, *demezler mi?*” (s.108)

“Hangi havaları *seversiniz?*” (s.112)

Havalar iyi olunca yazın tozundan, sıcağından gezilemeyen bütün bu civarın ormanları, koruları hep *gezilir*, (s.154)

“Artık tabi oraya sık sık *gidersin değil mi?*” (s.158)

“Bir kadını sabır ve tahammülü için mi *seversiniz?*” (s.170)

Hâlbuki hiçbir zaman Suad kendini her şeyini bırakacak kadar sevmezdi. (s.318)

“Düşünsenize ne fenâ *olur?*” (s.400)

“Siz buraya *gelir misiniz?*” (s.486)

“Vay, bu yorgunluğa vücut *dayanır mı?*” (s.488)

“Şimdi bu para ile kimseye haber vermeden gidip yalıtı tutmalı,” (s.50)

“O hâlde kime *tutunmalı?*” (s.178)

Güzel ve ulvî bir kadının yanında insan her türlü fikr-i mesâvîden uzak olarak niçin beyaz ve ma'sûm yaşamamalı? (s.240)

“Yarabbim, yarabbim ne yapmalı?” (s.252)

Fakat kendi kabahatlerimizi, haksızlıklarımızı ondan başka neye yükletmeli? (s.342)

“Asıl hakikati niçin söylememeli?” (s.450)

“Sana bir şey söyleyeyim mi?” (s.72)

“Ben ne *yapayım?*” (s.122)

“Başka ne *yapayım?*” (s.346)

“Tekrar ne vakit *geleyim?*” (s.448)

“Ben size bunu *vereyim...*” (s.516)

“Aman Suad gelmeden bir cigara *tellendirelim...*” (s.96)

“Hiç olmazsa bu kadar sık *gelme...*” (s.438)

“Ben seni uyuyor zannettimdi.” (s.34)

“Ben ilk baktığımız gün bu kadar güzel *bulmadımdı.*” (s.70)

“Hiçbir şey *ummadımdı.*” (s.162)

“Benim sadakatimde bir kusur mu *gördünüzdü?*” (s.508)

Bütün melal ve kasveti Beyoğlu'nun karanlık sokaklarında *kalmıştı.* (s.76)

Etraflarını serin bir deniz havası keskin râyihasıyla *sarmıştı;* (s.136)

Bu ses Suad'ın şimdi kâbus hayatı *olmuştu;* (s.144)

Süreyyâ'yı Suad'ın maddiyatına mâlik görmekten müteeellim olmak aklına *gelmemişti.* (s.196)

Niçin yarabbim, niçin artık o hayat *ölmüştü.* (s.210)

Denizin, rüzgârın telâtümünü bunu nasıl *dağıtmamıştı?* (s.220)

O zaman kadar kendisi nasıl *yaşamıştı?* (s.308)

Bütün bunları kendisi, hem yalnız kendisi *yapmamış mıydı!* (s.316)

Son günlerin letâfeti ile beraber, şimdi yine imkânsızlığa, yine hüznün ve kasvete *düşmemiş miydi?* (s.328)

Şimdi değil, öldükleri anda, hatta yaşarlarken ne *kazanmışlardı?* (s.358)

Gider iken başını çevirmişken bunun “Hayır gelme!” demek olduğunu *anlamamış mıydı?* (s.436)

Gerçekten her şey *bitmiş miydi?* (s.438)

Zaten belki Suad onu kendi *istememiş miydi?* (s.446)

Hiçbir vakitte kendinin müstesnâ bir güzel olduğuna *inanmamıştı.* (s.460)

Acı, bed-baht bir rü'yâ *olmuştu değil mi?* (s.468)

Süreyyâ böyle gamsız kuşlar gibi gevezelenerek her şeyden hiffetle bahsederken Necib bütün birer saâdet olan bu şeylerden mahrûm geçen kendi hayatını *düşünüyordu.* (s.72)

“Siz her saati geçirmek için saâdetler, eğlenceler buluşunuzu anlatırken ben yirmi dört saatlik hayatımın nasıl bir cehennem saati gibi nihayetsiz sürüklenmez bir hayat olduğunu *düşünmüyordum,*” (s.92)

Gözleri ağırlaşmış, manzarayı yalnız kirpiklerin arasından süzülen bir nazarla *görünüyorlardı.* (s.98)

“Burada rüzgâr hiç *eksiliyor muydu?*” (s.110)

Sonra şüphe tekrar tırnaklarını *çıkartıyordu:* (s.134)

Kendinde asla fikr-i hıyânet, şaibe-i maddiyât *bulmuyordu.* (s.196)

Acaba Necib niçin *gelmiyordu?* (s.234)

Ah bu dünyada herkes kendini, sade kendini, hatta başkalarının zararına olarak kendini mi *düşünüyordu?* (s.238)

Ah bu musikî onu ne kadar, ne kadar *öldürüyordu!* (s.242)

Necib'e karşı lazım gelen muâmeleden fazla mahrûmiyet ve üflet mi *gösteriyordu?* (s.244)

Ah, hâlâ o sefîl iftirayı, o mülevves bühtânı mı *düşünüyordu?* (s.250)

O ruhunun a'mâk-ı leyâlinde mütehevvir tehâcûmlerle kuduran bir fırtına gibi ihtirâsât ve hevesâtını böyle ketm eden sonra, daha ne *istiyorlardı?* (s.274)

Karşıdan görenler ıslanmış, fesinin püskülü bozulmuş, çamura bulanmış bu gence hayretle *bakıyorlardı.* (s.304)

O da kendi muzdarîb olduğu, öldüğü için böyle *durmuyor muydu?* (s.352)

Böyle kimi *aldatıyorlardı?* (s.378)

“Hani kışın *kalıyorduk?*” (s.384)

“Lâkin siz kendiniz asıl onun için *istemiyor muydunuz?*” (s.386)

Hem Necib bu büyük fedâkârlığı yapacak kadar kendini *seviyor muydu?* (s.440)

“Lakin ben sizden o kadar büyük, o kadar çok şey mi *istiyordum?*” (s.508)

Hayatta aşka galebe edecek hiçbir şey *bulmuyordu.* (s.520)

Hatta saâdetlerinin bir hâlde devamı onları imlal değilse bile melâle sevk eden his içinde tutmakta *idi,* (s.30)

“Sandal dalgaların göğsüne mestane yaslanmış uçmakta *değil,* yüzmekte *değil...*” (s.110)

“Suad ne kadar *sevinecek değil mi?*” (s.58)

Zaten İstanbul'a inip yine *bunalacak değil mi idi?* (s.114)

Fakat bir gün sandaldan *bıkacak değil mi idi?* (s.146)

Artık ruhu harâb, iddiasız, hayatını nasıl sürükleyecek, kendine nasıl bir kuşe-i sükûn *bulacaktı?* (s.184)

Burada dursa ne *olacaktı?* (s.226)

Etmişse, bu sefer belki müteşebbis çıkarsa ne *olacaktı?* (s.262)

Bâ-husus sonra ne *olacaktı?* (s.314)

Bu hastalıktan reâ-yâb oluncaya kadar ne *yapacaktı?* (s.318)

Zîrâ bundan sonra bu hayatı ne *yapacaktı?* (s.450)

“Hani dün *gelecektiniz?*” (s.452)

Bir kaza her şeyi ifşâ ettikten sonra artık her hareket husûsi bir ma'nâ *almaz mıydı?* (s.262)

Kar yağarken gezmek kadar keyifli bir şey *olur muydu?* (s.272)

“Ah bir saatlik o hayat için bütün ömrümü *verirdim...*” (s.456)

Onun gibi birini bulmak muhâl olunca niçin *evlenmeliydi?* (s.192)

Lâkin buna tahammül etmek için insan ne *olmalıydı?* (s.234)

İnsan o heyecânları, o âteş-i teâlîyi, o şî'riyetleri verebilen aşk bile böyle kendi fenâsını kendi getirirse niçin *yaşamalıydı?* (s.382)

Fakat hayattan daha fazlasını *istememeliydi,* (s.484)

Ah çocukları sağ olsaydı... (s.30)

Ah, ara sıra ruhunu ra'ş'e-dâr-ı heyecân eden o meyl-i saffet ve şî'r daima *olsaydı...*

“Sahîhten böyle bir şey *olsaydı?*” (s.176)

Ah bir kere bundan emin olabilseydi, (s.448)

“Ben onu *bilmiyormuşum,*” (s.390)

“İlle miralayın hanımı gözlerine bayılıyormuş,” (s.428)

“Demek öylelerini seviyormuş, demek bu hayatları *istiyormuş!*” (s.490)

“İşte bu sanki neye oturacaktı...” (s.492)

“Geldiğine bin kere pişman *olmuştur...*” (s.20)

Tecrübe kendisine acı hayâl cerihaları açtı ve gençliğe mahsûs sevk-i harâret ile tecrübelerine pek kolayca ta'mîm ederek ale'l-ıtlak kadınlara dair kavi ve i'tirâzdan masun bir fikir ve felsefe edinmiş, artık mübârezat-ı hayatiyede mecrûhiyyet tehlikesine tamamıyla mukâvim bir zırh ile silahlanmış olduğuna inanarak öylece yaşamaya başlamıştır. (s.46)

“Yüreğine *inmiştir!*” (s.66)

“Asıl hayatlarını oyuncular gibi *unutmuşlardır.*” (s.94)

“Beni pek budala *bulmuştur!*” (s.464)

Onun seslerinde öyle bir lahn-ı davet çağlıyordur (s.88)

Titreye titreye sizin gözlerinize bakan perişan bir nazar gibi ki ilk ma'na-yı nazarınız üzerine serbe-hâk-ı nedâmet olacaktır. (s.268)

“Başka çare yok Suad, gemici karısı gemici olmalıdır.” (s.94)

Suad zevcinin sözlerini dinleyerek *sükût ediyordu*. (s.16)

Adi bir kıskanç, pek mütehasıran yaşayan bir zevce olmadığı hâlde buna *tahammül edemedi*. (s.32)

Gözlerinin dumanı arasında *fark etmiyordu*. (s.50)

Zîrâ Necib Suad'ı onun kadar bilemediği hâlde bile bundan *şüphe etmiyordu*. (s.60)

Süreyyâ Suad'ın sözlerini kendi fikirleriyle *itmam etti*: (s.64)

Fakat Necib sonrasını *tahattur etmiyordu*, (s.98)

Sandal bî-pervâ bir tehalükle bunların üzerine atılıp tevâlf eden suların üstünde temevvüc ettikçe Suad'ın gözlerinde bir bulut, bir endîşe ve ıztırâb bulutu *sebat ediyordu*. (s.116)

Acaba akıntı *müsâade edecek* miydi? (s.128)

Bütün muhayyel güzelliklerle süslediği hâlde bile ona bu kadar saf ve rakîk, bu kadar pâk ve pür-nûr bir *nazar verememişti*. (s.134)

“Bizi elbet bu kadar saf-derûn *zannetmezsin?*” (s.138)

Ah niçin ona *kifâyet etmiyordu?* (s.146)

O zehrini kalbine *isâle ediyordu*. (s.174)

Bir müddet bu fikri *terk edemedi*. (s.192)

Bu zevkinden mahrûm kalmaya *tahammül edemiyordu*. (s.194)

Ve işte bunu için, yalnız ruhen müncezip olup maddiyattan, külliye mütecerrid olduğu için bu arzusunu bir hıyânet *addetmiyordu*. (s.196)

Başka hiçbir şey ona karşı utancını *mahvedemezdi*. (s.204)

Ve bu söz Suad'ı da, Necib'i de hüzün ve sükûta *sevk etti*. (s.208)

Bütün bu fikirler arasında bir rakkas gibi kalbini havf ve fütûr ile ezen kendi mukayese-i hayatı daima *tekrar ediyor*, (s.212)

Suad içini yakan şeyleri anlatamamak âteşiyle bir imâya bile *cesaret edemiyordu*. (s.234)

Gezmeye de hiç *iltifât etmiyordu*. (s.236)

Bir saniye bilmeyerek, sebebini bulamayarak ağlamak arzusuna *mukavemet edemedi*; (s.254)

Fakat Süreyyâ o kadar infiâl ile o kadar telâş ve şiddet ile *mukabele etti*, (s.258)

Eldiveni tanıdığını *fark etmiş miydi?* (s.262)

Fakat o eldivenin tanındığından şüphe ettiği için korkuları *devam etmiyordu*.
(s.262)

Fakat kâbil değil şüpheyi *mahvedemiyordu*, (s.266)

Onu ölümlere kadar minnetdâr ve *mes'ud ediyordu*. (s.268)

Bu te'sîrât *devam edemiyordu*. (s.270)

"Ah beni *tahkîr etmeyiniz*" (s.296)

Operanın küçük havalalarının teâkubu onu *mest ve bî-hûş ediyordu*, (s.312)

Onu böyle hep zulmelerden kurtulmuş, mes'ud gördükten sonra gitmek teşebbüsü *men' etmedi*. (s.340)

Fazla olarak o kadar uğraştığı hâlde Necib'in de serzenişleri, onun da şikâyetleri, onun da âlâm ve ıstırâbâtı kendini daha *muzdarîb ediyordu*. (s.352)

Onun evvelki besâtet ve ciddiyetini şimdi böyle aciz ve pür endîşe, perişan görmek onu *müteelim ediyordu* (s.364)

Hiçbir şey kendine Suad'ı o zaman evvelki gibi *telakkî ettirmeyecekti*, (s.366)

İdaresi kendi elinde olan hayatını kendi arzu ve ihtiyarıyla onun eline *tevdî ve emanet ediyor*, (s.394)

Bir şey olmadığına hem de samimî olarak *yemin edemez miydi?* (s.434)

Demek artık onu vücûduyla bile o kadar *izâç ediyordu?* (s.464)

"Size bir keşâne *takdim edemem*." (s.510)

Ve ilk defa olarak dudakları ona *temas etti*. (s.518)

"İşte ben de bu sabra *hayran oluyorum*." (s.42)

Hep muvaffakiyetleri birer hüsrân ve azap olan kendi hayatının uzun uzun arzu edilmiş, çalışılmış, kazanılmış muzaffariyetlerinde bile böyle kavi, böyle fedâkâr, böyle müşfik ve hor bir hamle-i samimiyete *nail olmamıştı*. (s.54)

Süreyyâ "Şüphesiz, şüphesiz..." diye *gaip oldu*. (s.74)

"Havalara *yazık oluyor değil mi?*" (s.98)

Birden bire sandalda bir aşka hareket *müşahade olundu*. (s.148)

Buna dadı bir *mâni' olamazdı*, (s.168)

Zîrâ o, Suad, hiçbir vecihle bu fikirlerden *haberdar olmayacaktı*. (s.202)

Bu hâl belki onun gelmemesine *mûcib olacaktı*. (s.246)

Necib Suad'ın safiyetine benzettiği sükûn ve ismetine *meftûn oluyor*, (s.268)

Zîrâ hiçbir kadın böyle bir perestîş ne kadar ketm edilirse edilsin, hissetmemek *mümkün olamazdı*; (s.274)

Hâlbuki hiçbirisinden bu kadar *mağrûr ve mes'ud olmamıştı*. (s.308)

Fakat işte elim fedâkârlıklarla beraber buna *muvâfık olamıyordu*. (s.350)

Demek o da *muzdarîb oluyordu?* (s.380)

Fakat onu yalnız bulmak *kâbil olmuyordu*. (s.456)

Her gün, bir gün evvel yine şüphe etmediği samimiyeti daha *çoğalmış görüyordu.* (s.16)

Akşam sofraya oturup ta Fatin yine iki lokma arasında ağzı, gözleri açık olarak yalıdan bahsettiği ve yan bakışla beyefendiye hoşça gitmeye çalıştığı zaman üç günlük hezimetin acısı *çıkılmış oldu.* (s.52)

Bu kadar devam edip de kin ile, lâkaydî ile, yahut istikrâh ile *yaralanmamış olsun.* (s.372)

Ve bir gün istemeyerek bunu *öğrenmiş oldu.* (s.432)

“Bari sen git, oralarda kal, biraz eğlenirsin!” *diyecek oluyordu* (s.12)

Necib: “Ya şimdi siz Suad hanımın yalnızlığından bahsediyorsunuz?” *diyecek oldu.* (s.42)

Zevcinin yerine muhakeme eden Suad; “Lâkin mademki bu mümkün değil!” *demek istedi.* (s.12)

Hâlâ saâdet rengini muhâfaza eden bu müşterek hayatlarının a’mâkında kendi hiss olunmaz, görülmez melaller hissettiğinden o söyledikçe gerçekten onun zannettiği kadar mes’ud olduklarına *kanmak istiyordu.* (s.28)

“Zîrâ artık onların yüzünü *görmek istemiyorum...*” (s.68)

Onun için verdiği sözü *unutmak istemiyordu.* (s.108)

Bu tarafı bırakmamak için Tarabya’da otele *inmek istiyordu.* (s.190)

“Hayır, seni böyle zebûn, mükedder *göndermek istemem;*” (s.350)

Hacer Necib’e kendini bir ay *sevdiremezdi.* (s.22)

Bu işte pek bigâne olduğu için hiçbir dahli *olamazdı.* (s.52)

Suad tavsiyelerini *bitiremiyordu.* (s.56)

“O temiz rüzgâr başka nerede *bulunabilir?*” (s.72)

“Eğer sandal gelmezse bey elimizden *kurtulamazsın.*” (s.110)

Hiçbir zaman yanamadan evvel, yaparken ve hele sonra âteşler içinde yapmadan başkalarının sevk-i tabii ile yaptıkları adî fenâlıkları bile *yapamazdı.* (s.126)

“Acaba senin ellerin gibi ulvî eller bu yaraları *sarabilir mi?*” (s.130)

Niçin ona her şeyi *unutturamıyordu?* (s.146)

Beyefendi bir zevcden ziyâde bir efendi olan kocalardan olduğu için hiç kimsenin keyfine bir saatini fedâ’ etmek istemediğinden hanım iki gün gelip burada *kalamıyordu.* (s.152)

“Bir hafta gelen bir gazeteyi öbür haftaya kadar *okuyamamalı...*” (s.154)

Demek hepsi bilâ-istisna hain *olabilirdi?* (s.180)

Bu sinede sahîhten müstesnâ bir kadın, bir fırtınalı kadın kalbi bulunup ta böyle rast gele bir çocuğa teslim-i irâdet edişini, onun için herkes, her şeyini fedâ edecek bir hâle gelişini, etrafı kırmızı görmeden *düşünemiyordu*. (s.182)

“Sana yer ve garâmı *yazamayacağım*,” (s.184)

Bunda vakıa eski itilâfı *göremiyordu*. (s.214)

Necib’le Suad bunları *söyleyemezlerdi*, (s.256)

Gözlerin a’mâkindaki, dudaklardaki âteş-i arzuya hiçbir kadın ruhu bî-his *kalamazdı*. (s.274)

O kadar ki odasına çekildiği zaman ta’âküp eden şişelerin buharlandığı dimağıyla yatmaktan başka bir şey *yapamazdı*. (s.312)

Hiç mi, hiç mi bir şey *yapılamaz*? (s.330)

Onun gibi bir kadın bu kadar şiddet ve kuvvetle ruhunu verdikten sonra başka ne *yapabilirdi*? (s.364)

“Hâlâ nasıl *görülebilir*?” (s.380)

Esasta takdîr etmekle beraber mukayesede yine onları ziyânlı çıkarmaktan başka bir şey *yapamazdı*. (s.434)

Fakat Suad’ı câmid ve bârid, yalnız zâhirî bir nezâketle gördükçe, tekrar deli olarak ne yapacağını *bilemiyor* (s.454)

Bir müddet sonra Suad onu o hâlde görüp ölmek için onları yalnız bırakarak kaçmaktan başka çare *bulamadı*. (s.462)

“Bizim Fehim Bey söyleye söyleye *bitiremiyor*...” (s.488)

O kadar ki kaç kere niyet edip hatta bir defasında kapının önüne kadar gittiği hâlde içeri *giremedi*. (s.504)

Hep verdiği kararların böyle gayr-ı melûl bir darbe-i tasâdümlerle herc ü merc olduğunu gördükten sonra artık kararına *inanamıyor*, (s.504)

Sonra Suad’ın mes’udiyeti yanında kendisinin ziyan edilmiş hayat-ı izdivâcı bu kadına karşı ihfâsına nezâket ve tahammülünün kifâyet edemediği bir kin ile onu *âzurde eder dururdu*. (s.40)

Bir zamanlar Korkondiya’ya giderken bilmem hatırlar mısınız, ince hastalıklı sarışın bir kız *söylenir dururdu*. (s.282)

Her taraf su içinde kalmış denilecek bu sükût altında deniz dalgasız, sâkin uzanıp *gidiyordu*. (s.294)

Birden o kadar dalmış, gözlerinin önündeki şeylere dikilen nazarı onları görmeyerek başka âlemlere o kadar *uzayıp gitmişti*. (s.26)

“Üç gündür bunlar için uğraştı *durdu*...” (s.48)

Gülerek hanımefendiye: “Vallahi benim kabahatim yok, valideciğim,” *deyiverdi*. (s.36)

“Bazen Suad bir şemsiye ben bir baston alıp *çıkıveriyoruz*,” (s.86)

Necib, sekiz gün mütemadiyen ruhsuz bir vücut gibi aşktan ye’se, ye’sten aşka geçerek, perişan, kararsız, sefil, hiç niyeti yokken bir gün vapura *binivermiş*, (s.238)

“İyi ya canım o da *bakıversin*.” (s.412)

“Şimdi sıcak gittikçe âteşlenerek her taraf bir fırın, ağaçsız, rüzgârsız, bir külhan gibi şiddetle *yanmaya başlar*...” (s.34)

İlk günler hazırlık, tedârikat, tertîbât ile meşgûl geçince artık biri birine benzeyen günler, evin cereyân-ı dâimesini ahz eden mürettip günler *tevâlî etmeye başladı*. (s.106)

O zaman biraz rahat ederek çareler düşünmeye, tertipler *yapmaya koyuluyordu*. (s.396)

“Hatta validem de hep onu *ileri sürüyordu*.” (s.22)

Necib Süreyya’nın mukavemet edemeyip sükût etmesine *hak verdi*. (s.52)

Suad mahzûzâne başını sallarken: “Bu uzun olur, değil mi? Asıl o vakit aç kalırız işte...” diye *içini çekiyordu*. (s.54)

“Ne yapalım, men’ etmek de *ellerinden gelmez a...*” (s.62)

“O tabî bu teklife *kulak asmamış*...” (s.66)

“*Kırklara mı karıştın*,” (s.70)

Cuma ertesi ancak öğle yemeğinden sonra *koy vermişler*, (s.156)

Pencerelerde kapılarda, odaların tenhâliğinde hep bu hayatı teshîl eden bir tevafuk *göze çarpıyordu*, (s.180)

Sonra, Suad’ın samimi hitablarında bile hayalindekini yanında nasıl bir bî-gânelik olduğunu görerek *içi eziliyordu*. (s.194)

O kadar ki Necib’in geleceği gün yetiştiği hâlde henüz bir *karar vermemişti*. (s.246)

Fakat o taş sükûtundan *geri kalmıyordu*. (s.252)

Necib orada rıhtımdaki arabadan çarşafından fark ettiği Suad’a yaklaştıkça perişan, titreyerek *cevap vermiyor*, (s.320)

“Onun için ölmek bile saâdet olduktan sonra?” diye her şeyi *göze alıyordu*. (s.358)

Hâlbuki kendileri birbirinin dudaklarında ölmek için *can veriyorlardı*; (s.378)

“Maşallah efendim hiç de *haber vermezsiniz*...” (s.450)

Hacer’in sözlerini artık cevapsız bırakmaya *ehemmiyet vermiyordu*. (s.468)

Ve tekrar bu kadar emeller, ümitlerle zapt ve teshîr eden böyle bir aşkın böyle bir zûl ve hakaretle bitip gitmiş olmasıyla *içi yandı*. (s.480)

“Evet, değişmek *lazım değil miydi*?” (s.28)

“Yarın *Pazar değil mi idi?*” (s.52)

Necib hep *bu fikirlerin zebûnu idi*; (s.54)

Sabahleyin Süreyyâ'nın sesini işitip uyandığı zaman hemen *yeni uyumuş gibi idi*, (s.56)

Vagonda iki kişi *yalnızdılar*; (s.58)

Bu kendisinin hayat ve izdivâc hakkındaki bütün felsefesine *muhâlif bir hâldi*, (s.74)

Suad'ın cigara *birinci zıddı idi*, (s.96)

Bunların ekserisi *meşhur operalardan fantazyalar, potporiler idi*; (s.98)

Onun şimdi terk etmek istemediği hayat, *bir çölden başka ne idi?*” (s.102)

Bu hâlde bir parça yardımcısı da kendisi olduğu için onun da orada vücudu, meserretlerini biraz daha *itmâm ediyor gibi idi*. (s.104)

Uzaktan burası *sarı çiçeklerle bir fulya tarlası gibiydi*. (s.118)

Tanımış olduğu kadınların dördü mü, beşi mi *kocalı idiler*. (s.120)

“Ah niçin o daima *böyle idi?*” (s.122)

Suad elbete onun kadar güzel olmadığı onun kadar mükemmel bulunmadığı hâlde de böyle hayalinin yetişemediği mehâsine *mâlikti*. (s.134)

Erkek kalbi kadınların kalbinden ziyâde talep-kâr olmak *bir haksızlık değil miydi?* (s.146)

Hâlbuki onun için Süreyyâ'nın daha vücut bulmamış arzularını bile gözlerinden okumak *bir zevk, bir saâdet mertebesinde bir şeydi*. (s.146)

Sonra piyano *onlar için büyük bir eğlence idi*; (s.160)

Verdi *ikisinin de en çok tercih ettikleri yegâne bestekârdı*. (s.162)

Bundan dalgınlığının sebebini anlamak *kolay idi*. (s.166)

Ah hepsi mi, hepsi mi *öyle idi?* (s.176)

Buraya geleliden beri, şu üç ay içinde böyle yapmak, *bu meyl-i sefîle-i râm oluvermekten başka bir şey değildi*. (.182)

Lâkin kendisi de gülünç, kendisi de *biçare değil miydi?* (s.184)

Bu, *Suad'ın keşfedip kendine söylemediği bir komşu muaşakası idi*. (s.186)

Ekseriyetle bu *bir hüzünden ziyâde bir iştiyâk, bütün ele geçmeyecek güzel şeylere meshûrane bir incizâp idi*. (s.192)

Bu sâkit ve hürmetkâr perestişten, bunlara karşı kalbinde hâsıl olan perestişten men'-i nefis etmek *kâbil olunacak bir fedâkârlık değildi*. (s.196)

O, Süreyyâ, her türlü fikir ve şüpheden *âzâde idi*. (s.204)

Onun için izdivâc *Suad'ın kendini sevmesi idi*, (s.210)

O *önünde böyle birkaç sene-i saâdeti olan bir mahlûk idi* (s.212)

Bu *ne bir çiçeğin, ne bir yaprağın hûlasâ-i itri idi*; (s.220)

Bir çare olmadığını bile bile uğraşmak, hayatlarını şenlendirmek için yorulmak artık *elinde değildi*. (s.232)

Daha iki gün evvel dayanamayacağını söyleyen *sen değil miydin?* (s.250)

Bütün kavâid-i içtimaiye ve ahlâkiye bunu *amirdi*. (s.272)

Bu Toska'nın üçüncü perdesinde *Toska ile Kavarodossi'nin düetosu idi*. (s.278)

Bunlara bir renk vermek *kail mi idi?* (s.288)

Sonra, öyle sevip sevilenler için bütün o afetler *muntazırdı, değil mi?* (s.290)

Otel, bu eylül yağmurunun hapsettiği müşterilerle *kalabalık idi*; (s.306)

O hâlde, sevilse bile, bu *yalnız bir cerihâdan başka bir şey değildi*; (s.318)

Suad, o, evvelâ buraya gelinceye kadar, vereceği saâdetin şevkinden heyecân ve ra'ş'e ile ümit ve emelle perişan iken şimdi hücûm ve istilâ eden bir hüzn-i kasvetle, daha hatve-i sükûtu atmadan gelen bir tehâşî ve istikrâh ile *zebûn idi*. (s.322)

Ağaçların gölgeleri, nîm bulutlu semâ altındaki çayır *soluk, melûl idi*. (s.326)

Tekrar hayatına başlamak arzusu, *bugün tekrar yaz olmak emeli gibi değil miydi?* (s.328)

Sanki gözler uzun müddet birbirinden kaçan ruhların artık mukavemetsizliğiyle *zayıf ve hasta, bir mücadele-i ilmiye ile muhassar, bî-tab idiler*. (s.332)

Asıl Necib'i mes'ud eden şey onun hayat ve ef'âline *kendinin dahl ve tesiri olması idi*; (s.340)

Buna sade böyle cerîhasız, günahsız devam ettirmek bu aşkı bir çocuk muhabbeti gibi ma'sûm bir perestiş ile beslemek *mümkün değil miydi?* (s.352)

Teşrin-i evvelin orası burası tehditli bulutlara yüklü semâsı altında deniz *kurşunî, köpüklü, mütehevvidi*, (s.362)

Bütün hayatlarının bu ilk nizâı idi. (s.388)

Demek kocasının kendisine muhip ve munis gelmesi *bundandı?* (s.390)

"Acaba hayatımı idareye *kâfi mi idi?*" (s.390)

Yalıda yapacak o kadar işi varken şimdi işi de kalmadığı için mecbûrî meşgûliyetsiz oturmaktan, onlarla konuşmaktan başka bir şey *kâbil değildi*. (s.410)

Bu *mes'ud etmek isteyen ve mes'ud olan kadının ruhunu verdiği bir tebessümdü*. (s.424)

Onun düşünmesi, kendini men' eden şeyler *mevcut değildi*. (s.432)

Çiğerlerine kadar bî-tâb bırakan titreme ile *zebûndü*. (s.456)

Hacer'le hanımefendi *orada idiler*. (s.462)

Bu hakaret *tahammülünün pek, pek fevkinde idi*. (s.464)

Tokatlayan bu kış gecesinin saat dördünde *tenhâ idi*. (s.466)

Fakat bu kadarı da kendine soğuk bir ihanet hissi ilkâ için *kâfi değil miydi?* (s.472)

Bu ara sıra yine hicrânlar, yine eseflerle beraber bir gün behemehâl unutacağına emin olduğu aşkı ber taraf edilirse hayatı *fenâ bir hayat değildi*, (s.484)

Ruhu şikâyetlerle *mâl-a-mâl idi*; (s.506)

“Onlar hep *yalandı değil mi?*” (s.510)

Bu *aynı eldivenin diğer teki idi*. (s.516)

Ölmese ve çekse bile böyle birkaç saniye-i aşk bütün bir hayata bin kere, yüz bin kere *müreccah değil miydi?* (s.522)

Bu *çatlayan, kırılan camların, binanın orasından burasından boğulurcasına çıkan mütehaccim, mütehevvir, orada siyah, burada beyaz, ötede hûnîn dumanların uğultusu idi*. (s.522)

“Meğer bu temmuzun üçüncü günü *bizim altıncı sene-i izdivacımız imiş*,” (s.184)

Evvela biraz *rahatsız imiş*, (s.248)

“Demek *korktuğumuz gibi değilmiş...*” (s.252)

“Bizim Fehim Bey geçen gece *berabermiş...*” (s.470)

“Sen *erkek değil misin*,” (s.36)

“Ne kadar *sabırsızsınız!*” (s.64)

“Ben kimseyi darıltmaya *razı değilim*.” (s.66)

“Ah ne *mülevves bir muammayım!*” (s.124)

“Pekâlâ, ben onun insafından *eminîm*,” (s.84)

“Lâkin ben *bed-baht değil miyim?*” (s.236)

“Her hâlde *samimi değiliz*.” (s.280)

“Sana ne söylesek *haklıyız*.” (s.300)

“Bak bu kadar itâat ederken bile hâlen *muzdarîbim*,” (s.378)

“Bu gece ne kadar *neşesizsiniz*,” (s.418)

“Hiç değişmeyeceğine *emin misin?*” (s.514)

“Bu kadarı da *bir muvaffakiyet değil mi?*” (s.60)

“Sonra, öğle oldu mu, durmak, oturmak *kâbil değil*.” (s.78)

“Tıpkı *bir göl değil mi?*” (s.82)

“Bağ diye gidip o cehennem ocağına tıklamak *yazık değil mi?*” (s.80)

“İçinden çıkmak *mümkün değil...*” (s.94)

“Yok, Süreyyâ, herhâlde bu *iddia edilecek kadar ehemmiyetli bir şey değil*,” (s.96)’

Herkesin saâdeti böyle bir aldanmanın neticesi, bir gafletin lütufkerdesi değil mi? (s.404)

“Ama çirkin bir adam da değil...” (s.430)

“Hâlbuki onu yaşayıp bilmemek kâbil değil...” (s.474)

“Mehtap olsun olmasın oranın geceleri ne güzeldir.” (s.12)

Kalabalık içinde yalnız yaşamak, kalabalık içinde gezip beraber bir köşeye kaçmak işte asıl zevk budur. (s.14)

“Necib’e daha iyi terbiye görmüş, daha ağır başlı, daha ince bir kadın lazımdır.” (s.22)

“Siz ikiniz için oraları âlâdır...” (s.28)

“Hacer sizin zannettiğiniz kadar fena bir kız değildir.” (s.42)

“Kuzum, bu yalı hülyâsı öyle bir hastalıktır” (s.44)

“Oralardan içerlerdeki evler bile yalı gibidir.” (s.54)

“Mayıs, malûm a, Büyük Adanın tam mevsimidir!” (s.70)

“İzdivâcta hanımlar solda sıfırdır.” (s.92)

“Asıl akıl ermeyen bir şey varsa bu kadar dikkatle beraber şu etlerin nasıl bir muvaffakiyet-i tabbâhane ile şöyle simsiyah edildiğidir.” (s.92)

“Bana hay u huy, gürültü, sersemlik lazımdır” (s.102)

“Sandal yürümek ve bizi taşımak için rüzgâra muhtaçtır.” (s.128)

“İşte doğrusu yine benim söylediğimdir.” (s.138)

“Daima sınırları rahatsızdır” (s.152)

“Herkes de benim gibidir değil mi?” (s.164)

“Çünkü onun için daha o kadar ülfet lazım değildir.” (s.282)

“Eylül ma'lûm a hüzün ve matem ayıdır.” (s.328)

Bu yapılan şey ne denirse densin, nasıl söylenirse söylensin iyi bir şey değildir, (s.376)

“Mademki âşk ilke saâdet ne kadar mümkün değilse aşk ile namus da o kadar muhâldir.” (s.482)

Onlarda her şey evvelden bellidir, (s.494)

“Suad, ölünceye kadar, saniyelerine kadar hayatım senindir...” (s.512)

“Sade gitmek isteyen var,” (s.48)

“Bunda acınacak ne var?” (s.64)

“Bana başka hizmet var mı?” (s.66)

“Ne Fatin var, ne Hacer var...” (s.72)

“Acaba vapur kaçta var?” (s.98)

“İçinde kamaraları, yemek salonu, her şeyi var...” (s.216)

“Hiç yoktan böyle kaçmaya ne lüzûm var?” (s.230)

“Daha bir diyeceğiniz *var mı?*” (s.386)

Topraktan, ağaçlardan intişar eden râtıb-ı nefehâtte müessir bir nüfuz *vardı*.
(s.8)

Kadınlar hakkında pek uzaktan ve sahifeler arasında tetkîkin tecrübe ve muhakemeden ziyâde tahayyülden hâsıl olma bir tetkîk-i sathiyenin sevkiyle evvelâ pek hülyâ-âmiz fikirleri *vardı*. (s.46)

Önlerinde memnûn ve mesrûr birkaç gün *vardı*. (s.60)

O zaman denizin, semânın, karşıki kırların tasvir olunmaz letâfetleri *vardı*.
(s.88)

Biri birilerine karşı ilk günlerin şevk ve inşirâhına benzer böyle bir irtibâtları *vardı*; (s.106)

Uzun bir seren üstünde cesim olduğu anlaşılın bir yelkeni *vardı*. (s.114)

Ona sükûn ve şî'r ne kadar lazımsa ruhunda fırtınaya, zulmete, esrara da öyle bir iştiyâk-ı amik *vardı*. (s.122)

Fakat acaba harâb eden eller olduğu gibi şifâ, hayat veren eller *var mıydı?*
(s.130)

Bu seste öyle bir harâret-i der-âguş, öyle hatârât-ı ezvâk ile lertzân bir ahenk-i mahrûmiyet *vardı* (s.140)

Ve içinde daima bir çırpınma, ruhunda daima bir ra'ş'e-i heyecân *vardı*;
(s.156)

Arkasında ince siyah çizgili bir keten gömlek *vardı*, (s.166)

“Öyle olmasına ne mâni’ *vardı?*” (s.174)

Bir kâşâne, bir saâdet, bir iffet *var mıydı?* (s.176)

Aralarında Süreyyâ'nın iştirâk etmediği yalnız bir musikî *vardı*. (s.198)

Bu hâl içinde ara sıra boğazını yakarak gözlerini ıslatan yaşlar da *vardı*;
(s.228)

Bir sandal yaptırmak lazım gelse, bunun için mukarrer bir planı *vardı*. (s.236)

Asıl olarak: “O beni seviyor,” emniyeti ve bunun memnûniyeti *vardı*. (s.260)

Ta ileride Bentlerin kemerleriyle, daha sürüklene sürüklene dalgalanan küçük tepeler silsileriyle, bütün vadiyi ihata ederek alçalıp dağılan dağların, yeşilin bütün elvânını gösteren ağaçlarıyla, bu vadide nazarı saatlerce işgâl edecek bir manzara *vardı*. (s.284)

Fakat onun ne böyle bir gün seve seve koşup kapanacağı kuşe-i ailesi, ne ümidi *vardı*; (s.294)

Lâkin yağmurun ne ehemmiyeti *vardı?* (s.306)

Her şeyin fevkinde, his ve te'sîr, mülâhaza ve muhâkeme eden mülâkatın da fevkinde, lakayt kalamadığı, duymaktan ruhunu men' edemediği bir sedâ, bu şeyleri çirkin, iğrenç bulan bir sevk-i tabiî *vardı* (s.324)

Hâlbuki işte onda yaşamak için daha şedit bir arzu, saâdetten mahrûm olmak, hayatını kaçırmamak için derin bir ihtiyâç, îcâb ederse mücadele kabiliyeti *vardı*. (s.330)

Âh bu nazarların bazen nasıl ma'nâları, nasıl incelikleri, nasıl renkleri *vardı*, (s.334)

Dudaklarında bir inci tebessüm, gözlerinde bir ifade-i tecessüs *vardı*. (s.346)

Hayatın böyle büyük fedâkârlıklara, ferâgatlere, ağır vazifelere tahammül ve liyakati mi *vardı*? (s.360)

Böyle olmakla beraber bu işte ona muhâl görünen bir cihet, bir nuhûset *vardı*. (s.440)

Bunda bir mecbûriyetle tevekkül de *vardı*, (s.448)

Zîrâ şüphesiz ona karşı haksızlık *vardı*, (s.478)

Onda şikeste, bî-mecâl, acı bir sersemlik gibi bir hâl *vardı*. (s.488)

Necib'de o kadar memnûniyet, o derece şetâret *vardı* (s.490)

Genç kadının bu hitâbında derin bir elem *vardı* (s.508)

"Halbûki ne emellerim *vardı*?" (s.510)

Kaybettiğini tazmîn etmek istiyormuş gibi bir tehâlükü bir meshûfiyeti *vardı*, (s.516)

Dünyada büyük, mütehakkim, tabiî ancak o *var idi*. (s.520)

"Sade ikimiz *varız*." (s.348)

"Ah sizde ne çıkınlar *vardır*!" (s.36)

"İmkânı *var mıdır*?" (s.80)

"Beyoğlu hayatının hatta eğlenilecek mevsimde bile nasıl bunaltıcı, beyin ezici bir hâli *vardır*." (s.92)

"Evet, kim bilir sizde de neler *vardır*?" (s.124)

"Tarabya'nın ne güzel tepeleri *vardır*..." (s.342)

"Mahmutpaşa'da mı *yok*?" (s.52)

"Evde akşama kadar beraber oturmaya alıştırap, şimdi burada ev kadınlığını bahane ederek akşama kadar gaip olduktan sonra benim her gün kaleme gitmeye hakkım *yok mu*?" (s.84)

"Bunu tekrar ettirmeye lüzûm *yok*." (s.90)

"Küreklere sarılmaktan başka çare *yok*..." (s.134)

"Benim daha o kadar param *yok*." (s.428)

“Hayır benim buradan geçerken bayıldığım zabitlerden, haberim yok.”
(s.430)

“Ah seni mes’ud görmekten başka bir emelim yok...” (s.440)

Artık arzusu hilâfına cereyana kapılmaktan başka çaresi *yoktu*. (s.52)

Verdi’nin birkaç operası Suad’da *yoktu*, (s.112)

Kendine hürmet edememek kadar onu muazzeb eden hâl *yoktu*. (s.124)

Hayatında yapacak, kendini mes’ud edecek hiçbir şeyi *yoktu*; (s.156)

Ve kendi eliyle saâdetini reddedecek kadar fa’âliyyeti ruhuna o kadar tahakkümü *yoktu*. (s.194)

Son tehlikeye kadar oturup sonra kaçmaktan başka çare *yoktu*, (s.200)

Lâkin onun bir kabahati *yoktu*, (s.238)

Hastanın hâlinde bir tebeddül *yoktu*, (s.252)

Bunun imkânı *yoktu*, (s.260)

Fakat hiçbir şey yapmak ihtimâli *yoktu*, (s.462)

Hâlbuki asıl kendisini ithâm etmeye hakkı *yok muydu?* (s.498)

Yine ondan başka her şey *yoktu*, (s.520)

“Dünyada intikam kadar tanımadığım bir his *yoktur*.” (s.26)

“Cennete gitmek için sabırdan başka çare *yoktur*,” (s.92)

Dünyada musikî gibi müessir hiçbir şey *yoktur*. (s.114)

“Lâkin mademki onun bir şeyden haberi *yoktur*,” (s.202)

Kaçmaktan başka çare *yoktur*. (s.354)

Eğer sen istesen dünyada benim için başka hiçbir şeyin ehemmiyeti *yoktur*,
(s.444)

“Bence kadınların iyisi fenâsı *yoktur*,” (s.496)

Yüklemi tamamlayan öğeler, yüklemden önce gelir. Yükleme en yakın öge, genellikle belirtilmek istenen öğedir.

• Öznenin yüklemden önce geldiği cümlelerde vurgu özne ögesi üzerindedir:

“Necib’e *daha iyi terbiye görmüş, daha ağır başlı, daha ince bir kadın /* lazımdır.” (s.22)

“Oraya gittiğimizden beri ne kadar fark ettiğimi *ben /* bilirim.” (s.72)

Bu / beyaz, kaplama tahtalı, başı kıçı bir sandaldı. (s.114)

Eliyle geniş bir hat çizerek bir mevcersiz denizi, bir nefhasız semâyı gösterirken *Suad /* gülüyor. (s.128)

“Hava bu kadar durgun olunca onu galiba *hepimiz /* yapacağız...” (s.136)

Birden bire sandalda *bir başka hareket /* müşahede olundu. (s.148)

Pencerelerde kapılarda, odaların tenhaliğında hep *bu hayatı teshîl eden bir tevafuk* göze çarpıyordu; (s.180)

Erkeklerden biri / kürek çekerdi. (s.218)

“Lakin bunları işte *ben de / dinliyorum*” (s.280)

İnsanlar da / çürümeyecek mi? (s.330)

Ve bu kadını *o / mahvedemeyecekti;* (s.368)

Demek *o da / muzdarîb* oluyordu? (s.380)

“Ah *seni mes’ud görmekten başka bir emelim / yok...*” (s.440)

“Vay bu yorgunluğa *vücut / dayanır mı?*” (s.488)

“Hayır dün gece *ben / yanılmışım...*” (s.508)

Dünyada büyük, mütehakkim tabîî ancak *o / var* idi. (s.520)

• Nesnenin yüklemden önce geldiği cümlelerde vurgu nesne ögesi üzerindedir:

Zevcinin yerine muhakeme eden Suad; “*Lâkin mademki bu mümkün değil!*” / demek istedi. (s.12)

“Hatta validem de hep *onu / ileri sürüyordu...*” (s.22)

Saâdetlerinin böyle hiç görülmeyen, hissedilmeyen fakat te’sîr eden, tahrîb eden ve bir gün bir büyük cerîha hâlinde meydana çıkacak olan bu kurdunu / bırakacak mıydı? (s.30)

Fakat zamanlar geçip bu memnûniyetin hâlâ izdiyâdını gördükçe *merakı / arttı;* (s.48)

Süreyyâ böyle gamsız kuşlar gibi gevezelenerek her şeyden hiffetle bahsederken Necib *bütün birer saâdet olan bu şeylerden mahrûm geçen kendi hayatını / düşünüyordu.* (s.72)

Sonra şüphe tekrar *tırnaklarını / çıkarıyordu:* (s.134)

Necib yalnızca inerken piyanonun üstünde *Suad’ın şemsiyesiyle eldivenlerini / gördü.* (s.222)

Operanın küçük havalalarının teâkubu *onu / mest ve bî-hûş* ediyordu. (s.312)

“İşte aranızda *beni / öldürüyorsunuz...*” (s.338)

Onun evvelki besâset ve ciddiyetini şimdi böyle aciz ve pür endîşe, perişan görmek *onu / müteellim* ediyordu (s.364)

Fakat sonra, Suad’ın derin bir nazar-ı iştiyâkıyla maddiyatlardan tenezzüh edince *ondan başka her şeyi* unutuyor, (s.384)

“Ah bir saatlik o hayat için *bütün ömrümü / verirdim...*” (s.456)

Hanımefendi Necib’in yanında ona *bir şeyler / söylüyor* (s.492)

“Ben size *bunu / vereyim...*” (s.516)

• Yer tamlayıcısının yüklem önünde yer aldığı cümlelerde vurgu yer tamlayıcısı üzerindedir:

Adi bir kıskanç, pek mütehasıran yaşayan bir zevc olmadığı hâlde *buna / tahammül edemedi.* (s.32)

“İşte ben de *bu sabra /* hayran oluyorum.” (s.42)

Necib *Süreyyâ'nın mukavemet edemeyip sükût etmesine /* hak verdi. (s.52)

“O tabi *bu teklife /* kulak asmamış...” (s.66)

Bütün melal ve kasveti *Beyoğlu'nun karanlık sokaklarında /* kalmıştı. (s.76)

“Zaten hep sahtekârlıktan ibâret olan bu paskal yüzünden *göz dudağa dudak çeneye /* güler...” (s.94)

“*Sandala mı /* bakıyorsunuz?” (s.114)

Yelken bir dalgalanarak sandal *denize /* açıldı (s.136)

Ah niçin *ona /* kifâyet etmiyordu? (s.146)

O zehrini *kalbine /* isâle ediyordu. (s.174)

Bu tarafı bırakmamak için *Tarabya'da otele /* inmek istiyordu. (s.190)

Ve bu söz Suad'ı da, Necib'i de *hüzün ve sükûta /* sevk etti. (s.208)

Bu hâl belki *onun gelmemesine /* mucib olacaktı. (s.246)

Necib *Suad'ın safiyetine benzettiği sükûn ve ismetine /* meftun oluyor, (s.268)

Son günlerin letâfeti ile beraber, şimdi *yine imkânsızlığa, yine hüzün ve kasvete /* düşmemiş miydi? (s.328)

İleriye, evet, sanki *istikbâline /* gidiyordu. (s.360)

İdaresi kendi elinde olan hayatını kendi arzu ve ihtiyarıyla *onun eline /* tevdi ve emanet ediyor. (s.394)

Onlar yavaş sesle böyle konuşurken Hacer *sözlerine /* kulak veriyordu. (s.420)

Suad gözlerine hüçûm eden yaşları göstermemek için başını çevirip *sâkinâne pencereden /* baktı. (s.446)

“Zaten onlar *o hayat, o kadınlıklara /* alışmışlar...” (s.472)

Ve ilk defa olarak dudakları *ona /* temas etti. (s.518)

• Zarf tümlecinin yüklemden önce geldiği cümlelerde vurgu zarf ögesi üzerindedir:

Suad *zevcinin sözlerini dinleyerek /* sükût ediyordu. (s.16)

“Şimdi *sıcak gittikçe âteşlenerek her taraf bir fırın, ağaçsız, rüzgârsız, bir külhan gibi şiddetle /* yanmaya başlar...” (s.34)

Fakat son tren gelip de dadısının çıkmadığını görünce canı *pek / sıkıldı*;
(s.44)

Suad mahzûzane başını sallarken: “Bu uzun olur değil mi? Asıl o vakit aç kalırsız işte...” diye / içini çekiyordu. (s.54)

Süreyyâ Suad’ın sözlerini *kendi fikirleriyle / itmam etti*: (s.64)

Gözleri ağırlaşmış, manzarayı yalnız kirpiklerin arasından süzülen bir nazarla / görüyorlardı. (s.98)

“Burada rüzgâr *hiç / eksiliyor muydu?*” (s.110)

Fakat onda sevaik-i sâiresini muattal bırakan dimağıyyet *şimdi yine / hücûm etmiş*, (s.124)

Etraflarını serin bir deniz havası *keskin râyihâsıyla / sarmıştı*; (s.136)

Havalar iyi olunca yazın tozundan, sıcağından gezilemeyen bütün o civarın ormanları, koruları *hep gezilir*, (s.154)

Sonra Suad’ın samimi hitâblarında bile hayalindeki yanında nasıl bir bî-gânelik olduğunu görerek / içi eziliyordu. (s.194)

Bütün bu fikirler arasında bir rakkas gibi kalbini havf ve fütûr ile ezen kendi mukayese-i hayatı *daima / tekrar ediyor*, (s.212)

Fakat Süreyyâ *o kadar infial ile, o kadar telâş ve şiddet ile / mukabele etti.*
(s.258)

Karşıdan görenler ıslanmış, fesinin püskülü bozulmuş, çamura bulanmış bu gence *hayretle / bakıyorlardı.* (s.304)

Fazla olarak o kadar uğraştığı hâlde Necib’in de serzenişleri, onun da şikâyetleri, onun da âlâm ve ıstırâbâtı kendini *daha / muzdarîb ediyordu.* (s.350)

Hâlbuki kendileri *birbirinin dudaklarında ölmek için / can veriyorlardı*; (s.378)

“Yolu da *pekâlâ / biliyorum.*” (s.400)

Suad çocuk için sızlayan ve şüphe edilemeyecek kadar samimi görünen bu kadının yanında, bir iştirâk hissiyâtıyla, ona *yine / acımaya başladı.* (s.428)

“Beni *pek budala / bulmuştur!*” (s.464)

“Oh bir çocuğum olursa o zaman hayatımı *ne kadar / seveceğim.*” (s.484)

4.5.2.2. Devrik Cümleler

Yüklemin cümlenin diğer öğelerinden önce kullanıldığı cümle şekline devrik cümle adı verilir. Anlatımı güçlendirmek ve metni monotonluktan kurtarmak amacıyla yüklem yerini değişikliğe gösterebilir. Özellikle şiir dilinde devrik cümlelere daha çok

ihtiyaç duyulur. Bununla birlikte konuşma dilinde devrik cümlelerden faydalanılmaktadır.

İncelenen cümlelerin %5'i devrik cümlelerden oluşmaktadır. Devrik cümlelerde cümle dışı unsurun ve öznenin yüklemden sonra kullanıldığı görülmektedir. Devrik cümleler genellikle konuşma cümlelerinde karşımıza çıkmaktadır. Devrik cümleler, etkili bir anlatım sağlamak, ruh durumlarını vurgulamak, ahenk kazandırmak amacıyla kullanılmıştır.

“Hangi han *satıldı* acaba?” (s.52)

“Hala sandal *paralanmadı mı*, Allah aşkına?” (s.148)

“Borç kaç *çıktı* acaba?” (s.154)

“Size akşama kadar burada oturup onda gidelim, demedim mi *ya*?” (s.138)

“Fakat *korktum* doğrusu!” (s.398)

“*Gördün mü* babamın sevgili damadını?” (s.426)

“Zîrâ sen gerçekten beni *öldürdün* Suad...” (s.508)

“İşte yalıya gidiyorsunuz *ya!*” (s.40)

“*Görüyorsun* ya azizim;” (s.108)

“*Susuyorsunuz* siz,” (.126)

“Lâkin sen ne *oluyorsun* Suad?” (s.234)

“Buradaki hayatımızı *görüyorsunuz a?*” (s.426)

“Ne *oluyorsunuz* ikiniz de Allah aşkınıza?” (s.450)

“Bu rüzgârı başka nerede *bulursun*, Necib?” (s.80)

“Devr-i âlem için *çüksak* nasıl *olur* acaba?” (s.216)

“Bari yakında gelirsiniz *a?*” (s.230)

“Denizin nezaketini, tarâvetini, yeşilliğini, nihâyet şu Boğaziçi sabahının bekâretini *görmeli*, Necib...” (s.78)

“*Bırak* şu acuzeyi!” (s.72)

“*Kurtarın* beni artık!” (s.228)

“Canım sen de elinden *bırak* şu nokta noktayı Allah aşkına...” (s.412)

O zaman, onlardan da, bütün bu Hacerlerden, Fatinlerden efendilerden de korktuğuna *kızıyordu*; onların ne metâ olduğunu bildiği hâlde... (s.396)

Şimdi ne *yapmalıydı* yarabbim? (s.324)

“Artık her hâlde bizi evde daha ziyâde hapis edemez *a?*” (s.114)

Hayatını onların zindanlarına vakfedemezdi *ya?* (s.206)

“Nasıl *sabrediyor* yarabbi?” (s.404)

“Onlarla müttefiken bize oyun edersin *ha?*” (s.158)

“Hemen yemek yiyiverelim de...” (s.406)

“İsterseniz *gezmeye çıkınız*, kütük ormanlarına yahut fasulye korusuna...”
(s.44)

“*Karar verildi değil mi beyler?*” (s.100)

“Bir sandalım var diye bütün denize sahip çıkamazsın *a?*” (s.222)

“Zîrâ iltifat çekmediğime eminsin *ya,*” (s.48)

“Ben de onun için mi böyle *vahşiyim* acaba” (s.130)

“Sen de mi *çamursun*, yarabbim sen de mi Suad?” (s.176)

“Araba *hazır mı* Suad, araba...” (s.56)

“Küçük Hanım, omuz silkmek nezâkete muvafık mı *ya?*” (s.400)

Devrik cümlelerde cümlenin diğer öğelerinden biri, birkaçı ya da hepsi yüklemden sonra gelebilir.

a. Öznenin yüklemden sonra geldiği devrik cümleler:

“Bu rüzgârı başka nerede bulursun, *Necib?*” (s.80)

“Galiba yine bir şey yumurtlayacaksın, *Necib...*” (s.96)

“Susuyorsunuz *siz,*” (s.126)

“Lâkin sen ne oluyorsun *Suad?*” (s.234)

“Ne kadar dalgınsın *Suad?*” (s.326)

“Zîrâ sen gerçekten beni öldürdün *Suad...*” (s.508)

b. Nesnenin yüklemden sonra geldiği devrik cümleler:

“Bırak *şu acuzeyi!*” (s.72)

“Gördün mü *babamın sevgili damadını?*” (s.426)

c. Yer tamlayıcısının yüklemden sonra geldiği devrik cümleler:

“İsterseniz *gezmeye çıkınız*, kütük ormanlarına yahut fasulye korusuna...”
(s.44)

“Bereket versin *yastığının altındaki hanım eldivenine...*” (s.256)

ç. Zarfın yüklemden sonra geldiği devrik cümleler:

“İzin alalım *bir kere...*” (s.66)

O zaman, onlardan da, bütün bu Hacerlerden, Fatinlerden, efendilerden de korktuğuna kızılıyordu; *onların ne metâ olduğunu bildiği hâlde...* (s.396)

“Fakat korktum *doğrusu!*” (s.398)

d. Birden fazla ögenin yüklemden sonra geldiği devrik cümleler:

“Araba hazır mı *Suad, araba...*” (s.56)

- “Sen de mi çamursun, *yarabbim sen de mi Suad?*” (s.176)
“Kurtarın *beni artık!*” (s.228)
“Canım sen de elinden bırak *şu nokta noktayı Allah aşkına...*” (s.412)
“Ne oluyorsunuz *ikiniz de Allah aşkınıza?*” (s.450)

e. Cümle dışı unsurun yüklemden sonra geldiği devrik cümleler:

- “Sen de olmasaydın ölürdüm *Suad...*” (s.16)
“Eğer Hacer hasta olursa seni tutacağım *Necib,*” (s.24)
“Zîrâ iltifat çekmediğime eminsin *ya,*” (s.48)
“Hangi han satıldı *acaba?*” (s.52)
“Denizin nezâketini, tarâvetini, nihâyet şü Boğaziçi sabahının bekâretini görmeli, *Necib...*” (s.78)
“Görüyorsun *ya azizim,*” (s.108)
“Ben de onun için mi böyle vahşiyim *acaba*” (s.130)
“Hâlâ sandal paralanmadı mı, *Allah aşkına?*” (s.148)
“Borç kaçta çıktı *acaba?*” (s.154)
“Devr-i âlem için çıksak nasıl olur *acaba?*” (s.216)
“Bari yakında gelirsiniz *a?*” (s.230)
“Şimdi ne yapmalıydı *yarabbim?*” (s.324)
“Nasıl sabrediyor, *yarabbî?*” (s.404)

4.5.3. Cümlelerin Anlam Özellikleri

Yüklemin ifade ettiği eylem, oluş ve kılışın bildiriliş şekli farklılık göstermektedir. Meydana gelen bu bildiriliş farklılığı anlam özelliğini de etkiler. Her cümlenin kuruluşunda belirli bir amaç bulunmaktadır. Bu amaç nedeniyle her cümle soru, bildirme, emir, ünlem, istek vb. anlam özelliklerine sahiptir. Ancak cümlelerin en temel özelliği olumluluk ve olumsuzluktur.

4.5.3.1. Olumlu Cümleler

Yargının gerçekleştiğini anlatan cümleler, olumlu cümlelerdir. Romanda %69 oranla olumlu anlama sahip cümleler kullanılmıştır.

- “Acaba Necib Bey *gitti mi?*” (s.34)

Fakat zamanlar geçip bu memnûniyetin hâlâ izdiyâdını gördükçe merakı arttı; (s.48)

“Hangi han *satıldı* acaba?” (s.52)

“Borç kaçta *çıktı* acaba?” (s.154)

“Sen vaktini nasıl *geçirdin*?” (s.154)

“Bir idaresizlikten bak ne *oldu*?” (s.204)

Necib yalnızca inerken piyanonun üstünde Suad’ın şemsiyesiyle eldivenlerini *gördü*; (s.222)

“Fakat *korktum* doğrusu!” (s.398)

“Ha, kuzum o sizin eldivenin sahibi ne *oldu*?” (s.422)

“*Gördün mü* babamın sevgili damadını?” (s.426)

Suad gözlerine hücûm eden yaşları göstermemek için başını çevirip sâkinâne pencereden *baktı*. (s.446)

“Ya eldivenin sahibi ne *oldu*?” (s.484)

“Zîrâ sen gerçekten beni *öldürdün* Suad...” (s.508)

“Zaten onlar o hayat, o kadınlıklara *alışmışlar*...” (s.472)

“Hayır dün gece ben *yanılmışım*...” (s.506)

“İşte yalıya *gidiyorsunuz* ya!” (s.40)

“Ay her zaman kaçta *yiyoruz*?” (s.90)

“*Görüyorsun* ya azizim;” (s.108)

“Sandala mı *bakıyorsunuz*?” (s.114)

“*Susuyorsunuz* siz,” (s.126)

Eliyle geniş bir hat çizerek bir mevcersiz denizi, bir nefhasız semâyı gösterirken Suad *gülüyor*, (s.128)

“Lâkin sen ne *oluyorsun* Suad?” (s.234)

Ve Necib’in gözleri hepsini görüp dudaklara *geliyor*, (s.290)

“İşte aranızda beni *öldürüyorsunuz*...” (s.338)

“Acaba muhakememde mi *yanılıyorum*?” (s.376)

Fakat sonra, Suad’ın derin bir nazar-ı iştiyâkıyla maddiyatlardan tenezzüh edince ondan başka her şeyi *unutuyor*, (s.384)

“Öyle ise kendin niçin *yapıyorsun*?” (s.390)

“Yolu da pekâlâ *biliyorum*.” (s.400)

“Buradaki hayatımızı *görüyorsunuz a*?” (s.424)

“Ne *oluyorsunuz* ikiniz de Allah aşkınıza?” (s.450)

“Ha, sahîh ne vakit *geleceksin*?” (s.70)

“Galiba yine bir şey *yumurtlayacaksın*, Necib...” (s.96)

“Hava bu kadar durgun olunca onu galiba hepimiz *yapacağız*...” (s.136)

O kadar parayı ne *yapacak?* (s.428)

“Oh bir çocuğum olursa o zaman hayatımı ne kadar *seveceğim.*” (s.484)

“Hayat kalabalık, güzel hava içinde *olur.*” (s.14)

“Burada nereye *gidersiniz?*” (s.26)

“Oraya gittiğimizden beri ne kadar fark ettiğimi ben *bilirim.*” (s.72)

“Zaten hep sahtekârlıktan ibâret olan bu paskal yüzünden göz dudağa dudak çeneye güler...” (s.94)

“Hangi havaları seversiniz?” (s.112)

Havalar iyi olunca yazın tozundan, sıcağından gezilemeyen bütün bu civarın ormanları, koruları hep *gezilir*, (s.154)

“Bir kadını sabır ve tahammülü için mi *seversiniz?*” (s.170)

“Devr-i âlem için çöksak nasıl *olur acaba?*” (s.216)

“Bari yakında *gelirsiniz a?*” (s.230)

“Düşünsenize ne fenâ *olur?*” (s.400)

“Şimdi bu para ile kimseye haber vermeden gidip yalıtı *tutmalı,*” (s.50)

“Denizin nezâketini, tarâvetini, yeşilliğini, nihâyet şu Boğaziçi sabahının bekâretini *görmeli*, Necib...” (s.78)

“Yarabbim, yarabbim ne *yapmalı?*” (s.252)

Fakat kendi kabahatlerimizi, haksızlıklarımızı ondan başka neye *yükletmeli?* (s.342)

“Sana bir şey *söyleyeyim mi?*” (s.72)

“Ben ne *yapayım?*” (s.122)

“Başka ne *yapayım?*” (s.346)

“Tekrar ne vakit *geleyim?*” (s.448)

“Ben size bunu *vereyim...*” (s.516)

“*Bırak* şu acuzeyi!” (s.72)

“Aman Suad gelmeden bir cigara *tellendirelim...*” (s.96)

“*Kurtarın* beni artık!” (s.228)

“Canım sen de elinden *bırak* şu nokta noktayı Allah aşkına...” (s.412)

“Ben seni uyuyor *zannettimdi.*” (s.34)

“Benim sadakatimde bir kusur mu *gördünüzdü?*” (s.508)

Bütün melal ve kasveti Beyoğlu'nun karanlık sokaklarında *kalmıştı.* (s.76)

Etraflarını serin bir deniz havası keskin râyihasıyla *sarmıştı;* (s.136)

Bu ses Suad'ın şimdi kâbus hayatı *olmuştu;* (s.144)

Niçin yarabbim, niçin artık o hayat *ölmüştü?* (s.210)

O zamana kadar kendisi nasıl *yaşamıştı?* (s.308)

Gerçekten her şey *bitmiş miydi?* (s.438)

Süreyyâ böyle gamsız kuşlar gibi gevezelenerek her şeyden hiffetle bahsederken Necib bütün birer saâdet olan bu şeylerden mahrûm geçen kendi hayatını *düşünüyordu*. (s.72)

Gözleri ağırlaşmış, manzarayı yalnız kirpiklerin arasından süzülen bir nazarla *görüyorlardı*. (s.98)

Sonra şüphe tekrar tırnaklarını *çıkartıyordu*: (s.134)

Ah bu dünyada herkes kendini, sade kendini, hatta başkalarının zararına olarak kendini mi *düşünüyordu*? (s.238)

Ah bu musikî onu ne kadar, ne kadar *öldürüyordu!* (s.242)

Necib'e karşı lazım gelen muâmeleden fazla mahrûmiyet ve üflet mi *gösteriyordu*? (s.244)

Ah, hâlâ o sefil iftirayı, o mülevves bühtânı mı *düşünüyordu*? (s.250)

O ruhunun a'mâk-ı leyâlinde mütehevvir tehâcümlele kuduran bir fırtına gibi ihtirâsât ve hevesâtını böyle ketm eden sonra, daha ne *istiyorlardı*? (s.274)

Karşıdan görenler ıslanmış, fesinin püskülü bozulmuş, çamura bulanmış bu gence hayretle *bakıyorlardı*. (s.304)

Böyle kimi *aldatıyorlardı*? (s.378)

"Hani kışın *kalıyorduk*?" (s.384)

Hem Necib bu büyük fedâkârlığı yapacak kadar kendini *seviyor muydu*? (s.440)

"Lakin ben sizden o kadar büyük, o kadar çok şey mi *istiyordum*?" (s.508)

Hatta saâdetlerinin bir hâlde devamı onları imlal değilse bile melâle sevk eden his içinde *tutmakta idi*, (s.30)

Artık ruhu harâb, iddiasız, hayatını nasıl sürükleyecek, kendine nasıl bir kuşe-i sükûn *bulacaktı*? (s.184)

Burada dursa ne *olacaktı*? (s.226)

Etmişse, bu sefer belki müteşebbis çıkarsa ne *olacaktı*? (s.262)

Bâ-husus sonra ne *olacaktı*? (s.314)

Bu hastalıktan reâ-yâb oluncaya kadar ne *yapacaktı*? (s.318)

Zîrâ bundan sonra bu hayatı ne *yapacaktı*? (s.450)

"Hani dün *gelecektiniz*?" (s.452)

"Ah bir saatlik o hayat için bütün ömrümü *verirdim*..." (s.456)

Onun gibi birini bulmak muhâl olunca niçin *evlenmeliydi*? (s.192)

Lâkin buna tahammül etmek için insan ne *olmalıydı*? (s.234)

Şimdi ne *yapmalıydı* yarabbim? (s.324)

İnsan o heyecânları, o âteş-i teâlîyi, o şî'riyetleri verebilen aşk bile böyle kendi fenâsını kendi getirirse niçin *yaşamalıydı*? (s.382)

Ah çocukları sağ olsaydı... (s.30)

Ah, ara sıra ruhunu ra'şse-dâr-ı heyecân eden o meyl-i saffet ve şî'r daima olsaydı...

“Sahîhten böyle bir şey olsaydı?” (s.176)

Ah bir kere bundan emin olabilseydi, (s.448)

“İlle miralayın hanımı gözlerine bayılıyormuş,” (s.428)

“Demek öylelerini seviyormuş, demek bu hayatları istiyormuş!” (s.490)

“İşte bu sanki neye oturacaktı...” (s.492)

“Geldiğine bin kere pişman olmuştur...” (s.20)

Tecrübe kendisine acı hayâl cerihaları açtı ve gençliğe mahsûs sevk-i harâret ile tecrübelerine pek kolayca ta'mîm ederek ale'l-ıtlak kadınlara dair kavi ve i'tirâzdan masun bir fikir ve felsefe edinmiş, artık mübârezat-ı hayatiyede mecrûhiyyet tehlikesine tamamıyla mukâvim bir zırh ile silahlanmış olduğuna inanarak öylece yaşamaya başlamıştır. (s.46)

“Yüreğine inmiştir!” (s.66)

“Asıl hayatlarını oyuncular gibi unutmuşlardır.” (s.94)

“Beni pek budala bulmuştur!” (s.464)

Onun seslerinde öyle bir lahn-ı davet çağlıyordur (s.88)

Titreye titreye sizin gözlerinize bakan perişan bir nazar gibi ki ilk ma'na-yı nazarınız üzerine serbe-hâk-ı nedâmet olacaktır. (s.268)

“Başka çare yok Suad, gemici karısı gemici olmalıdır.” (s.94)

Suad zevcinin sözlerini dinleyerek sükût ediyordu. (s.16)

Süreyyâ Suad'ın sözlerini kendi fikirleriyle itmam etti: (s.64)

Sandal bî-pervâ bir tehalükle bunların üzerine atılıp tevâlî eden suların üstünde temevvüc ettikçe Suad'ın gözlerinde bir bulut, bir endîşe ve ıztırâb bulutu sebat ediyordu. (s.116)

Acaba akıntı müsâade edecek miydi? (s.128)

“Onlarla müttefiken bize oyun edersin ha?” (s.158)

O zehrini kalbine isâle ediyordu. (s.174)

Ve bu söz Suad'ı da, Necib'i de hüzün ve sükûta sevk etti. (s.208)

Bütün bu fikirler arasında bir rakkas gibi kalbini havf ve fütûr ile ezen kendi mukayese-i hayatı daima tekrar ediyor, (s.212)

Fakat Süreyyâ o kadar infiâl ile o kadar telâş ve şiddet ile mukabele etti, (s.258)

Eldiveni tanıdığını fark etmiş miydi? (s.262)

Onu ölümlere kadar minnetdâr ve mes'ud ediyordu. (s.268)

Operanın küçük havalınının teâkubu onu mest ve bî-hûş ediyordu, (s.312)

Fazla olarak o kadar uğraştığı hâlde Necib'in de serzenişleri, onun da şikâyetleri, onun da âlâm ve ıstırâbâtı kendini daha *muzdarîb ediyordu*. (s.352)

Onun evvelki besâtet ve ciddiyetini şimdi böyle aciz ve pür endîşe, perişan görmek onu *müteelim ediyordu* (s.364)

İdaresi kendi elinde olan hayatını kendi arzu ve ihtiyarıyla onun eline *tevdî ve emanet ediyor*, (s.394)

“Nasıl *sabrediyor* yarabbi?” (s.404)

Demek artık onu vücûduyla bile o kadar *izâç ediyordu?* (s.464)

Ve ilk defa olarak dudakları ona *temas etti*. (s.518)

“İşte ben de bu sabra *hayran oluyorum*.” (s.42)

Süreyyâ “Şüphesiz, şüphesiz...” diye *gaip oldu*. (s.74)

Birden bire sandalda bir aşka hareket *müşahade olundu*. (s.148)

Bu hâl belki onun gelmemesine *mûcib olacaktı*. (s.246)

Necib Suad'ın safiyetine benzettiği sükûn ve ismetine *meftûn oluyor*, (s.268)

Demek o da *muzdarîb oluyordu?* (s.380)

Her gün, bir gün evvel yine şüphe etmediği samimiyeti daha *çoğalmış görüyordu*. (s.16)

Akşam sofraya oturup ta Fatin yine iki lokma arasında ağzı, gözleri açık olarak yalıdan bahsettiği ve yan bakışla beyefendiye hoşça gitmeye çalıştığı zaman üç günlük hezimetin acısı *çıkılmış oldu*: (s.52)

Ve bir gün istemeyerek bunu öğrenmiş oldu. (s.432)

“Bari sen git, oralarda kal, biraz eğlenirsin!” *diyecek oluyordu* (s.12)

Necib: “Ya şimdi siz Suad hanımın yalnızlığından bahsediyorsunuz?” *diyecek oldu*. (s.42)

Zevcinin yerine muhakeme eden Suad; “Lâkin mademki bu mümkün değil!” *demek istedi*. (s.12)

Hâlâ saâdet rengini muhâfaza eden bu müşterek hayatlarının a'mâkında kendi hiss olunmaz, görülmez melaller hissettiğinden o söyledikçe gerçekten onun zannettiği kadar mes'ud olduklarına *kanmak istiyordu*. (s.28)

Bu tarafı bırakmamak için Tarabya'da otele *inmek istiyordu*. (s.190)

“Acaba senin ellerin gibi ulvî eller bu yaraları *sarabilir mi?*” (s.130)

Demek hepsi bilâ-istisna hain *olabilirdi?* (s.180)

“Hâlâ nasıl *görüşülebilir?*” (s.380)

Gülerek hanımefendiye: “Vallahi benim kabahatim yok, valideciğim,” *deyiverdi*. (s.36)

“Bazen Suad bir şemsiye ben bir baston alıp *çıkıveriyoruz*,” (s.86)

Necib, sekiz gün mütemadiyen ruhsuz bir vücut gibi aşktan ye'se, ye'sten aşka geçerek, perişan, kararsız, sefil, hiç niyeti yoken bir gün vapura *binivermiş*, (s.238)

"Hemen yemek *yiyyiverelim* de..." (s.406)

"İyi ya canım o da *bakıversin*." (s.412)

Sonra Suad'ın mes'udiyeti yanında kendisinin ziyan edilmiş hayat-ı izdivâcı bu kadına karşı ihfâsına nezâket ve tahammülünün kifâyet edemediği bir kin ile onu *âzurde eder dururdu*. (s.40)

Bir zamanlar Korkondiya'ya giderken bilmem hatırlar mısın, ince hastalıklı sarışın bir kız *söylenir dururdu*. (s.282)

Her taraf su içinde kalmış denilecek bu sükût altında deniz dalgasız, sâkin *uzanıp gidiyordu*. (s.294)

Birden o kadar dalmış, gözlerinin önündeki şeylere dikilen nazarı onları görmeyerek başka âlemlere o kadar uzayıp gitmişti. (s.26)

"Üç gündür bunlar için uğraştı *durdu*..." (s.48)

"Şimdi sıcak gittikçe âteşlenerek her taraf bir fırın, ağaçsız, rüzgârsız, bir külhan gibi şiddetle *yanmaya başlar*..." (s.34)

İlk günler hazırlık, tedârikat, tertîbât ile meşgûl geçince artık biri birine benzeyen günler, evin cereyân-ı dâimesini ahz eden mürettip günler *tevâlî etmeye başladı*. (s.106)

"İsterseniz *gezmeye çıkınız*, kütük ormanlarına yahut fasulya korusuna..." (s.44)

O zaman biraz rahat ederek çareler düşünmeye, tertipler yapmaya koyuluyordu. (s.396)

"Hatta validem de hep onu *ileri sürüyordu*." (s.22)

Necib Süreyya'nın mukavemet edemeyip sükût etmesine *hak verdi*. (s.52)

Suad mahzûzâne başını sallarken: "Bu uzun olur, değil mi? Asıl o vakit aç kalırız işte..." diye *içini çekiyordu*. (s.54)

"*Kırklara mı karıştın*," (s.70)

Cuma ertesi ancak öğle yemeğinden sonra *koy vermişler*, (s.156)

Pencerelerde kapılarda, odaların tenhâliğinde hep bu hayatı teshîl eden bir tevafuk *göze çarpıyordu*; (s.180)

Sonra, Suad'ın samimi hitablarında bile hayalindekinin yanında nasıl bir bî-gânelik olduğunu görerek *içi eziliyordu*. (s.194)

"Onun için ölmek bile saâdet olduktan sonra?" diye her şeyi *göze alıyordu*. (s.358)

Hâlbuki kendileri birbirinin dudaklarında ölmek için *can veriyorlardı*; (s.378)

Ve tekrar bu kadar emeller, ümitlerle zapt ve teshîr eden böyle bir aşkın böyle bir zûl ve hakaretle bitip gitmiş olmasıyla *içi yandı*. (s.480)

Necib hep *bu fikirlerin zebûnu idi*; (s.54)

Sabahleyin Süreyyâ'nın sesini işitip uyandığı zaman hemen *yeni uyumuş gibi idi*, (s.56)

Vagonda iki kişi *yalnızdılar*; (s.58)

Bu kendisinin hayat ve izdivâc hakkındaki bütün felsefesine *muhâlif bir hâldi*, (s.74)

Suad'ın cigara birinci zıddı idi, (s.96)

Bunların ekserisi *meşhur operalardan fantazyalar, potporiler idi*; (s.98)

Bu hâlde bir parça yardımcısı da kendisi olduğu için onun da orada vücudu, meserretlerini biraz daha *itmâm ediyor gibi idi*. (s.104)

Uzaktan burası *sarı çiçeklerle bir fulya tarlası gibiydi*. (s.118)

Tanımış olduğu kadınların dördü mü, beşi mi *kocalı idiler*. (s.120)

"Ah niçin o daima *böyle idi*?" (s.122)

Suad elbete onun kadar güzel olmadığı onun kadar mükemmel bulunmadığı hâlde de böyle hayalinin yetişemediği mehâsine *mâlikti*. (s.134)

Hâlbuki onun için Süreyyâ'nın daha vücut bulmamış arzularını bile gözlerinden okumak *bir zevk, bir saâdet mertebesinde bir şeydi*. (s.146)

Sonra piyano *onlar için büyük bir eğlence idi*; (s.160)

Verdi *ikisinin de en çok tercih ettikleri yegâne bestekârdı*. (s.162)

Bundan dalgınlığının sebebini anlamak *kolay idi*. (s.166)

Ah hepsi mi, hepsi mi *öyle idi*? (s.176)

Bu, *Suad'ın keşfedip kendine söylemediği bir komşu muaşakası idi*. (s.186)

Ekseriyetle bu *bir hüzünden ziyâde bir iştiyâk, bütün ele geçmeyecek güzel şeylere meshûrane bir incizâp idi*. (s.192)

O, Süreyyâ, her türlü fikir ve şüpheden *âzâde idi*. (s.204)

Onun için izdivâc *Suad'ın kendini sevmesi idi*, (s.210)

O *önünde böyle birkaç sene-i saâdeti olan bir mahlûk idi* (s.212)

Bu *ne bir çiçeğin, ne bir yaprağın hûlasâ-i itri idi*; (s.220)

Bütün kavâid-i içtimaiye ve ahlâkiye bunu *amirdi*. (s.272)

Bu Toska'nın üçüncü perdesinde *Toska ile Kavarodossi'nin düetosu idi*. (s.278)

Otel, bu eylül yağmurunun hapsedtiği müşterilerle *kalabalık idi*; (s.306)

Suad, o, evvelâ buraya gelinceye kadar, vereceği saâdetin şevkinden heyecân ve ra'şe ile ümit ve emelle perişan iken şimdi hücûm ve istilâ eden bir

hüzn-i kasvetle, daha hatve-i sükûtu atmadan gelen bir tehâşî ve istikrâh ile *zebûn idi*. (s.322)

Ağaçların gölgeleri, nîm bulutlu semâ altındaki çayır *soluk, melûl idi*. (s.326)

Sanki gözler uzun müddet birbirinden kaçan ruhların artık mukavemetsizliğiyle *zayıf ve hasta, bir mücadele-i ilmiye ile muhassar, bî-tab idiler*. (s.332)

Asıl Necib'i mes'ud eden şey onun hayat ve ef'âline *kendinin dahl ve tesiri olması idi*; (s.340)

Teşrin-i evvelin orası burası tehditli bulutlara yüklü semâsı altında deniz *kurşunî, köpüklü, mütehevvidi*, (s.362)

Bütün hayatlarının bu ilk nizâi idi. (s.388)

Demek kocasının kendisine muhip ve munis gelmesi *bundandı?* (s.390)

"Acaba hayatımı idareye *kâfi mi idi?*" (s.390)

Bu *mes'ud etmek isteyen ve mes'ud olan kadının ruhunu verdiği bir tebessümdü*. (s.424)

Ciğerlerine kadar bî-tâb bırakan titreme ile *zebûndü*. (s.456)

Hacer'le hanımefendi *orada idiler*. (s.462)

Bu hakaret *tahammülünün pek, pek fevkinde idi*. (s.464)

Tokatlayan bu kış gecesinin saat dördünde *tenhâ idi*. (s.466)

Ruhu şikâyetlerle *mâl-a-mâl idi*; (s.506)

Bu *aynı eldivenin diğer teki idi*. (s.516)

Bu *çatlayan, kırılan camların, binanın orasından burasından boğulurcasına çıkan mütehaccim, mütehevvir, orada siyah, burada beyaz, ötede hûnîn dumanların uğultusu idi*. (s.522)

"Meğer bu temmuzun üçüncü günü *bizim altıncı sene-i izdivacımız imiş*," (s.184)

Evvela biraz *rahatsız imiş*, (s.248)

"Bizim Fehim Bey geçen gece *berabermiş...*" (s.470)

"Zîrâ iltifat çekmediğime *eminsin ya*," (s.48)

"Ah ne *mülevves bir muammayım!*" (s.124)

"Pekâlâ, ben onun insafından eminim;" (s.84)

"Ben de onun için mi böyle *vahşiyim acaba*" (s.130)

"Sen de mi *çamursun*, yarabbim, sen de mi, Suad?" (s.176)

"Sana ne söylesek *haklıyız*." (s.300)

"Bak bu kadar itâat ederken bile hâlen *muzdarîbim*;" (s.378)

"Hiç değişmeyeceğine *emin misin?*" (s.514)

"Araba *hazır* mı Suad, araba..." (s.56)

“Mehtap olsun olmasın oranın geceleri ne *güzeldir*.” (s.12)

Kalabalık içinde yalnız yaşamak, kalabalık içinde gezip beraber bir köşeye kaçmak işte *asıl zevk budur*. (s.14)

“Necib’e daha iyi terbiye görmüş, daha ağır başlı, daha ince bir kadın *lazımdır*.” (s.22)

“Siz ikiniz için oraları *âlâdır*...” (s.28)

“Kuzum, bu yalı hülyâsı *öyle bir hastalıktır*” (s.44)

“Oralardan içerlerdeki evler bile *yalı gibidir*.” (s.54)

“Mayıs, malûm a, *Büyük Adanın tam mevsimidir!*” (s.70)

“İzdivâcta hanımlar *solda sıfırdır*.” (s.92)

“Asıl akıl ermeyen bir şey varsa bu kadar dikkatle beraber şu etlerin nasıl bir muvaffakiyet-i tabbâhane ile şöyle *simsiyah edildiğidir*.” (s.92)

“Bana hay u huy, gürültü, sersemlik *lazımdır*” (s.102)

“Sandal yürümek ve bizi taşımak için rüzgâra *muhtaçtır*.” (s.128)

“İşte doğrusu yine *benim söylediğimdir*.” (s.138)

“Daima sinirleri *rahatsızdır*” (s.152)

“Eylül ma’lûm a *hüzün ve matem ayıdır*.” (s.328)

“Mademki âşk ilke saâdet ne kadar mümkün değilse aşk ile namus da o kadar *muhâldir*.” (s.482)

Onlarda her şey evvelden *bellidir*, (s.494)

“Suad, ölünceye kadar, saniyelerine kadar hayatım *senindir*...” (s.512)

“Sade gitmek isteyen *var*,” (s.48)

“Bana başka hizmet *var mı?*” (s.66)

“Acaba vapur kaçta *var?*” (s.98)

“İçinde kamaraları, yemek salonu, her şeyi *var*...” (s.216)

“Daha bir diyeceğiniz *var mı?*” (s.386)

Topraktan, ağaçlardan intişar eden râtib-ı nefehâtte müessir bir nüfuz *vardı*. (s.8)

Kadınlar hakkında pek uzaktan ve sahifeler arasında tetkîkin tecrübe ve muhakemeden ziyâde tahayyülden hâsıl olma bir tetkîk-i sathiyenin sevkiyle evvelâ pek hülyâ-âmiz fikirleri *vardı*. (s.46)

Önlerinde memnûn ve mesrûr birkaç gün *vardı*. (s.60)

O zaman denizin, semânın, karşıki kırların tasvir olunmaz letâfetleri *vardı*. (s.88)

Biri birilerine karşı ilk günlerin şevk ve inşirâhına benzer böyle bir irtibâtları *vardı*; (s.106)

Uzun bir seren üstünde cesim olduğu anlaşılan bir yelkeni *vardı*. (s.114)

Ona sükûn ve şî'r ne kadar lazımsa ruhunda fırtınaya, zulmete, esrara da öyle bir iştiyâk-ı amik *vardı*. (s.122)

Fakat acaba harâb eden eller olduğu gibi şifâ, hayat veren eller *var mıydı?* (s.130)

Bu seste öyle bir harâret-i der-âguş, öyle hatârât-ı ezvâk ile lertzân bir ahenk-i mahrûmiyet *vardı* (s.140)

Ve içinde daima bir çırpınma, ruhunda daima bir ra'se-i heyecân *vardı*; (s.156)

Arkasında ince siyah çizgili bir keten gömlek *vardı*, (s.166)

“Öyle olmasına ne mâni’ *vardı?*” (s.174)

Aralarında Süreyyâ'nın iştirâk etmediği yalnız bir musikî *vardı*. (s.198)

Bu hâl içinde ara sıra boğazını yakarak gözlerini ıslatan yaşlar da *vardı*; (s.228)

Bir sandal yaptırmak lazım gelse, bunun için mukarrer bir planı *vardı*. (s.236)

Asıl olarak: “O beni seviyor,” emniyeti ve bunun memnûniyeti *vardı*. (s.260)

Ta ileride Bentlerin kemerleriyle, daha sürüklene sürüklene dalgalanan küçük tepeler silsileriyle, bütün vadiyi ihata ederek alçalıp dağılan dağların, yeşilin bütün elvânını gösteren ağaçlarıyla, bu vadide nazarı saatlerce işgâl edecek bir manzara *vardı*. (s.284)

Her şeyin fevkinde, his ve te'sîr, mülâhaza ve muhâkeme eden mülâkatın da fevkinde, lakayt kalamadığı, duymaktan ruhunu men' edemediği bir sedâ, bu şeyleri çirkin, iğrenç bulan bir sevk-i tabîi *vardı* (s.324)

Hâlbuki işte onda yaşamak için daha şedit bir arzu, saâdetten mahrûm olmak, hayatını kaçırmamak için derin bir ihtiyâç, îcâb ederse mücadele kabiliyeti *vardı*. (s.330)

Âh bu nazarların bazen nasıl ma'nâları, nasıl incelikleri, nasıl renkleri *vardı*, (s.334)

Dudaklarında bir inci tebessüm, gözlerinde bir ifade-i tecessüs *vardı*. (s.346)

Böyle olmakla beraber bu işte ona muhâl görünen bir cihet, bir nuhûset *vardı*. (s.440)

Bunda bir mecbûriyetle tevekkül de *vardı*, (s.448)

Zîrâ şüphesiz ona karşı haksızlık *vardı*, (s.478)

Onda şikeste, bî-mecâl, acı bir sersemlik gibi bir hâl *vardı*. (s.488)

Necib'de o kadar memnûniyet, o derece şetâret *vardı* (s.490)

Genç kadının bu hitâbında derin bir elem *vardı* (s.508)

“Halbûki ne emellerim *vardı?*” (s.510)

Kaybettiğini tazmîn etmek istiyormuş gibi bir tehâlükü bir meshûfiyeti *vardı*, (s.516)

Dünyada büyük, mütehakkim, tabîî ancak o *var idi*. (s.520)

“Sade ikimiz *varız*.” (s.348)

“Ah sizde ne çıkınlar *vardır!*” (s.36)

“Beyoğlu hayatının hatta eğlenilecek mevsimde bile nasıl bunaltıcı, beyin ezici bir hâli *vardır*.” (s.92)

“Evet, kim bilir sizde de neler *vardır?*” (s.124)

“Tarabya'nın ne güzel tepeleri *vardır...*” (s.342)

• Hikmet Dizdaroğlu (1976), gereklilik kipiyle çekimlenmiş bir fiil ve “*değil mi?*” sorusu ile kurulmuş olan cümlelerin biçimce olumsuz anlamca olumlu ad cümlesi olduğunu vurgular:

Bundan sonra o korktuğu âtiye tahakküm edebilmek için hayatını *değiştirmeli değil mi?* (s.104)

“Onlar olsun ara sıra *gelmeli değiller mi?*” (s.158)

O kadın, o kadın olsun onu bu hâlden men' etmeli *kurtarmalı değil miydi?* (s.490)

Bazı cümleler, olumsuzluk ifade eden gramatikal özelliklere sahip olduğu halde anlamca olumludurlar.

• “*Değil*” edatı veya “*yok*” ismi, olumsuz yapıya sahip cümlelerle birlikte kullanıldığında cümleye olumlu bir anlam katar.(Karahan, 2012).

Sözle o kadar münasebeti olmayanlara mahsû derûnîlik sayesinde yürüttüğü ince, derin mülâhazalar ile bu münasebeti ne gibi şeylere teallük ettiğini *fark etmiyor değildi*. (s.16)

• Leyla Karahan (2012) “*-DAn başka*” kalıbı, “*değil*” edatı ile birlikte cümleye olumlu anlam kazandırdığını vurgular:

Buraya geleliden beri, şu üç ay içinde böyle yapmak, bu bir meyl-i sefîle-i râm oluvermekten *başka bir şey değildi*. (s.182)

O hâlde, sevilse bile, bu yalnız bir cerihâdan *başka bir şey değildi*; (s.318)

• “*-DAn başka*” kalıbı ve soru kelimesinin birlikte kullanımı cümleyi olumlu yapar (Karahan, 2012).

Onun şimdi terk etmek istemediği hayat, bir çölden *başka ne idi?* (s.102)

• Olumsuz yapıda bulunan bazı cümleler, soru yoluyla olumlu bir anlam ifade ederler:

“Karar verildi *değil mi* beyler?” (s.100)

“Zaten ben hiçbir şeyden memnûn olmamak nasibi ile doğmuş *değil miyim?*” (s.74)

İnsanlar da *çürümeyecek mi?* (s.330)

“İstasyona gelseniz de yine araba ile dönseniz daha iyi *olmaz mı?*” (s.58)

“Artık tabi oraya sık sık gidersin *değil mi?*” (s.158)

Bütün bunları kendisi, hem yalnız kendisi *yapmamış mıydı!* (s.316)

Son günlerin letâfeti ile beraber, şimdi yine imkânsızlığa, yine hüznün ve kasvete *düşmemiş miydi?* (s.328)

Gider iken başını çevirmişken bunun “Hayır gelme!” demek olduğunu *anlamamış mıydı?* (s.436)

Gerçekten her şey *bitmiş miydi?* (s.438)

Zaten belki Suad onu kendi *istememiş miydi?* (s.446)

Acı, bed-baht bir rü'yâ *olmuştu değil mi?* (s.468)

“Suad ne kadar sevinecek *değil mi?*” (s.58)

Zaten İstanbul'a inip yine bunalacak *değil mi idi?* (s.114)

Fakat bir gün sandaldan bıkkacak *değil mi idi?* (s.146)

Fakat orada kalsalar Necib'e belki bir gıdâ-yı zevk ve iğfâl olacak *değil miydi?* (s.478)

Bir kaza her şeyi ifşâ ettikten sonra artık her hareket husûsi bir ma'nâ *almaz mıydı?* (s.262)

O da kendi muzdarîb olduğu, öldüğü için böyle *durmuyor muydu?* (s.352)

“Lâkin siz kendiniz asıl onun için *istemiyor muydunuz?*” (s.386)

“Havalara yazık oluyor *değil mi?*” (s.98)

“Evet, değişmek *lazım değil miydi?*” (s.28)

“Yarın *Pazar değil mi idi?*” (s.52)

Erkek kalbi kadınların kalbinden ziyâde talep-kâr olmak bir haksızlık *değil miydi?* (s.146)

Lâkin kendisi de gülünç, kendisi de biçare *değil miydi?* (s.184)

Daha iki gün evvel dayanamayacağını söyleyen sen *değil miydin?* (s.250)

Sonra, öyle sevip sevilenler için bütün o afetler muntazırdı, *değil mi?* (s.290)

Tekrar hayatına başlamak arzusu, bugün tekrar yaz olmak emeli gibi *değil miydi?* (s.328)

Buna sade böyle cerîhasız, günahsız devam ettirmek bu aşkı bir çocuk muhabbeti gibi ma'sûm bir perestiş ile beslemek mümkün *değil miydi?* (s.352)

Fakat bu kadarı da kendine soğuk bir ihanet hissi ilkâ için kâfi *değil miydi?* (s.472)

“Onlar hep yalandı *değil mi?*” (s.510)

Ölmeseydi ve çekseydi bile böyle birkaç saniye-i aşk bütün bir hayata bin kere, yüz bin kere müreccah *değil miydi?* (s.522)

“Sen erkek *değil misin?*” (s.36)

“Lâkin ben bed-baht *değil miyim?*” (s.236)

“Bu kadarı da bir muvaffakiyet *değil mi?*” (s.60)

“Tıpkı bir göl *değil mi?*” (s.82)

“Bağ diye gidip o cehennem ocağına tıklılmak yazık *değil mi?*” (s.80)

“Herkes de benim gibidir *değil mi?*” (s.164)

Herkesin saâdeti böyle bir aldanmanın neticesi, bir gafletin lütufkerdesi *değil mi?* (s.404)

“Evde akşama kadar beraber oturmaya alıştırdım, şimdi burada ev kadınlığını bahane ederek akşama kadar gaip olduktan sonra benim her gün kaleme gitmeye hakkım *yok mu?*” (s.84)

Hâlbuki asıl kendisini ithâm etmeye hakkı *yok muydu?* (s.498)

4.5.3.2. Olumsuz Cümleler

Yargının gerçekleşmediğini belirten cümleler olumsuz cümlelerdir. “-mA-“ olumsuzluk eki, “ne...ne...” edatı, “değil” ve “yok” isimleri cümlenin anlamını olumsuz yapan özelliklerdir.

4.5.3.2.1. “-mA” eki ile Kurulan Olumsuz Cümleler

Fil cümlelerini olumsuz anlam kazandıran unsurlardan biri –mA- olumsuzluk ekidir.

Süreyyâ çabuk geleceğine yemin etmeyince *bırakmadı.* (s.84)

Öyle ki saat beşte eve girdikleri zaman sabahın bütün temizliği, yorgunluğun bütün kuvveti ile midelerinin feryadından başka bir şey *duymadılar.* (s.108)

“Hala sandal *paralanmadı* mı, Allah aşkına” (s.148)

Fakat öbür günler sandal pek erken çıktığı için işini bırakamayarak *gelmedi*.
(s.160)

Necib'in ısrarına taaccüp ederek fakat tekrar bir gün için vaat almayınca
bırakmadı. (s.240)

Azîm ye's tavrıyla elini sallayarak sözünü *bitirmedi*. (s.348)

"Fakat siz hiç, hiçbir şey *yapmadınız*..." (s.510)

"Buraya geldik geleli bu hain evin işi *bitmiyor*." (s.84)

"Ya sizin dan dun hiç *bitmiyor mu?*" (s.190)

"Bu gün gezmeye *gitmiyor muyuz?*" (s.282)

"Başka kimseyi *sevmeyeceğim*" (s.310)

"Eğer ben de sizin gibi olsam buradan *ayrılmam*." (s.28)

"Ne için siz *gelmez* misiniz?" (s.42)

"Niçin bir şeyi ismiyle *çağırılmazsınız?*" (s.64)

"Sahîh sen sandalcılığı *sevmezsin*..." (s.72)

Güzel ve ulvî bir kadının yanında insan her türlü fikr-i mesâvîden uzak olarak
niçin beyaz ve ma'sûm *yaşamamalı?* (s.240)

"Asıl hakikati niçin *söylememeli?*" (s.450)

"Ben ilk baktığımız gün bu kadar güzel *bulmadımdı*." (s.70)

"Hiçbir şey *ummadımdı*." (s.162)

Denizin, rüzgârın telâtümünü bunu nasıl *dağıtmamıştı?* (s.220)

Hiçbir vakitte kendinin müstesnâ bir güzel olduğuna *inanmamıştı*. (s.460)

"Siz her saati geçirmek için saâdetler, eğlenceler buluşunuzu anlatırken ben
yirmi dört saatlik hayatımın nasıl bir cehennem saati gibi nihayetsiz sürüklenmez bir
hayat olduğunu *düşünmüyordum*," (s.92)

Fakat hayattan daha fazlasını *istememeliydi*, (s.484)

"Ben onu *bilmiyormuşum*," (s.390)

Adi bir kıskanç, pek mütehasıran yaşayan bir zevce olmadığı hâlde buna
tahammül edemedi. (s.32)

Gözlerinin dumanı arasında *fark etmiyordu*. (s.50)

Zîrâ Necib Suad'ı onun kadar bilemediği hâlde bile bundan *şüphe etmiyordu*.
(s.60)

Fakat Necib sonrasını *tahattur etmiyordu*, (s.98)

"Artık her hâlde bizi evde daha ziyâde *hapis edemez a?*" (s.114)

"Bizi elbet bu kadar saf-derûn *zannetmezsin?*" (s.138)

Ah niçin ona *kifâyet etmiyordu?* (s.146)

Bir müddet bu fikri *terk edemedi*. (s.192)

Bu zevkinden mahrûm kalmaya *tahammül edemiyordu*. (s.194)

Ve işte bunu için, yalnız ruhen müncezip olup maddiyattan, külliye mütecerred olduğu için bu arzusunu bir hıyânet *addetmiyordu*. (s.196)

Başka hiçbir şey ona karşı utancını *mahvedemezdi*. (s.204)

Hayatını onların zindanlarına *vakfedemezdi* ya? (s.206)

Suad için yakan şeyleri anlatamamak âteşiyle bir imâya bile *cesaret edemiyordu*. (s.234)

Gezmeye de hiç *iltifât etmiyordu*. (s.236)

Bir saniye bilmeyerek, sebebini bulamayarak ağlamak arzusuna *mukavemet edemedi*; (s.254)

Fakat o eldivenin tanındığından şüphe ettiği için korkuları *devam etmiyordu*. (s.262)

Fakat kâbil değil şüpheyi *mahvedemiyordu*, (s.266)

Bu te'sîrât *devam edemiyordu*. (s.270)

“Ah beni *tahkîr etmeyiniz*” (s.296)

Onu böyle hep zulmelerden kurtulmuş, mes'ud gördükten sonra gitmek teşebbüsü *men' etmedi*. (s.340)

Hiçbir şey kendine Suad'ı o zaman evvelki gibi *telakkî ettirmeyecekti*, (s.366)

Bir şey olmadığına hem de samimî olarak *yemin edemez* miydi? (s.434)

“Size bir keşâne *takdim edemem*.” (s.510)

Hep muvaffakiyetleri birer hüsrân ve azap olan kendi hayatının uzun uzun arzu edilmiş, çalışılmış, kazanılmış muzaffariyetlerinde bile böyle kavi, böyle fedâkâr, böyle müşfik ve hor bir hamle-i samimiyete *nail olmamıştı*. (s.54)

Buna dadı bir *mâni' olamazdı*, (s.168)

Zîrâ o, Suad, hiçbir vecihle bu fikirlerden *haberdar olmayacaktı*. (s.202)

“Zîrâ artık onların yüzünü *görmek istemiyorum...*” (s.68)

Onun için verdiği sözü *unutmak istemiyordu*. (s.108)

“Hayır, seni böyle zebûn, mükedder *göndermek istemem*,” (s.350)

Zîrâ hiçbir kadın böyle bir perestîş ne kadar ketm edilirse edilsin, hissetmemek *mümkün olamazdı*; (s.274)

Hâlbuki hiçbirisinden bu kadar *mağrûr ve mes'ud olmamıştı*. (s.308)

Fakat işte elim fedâkârlıklarla beraber buna *muvâfık olamıyordu*. (s.350)

Fakat onu yalnız bulmak *kâbil olmuyordu*. (s.456)

Hacer Necib'e kendini bir ay *sevdiremezdi*. (s.22)

Bu işte pek bigâne olduğu için hiçbir dahli *olamazdı*. (s.52)

Suad tavsiyelerini *bitiremiyordu*. (s.56)

“Eğer sandal gelmezse bey elimizden *kurtulamazsın*.” (s.110)

Hiçbir zaman yanamadan evvel, yaparken ve hele sonra âteşler içinde yapmadan başkalarının sevk-i tabii ile yaptıkları adî fenâlıkları bile *yapamazdı*. (s.126)

Niçin ona her şeyi *unutturamıyordu*? (s.146)

Beyefendi bir zevcden ziyâde bir efendi olan kocalardan olduğu için hiç kimsenin keyfine bir saatini fedâ' etmek istemediğinden hanım iki gün gelip burada *kalamıyordu*. (s.152)

“Bir hafta gelen bir gazeteyi öbür haftaya kadar *okuyamamalı...*” (s.154)

Bu sinede sahîhten müstesnâ bir kadın, bir fırtınalı kadın kalbi bulunup ta böyle rast gele bir çocuğa teslim-i irâdet edişini, onun için herkes, her şeyini fedâ' edecek bir hâle gelişini, etrafı kırmızı görmeden *düşünemiyordu*. (s.182)

“Sana yer ve garâmı *yazamayacağım*,” (s.184)

Bunda vakıa eski itilâfı *göremiyordu*. (s.214)

Necib'le Suad bunları *söyleyemezlerdi*, (s.256)

Gözlerin a'mâkındaki, dudaklardaki âteş-i arzuya hiçbir kadın ruhu bî-his *kalamazdı*. (s.274)

O kadar ki odasına çekildiği zaman ta'âküp eden şişelerin buharlandığı dimağıyla yatmaktan başka bir şey *yapamadı*. (s.312)

Hiç mi, hiç mi bir şey *yapılamaz*? (s.330)

Esasta takdîr etmekle beraber mukayesede yine onları ziyânlı çıkarmaktan başka bir şey *yapamazdı*. (s.434)

Fakat Suad'ı câmid ve bârid, yalnız zâhirî bir nezâketle gördükçe, tekrar deli olarak ne yapacağını *bilemiyor* (s.454)

Bir müddet sonra Suad onu o hâlde görüp ölmek için onları yalnız bırakarak kaçmaktan başka çare *bulamadı*. (s.462)

“Bizim Fehim Bey söyleye söyleye *bitiremiyordu...*” (s.488)

O kadar ki kaç kere niyet edip hatta bir defasında kapının önüne kadar gittiği hâlde içeri *giremedi*. (s.504)

Hep verdiği kararların böyle gayr-ı melûl bir darbe-i tasâdümlle herc ü merc olduğunu gördükten sonra artık kararına *inanamıyor*, (s.504)

“Ne yapalım, men' etmek de *ellerinden gelmez a...*” (s.62)

“O tabî bu teklife *kulak asmamış...*” (s.66)

Bütün muhayyel güzelliklerle süslediği hâlde bile ona bu kadar saf ve rakîk, bu kadar pâk ve pür-nûr bir *nazar verememişti*. (s.134)

“Bir sandalım var diye bütün denize *sahip çıkamazsın a?*” (s.222)

O kadar ki Necib'in geleceği gün yetiştiği hâlde henüz bir *karar verememişti*. (s.246)

Fakat o taş sükûtundan *geri kalmıyordu*. (s.252)

Necib orada rıhtımdaki arabadan çarşafından fark ettiği Suad'a yaklaştıkça perişan, titreyerek *cevap vermiyor*, (s.320)

“Maşallah efendim hiç de *haber vermezsiniz...*” (s.450)

Hacer'in sözlerini artık cevapsız bırakmaya *ehemmiyet vermiyordu*. (s.468)

• Geniş zaman kipinin olumsuzluk biçiminde özel bir durum ortaya çıkar. Bu durum, birinci şahıs teklik ve çokluk çekimlerinde, “-mA” olumsuzluk ekinden sonra gelen geniş zaman eki -r'nin eriyip düşmesi ve ses birleşmesi yoluyla gel-me-r-im> gel-me-m, oku-ma-r-ım> oku-ma-m, gel-me-r-iz> gel-me-y-iz, oku-ma-r-ız> oku-ma-y-iz biçimlerine dönüşmüştür. Bu kipin ikinci ve üçüncü teklik ve çokluk biçimleri, olumsuzluk ekinden sonra geniş zaman eki alınca, kipteki geniş zaman eki z eki ile karşılaşılır (Korkmaz, 2014).

“Ne için siz *gelmez* misiniz?” (s.42)

“Niçin bir şeyi ismiyle *çağırılmazsınız*?” (s.64)

“Sahîh sen sandalcılığı *sevmezsin...*” (s.72)

“Bizi elbet bu kadar saf-derûn *zannetmezsin*?” (s.138)

• Türkiye Türkçesinde, yeterlilik fiillerinin olumsuz biçimleri, *bil-* yardımcı fiili ile değil, “yapabilmek, yeterli olmak, muktedir olmak” anlamındaki çok eski bir u-yardımcı fiili üzerine -mA olumsuzluk ekinin getirilmesi ile yapılmaktadır (kurulmuştur). Ancak, *u-* fiili, ünlüden ibaret bir yardımcı fiil olduğundan, esas fiilin yine bir ünlüden ibaret olan -A zarf-fiil biçimi ile yan yana gelince, kaynaşmaya uğrayarak erimiş ve kaybolmuştur (Korkmaz, 2014).

Adi bir kıskanç, pek mütehasıran yaşayan bir zevce olmadığı hâlde buna *tahammül edemedi*. (s.32)

Bir müddet bu fikri *terk edemedi*. (s.192)

Bu zevkinden mahrûm kalmaya *tahammül edemiyordu*. (s.194)

Başka hiçbir şey ona karşı utancını *mahvedemezdi*. (s.204)

Hayatını onların zindanlarına *vakfedemezdi* ya? (s.206)

4.5.3.2.2. “Değil” Edatı İle Kurulan Olumsuz Cümleler

“Değil” edatı, isim ve fiil cümlelerini olumsuz yapar.

“Unutmuş, unutulmuş *değil mi?*” (s.78)

Fakat evvelden onların hayatlarına şimdiki gibi girmiş *değildi*, (s.214)

Bu sâkit ve hürmetkâr perestişten, bunlara karşı kalbinde hâsıl olan perestişten men’-i nefis etmek kâbil olunacak bir fedâkârlık *değildi*. (s.196)

Bir çare olmadığını bile bile uğraşmak, hayatlarını şenlendirmek için yorulmak artık elinde *değildi*. (s.232)

Onun düşünmesi, kendini men’ eden şeyler mevcut *değildi*. (s.432)

Bu ara sıra yine hicrânlar, yine eseflerle beraber bir gün behemehâl unutacağına emin olduğu aşkı ber taraf edilirse hayatı fenâ bir hayat *değildi*, (s.484)

“Demek korktuğumuz gibi *değilmiş...*” (s.252)

“Ben kimseyi darıltmaya razı *değilim*.” (s.66)

“Her hâlde samimi *değiliz*.” (s.280)

“Sonra, öğle oldu mu, durmak, oturmak kâbil *değil*.” (s.78)

“İçinden çıkmak mümkün *değil...*” (s.94)

“Yok, Süreyyâ, herhâlde bu iddia edilecek kadar ehemmiyetli bir şey *değil*,” (s.96)

“Ama çirkin bir adam da *değil...*” (s.430)

“Hâlbuki onu yaşayıp bilmemek kâbil *değil...*” (s.474)

“Hacer sizin zannettiğiniz kadar fena bir kız *değildir*,” (s.42)

“Çünkü onun için daha o kadar ülfet lazım *değildir*.” (s.282)

Bu yapılan şey ne denirse densin, nasıl söylenirse söylensin iyi bir şey *değildir*, (s.376)

4.5.3.2.3. “Ne...ne...” Edatı İle Kurulan Olumsuz Cümleler

“Ne...ne...” edatı, kelimeleri ve cümleleri birbirine bağlayarak isim ve fiil cümlelerini olumsuz yapar.

“Ne Fatin var, ne Hacer var...” (s.72)

Bu *ne* bir çiçeğin, *ne* bir yaprağın hülâsa-i itrı idi; (s.220)

Fakat onun *ne* böyle bir gün seve seve koşup kapanacağını kuşe-i ailesi, *ne* ümidi vardı. (s.294)

Artık *ne* bir iş, *ne* bir kitap, *ne* de piyano havası vardı; (s.410)

4.5.3.2.4.”Yok” İsmiyle Kurulan Olumsuz Cümleler

“Yok” isminin yüklem olduğu cümlelerde olumsuz bir anlam hâkimdir.

“Mahmutpaşa’da mı *yok* ?” (s.52)

“Bunu tekrar ettirmeye lüzûm *yok*.” (s.90)

“Küreklere sarılmaktan başka çare *yok*...” (s.134)

“Benim daha o kadar param *yok*.” (s.428)

“Hayır benim buradan geçerken bayıldığım zabitlerden, haberim *yok*.”
(s.430)

“Ah seni mes’ud görmekten başka bir emelim *yok*...” (s.440)

Artık arzusu hilâfına cereyana kapılmaktan başka çaresi *yoktu*. (s.52)

Verdi’nin birkaç operası Suad’da *yoktu*, (s.112)

Kendine hürmet edememek kadar onu muazzeb eden hâl *yoktu*. (s.124)

Hayatında yapacak, kendini mes’ud edecek hiçbir şeyi *yoktu*; (s.156)

Ve kendi eliyle saâdetini reddedecek kadar fa’âliyyeti ruhuna o kadar tahakkümü *yoktu*. (s.194)

Son tehlikeye kadar oturup sonra kaçmaktan başka çare *yoktu*, (s.200)

Lâkin onun bir kabahati *yoktu*, (s.238)

Hastanın hâlinde bir tebeddül *yoktu*, (s.252)

Bunun imkânı *yoktu*, (s.260)

Fakat hiçbir şey yapmak ihtimâli *yoktu*, (s.462)

Yine ondan başka her şey *yoktu*, (s.520)

“Dünyada intikam kadar tanımadığım bir his *yoktur*.” (s.26)

“Cennete gitmek için sabırdan başka çare *yoktur*,” (s.92)

Dünyada musikî gibi müessir hiçbir şey *yoktur*. (s.114)

“Lâkin mademki onun bir şeyden haberi *yoktur*,” (s.202)

Kaçmaktan başka çare *yoktur*. (s.354)

Eğer sen istesen dünyada benim için başka hiçbir şeyin ehemmiyeti *yoktur*,
(s.444)

“Bence kadınların iyisi fenâsı *yoktur*,” (s.496)

Yapı bakımından olumlu olan bazı cümleler anlamca olumsuzdur. Soru eki veya soru kelimeleri, olumlu bir cümleye olumsuz bir anlam kazandırabilir. Böyle cümlelerin soru mu, olumsuzluk mu ifade ettiği bağlamdan anlaşılabilir (Karahan, 2012).

“Ben sizin piyanonuza karışıyor *muyum*,” (s.160)
“Bizim terbiye ettiğimiz kızıdan *ne* olacak?” (s.22)
“Ah h d-gamlık, sanki böyle olunca başka bir şey *mi* yapmış olacak?” (s.214)
“Zorla insan cehenneme girer *mi*?” (s.26)
“Ben *nereden* bulurum?” (s.36)
“İnsana kuru h lyadan iyi arkadaş *mı* olur?” (s.44)
“Kocasının parası başka, kadının parası başka *mı* olur?” (s.64)
“Siz buraya gelir *misiniz*?” (s.486)
“Vay, bu yorgunluğa vücut dayanır *mı*?” (s.488)
“Hem sizden *mi* korkacağım?” (s.412)
“Burada rüzgâr hiç eksiliyor *muydu*?” (s.110)
Şimdi değil, öldükleri anda, hatta yaşırlarken *ne* kazanmışlardı? (s.358)
Kar yağarken gezmek kadar keyifli bir şey olur *muydu*? (s.272)
“O temiz rüzgâr başka *nerede* bulunabilir?” (s.72)
Onun gibi bir kadın bu kadar şiddet ve kuvvetle ruhunu verdikten sonra başka *ne* yapabilirdi? (s.364)
“Bunlara bir renk vermek kail *mi* idi?” (s.288)
“Küçük Hanım, omuz silmek nezâkete muvafık *mı* ya?” (s.400)
“Bunda acınacak *ne* var?” (s.64)
“Hiç yoktan böyle kaçmaya *ne* lüzum var?” (s.216)
Bir kâşâne, bir saâdet, bir iffet var *mıydı*? (s.176)
Lâkin yağmurun *ne* ehemmiyeti vardı? (s.306)

• Hikmet Dizdaroğlu (1976) “-s/z” ekiyle bağlanmış isim ve isim soylu kelimelerin yüklem görevinde olduğu cümlelerin biçimce ve anlamca olumsuz ad cümlesi olduğunu belirtir:

“Ne kadar sabırsızsınız!” (s.64)
“Evvela biraz rahatsız imiş,” (s.248)
“Bu gece ne kadar neşesizsiniz,” (s.418)
Mademki Necib o kadar hafif ve vefasızdı, (s.474)

• Biçimce olumlu olan bazı cümleler metindeki bağlımlarından hareketle olumsuz anlam taşıyabilirler:

“Hani dün gece gelecektiniz? M ş allah, gerçekten sözünüzün erisiniz...” (s.452)

• Emir kipiyle bağlanmış dilek kipine sahip cümleler biçimce olumlu anlamca olumsuz eylem cümlesidir (Dizdaroğlu, 1976).

“İki dakika yağmur yağdı mı haddin varsa *yürü!*” (s.10)

4.5.3.3.Soru Cümleleri

Soru cümleleri, bir durum veya olay hakkında bilgi almayı amaçlayan cümlelerdir. Soru eki –*ml* ile soru sıfatları, soru zamirleri, soru zarfları, soru edatları ve vurgu yardımıyla cümle soru anlamına sahip olabilir (Karahan, 2012).

a. –*ml* soru eki ile kurulan soru cümleleri

Soru eki –*ml*, cümlede genellikle yüklemden sonra gelerek soru cümleleri yapar.

“Acaba Necib Bey *gitti mi?*” (s.34)

“Size akşama kadar burada oturup onda gidelim, *demedim mi ya?*” (s.138)

“Hala sandal *paralanmadı mı*, Allah aşkına?” (s.148)

“*Gördün mü* babamın sevgili damadını?” (s.426)

“Zaten ben hiçbir şeyden memnun olmamak nasibi ile *doğmuş değil miyim?*” (s.74)

“Ya sizin dan dun hiç *bitmiyor mu?*” (s.190)

“Beni mes’ud ve rahat *görüyorsunuz, değil mi?*” (s.206)

“Bugün gezmeye *gitmiyor muyuz?*” (s.282)

İnsanlar da *çürümeyecek mi?* (s.330)

“Sana bir şey *söyleyeyim mi?*” (s.72)

“Benim sadakatimde bir kusur *mu gördünüzü?*” (s.508)

Hem Necib bu büyük fedâkârlığı yapacak kadar kendini *seviyor muydu?* (s.440)

Bir kaza her şeyi ifşâ ettikten sonra artık her hareket husûsi bir ma’nâ *almaz mıydı?* (s.262)

Acaba akıntı *müsâade edecek miydi?* (s.128)

Eldiveni tanıdığını *fark etmiş miydi?* (s.262)

Bir şey olmadığına hem de samimî olarak *yemin edemez miydi?* (s.434)

“Havalara *yazık oluyor değil mi?*” (s.98)

“Acaba senin ellerin gibi ulvî eller bu yaraları *sarabilir mi?*” (s.130)

“*Karar verildi değil mi* beyler?” (s.100)

“Evet, değişmek *lazım değil miydi?*” (s.28)

“Yarın *Pazar değil mi idi?*” (s.52)

Erkek kalbi kadınların kalbinden ziyâde talep-kâr olmak *bir haksızlık değil miydi?* (s.146)

Lâkin kendisi de gülünç, kendisi de *biçare değil miydi?* (s.184)

Daha iki gün evvel dayanamayacağını söyleyen *sen değil miydin?* (s.250)

Sonra, öyle sevip sevilenler için bütün o afetler *muntazırdı, değil mi?* (s.290)

Tekrar hayatına başlamak arzusu, *bugün tekrar yaz olmak emeli gibi değil miydi?* (s.328)

Buna sade böyle cerîhasız, günahsız devam ettirmek bu aşkı bir çocuk muhabbeti gibi ma’sûm bir perestiş ile beslemek *mümkün değil miydi?* (s.352)

“Acaba hayatımı idareye *kâfi mi idi?*” (s.390)

Fakat bu kadarı da kendine soğuk bir ihanet hissi ilkâ için *kâfi değil miydi?* (s.472)

“Onlar hep *yalandı değil mi?*” (s.510)

Ölmeseyse ve çekseyse bile böyle birkaç saniye-i aşk bütün bir hayata bin kere, yüz bin kere *müreccah değil miydi?* (s.522)

“Sen *erkek değil misin?*” (s.36)

“Hiç değişmeyeceğine *emin misin?*” (s.514)

“Bana başka hizmet *var mı?*” (s.66)

“Daha bir diyeceğiniz *var mı?*” (s.386)

“İmkânı *var mıdır?*” (s.80)

Fakat acaba harâb eden eller olduğu gibi şifâ, hayat veren eller *var mıydı?* (s.130)

Bir kâşâne, bir saâdet, bir iffet *var mıydı?* (s.176)

Hâlbuki asıl kendisini ithâm etmeye hakkı *yok muydu?* (s.498)

• Soru eki, sadece yüklemde değil diğer cümle öğelerinin sonunda da yer alabilir:

“Yanında *Necib mi var?*” (s.44)

“Öyle *mi zannedersin?*” (s.88)

“*Sandala mı bakıyorsunuz?*” (s.114)

“Bir kadını *sabır ve tahammülü için mi seversiniz?*” (s.170)

Ah *hepsi mi, hepsi mi* öyle idi? (s.176)

Ah bu dünyada herkes kendini, sade kendini, hatta başkalarının zararına olarak *kendini mi düşünüyordu?* (s.238)

Necib'e karşı *lazım gelen muâmeleden fazla mahrûmiyet ve ülfet mi gösteriyordu?* (s.244)

Ah, hâlâ o sefil *iftirayı, o mülevves bühtânı mi* düşünüyordu? (s.250)

Hiç mi, hiç mi bir şey yapılamaz? (s.330)

Hayatın böyle fedâkârlıklara, ferâgatlere, ağır vazifelere *tahammül ve liyakati mi* vardı? (s.360)

"Acaba *muhakememde mi* yanılıyorum?" (s.376)

"Hem *sizden mi* korkacağım?" (s.412)

"Benim sadakatimde *bir kusur mu* gördünüzü?" (s.508)

- Soru eki, bazen öğelerin sonunda değil içinde de yer alabilir:

"Kırlara *mi* karıştın?" (s.70)

- *-mi* eki ile kurulan soru cümlelerinde cevap, sorulan öğeye bağlı olarak da verilebilir:

"Sonra, sana bir şey söyleyeyim *mi?*" (s.72)

"Herkes de *benim gibidir değil mi?*" (s.164)

b. Soru kelimeleri ile kurulan soru cümleleri

Soru sıfatları, soru zarfları, soru zamirleri ve soru edatları ile yardımcıyla cümleye soru anlamı kazandırılabilir.

- Soru sıfatları ile kurulan soru cümleleri:

"*Hangi* han satıldı acaba?" (s.52)

"Ha, sahih, *ne* vakit geleceksin?" (s.70)

"*Hangi* havaları seversiniz?" (s.112)

"Hiç yoktan böyle kaçamaya *ne* lüzûm var?" (s.230)

"Öyle olmasına *ne* mâni' *vardı?*" (s.174)

Lâkin yağmurun *ne* ehemmiyeti vardı? (s.176)

"Hâlbuki *ne* emellerim vardı?" (s.510)

- Soru zarflarıyla kurulan soru cümleleri:

"Borç *kaç* çıktı acaba?" (s.154)

"Sen vaktini *nasıl* geçirdin?" (s.154)

"Ay her zaman *kaç*ta yiyoruz?" (s.90)

“Öyle ise kendin *niçin* yapıyorsun?” (s.390)

“Devr-i âlem için çıksak *nasıl* olur acaba?” (s.216)

Güzel ve ulvî bir kadının yanında insan her türlü fikr-i mesâvîden uzak olarak *niçin* beyaz ve ma'sûm yaşamamalı? (s.240)

Acaba Necib *niçin* gelmiyordu? (s.234)

Ah bu musikî onu *ne kadar, ne kadar* öldürüyordu! (s.242)

Onun gibi birini bulmak muhâl olunca *niçin* evlenmeliydi? (s.192)

İnsan o heyecânları, o âteş-i teâlîyi, o şî'riyetleri verebilen aşk bile böyle kendi fenâsını kendi getirirse *niçin* yaşamalıydı? (s.382)

“Asıl hakikati *niçin* söylememeli?” (s.450)

“*Nasıl* sabrediyor yarabbi?” (s.404)

Niçin ona her şeyi unutturamıyordu? (s.146)

“Hâlâ *nasıl* görüşebilir?” (s.380)

“Ah *niçin* o daima böyle idi?” (s.122)

• Soru zamirleriyle kurulan soru cümleleri:

“Bir idaresizlikten bak *ne* oldu?” (s.204)

“Ha, kuzum o sizin eldivenin sahibi *ne* oldu?” (s.422)

“Lakin sen *ne* oluyorsun Suad?” (s.234)

“Burada *nereye* gidersiniz?” (s.26)

“*Ne* oluyorsunuz ikiniz de Allah aşkınıza?” (s.450)

O kadar parayı *ne* yapacak? (s.428)

“O hâlde *kime* tutunmalı?” (s.178)

“Yarabbim, yarabbim *ne* yapmalı?” (s.252)

Fakat kendi kabahatlerimizi, haksızlıklarımız ondan başka *neye* yükletmeli?
(s.342)

“Ben *ne* yapayım?” (s.122)

“Başka *ne* yapayım?” (s.346)

Böyle *kimi* aldatıyorlardı? (s.378)

Burada dursa *ne* olacaktı? (s.226)

Etmişse, bu sefer belki müteşebbis çıkarsa *ne* olacaktı? (s.262)

Bâ-husus sonra *ne* olacaktı? (s.314)

Bu hastalıktan reâ-yâb oluncaya kadar *ne* yapacaktı? (s.318)

Zîrâ bundan sonra bu hayatı *ne* yapacaktı? (s.450)

Lâkin buna tahammül etmek için insan *ne* olmalıydı? (s.234)

Şimdi *ne* yapmalıydı yarabbim? (s.324)

Onun gibi bir kadın bu kadar şiddet ve kuvvetle ruhunu verdikten sonra başka *ne* yapabilirdi? (s.364)

“Evet, kim bilir sizde de *neler* vardır?” (s.124)

• Soru edatlarıyla kurulan soru cümleleri:

“*Galiba* yine bir şey yumurtlayacaksın, Necib...” (s.96)

“*Hani* kışın kalıyorduk?” (s.384)

“*Hani* dün gece gelecektiniz?” (s.452)

Demek artık onu vücuduyla bile o kadar izâç ediyordu? (s.464)

Demek o da muzdarîb oluyordu? (s.380)

Demek kocasının kendisine muhip ve munis gelmesi bundandı? (s.390)

Yapısında soru eki veya soru kelimesi bulunan bazı cümlelerde soru unsuru, cümleye beklenmezlik, küçümseme, çaresizlik, sitem, şikâyet, rica vb. anlamlar katar. Bu anlamlar, bağlam içinde ortaya çıkar (Karahan, 2012).

“Burası zaten yaşanılacak bir yer *mi*?” (s.10) (*küçümseme*)

“Anlaşılmaz hesaplarla bu cehennem köşelerinde bağ yapıp gelip kapanacaklarına *ne* olurdu şu İstanbul’u İstanbul eden güzel yerlere gitselerdi...” (s.12) (*sitem*)

“Bak, saâdetimize *ne* kadar ehemmiyetsiz bir mâni var...” (s.12) (*çaresizlik*)

“Bak Suad, elli lira insanı *nelerden* mahrûm ediyor?” (s.18) (*çaresizlik*)

“Bizim terbiye ettiğimiz kızıdan *ne* olacak?” (s.22) (*küçümseme*)

“Zorla insan cehenneme girer *mi*?” (s.26) (*sitem*)

“İnsan kuru hülyâdan iyi arkadaş *mi* olur?” (s.44) (*küçümseme*)

“Yalıyı *nerede* tutuyorsunuz, Suad?” (s.44) (*küçümseme*)

“O, Paris’e de böyle gidip gelmedi *mi* idi?” (s.44) (*küçümseme*)

“*Hangi* han satıldı acaba?” (s.52) (*küçümseme*)

“Mahmutpaşa’da han *mi* yok?” (s.52) (*küçümseme*)

“Sen de *mi* çamursun, yarabbim, sen de *mi*, Suad?” (s.176) (*beklenmezlik*)

Demek hepsi bilâ-istisna hain olabilirdi? (s.180) (*beklenmezlik*)

Onun gibi birini bulmak muhâl olunca *niçin* evlenmeliydi? (s.492) (*sitem*)

“Bir idaresizlikten bak *ne* oldu?” (s.204) (*şikâyet*)

Ah bu dünya herkes kendini, sade kendini, hatta başkalarının zararına olarak kendini *mi* düşünüyordu? (s.238) (*sitem*)

“Yarabbim, yarabbim, *ne* yapmalı ?” (s.252) (*çaresizlik*)

O ruhunun a’mak-ı leyâlinde mütehevvir tehâcûmlerle kuduran bir fırtına gibi ihtirâsât ve hevesâtını böyle ketm eden sonra, daha *ne* istiyorlardı? (s.274) (*sitem*)

Ve sefil, kendisi bunu bir saâdet, hatta bazen bir aşk görüyordu, öyle *mi*? (s.274) (*küçümseme*)

“Ah, tifodan *niçin* ölmedim?” (s.274) (*çaresizlik*)

Şimdi *ne* yapmalıydı yarabbim? (s.324) (*çaresizlik*)

“Başka *ne* yapayım?” (s.346) (*çaresizlik*)

“O nazarlar varken bir erkek *nasıl* tahammül eder?” (s.358) (*çaresizlik*)

İnsan o heyecânları, o âteş-i teâliyi, o şî'riyetleri verebilen aşk bile böyle kendi fenasını kendi getirirse *niçin* yaşamalıydı? (s.382) (*çaresizlik*)

“Öyle ise kendin *niçin* yapıyorsun?” (s.390) (*şikâyet*)

“Hem sizden *mi* korkacağım?” (s.414) (*küçümseme*)

c. Vurgu ile kurulan soru cümleleri

Soru ekleri ve kelimeleri dışında özellikle konuşma dilinde vurgu yoluyla soru cümlesi oluşturulabilmektedir.

“Buradaki hayatımızı görüyorsunuz *a?*” (s.424)

“Bari yakında gelirsiniz *a?*” (s.230)

“Sahîhten böyle bir şey olsaydı?” (s.176)

“Artık her hâlde bizi evde daha ziyâde hapis edemez *a?*” (s.114)

“Onlarla müttefikten bize oyun edersin ha?” (s.158)

Hayatını onların zindanlarına vakfedemezdi *ya?* (s.206)

“Bir sandalım var diye bütün denize sahip çıkamazsın *a?*” (s.222)

“Ne yapalım, men' etmek de ellerinden gelmez *a...*” (s.62)

“Zîrâ iltifât çekmediğime eminsin *ya,*” (s.48)

“Ooo, nereden böyle?” Öbürü elinden tutup Beyker'e doğru yürüyerek: “Ya sen?” (s.70)

“Bana karışı çekiştirdi; evet bana Suad'ı... Anlıyorsun *ya?*” (s.72)

“Bir daha mı? Bizi elbet bu kadar saf-derûn zannetmezsin?” (s.114)

Tarabya'ya geçmek için galiba biraz yükselmek lazım geliyordu. Ya sonra? (s.128)

“Oo! Sizde bir hazırlık var?” (s.226)

“Fakat nihayet kavuştun a, kim bilir neler vardır? Yine bir entriket?” (s.320)

Günay Karağaç, karşılığında cevap beklenmeyen, kendi kendine sorulan cümlelere “düşünme sorusu” adını verir. Romanda şahısların iç konuşmaları bu yapılarla sağlanmıştır.

“*Ne* yapmalı yarabbim?” (s.28)

“Bakalım *ne* yapacağız?” (s.58)

“*Ne* yaparım yarabbim, *ne* yaparım?” (s.146)

“Ben *ne* yapıyorum?” (s.198)

- Soru eki –mi cümleye zaman anlamı da katabilir.
“Verdi girdi *mi* iş değişiyor.” (s.162)

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu bölümde romanın ilk elli sayfasından hareketle cümlelerin bağlanış şekilleri ve cümle türleri ile ilgili ulaşılan sonuçlardan bahsedilmiştir.

Cümlelerin bağlanmasında %41 oranında bağlama edatlarından faydalanılmıştır. Ortak cümle öğeleriyle bağlanan cümlelerin oranı ise %34'dir. Ortak kip/ şahıs ekleriyle bağlanan cümleler %21'lik bir orana sahiptir. Anlam ilişkisi ile bağlanan cümlelerin oranı ise %2'dir.

Cümleler arasında bağlantıyı sağlayan edatlar arasında %35 oranında "ki" edatının kullanıldığı tespit edilmiştir. "Ki" edatını, %23 oranında "ve", %21 oranında "fakat", %8 oranında "da/ de", %4 oranında "ama", %2 oranında "zîrâ" ve "çünkü" edatları takip etmektedir. "Hem...hem", "yahut" "halbuki" edatlarının oranları %1'dir. "ne...ne" edatının sadece bir örneği bulunmaktadır; "lakin" edatının ise hiç örneğine rastlanmıştır.Cümleler arasındaki açıklama ilişkisi "ve" ile "ki" edatlarıyla zıtlık ilişkisi ise "fakat" edatıyla sağlanmıştır. Servet-i Fünûn eserlerinde olduğu gibi Eylül romanında da yazar uzun cümlelere yer vermiştir. Bu uzun cümle yapılarının meydana getirilmesinde ise bağlama edatlarından faydalanılmıştır.

Birden fazla cümlenin bağlanmasında kullanılan diğer bir yapı ise ortak cümle öğeleridir. İncelenen örneklerde cümleler içinde özne %58 oranla ortak öğe olarak kullanılmıştır. Ortak öğelerin %21'i ise yüklem öğesinden oluşmaktadır. Özellikle "dedi", "diyordu" yüklemlerinin ortak olduğu cümlelerde yüklem, ilk cümlenin sonuna yazılmış, ama devamındaki cümlelerde tekrar edilmemiştir. Bu kullanımla ana cümledeki iç cümlere dikkat çekilmek istenmiştir. %11 oranında zarf, %5 oranında yer tamlayıcısı ve %2 oranında nesne öğesi kullanılmıştır. Ortak kip / şahıs ekleriyle bağlanan cümleler %21 oranındadır. Romanda anlatımda biteviliği ortadan kaldırmak, amacıyla ortak kip / şahıs eklerine sıklıkla yer verilmiştir.

Romanda cümlenin temel öğesi olan yüklem %88'i fiil cümlelerinden oluşmaktadır. Fiil cümlelerinin %45'i görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir. Şimdiki zaman çekimi %34, geniş zaman çekimi %13, gelecek zaman ve öğrenilen geçmiş zaman çekimi ise %3 oranında kullanılmıştır. Birleşik zamanlı çekimlerde

%69 oranla şimdiki zamanın hikâyesi önemli bir orana sahiptir. Bu oranı %12 oranında öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi, %9 oranında geniş zamanın hikâyesi, %5 oranında gelecek zamanın hikâye çekimi takip etmektedir. Şart ve gerekliliğin hikâye çekimi ise %1 oranındadır. Tasarlama kiplerinden ise emir kipi %64'lük bir oranla ön plandadır. İstek kipi %18, gereklilik kipi %17 oranındadır. Romanda gereklilik kipinin 3.teklik kişi ekiyle çekimlenmiş bazı cümlelerde öznenin bulunmadığı örnekler rastlanmıştır. Emir kipiyle çekimlenmiş cümlelerin buyruk anlamı dışında dilek, istek anlamı taşıdığını söylemek mümkündür. Basit ve birleşik çekimlerle birlikte bildirme eki ile yapılan çekimler de romanın ifade zenginliğine katkı sağlamıştır.

Romanda cümlelerin %12'si isim cümleleridir. İsim cümlelerinde geniş zaman kipi hâkimdir. Özne ve yüklem olmak üzere iki öğeden oluşan isim cümlelerine ait örnekler fazladır. Özne ve yüklemden oluşan isim cümlelerinde özne genellikle "bu" işaret zamirinden oluşmaktadır. Romanda yönelme ve uzaklaşma halli yer tamlayıcılarının sık olmamakla birlikte örnekleri bulunmaktadır. Yazarın romanda değişen duygu ve düşünceleri ifade edebilmek amacıyla isim cümlelerinden yararlandığını söyleyebiliriz.

Romandaki cümlelerin büyük çoğunluğunda yüklem, Türkçenin gramer yapısına uygun olarak cümlenin sonundadır. Cümlelerin %3'ünde yüklem sonda değildir. Devrik cümleler genellikle konuşma cümlelerinde karşımıza çıkmaktadır. Devrik cümleler, etkili bir anlatım sağlamak, ruh durumlarını vurgulamak, ahenk kazandırmak amacıyla kullanılmıştır.

Romanda %87 oranla olumlu, %9 oranla olumsuz ve %3 oranla soru anlamına sahip cümleler kullanılmıştır. Olumsuz anlamın sağlanmasında –mA olumsuzluk ekine sıklıkla başvurulmuştur. Soru cümlelerinin oluşumunda ise –ml soru ekinden yararlanıldığı söylenebilir. Bununla birlikte romanda soru eki ve soru kelimelerinin küçümseme, sitem, çaresizlik gibi anlamlar kattığı cümle yapılarına da rastlamak mümkündür.

Mehmet Rauf'un eserlerinde kullandığı zaman ve konular hemen hemen aynıdır. Bu ortaklıklar üslubunun şekillenmesini sağlamıştır. Mehmet Rauf, romanlarına Servet-i Fünûn dönemi dil ve üslup özelliklerini yansıtmıştır. Yazar, genellikle aşk ve kadının merkeze alındığı konulara yer verir.

Eylül romanında Arapça ve Farsça kelimelerin çokluğu göze çarpmaktadır. Bununla birlikte romanda az da olsa Fransızca kelimelere de yer verilmiştir.

Romanda uzun cümleler geniş yer tutar. Yazar, mekân, zaman ve dil özellikleriyle içinde bulunduğu dönemi yansıtmaya çalışmıştır.

5.2. Öneriler

Metinden hareketle ele alınan çalışmalar dil bilimi açısından önemli bir yere sahiptir. Özellikle söz diziminin belli başlıklarının değerlendirilmesiyle daha kapsamlı sonuçlara ulaşılır. Bu nedenle “Türkçe söz diziminde cümlelerin bağlanış şekilleri ve cümle türleri ” bölümünün ayrıntılı olarak incelenmesi yararlı olacaktır.

Diğer bir konu, cümlelerin bağlanma şekilleri ile ilgili kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamasıdır. Cümlelerin anlam ilişkisiyle bağlanması konusundaki araştırmalara ağırlık verilmelidir. Konuyla ilgili olarak tasnifler yapılmalı ve bu tasnifler örneklerle desteklenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akın, İbrahim. (2014). *Mustafa Kutlu'nun Uzun Hikâye Adlı Hikâye Kitabının Söz Dizimi Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Akın, Necla. (2008). *Yaşar Kemal'in İnce Memed Adlı Romanındaki Sözdizimsel Yapı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Aktan, Bilal. (2009). *Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Atabay, N. , Özel, S. , Çam, A. (1981). *Türkiye Türkçesinin Sözdizimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aydın, Gülçin. (2007). *Peyami Safa'nın "Fatih-Harbiye" Adlı Romanının Söz Dizimi İncelemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Banarlı, Nihat Sami. (2001). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*.
- Banguoğlu, Tahsin. (1979). *Ana Hatlarıyla Türk Grameri*. (1.Basım). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Banguoğlu, Tahsin. (2007). *Türkçenin Grameri*. (8.Basım). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Bilgegil, M.Kaya. (2014). *Türkçe Dilbilgisi*. (2.Basım). Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları.
- Bozkurt, Fuat. (1994). *Türkçe Çağdaş Dilbilgisi*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Çakır, Adem. (2013). *Refik Halit Karay'ın İstanbul'un Bir Yüzü Adlı Romanında Söz Dizimi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.
- Çıkla, Selçuk. (2001). *Halit Ziya ve Mehmet Rauf'un Hayatları ve Romanları*. İstanbul: Dergâh Dergisi.
- Daşdemir, Muharrem. (1995). *Tarık Buğra'nın Romanlarında Sözdizimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Daşdemir, Muharrem. (2000). *Dedem Korkut Kitabı'nın Söz Dizimi*. Yayınlanmamış Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Delice, H.İbrahim. (2003). *Türkçe Sözdizimi*. (2.Basım). İstanbul: Kitabevi.
- Demir, Ayça. (2005). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Huzur" Romanında Sözdizimi İncelemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Divanoğlu, Gamze. (2010). *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Mürebbiye" Adlı Eseri Üzerine Söz Dizimi (Sentaks) Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Dizdaroğlu, Hikmet. (1976). *Tümcebilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ediskun, Haydar. (1999). *Türk Dilbilgisi*. (7.Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Enginün, İnci. (2006). *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat'tan Cumhuriyete (1839-1923)*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Erdinç, Ede. (2010). *Reşat Nuri Güntekin'in Değirmen Adlı Romanının Cümle Bilgisi Bakımından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ergin, Muharrem. (2011). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Gencan, Tahir Nejat. (1979). *Dilbilgisi*. (4.Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gök, Âdem. (2007). *Bahaeddin Özkıışı'nın "Sokakta" Adlı Eserinin Cümle Bilgisi İncelemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Güzel, Ferdi. (2007). *Peyami Safa'nın "Yalnızız" Romanında Söz Dizimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1992). *Türk Dilinde Edatlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Hatiboğlu, Vecihe. (1972). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kara, Funda. (1996). *Sait Faik'in Kısa Hikâyelerinde Söz Dizimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kara, Funda. (2001). *Namık Kemal'in Mektuplarında Söz Dizimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Karaağaç, Günay. (2012). *Türkçenin Söz Dizimi*. (5.Baskı). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karahan, Leyla. (2012). *Türkçede Söz Dizimi*. (18.Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kılıç, Nusret. (2000). *Mehmet Rauf Hakkında Metinler*. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kırıkkale.
- Koç, Nurettin. (1990). *Yeni Dilbilgisi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Kutlu, Şemsettin. (1987). *Başlangıcından Günümüze Kadar Türk Romanları*. (5.Baskı). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Kurdakul, Şükran. (1992). *Çağdaş Türk Edebiyatı 1 Meşrutiyet Dönemi 1*, (3. Baskı). İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Kükey, Mazhar. (1975). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara: Kardeş Matbaası.
- Nihal, Bayram. (2010). *Hüseyin Nihal Atsız'ın "Ruh Adam" Romanında Söz Dizimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Özbalcı, Mustafa. (1994). "Mehmet Rauf ve Eylül Romanı Üzerine". OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, nr.9, ss.171-201.
- Özezen, Muna Yüceol. (2000). *Namık Kemal'in Romanlarında Cümle*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özmen, Mehmet. (2013). *Türkçenin Sözdizimi*. Adana: Karahan Kitabevi.

- Özbek, Erdem Emin. (2010). *İhsan Oktay Anar'ın "Suskunlar" Romanında Cümlelerin Öğeleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Süzer, Hüseyin. (2016). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" Romanının Söz Dizimi Bakımından İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Şen Ertük, Nilgün. (2014). *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nda Söz Dizimi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Üçer, Ayhan. (2007). *"Ömer Seyfettin'den Seçme Hikâyeler" Adlı Eser Üzerinde Sentaks Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Yağımlı, Mustafa Âkil. (2007). *Reşat Nuri Güntekin'in Dudaktan Kalbe Adlı Romanının Cümle Bilgisi Bakımından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yıldırım, Faruk. (1991). *Şiir ve Cinayet'te Cümle*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yılmaz, Reyhan. (2008). *Emine İşınsu'nun "Çiçekler Büyür" Romanının Cümle Yapısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.